วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์

JOURNAL OF BUDDHIST PHILOSOPHY EVOLVED

ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2569)
Vol. 10 No. 1 (JANUARY-JUNE 2026)
E-ISSN : 2730-2644

สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 45000
โทรศัพท์ 0-4351-8364,0-4351-6076 โทรสาร 0-4351-4618
https://so19.tci-thaijo.org/index.php/JBPE

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์

Journal of Buddhist Philosophy Evolved

ISSN : 2730-2644 (Online)

ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2569)

****

ปรัชญาวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์

“ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้คู่คุณธรรม”

เจ้าของวารสาร

สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยพระพุทธศาสนา ปรัชญา ศึกษาศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2. เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างนักวิชาการของสถาบันการศึกษากับนักวิชาการของสถาบันและหน่วยงานอื่นๆ ให้มีความหลากหลายของบทความ เป็นการพัฒนาคุณภาพทางความคิดสู่สากล

3. เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสาขาฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ที่ปรึกษา

พระพรหมวชิรโสภณ	ปฐมาจารย์ผู้ก่อตั้ง มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด
พระราชพัชรญาณมุนี	ที่ปรึกษาอุปถัมภ์ มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด
พระเทพวชิรวิมล, ดร.	ที่ปรึกษารองอธิการบดี มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด
พระพรหมวชิรเมธาภรณ์, รศ.ดร.	อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระเมธีวัชราภรณ์, รศ.ดร.	รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด

บรรณาธิการ

พระมหาสากล สุภรเมธี, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

รองบรรณาธิการ

ดร.สงวน หล้าโพนทัน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

กองบรรณาธิการ

พระเทพวชิรวิมล, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระเมธีวัชราภรณ์, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระวัชรคุณบัณฑิต, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.นพ.สมชัย บวรกิตติ	สำนักงานราชบัณฑิตยสภา
ศาสตราจารย์ ดร.นพ.นิพนธ์ พวงวรินทร์	สำนักงานราชบัณฑิตยสภา
ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ เสนารัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐธพงศ์ มะลิซ้อน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคณาภูมิ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร แสนมี มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนาใจ หมื่นไธสง มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตราภรณ์ วงศ์คำจันทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ฝ่ายจัดทำ

พระมหาใจสิงห์ สิริธมฺโม, ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ดร.บรรจง ลาวะลี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

กำหนดเผยแพร่

ปีละ 2 ฉบับ (มกราคม - มิถุนายน และ กรกฎาคม - ธันวาคม)

สถานที่ติดต่อ สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 45000
โทร 0-4351-8364 และ 0-4351-6076 โทรสาร 0-4351-4618
E-mail: buddhist-philosophy@hotmail.com
https://so19.tci-thaijo.org/index.php/JBPE

บทความทั่วไป บทความวิชาการ บทความวิจัย ที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นความรับผิดชอบของผู้เรียบเรียง กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย การนำบทความในวารสารนี้ไปเผยแพร่ สามารถดาวโหลดได้ที่ https://so19.tci-thaijo.org/index.php/JBPE

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารกำหนด บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ทั้งนี้ตั้งแต่ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2563) วารสารได้ยกเลิกการเผยแพร่ในลักษณะรูปเล่มเอกสาร โดยจะเน้นการเผยแพรในระบบออนไลน์ และตั้งแต่ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2569) วารสารได้ปรับเปลี่ยนการเผยแพร่บทความบนเว็บไซต์จากเดิมคือ http://ojs.mbu.ac.th/index.php/jbpe เป็น https://so19.tci-thaijo.org/index.php/JBPE โดยท่านส่งบทความและดาวน์โหลดบทความฉบับสมบูรณ์ตามเว็บไซต์ดังกล่าว

บทบรรณาธิการ

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2569) เป็นวารสารที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อการเผยแพร่ผลงานวิชาการและบทความทั่วไปด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ตลอดทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์ข่าวสารอันเนื่องด้วยกิจกรรมของทางสาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญาเป็นหลัก เป็นฉบับที่ผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิจัดว่าเป็นผลงานที่ผ่านการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องในเชิงวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญามหาวิทยาลัย “ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา” ซึ่งวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับความไว้วางใจและความเชื่อถือของนักวิชาการ ดังจะเห็นได้จากบทความที่นำมาเผยแพร่เป็นบทความที่มาจากหลากหลายสถาบันหรือหน่วยงาน กองบรรณาธิการวารสาร ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณาจารย์ นักวิชาการ ตลอดจนนิสิต นักศึกษา จากมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่ได้ส่งบทความวิชาการเข้าร่วมตีพิมพ์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการเผยแพร่องค์ความรู้ผ่านกระบวนการวิจัยตามลักษณะการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และการเผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสารนี้เป็นการนำผลการวิจัยทางด้านพระพุทธศาสนาสู่สังคมทำให้เกิดคุณค่าทางวิชาการนำไปสู่การพัฒนาชีวิตและสังคมร่วมกัน

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ ISSN : 2730-2644 (Online) ได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย(TCI) ซึ่งวารสารได้ถูกจัดกลุ่มคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย(TCI) ให้มีมาตรฐานอยู่ใน กลุ่มที่ 2 (TCI ฐาน 2) ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2568 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2572 ทั้งนี้ตั้งแต่ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564) วารสารได้เผยแพรรูปแบบออนไลน์ ISSN : 2730-2644 (Online) และตั้งแต่ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2569) วารสารได้ปรับเปลี่ยนการเผยแพร่บทความบนเว็บไซต์จากเดิมคือ http://ojs.mbu.ac.th/index.php/jbpe เป็น https://so19.tci-thaijo.org/index.php/JBPE โดยท่านส่งบทความและดาวน์โหลดบทความฉบับสมบูรณ์ตามเว็บไซต์ดังกล่าว

กองบรรณาธิการวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ ขอขอบคุณผู้เขียนบทความ สมาชิก และผู้อ่านทุกท่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมา ขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อจากผู้ทรงคุณวุฒิ(Peer review) ที่มีส่วนในการควบคุมคุณภาพของวารสารให้ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด กองบรรณาธิการวารสารหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน หากผู้อ่านมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นกองบรรณาธิการวารสารขอน้อมรับไวด้วยความยินดียิ่ง

พระมหาสากล สุภรเมธี, ดร.
บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความวิจัย

การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู
(THE DEVELOPMENT OF TEACHERS IN STEAM EDUCATION LEARNING MANAGEMENT AT PHUKRADUENG WITTAYAKHOM SCHOOL UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE OF LOEI-NONG BUA LAMPHU)
พิมลมาศ ราชมี, สมหวัง พันธะลี..... 1

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนากระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้งเพื่อการพึ่งตนเอง : กรณีศึกษาร้านขนมจีนบ้านนา จังหวัดสุโขทัย
(LOCAL WISDOM IN DEVELOPING THE PRODUCTION PROCESS OF FERMENTED FLOUR NOODLES (KHANOM CHIN) USING DRYING METHODS FOR SELE-RELIANCE: A CASE STUDY OF KHANOM CHIN BAN NA, RICE VERMICELLI SHOP, SUKHOTHAI PROVINCE)
กัมปนาท เปรมใจ, วงศ์สถิตย์ วิสุภี..... 12

DEVELOPMENT OF A TRAINING GUIDELINE TO ENHANCE THE EDUCATIONAL MANAGEMENT CHALLENGES IN THE CONTEXT OF INTERNATIONALIZATION OF EDUCATION AT SHANDONG UNIVERSITY OF ART AND DESIGN
Zhang Zheng, Nipaporn Khamcharoen..... 26

DEVELOPING STRATEGIC GUIDELINE TO ENHANCE STUDENT LITERACY AT YUNNAN UNIVERSITY, KUNMING, CHINA
Gong Teng, Nipaporn Khamcharoen..... 42

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์
(A MODEL FOR DEVELOPING ACADEMIC LEADERSHIP IN SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE KALASIN)
ประพันศักดิ์ ภูศรีฐาน..... 58

หลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัล
(TEACHER DEVELOPMET CURRICULUM FOR COMMUNICATIVE LANGUAGE TEACHING THROUGH ACTIVE LEARNING INTEGRATING LESSON STUDY AND DIGITAL MEDIA)
สุทัศน์ สังคะพันธ์..... 68

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านความสุขของผู้สูงอายุโดยใช้กิจกรรมนาฏศิลป์ไทย
(DEVELOPMENT OF SUPPLEMENTARY COURSES TO PROMOTE THE QUALITY OF LIFE AND HAPPINESS OF THE ELDERLY USING THAI DANCE ACTIVITIES)
นีรนาท จุลเนียม, สุชาติ คุ้มสุทธิ์..... 79

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3
(GUIDELINES FOR DEVELOPING THE IMPLEMENTATION OF STUDENT SUPPORT SYSTEMS USING DIGITAL TECHNOLOGY IN SCHOOLS UNDER THE MAHA SARAKHAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3)
ปิยะภูมิ แสนเย็น, ชยากานต์ เรืองสุวรรณ, กฤษกนก ดวงชาทม..... 95

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
(GUIDELINES FOR DEVELOPING THE STRATEGIC LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE MAHA SARAKHAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1)
สุภรัตน์ จันทะนนตรี, ชยากานต์ เรืองสุวรรณ, กฤษกนก ดวงชาทม..... 108

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1
(GUIDELINES FOR DEVELOPING THE TECHNOLOGICAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1)
เมธัส ภูอยู่เย็น, ชยากานต์ เรืองสุวรรณ, ปองภพ ภูจอมจิตร..... 122

รูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะครูการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4
(A MODEL FOR BUILDING TEACHERS' COMPETENCY IN LEARNING MANAGEMENT TO PROMOTE STUDENTS' ANALYTICAL THINKING SKILL UNDER THE BURIRAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4)
รพีพรรณ หาสีสุข, ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ..... 138

ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4
(THE SATISFACTION OF THE TEACHERS TOWARDS THE ADMINISTRATION OF THE ADMINISTRATORS OF SRI RATANA SCHOOL GROUP UNDER THE SISAKET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4)
รัฐปฏล กันหะคุณ, สุรางคณา มัณยานนท์..... 151

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

DEVELOPMENT OF ACADEMIC AFFAIRS GUIDELINE TO STRENGTHEN PRACTICAL EDUCATION IN JOURNALISM AND COMMUNICATION TEACHING AT WUHAN COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE, CHINA

Niu Jiameng, Nipaporn Khamcharoen..... 167

แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 (ด้านความสามารถการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์) มุ่งเน้นการเสริมสร้างจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจสำหรับนักเรียนนายสิบตำรวจศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 9

(GUIDELINES FOR DEVELOPING 21ST-CENTURY PEDAGOGY IN AI APPLICATION COMPETENCY: ENHANCING PROFESSIONAL ETHICS AND INTEGRITY FOR NON-COMMISSIONED POLICE OFFICERS AT THE PROVINCIAL POLICE TRAINING CENTER 9)

บุรัสกร บุญรนันท์..... 183

บทความวิชาการ

องค์ประกอบการจัดการขยะให้เป็นศูนย์ในสถานศึกษา

(COMPONENTS OF ZERO WATE MANAGEMENT IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS)

เอกราช โฆษิตพิมานเวช, ชญานิศ โฆษิตพิมานเวช..... 198

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน หลักเกณฑ์ และรูปแบบการเขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร **210**

จริยธรรมการตีพิมพ์บทความในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ **217**

การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู*

THE DEVELOPMENT OF TEACHERS IN STEAM EDUCATION LEARNING MANAGEMENT AT PHUKRADUENG WITTAYAKHOM SCHOOL UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE OF LOEI-NONG BUA LAMPHU

พิมลมาศ ราชมี[1], สมหวัง พันธะลี[2]
Pimonmart Ratchamee[1], Somwang Puntalee[2]
มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น[1,2]
Sripatum University Khon Kaen Campus[1,2]
Email : pimonmart.th@phk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาครูให้มีความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู 2) พัฒนาครูให้มีความ สามารถด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู 3) ศึกษาความพึงใจของครูที่เข้าร่วมพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษาโรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู และ 4) ศึกษาความพึงใจของนักเรียนที่รับการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยใช้กระบวนการการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม จำนวน 5 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบทดสอบ 2) แบบสัมภาษณ์ 3) แบบประเมินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ 4) แบบนิเทศการสอน และ 5) แบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูมีความรู้ ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา โดยมีคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดสะตีมศึกษาหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม ร้อยละ 42.00 2) ครูสามารถด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา โดยรวมเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมาก 3) ครูมีความพึงใจต่อการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด และ 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษาโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนาครู; การจัดการเรียนรู้; การจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา

*Received: September 15, 2025; Revised: October 27, 2025; Accepted: October 28, 2025

ABSTRACT

This research aims to 1) develop teachers' knowledge in STEM-based learning management at Phu Kradueng Witthayakhom School under the Secondary Educational Service Area Office of Loei Nong Bua Lamphu, 2) develop teachers' abilities in STEM-based learning management at Phu Kradueng Witthayakhom School under the Secondary Educational Service Area Office of Loei Nong Bua Lamphu, 3) study the satisfaction of teachers who participated in the development of STEM-based learning management at Phu Kradueng Witthayakhom School under the Secondary Educational Service Area Office of Loei Nong Bua Lamphu, and 4) study the satisfaction of students receiving STEM-based learning management at Phu Kradueng Witthayakhom School under the Secondary Educational Service Area Office of Loei Nong Bua Lamphu. The action research process was used. The sample group included 5 teachers from the Science and Technology subject group at Phu Kradueng Witthayakhom School, selected by purposive sampling. The research tools were: 1) tests, 2) interviews, 3) lesson plan evaluation forms, 4) teaching supervision forms, and 5) satisfaction evaluation forms. The statistics used included percentages, means, and standard deviations.

The research results found that 1) teachers had knowledge and understanding of STEM-based learning management, with knowledge and understanding scores after training higher than before training by 42.00%, 2) teachers' abilities in STEM-based learning management were on average at a high level, 3) teachers were most satisfied with the development of their STEM-based learning management skills, and 4) students were generally satisfied with STEM-based learning management at a high level.

Keywords : Teacher development; Learning management; STEAM education learning management

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัจจุบันประเทศไทยได้กำหนดกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อก้าวเข้าสู่ประเทศที่มีรายได้สูง จึงจำเป็นต้อง ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรม (Generative learning) เพื่อพัฒนาพลเมืองให้ตอบสนองต่อนโยบายดังกล่าวได้ (Division of Research Administration and Educational Quality Assurance, 2017) ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์และเป้าหมายของการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อาทิ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและ

การแก้ปัญหาทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสารและทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) แต่จากผลของโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) ของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) โดยประเมินความรู้และทักษะของนักเรียนที่มีอายุ 15 ปีในด้านการรู้เรื่องการอ่าน การรู้เรื่องคณิตศาสตร์และการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ซึ่งจากผลการประเมินของประเทศไทยตั้งแต่ PISA 2000 จนถึง PISA 2022 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของประเทศไทยทั้งสามด้านลด (ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2567) ซึ่งผลการทดสอบ PISA สะท้อนถึงผลของการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ในภาพรวมของทั้งประเทศไทยควรส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีขีดความสามารถในวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ได้มากขึ้นเนื่องจากทั้ง 2 วิชามีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตส่งผลต่อทักษะการคิดการสร้างสรรค์ (สุนทร ภูรีปรีชาเลิศ และคณะ, 2563)

เมื่อไม่นานมานี้ได้เกิดนวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ที่หลอมรวมเอาสะเต็มศึกษา (STEM Education) มาผนวกเข้าไว้ด้วยกันกับการสร้างสรรค์ทางศิลปะ (Art: A) ซึ่งรวมกันเรียกว่า “สะตีมศึกษา” (STEAM Education) (Yakman, 2008) ซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการสอนแบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดสร้างสรรค์ การจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา (STEAM Education) เป็นการจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่ส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม โดยเป็นการจัดการเรียนรู้บูรณาการวิชาวิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering) ศิลปะ (Arts) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) ผ่านการเรียนรู้และสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบต่าง ๆ และใช้สถานการณ์ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ และคิดหาทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น การพัฒนาครูจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการยกระดับคุณภาพของสถานศึกษา มาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีดังที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 -2570) ได้กำหนดบริบทการพัฒนาประเทศในมิติด้านสังคมและทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทุนทรัพยากรมนุษย์เชิงคุณภาพเพื่อประกอบการวางแผนพัฒนากำลังแรงงานที่จะช่วยระบุถึงสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นของงานแต่ละอาชีพ รวมถึงแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้กำหนดบทบาทผู้มีส่วนได้เสียที่สำคัญ และเกี่ยวข้องไว้ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นผู้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถและสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพครูมีจิตวิญญาณความเป็นครู เป็นนักเรียนรู้สิ่งใหม่ และเท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถประยุกต์ใช้วิธีการ และนวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

จากการศึกษาสภาพปัญญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของครู กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม พบว่า การจัดการเรียนรู้ส่วนใหญ่ ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ จะมีรูปแบบการสอนแบบบรรยาย ที่เน้นการท่องจำเป็นหลัก นักเรียนจึงมีหน้าที่เพียงแค่ฟังสิ่งที่ครูสอน แล้วท่องจำมากกว่าการได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ส่งผลให้นักเรียนไม่ได้ฝึกกระบวนการคิดการแสวงหาความรู้ การเรียนรู้ด้วยตนเอง นักเรียนจึงเกิดความเบื่อหน่ายและไม่ค่อยสนใจกับเนื้อหา และส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนลดลง สภาพการณ์จัดการเรียนรู้

ดังกล่าวนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งกับสถานการณ์ในชีวิตจริงของนักเรียนที่ต้องเผชิญกับปัญหาที่มีความซับซ้อน อันจำเป็นต้องใช้ศาสตร์ความรู้แบบบูรณาการในการคิดแก้ปัญหา และต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์

จากเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าจึงได้หารือร่วมกันที่จะพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม เพื่อพัฒนาให้ครูมีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา ส่งผลให้ครูสามารถนำไปจัดกิจกรรมในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อสร้างนักเรียนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพตามความต้องการของประเทศ

2. คำถามการวิจัย

2.1 การพัฒนาครูให้มีความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ควรเป็นอย่างไร

2.2 การพัฒนาครูให้มีความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ควรเป็นอย่างไร

2.3 ความพึงพอใจของครูที่เข้าร่วมพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู อยู่ในระดับใด

2.4 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู อยู่ในระดับใด

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ และความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

3.2 เพื่อศึกษาความพึงใจของครูที่เข้าร่วมพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

3.3 เพื่อศึกษาความพึงใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 เป็นแนวทางในการพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา

4.2 เป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา

4.3 ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความพึงพอใจของครูที่มีต่อเข้าร่วมพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

4.4 ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) การปฏิบัติการ (Action) 3) การสังเกตการณ์ (Observation) และ 4) การสะท้อนกลับ (Reflection) โดยแบ่งเป็น 2 วงรอบ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา ในโรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ปีการศึกษา 2567 โดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายใน กลุ่มตัวอย่างคือ ครู กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 5 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบทดสอบ 2) แบบสัมภาษณ์ 3) แบบประเมินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และ 4) แบบนิเทศการสอน

ระยะที่ 2 คือพัฒนาครูที่ยังจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษาได้ยังไม่ดี โดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การชี้แนะ (Coaching) และการนิเทศภายใน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 2 คน ที่ยังไม่เกณฑ์การพัฒนาด้านจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษาในระยะที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบนิเทศการสอน และ 2) แบบประเมินความพึงพอใจ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการโรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม 2) วิทยากรที่มีความรู้ความชำนาญด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา จำนวน 1 คน 3) ผู้นิเทศ จำนวน 2 คน และ 4) กลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสะตีม จำนวน 79 คน สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละความก้าวหน้า และค่าความเที่ยงของเนื้อหา

6. ผลการวิจัย

จากการวิจัยการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา โดยใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ทั้ง 2 วงรอบ สรุปผลได้ ดังนี้

การพัฒนาในวงรอบที่ 1 กลยุทธ์/วิธีพัฒนา คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายใน พบว่า

6.1 ด้านความรู้ ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา จากตารางที่ 1 พบว่า ความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน กลุ่มตัวอย่างค้นคว้ามีคะแนนสอบก่อนประชุมเชิงมีคะแนนเฉลี่ย 8.00 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการประชุมเชิงปฏิบัติ มีคะแนนเฉลี่ย 16.40 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.00 ซึ่งค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนประชุมเชิงปฏิบัติการ คิดเป็นร้อยละ 42.00 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา ก่อน-หลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ

ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า	ก่อนการประชุม		หลังการประชุม		คะแนนความก้าวหน้า	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
คนที่ 1	8	40	19	95	11	55
คนที่ 2	10	50	20	100	10	50
คนที่ 3	6	30	13	65	7	35
คนที่ 4	9	45	18	90	9	45
คนที่ 5	7	35	12	60	5	25
ค่าเฉลี่ย	**8.00**	**40.00**	**16.40**	**82.00**	**8.00**	**42.00**

6.2 ด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา ได้อย่างถูกต้องครบถ้วน โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.91) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านสื่อการเรียนรู้ ($\bar{X}$ =4.25) 2) จุดประสงค์การเรียนรู้ ($\bar{X}$ =4.12) 3) ด้านเนื้อหา ($\bar{X}$ =3.95) 4) ด้านสาระสำคัญ ($\bar{X}$ =3.80) 5) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ =3.75) และ 6) ด้านการวัดผลประเมินผล ($\bar{X}$ =3.72)

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	การแปรผล
1. สาระสำคัญ	3.80	0.14	มาก
2. จุดประสงค์การเรียนรู้	4.12	0.15	มาก
3. เนื้อหา	3.95	0.11	มาก
4. กิจกรรมการเรียนรู้	3.75	0.16	มาก
5. สื่อการเรียนรู้	4.25	0.19	มาก
6. การวัดผลประเมินผล	3.72	0.17	มาก
เฉลี่ยทุกประเด็น	3.91	0.03	มาก

6.3 ด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง สามารถจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา ทั้ง 6 ขั้นตอน โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.37) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ 1) การเตรียมเนื้อหา ($\bar{X}$ = 4.30) 2) การประเมินผล ($\bar{X}$ = 3.30) 3) เทคนิคที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา (STEAM Education) ($\bar{X}$ $\bar{X}$ = 3.15) และ 4) การจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา (STEAM Education) ($\bar{X}$ = 2.97) จากการประเมินความสามารถจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา ทั้ง 4 ด้าน จะ

เห็นได้ว่าด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา (STEAM Education) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา จึงเป็นด้านที่จะนำไปพัฒนาต่อในวงรอบที่ 2

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา วงรอบที่ 1

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	การแปรผล
1. การเตรียมเนื้อหา	4.30	0.59	มาก
2. การจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา	2.97	1.05	ปานกลาง
3. เทคนิคที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา	3.15	0.84	ปานกลาง
4. การประเมินผล	3.30	0.63	ปานกลาง
เฉลี่ยทุกประเด็น	3.37	0.78	ปานกลาง

การพัฒนาในวงรอบที่ 2 กลยุทธ์/วิธีพัฒนา คือ การชี้แนะ (Coaching) และการนิเทศภายใน พบว่า

6.4 ด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่าง ได้รับคำชี้แนะจากผู้นิเทศภายใน และนำผลมาปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 คน สามารถจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษาได้ดีขึ้น โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.32) แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างค้นคว้าสามารถจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา วงรอบที่ 2

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	การแปรผล
1. การเตรียมเนื้อหา	4.38	0.53	มาก
2. การจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา	4.25	0.35	มาก
3. เทคนิคที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา	4.25	0.35	มาก
4. การประเมินผล	4.42	0.35	มาก
เฉลี่ยทุกประเด็น	4.32	0.40	มาก

6.5 ความพึงใจของครูที่เข้าร่วมพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีม โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.66) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้ร่วมศึกษา ได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา ซึ่งเป็นความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการทำงานในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนได้จริง อีกทั้งกิจกรรมที่วิทยากรนำมาให้ร่วมกิจกรรมน่าสนใจ ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีส่วนร่วมในกิจกรรม ทำให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้แบบสะตีมศึกษาโดยตรง ผ่านการทำกิจกรรม และการพัฒนาครั้งนี้จัดขึ้นโดยใช้ระยะเวลา และสถานที่ที่มีความเหมาะสม

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ร่วมศึกษาต่อการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	การแปลผล
1. เนื้อหาสาระความรู้ สอดคล้องกับความต้องการของท่าน	4.80	0.40	มากที่สุด
2. รูปแบบและวิธีการฝึกอบรมมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน	4.40	0.49	มาก
3. มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษามากยิ่งขึ้น	5.00	0.00	มากที่สุด
4. ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษามากยิ่งขึ้น	4.60	0.49	มากที่สุด
5. ท่านได้แนวทาง เทคนิค การจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับนักเรียน และรายวิชาที่ท่านสอน	4.60	0.49	มากที่สุด
6. วิทยากรการเรียงลำดับบรรยายเนื้อหาได้ครบถ้วน	4.20	0.75	มาก
7. วิทยากรเปิดโอกาสให้ซักถามและแสดงความคิดเห็น	5.00	0.00	มากที่สุด
8. สถานที่มีความเหมาะสม	4.80	0.40	มากที่สุด
9. ระยะเวลามีความเหมาะสม	4.20	0.75	มาก
10. การประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิชาชีพครู	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ยทุกประเด็น	**4.32**	**0.40**	**มาก**

6.6 ความพึงใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.65) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษาเป็นการจัดให้นักเรียนมีส่วนร่วม มีการทำงานเป็นกลุ่ม และมีการร่วมกันสร้างสรรค์ชิ้นงาน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้หลากหลายวิธี เช่น อ่าน สังเกต สอบถามผู้รู้ ศึกษาปฏิบัติจริง อีกทั้งครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เร้าใจให้นักเรียนกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ส่งผลให้นักเรียนมีความสุข สนุกสนาน ในการเรียนรู้

ตารางที่ 5 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	การแปลผล
1. การบอกจุดประสงค์การเรียนรู้และวิธีการจัดการเรียนรู้	3.51	0.97	ปานกลาง
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามลำดับขั้นตอนในแผนการเรียนรู้	3.56	0.94	มาก
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปตามหลักการเพื่อให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ตามหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ	3.86	0.87	มาก
4. ใช้สื่ออุปกรณ์ที่หลากหลาย	3.05	1.15	ปานกลาง

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
5. ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม	3.43	0.99	ปานกลาง
6. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ	4.01	1.06	มาก
7. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เร้าใจให้ผู้เรียนกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้	4.00	0.94	มาก
8. กิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้หลากหลายวิธี เช่น อ่าน สังเกต สอบถามผู้รู้ ศึกษาปฏิบัติจริง	3.89	0.94	มาก
9.ส่งเสริมให้นักเรียนแสดงบทบาท และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในชั้นเรียน	3.54	1.03	มาก
10. การเอาใจใส่ในการเรียนการสอน การปกครองชั้นเรียน	3.37	1.15	ปานกลาง
11. การช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนช้าและส่งเสริมนักเรียนที่เรียนดี	3.82	1.04	มาก
12. นักเรียนมีความสุข สนุกสนาน ในการเรียนรู้	4.10	0.94	มาก
13. การสรุปกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเหมาะสมหลังการสอน	3.70	1.08	มาก
14. ใช้วิธีการวัดผลที่หลากหลาย	3.43	0.94	ปานกลาง
15. เครื่องมือวัดผลมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับขันตอนในกิจกรรมการเรียนรู้และครอบคลุมเนื้อหาที่ท่าการสอน	3.42	0.92	ปานกลาง
เฉลี่ยทุกประเด็น	**4.32**	**0.40**	**มาก**

7. อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู จำนวน 5 คน โดยใช้กลยุทธ์วิธีในการพัฒนา คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การชี้แนะ (Coaching) และการนิเทศภายใน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา จากการทดสอบความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน กลุ่มตัวอย่างค้นคว้ามีคะแนนสอบก่อนประชุมเชิงมีคะแนนเฉลี่ย 8.00 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการประชุมเชิงปฏิบัติ มีคะแนนเฉลี่ย 16.40 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.00 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ เพราะกลุ่มตัวอย่างค้นคว้ามีความมุ่งมั่นในการเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ อีกทั้งมีกิจกรรมแบบสะตีมศึกษาให้ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าร่วมทำกิจกรรมแบบสะตีมศึกษา จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลรวี ขาวสง่า (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะครูวิทยาศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM BCG ที่เชื่อมโยงกับบริบทชุมชนโดยใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการ สังเกต ให้คำปรึกษา และสะท้อนผล นิเทศกำกับติดตาม ทำให้ครูสามารถนำความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM BCG ที่เชื่อมโยงกับบริบทชุมชน ในวิชาวิทยาศาสตร์ได้ ด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา กลุ่มตัวอย่างค้นคว้าสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในส่วนของด้านสื่อการเรียนรู้ และด้านจุดประสงค์การเรียนรู้

ทั้งนี้อาจเป็น เพราะว่า ระหว่างการปฏิบัติกิจกรรมจะมีโค้ชเป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา และให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อให้ครูปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความถูกต้องจนสามารถนำไปจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษาในชั้นเรียนได้

8. องค์ความรู้ใหม่

ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยใช้กลยุทธ์วิธีในการพัฒนา คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การชี้แนะ (Coaching) และการนิเทศภายใน เพื่อให้สถานศึกษานำไปใช้ในพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา และเป็นการสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานต้นสังกัดต่อไป ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ควรมีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา ให้ครบคลุมเพื่อที่เขตบริการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพต่อไป

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 ควรเพิ่มระยะเวลาในการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา

9.2.2 ควรนิเทศติดตาม ประเมินผลการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพื่อส่งเสริมให้ครูมีความมั่นใจ และสามารถจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

9.2.3 ควรมีการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของครูก่อนนำไปใช้จัดการเรียนรู้เพื่อให้มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ สามารถนำไปไปใช้จัดการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนเป็นสำคัญ

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

9.3.1 ควรมีการศึกษาการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษาโดยใช้กลยุทธ์อื่นๆ เพื่อเกิดความหลากหลายและเป็นแบบอย่างที่จะนำไปปรับปรุงการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

9.3.2 ควรเพิ่มกลุ่มตัวอย่างค้นคว้าให้มีจำนวนมากขึ้น เพื่อนำมาเปรียบเทียบผลการพัฒนา และให้ได้แนวทางในการพัฒนาที่ดีที่สุด

10. บรรณานุกรม

ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2567). **ผลการประเมิน PISA 2022: บทสรุปสำหรับผู้บริหาร.** สืบค้นเมื่อ 14 ธันวาคม 2567. จาก https://pisathailand.ipst.ac.th/pisa2022-summary-result/

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). (2560). การใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และทักษะการแก้ปัญหา. **วารสารรอบรู้เทคโนโลยี.** 46(209). 23-27.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สุนทร ภูรีปรีชาเลิศ และคณะ. (2563). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน บูรณาการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ และความสามารถด้านผลิตภาพสำหรับนักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ. **วารสารหน่วยวิจัย วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้.** 11(1). 84-114.

Yakman, G. (2008). **STEAM Education: an overview of creating a model of integrative education.** Netherlands : Pupils Attitudes Towards Technology 2008 Annual Proceedings.

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนากระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้ง เพื่อการพึ่งตนเอง : กรณีศึกษาร้านขนมจีนบ้านนา จังหวัดสุโขทัย*

LOCAL WISDOM IN DEVELOPING THE PRODUCTION PROCESS OF FERMENTED FLOUR NOODLES (KHANOM CHIN) USING DRYING METHODS FOR SELE-RELIANCE: A CASE STUDY OF KHANOM CHIN BAN NA, RICE VERMICELLI SHOP, SUKHOTHAI PROVINCE

กัมปนาท เปรมใจ[1], วงศ์สถิตย์ วิสุภี[2]
Kampanath Premjai[1], Wongsatit Wisupee[2]
สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน[1,2]
Learning Institute for Everyone[1,2]
Email : Kampanath.sukhothai@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาวัตถุดิบกระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมักและความต้องการต่อยอดการผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้ง 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาวัตถุดิบและกระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้ง 3) เพื่อศึกษาผลการพัฒนากระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้งสู่การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรผู้ให้ข้อมูล จำนวน 34 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสังเกต แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาวัตถุดิบกระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมัก พบว่า ข้าวไม่เพียงพอ น้ำเสียมีจำนวนมาก เครื่องโรยเส้นมีปัญหา คู่ค้าไม่ซื่อสัตย์ ผลกระทบจากโควิด-19 ขาดตู้อบแห้งขนมจีน และมีความต้องการต่อยอดผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้ง 2) แนวทางการพัฒนาวัตถุดิบและกระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้ง พบว่า ตรวจดูข้าวเปลือกอย่างเข้มงวด การทำนาด้วยตนเอง การนำน้ำไปตรวจคุณภาพ การปลูกไผ่บำบัดน้ำเสีย การยกเลิกคู่ค้าที่ไม่ซื่อสัตย์ ซื้อเครื่องจักรโรยเส้นมาทดแทนแรงงาน ติดตั้งพลังงานโซล่าเซลล์ และนำเส้นสดไปอบแห้ง ส่วนกระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมัก ดังนี้ (1) การวางแผนการผลิต ได้แก่ การตลาด การเงิน บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักร กระบวนการผลิต การบรรจุภัณฑ์ (2) กระบวนการผลิต ได้แก่ การนำข้าวไปแช่ การนำข้าวไปโม่ เครื่องทับแป้ง การเตรียมสีสมุนไพร การนึ่งแป้ง การตีแป้ง เครื่องโรยแป้ง การนำเส้นเข้าตู้อบแห้ง และการบรรจุภัณฑ์ (3) การทดสอบประสิทธิภาพก่อนและหลังการผลิต 3) ผลการพัฒนากระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้งสู่การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ คือลดรายจ่ายเพิ่มรายได้และการออม ส่วนด้านสิ่งแวดล้อม คือ การทำนาอินทรีย์ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การไม่เผาตอซังข้าว และการบำบัดน้ำเสียด้วยการปลูกไผ่

คำสำคัญ : ภูมิปัญญาท้องถิ่น; กระบวนการผลิตขนมจีน; ขนมจีน; ขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้ง; การพึ่งตนเอง

*Received: September 8, 2025; Revised: October 21, 2025; Accepted: October 24, 2025

ABSTRACT

The objectives of the research were 1) study the raw ingredient problems in the fermented rice noodle production process and the need to expand the production of noodles using a drying method; 2) study guidelines for developing the raw ingredients and the drying process for fermented rice noodles; and 3) study the results of developing the drying process for fermented rice noodles leading to economic and environmental self-sufficiency development. Qualitative research was conducted with 34 respondents using observation, interviews, and focus group discussions as data collection process and content analysis.

The results of the research found that: 1) Raw ingredients problems in the fermented rice noodle production process are included insufficient rice supply, excessive byproduct wastewater, noodle-machine spreader problems, dishonest business partners, the impact of COVID-19 on the production and a lack of fermented rice drying machines. Furthermore, there is a need to expand the production of fermented rice noodles using a drying method became a new research problem. 2) Guidelines for developing the raw material and the drying process for fermented rice noodles using a drying method are included stricter rice paddy inspection, self-rice farming for quality control, water quality testing, wastewater treatment by bamboo planting process. The guidelines also include the termination of dishonest business partners, the purchase of noodle-spreading and drying machines to reduce labor force and the installation of solar panel. The fermented rice noodle production process is (1) production planning, including marketing, finance, personnel, materials, equipment, machinery, production process, and packaging; (2) production processes, including: Soaking the rice, grinding the rice, using a flour press, preparing herbal colors, steaming the flour, beating the flour, sprinkling the flour, putting the noodles into the drying cabinet, and packaging; and (3) Testing the efficiency before and after production. 3) The results of developing the production process of fermented rice noodles using the drying method towards economic and environmental self-reliance was found that the economic aspect of this development is reducing production expenses, increasing income and savings. Meanwhile the environmental aspect is organic farming, organic fertilizer production, non-burn rice stubble harvesting, and biological wastewater treatment by bamboo absorption.

Keywords : Local wisdom; Khanom Jeen production process; Khanom Jeen; Dried fermented rice noodles; Self-sufficiency

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ขนมจีน เป็นอาหารหมักจากการแปรรูปข้าว ที่นิยมบริโภคกันทุกภูมิภาคของประเทศไทย การผลิตและบริโภคขนมจีนยังเป็นวัฒนธรรมร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ เมียนมา ลาว เวียดนาม และกัมพูชา ในประเทศไทยนั้น ความต้องการบริโภคขนมจีนในชีวิตประจำวันของคนไทยมีอย่างต่อเนื่อง และจะเพิ่มสูงขึ้นในช่วงเทศกาล เพราะนอกจากขนมจีนจะเป็นอาหารจานหลักแล้ว ขนมจีนยังมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อและวัฒนธรรมไทย เช่น การใช้เส้นขนมจีนในงานแต่งงาน หรืองานบุญ เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของชีวิตที่ยืนยาว เป็นต้น (สิรินันท์ ชมพูแสง และคณะ, 2566)

ขนมจีนสามารถประกอบอาหารได้หลากหลายและดัดแปลงให้เข้ากับการรับประทานของแต่ละท้องถิ่นมีคุณค่าทางโภชนาการครบถ้วน รับประทานร่วมกับเครื่องเคียง เช่น หัวปลี ใบแมงลัก ถั่วฝักยาว และผักอีกหลายชนิด เส้นขนมจีนมี 2 ชนิด คือ ขนมจีนเส้นสด และขนมจีนแป้งหมัก ขนมจีนมีวิธีการผลิตที่น่าสนใจ กว่าจะผลิตเป็นขนมจีนได้นั้นมีเทคโนโลยีอยู่เบื้องหลังของการผลิต ขนมจีนแป้งหมัก เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีขั้นตอนการผลิตที่มีความซับซ้อน เนื่องจากกระบวนการผลิตเส้นขนมจีนแป้งหมักนั้น ใช้วิธีการหมักโดยใช้เชื้อจากธรรมชาติ ไม่มีส่วนผสมของวัตถุกันเสียจึงมีอายุการเก็บรักษาที่สั้นเพียง 1-2 วัน เท่านั้น พอเกินระยะเวลาดังกล่าวเส้นขนมจีนแป้งหมักจะเกิดการเน่าเสีย เส้นเละ ไม่สามารถรับประทานได้ กระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมักวัตถุดิบสำคัญที่ใช้ในการผลิต คือ ข้าว ซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักในการทำขนมจีนโดยทั่วไปจะใช้ข้าวจ้าว จะไม่ใช้ข้าวเหนียวเพราะไม่ต้องการให้เส้นขนมจีนเหนียวมาก โดยข้าวที่ใช้จะมีอายุหลังการเก็บเกี่ยวประมาณ 3 เดือน ถึง 1 ปี ไม่ควรเป็นข้าวเก่าเพราะจะทำให้เส้นขนมจีนมีสีเหลืองมาก การผลิตขนมจีนใช้ข้าวจ้าวเม็ดเต็ม หรือข้าวจ้าวเกรดที่ใช้บริโภค ซึ่งปัจจุบันเกษตรกรที่ปลูกข้าวในชุมชนบ้านนา ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ได้ทำการปลูกข้าวสายพันธุ์ต่างๆที่นิยมและมีจำหน่ายในท้องตลาด แต่ผลผลิตที่ได้ไม่สามารถนำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตขนมจีนแป้งหมักได้ เพราะได้เมล็ดข้าวที่ไม่มีคุณภาพ ปริมาณแป้งและมีปริมาณของอะมิโลสต่ำ เมื่อนำมาผลิตขนมจีนแป้งหมักทำให้เส้นของขนมจีนไม่ได้คุณภาพ เละ ไม่เหนียว และเน่าเสียง่าย และเมื่อนำข้าวไปจำหน่ายให้กับสถานที่รับซื้อข้าวก็จำหน่ายได้ในราคาที่ต่ำด้วยสาเหตุดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่ต้องทำการถนอมอาหารด้วยวิธีอบแห้ง เพราะวิธีการอบแห้งจะช่วยรักษาคุณภาพของเส้นขนมจีนให้คงที่และมีอายุการเก็บรักษาที่ยาวนานขึ้น สะดวกในการขนส่งและสะดวกกับผู้บริโภค มีน้ำหนักเบา ใช้พื้นที่ในการจัดเก็บน้อยลงมีรูปแบบของบรรจุภัณฑ์สวยงามขึ้น และเป็นการสร้างนวัตกรรมใหม่ ทำให้มีความน่าสนใจมากขึ้น (อุปถัมภ์ เปรมใจ, 2568)

ร้านขนมจีนบ้านนาเป็นชื่อเรียกของร้านขนมจีนบ้านนาที่ชาวบ้านตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ปีพ.ศ.2531 ผู้วิจัยได้สร้างครอบครัวและได้ย้ายมาประกอบอาชีพทำเส้นขนมจีนขายตามตลาดนัด และขายหาบเร่ภายในชุมชนเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ต่อมาเริ่มมีทุนสูงขึ้นจึงได้ก่อตั้งร้านขนมจีนบ้านนาในปีพ.ศ.2534 และจดทะเบียนการค้าตั้งแต่ปีพ.ศ.2541 ซึ่งเป็นการขายปลีกและขายส่งขนมจีน ภายในชุมชนและอำเภอใกล้เคียง ต่อจากนั้นได้ขยายกิจการโดยใช้ชื่อว่า “ร้านขนมจีนบ้านนา” จนเป็นร้านอาหารที่ขึ้นชื่อในอันดับต้นๆ ของจังหวัดสุโขทัย และเมื่อผู้วิจัยได้เข้ามาศึกษาในระดับปริญญาตรีที่สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชนแห่งนี้ ได้มีการทำโครงงานพัฒนาชีวิตและประกอบการชุมชนตั้งแต่ปี 1 จนสำเร็จการศึกษา และต่อมาเมื่อผู้วิจัยได้มาศึกษาต่อในระดับ

บัณฑิตศึกษาในครั้งนี้ จึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาต่อยอดในอาชีพร้านของขนมจีนบ้านนาของตนเอง ด้วยการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนากระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้งสู่การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมให้มีการพัฒนากระบวนการผลิตวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตเส้นขนมจีน ให้มีการลดต้นทุนการผลิตให้มากที่สุด เป็นการผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้งหรือกึ่งสำเร็จรูป เนื่องจากในจังหวัดสุโขทัยโรงงานผลิตขนมจีน ยังไม่มีการศึกษาวิจัยการผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีการอบแห้งขนมจีนมาก่อน ดังนั้นเพื่อเป็นการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าสร้างรายได้เพิ่มให้กับครอบครัวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งคนงานและเกษตรกรที่ทำนาและเป็นการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ดังมีวัตถุประสงค์การวิจัย ต่อไปนี้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาวัตถุดิบกระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมักและความต้องการต่อยอดผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้ง ร้านขนมจีนบ้านนา ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาวัตถุดิบและกระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้ง ร้านขนมจีนบ้านนา ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

2.3 เพื่อศึกษาผลการพัฒนากระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้งสู่การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ร้านขนมจีนบ้านนาตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 เป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของปู่ย่าตายายเอาไว้เกี่ยวกับการผลิตขนมจีนแป้งหมัก

3.2 ชุมชนบ้านนาที่เกี่ยวข้องกับร้านขนมจีนบ้านนา ได้ผลิตข้าวที่เหมาะสมและนำมาผลิตขนมจีนแป้งหมัก และแปรรูปเป็นขนมจีนอบแห้งอย่างมีคุณภาพสามารถเก็บบริโภคไว้ได้นานร่วมปี

3.3 ร้านขนมจีนแป้งหมัก สามารถพึ่งตนเองได้ด้านเศรษฐกิจ คือลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และด้านสิ่งแวดล้อม เป็นการทำนาเกษตรอินทรีย์ไม่ทำลายระบบนิเวศ เพื่อนำข้าวมาเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตขนมจีน

3.4 ผลการวิจัยในครั้งนี้ เป็นข้อมูลสารสนเทศแก่ผู้ที่สนใจทำวิจัยเกี่ยวกับขนมจีนแป้งหมักอบแห้งต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อกระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้งสู่การพึ่งตนเองกรณีศึกษาร้านขนมจีนบ้านนา จังหวัดสุโขทัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงปฏิบัติการ (Action Research) ประชากรกลุ่มเป้าหมาย การสังเกต และการสนทนากลุ่ม จำนวน 34 คน มีเนื้อหารายละเอียดดังนี้

4.1 รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ส่วนวิธีการและเทคนิคที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และภาคสนาม ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

4.2 ประชากรเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 34 คน ประกอบด้วย 1) ชาวนา 10 คน 2) คนงานขนมจีนบ้านนา 7 คน 3) ผู้จัดการร้านขนมจีนบ้านนา 1 คน 4) ผู้นำชุมชน 2 คน 5) เจ้าหน้าที่ภาครัฐ 8 คน 6) ลูกค้าทั่วไป 3 คน 7) ลูกค้าประจำ 3 คน

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ 1) ข้อมูลทุติยภูมิ ดังนี้ แนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่น, แนวคิดขนมจีน, แนวคิดขนมจีนแป้งหมักอบแห้ง, แนวคิดการพึ่งตนเอง, บริบทพื้นที่ที่ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย 2) ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามพื้นที่วิจัย ได้แก่ ร้านขนมจีนบ้านนา ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสนทนากลุ่ม

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้ 1) แบบสังเกต เป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม 2) แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง 3) การสนทนากลุ่ม จากตัวแทนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากแบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ตีความตามปรากฏการณ์จริง และจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. ผลการวิจัย

5.1 เพื่อการศึกษาสภาพปัญหาวัตถุดิบกระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมักและความต้องการต่อยอดผลิตขนมจีนอบแห้ง ร้านขนมจีนบ้านนา ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย พบว่า

5.1.1 สภาพปัญหาวัตถุดิบกระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมัก ดังนี้ 1) ข้าวเปลือกปะปนกับข้าวสายพันธุ์อื่น 2) ข้าวไม่เพียงพอต่อการผลิตขนมจีน 3) การใช้น้ำและการบำบัดน้ำเสีย 4) เครื่องจักร 5) คู่ค้าไม่ซื่อสัตย์ 6) คู่แข่งเพิ่มมากขึ้น 7) ผลกระทบจากโควิด-19 8) น้ำท่วมแปลงนาข้าว 9) ไม่มีตู้อบแห้งขนมจีน

5.1.2 ความต้องการต่อยอดการผลิตขนมจีนแป้งหมักอบแห้ง ปัจจุบันทางร้านมีการผลิตขนมจีนแป้งหมักเส้นสดสมุนไพร 5 สี ได้แก่ สีขาว สีส้ม สีเหลือง สีม่วง และสีเขียว จึงต้องการนำขนมจีนเส้นสดไปอบแห้ง เพื่อเพิ่มมูลค่าต่อไป

5.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาวัตถุดิบและกระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้ง ร้านขนมจีนบ้านนา ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย พบว่า

5.2.1 แนวทางการพัฒนาวัตถุดิบการผลิตขนมจีนแป้งหมัก ดังนี้ 1) ต้องควบคุมข้าวเปลือกไม่ให้ปะปนกับข้าวพันธุ์อื่นอย่างเข้มงวด 2) ข้าวไม่เพียงพอต่อการผลิตขนมจีน ด้วยการซื้อที่ดินเพิ่มและทำนาด้วยตนเอง เพื่อลดต้นทุนการผลิต และรับซื้อจากเกษตรกร 3) การใช้น้ำและการบำบัดน้ำเสีย โดยผ่านกระบวนการกรองน้ำให้ได้มาตรฐาน จากนั้นนำตัวอย่างน้ำไปตรวจคุณภาพ 4) เครื่องจักร ปัจจุบันช่างที่รับผิดชอบเครื่องโรยเส้นยังหาสาเหตุไม่ได้ว่าเป็นเพราะอะไร 5)คู่ค้าไม่ซื่อสัตย์ โดยตัดสินใจเลิกทำธุรกิจร่วมกันทันทีและหาคู่ค้ารายใหม่ทดแทน 6) คู่แข่งเพิ่มมากขึ้น คือ ผลิตสินค้าให้ดีและมีคุณภาพเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน 7) ผลกระทบจากโควิด-19 โดยการลดจำนวนคนงานให้เหลือไม่ถึง 10 คน เพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย และลงทุนซื้อเครื่องจักรโรยเส้นสายพานมา

ทดแทนแรงงาน 8) น้ำท่วมแปลงนาข้าว โดยสูบน้ำเข้า-ออกในแปลงนา ด้วยพลังงานโซล่าเซลล์ เพื่อเป็นการประหยัดน้ำมัน 9) ไม่มีตู้อบแห้งขนมจีน ด้วยการนำขนมจีนเส้นสดไปเข้าตู้อบแห้ง

5.2.2 กระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้ง ดังนี้

1) การวางแผนการผลิตดังนี้ (1) ด้านการตลาด (2) ด้านการเงิน (3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ (4) ด้านเครื่องจักรในการผลิต (5) ด้านตู้อบแห้ง (6) ด้านบุคลากร (7) ด้านกระบวนการผลิต (8) ด้านการบรรจุภัณฑ์ (9) ด้านการจัดจำหน่าย (10) การวางแผนด้านสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อม

2) กระบวนการผลิตดังนี้ (1) การแช่ข้าว (2) การนำข้าวไปโม่ (3) เครื่องทับแป้ง (4) การเตรียมสีสมุนไพร (6) นึ่งแป้ง (7) เครื่องตีแป้ง (8) เครื่องโรยเส้น (9) เครื่องอบแห้ง (10) การบรรจุภัณฑ์

3) การทดสอบประสิทธิภาพดังนี้ (1) การทดสอบประสิทธิภาพก่อนการผลิต ได้แก่ การทดสอบประสิทธิภาพข้าว และการทดสอบประสิทธิภาพน้ำ (2) การทดสอบประสิทธิภาพหลังการผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้ง

5.3 ผลการพัฒนากระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้งสู่การพึ่งตนเอง ด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ร้านขนมจีนบ้านนา ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย พบว่า

5.3.1 การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจดังนี้1) ลดรายจ่าย ดังนี้ (1) การทำนาลดต้นทุนการผลิต (2) การซื้อรถไถนาเป็นสมบัติของครอบครัว (3) การใช้โดรนประกอบทำนา (4) พลังงานโซล่าเซลล์(5) การผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด(6) การผลิตน้ำหมักชีวภาพ (7)การทำปุ๋ยหมักฟางแบบปิรามิด 2) เพิ่มรายได้ดังนี้ (1) การจำหน่ายขนมจีนอบแห้ง 5 สี เส้นอบแห้งจำหน่ายปลีกห่อละ 40 บาท (2) การจำหน่ายน้ำยา ได้แก่ น้ำเงี้ยว น้ำยาป่า กะทิ แกงเขียวหวาน และแกงไตปลา (3) การจำหน่ายอาหารประเภทอื่น ได้แก่ ก๋วยเตี๋ยวสุโขทัย ผัดไทยกระทะร้อน ลอดช่องสุโขทัย และอาหารตามสั่งพร้อมของฝาก (4) การจำหน่ายปุ๋ยอินทรีย์ (5) การจำหน่ายฟางอัดก้อน 3) การออม ร้านขนมจีนบ้านนามีการแบ่งเงินรายได้จากผลกำไรของทางร้านไว้เป็นเงินออมในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การใส่กระปุกออมสิน ฝากธนาคาร และลงทุน 4) ขยายเครือข่าย ร้านขนมจีนบ้านนาได้ขยายกิจการด้วยการเปิดร้านสาขา 2 ที่อำเภอบ้านด่านลานหอย ภายในปั๊ม ปตท. นอกจากนี้ยังแสวงหาคู่ค้ารายใหม่เพิ่มต่อไป

5.3.2 การพึ่งตนเองด้านสิ่งแวดล้อมดังนี้ 1) การทำนาอินทรีย์ 2) การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ 3) การไม่เผาตอซังข้าว 4) การบำบัดน้ำเสียด้วยการปลูกไผ่

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์ สภาพปัญหาวัตถุดิบกระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมักและความต้องการต่อยอดผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้ง ร้านขนมจีนบ้านนา ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย พบว่า

6.1.1 สภาพปัญหาวัตถุดิบกระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมัก สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1) สภาพปัญหาการใช้น้ำและการบำบัดน้ำเสีย น้ำเป็นวัตถุดิบสำคัญในการผลิตเส้นขนมจีนเช่นกัน การใช้น้ำประปาและน้ำฝนยังไม่เหมาะสมกับการผลิตขนมจีน น้ำที่ทางร้านขนมจีน

บ้านนาใช้ คือ น้ำบาดาล ต้องผ่านการกรองด้วยระบบมาตรฐาน และที่สำคัญต้องนำน้ำไปตรวจที่มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ส่วนการบำบัดน้ำเสียผ่านการปลูกไผ่แทนบ่อบำบัดน้ำเสีย ซึ่งสอดคล้องกับ ชลีรัตน์ พยอมแย้ม และรัตนา หิรัญโรจน์ (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การวิจัยและพัฒนาบทเรียนวิทยาศาสตร์ท้องถิ่นเรื่องขนมจีนแป้งหมักชุมชนโพรงมะเดื่อ ผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่ น้ำเสีย เนื่องจากขั้นตอนการผลิตขนมจีนต้องใช้น้ำแทบทุกขั้นตอน จึงทำให้เกิดน้ำทิ้งและน้ำเสีย และผู้ผลิตบางส่วนเป็นระดับครัวเรือน ส่วนใหญ่จึงไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยออกสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ

2) สภาพปัญหาผลกระทบจากโควิด-19 ร้านขนมจีนบ้านนามียอดจำหน่ายลดลงบ้างเป็นธรรมดา ได้แต่ประคับประคองให้อยู่รอดและปลอดภัย โดยลดคนงานลง และลงทุนเพิ่มด้วยการซื้อเครื่องจักรโรยเส้นสายพานมาแทนแรงงานอย่างไรก็ตามคนงานที่ร้านขนมจีนบ้านนายังคงพอหาได้ในชุมชน ซึ่งตรงกันข้ามกับ ชลีรัตน์ พยอมแย้ม และรัตนา หิรัญโรจน์ (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การวิจัยและพัฒนาบทเรียนวิทยาศาสตร์ท้องถิ่นเรื่องขนมจีนแป้งหมักชุมชนโพรงมะเดื่อ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาสำคัญของผู้ผลิต ได้แก่ การขาดแคลนแรงงาน

3) สภาพปัญหาไม่มีตู้อบแห้งขนมจีน เมื่อต้องการอบแห้งต้องนำขนมจีนเส้นสดไปอบแห้งที่ตู้อบแห้ง ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ใช้เวลาอบพลังงานไฟฟ้า ประมาณ 4 ชั่วโมง สามารถอบแห้งได้ประมาณ 1 ตัน(1,000 กิโลกรัม) โดยเสียค่าใช้จ่ายครั้งละ 500 บาท อย่างไรก็ตามแนวโน้มในอนาคต ถ้ามีตลาดต่างประเทศเปิดกว้างยิ่งขึ้นโดยเฉพาะในอาเซียนที่บริโภคขนมจีน ไม่ว่าจะเป็น กัมพูชา สปป.ลาว เวียดนาม หรือประเทศอื่นๆ ผู้วิจัยอาจจะขยายกิจการต้องการลงทุนซื้อตู้อบแห้งมาเป็นสมบัติของครอบครัวต่อไป และยังสอดคล้องกับ สำนักงานเกษตรอำเภอปากชม จังหวัดเลย (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่องกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปขนมจีนอบแห้ง อำเภอปากชม จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปขนมจีนอบแห้งผสมสมุนไพร เป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ “ขนมจีนอบแห้งป้าเพ็ญศรี” หนึ่งในผลิตภัณฑ์ OTOP ขึ้นชื่อของเมืองเลย เริ่มต้นจากการลองผิด ลองถูก ปรับพัฒนามาอย่างต่อเนื่องของป้าเพ็ญศรี และสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านชมน้อย ตำบลชมเจริญ อำเภอปากชม จนทำให้ทุกวันนี้ขนมจีนอบแห้งป้าเพ็ญศรี เป็นสินค้าส่งออกไปกว่า 10 ประเทศทั่วโลก ทั้งในอเมริกา ยุโรป และหลายประเทศในเอเชีย ลูกค้าส่วนใหญ่คือร้านอาหารไทย และคนไทยหรือชาวลาวที่ไปใช้ชีวิตในต่างแดน

6.1.2 ความต้องการต่อยอดการผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้ง พบว่า

ปัจจุบันร้านผลิตขนมจีนมีการผลิตขนมจีนแป้งหมักเส้นสด 5 สี ด้วยการใส่สมุนไพรจากธรรมชาติ ได้แก่ สีขาว(แป้งปกติ)สีส้ม (แครอท) สีเขียว(ใบเตยผสมกับชาเขียว) สีเหลือง(เก๊กฮวย) และสีม่วง(ดอกอัญชัน) จากการทำวิจัยในครั้งนี้ จึงมีความต้องการที่จะต่อยอดนวัตกรรมด้วยการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่ผสมผสานกับภูมิปัญญาดั้งเดิมการผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีนำไปเข้าตู้อบแห้งพลังงานไฟฟ้าใช้เวลา 4 ชั่วโมง เพื่อเพิ่มคุณค่าและมูลค่าต่อไปซึ่งสอดคล้องกับ กาญจนา ดงสงคราม และคณะ (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่องนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ขนมจีนอบแห้งสมุนไพร ผลการวิจัยพบว่า การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ขนมจีนอบแห้งสมุนไพร พบว่า พืชสมุนไพรที่นำมาสกัดเป็นส่วนผสมขนมจีนมี 7 ชนิด ได้แก่ ข้าวหอมมะลิ อัญชัน ใบเตย แตงโม ฟักทอง

แครอท ข้าวกล้อง และได้สีทั้งหมด 8 คือ ข้าวหอมมะลิ=สีขาวธรรมชาติ อัญชัน=สีฟ้า อัญชัน+มะนาว= สีม่วง ใบเตย=สีเขียว แตงโม=สีชมพูฟักทอง=สีเหลือง แครอท=สีส้ม และข้าวกล้อง=สีน้ำตาล

6.2 ผลการวิเคราะห์ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาวัตถุดิบและกระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้ง ร้านขนมจีนบ้านนา ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย มีดังนี้

6.2.1 แนวทางการพัฒนาวัตถุดิบการผลิตขนมจีนแป้งหมัก พบว่า

1) แนวทางการพัฒนาคู่แข่งเพิ่มมากขึ้น ร้านขนมจีนบ้านนาไม่ถือว่าเป็นคู่แข่งแต่อย่างใด กลับมองว่ามีเพื่อนร่วมทำธุรกิจเช่นเดียวกัน ต่างคนต่างทำผลิตสินค้าให้ดีและมีคุณภาพเป็นกัลยาณมิตรที่ดีร่วมอาชีพประเภทเดียวกัน ช่วยเหลือกันดีกว่าแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกันซึ่งสอดคล้องกับ อรสา ธรรมกิจวัฒน์ (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่อง แผนธุรกิจขนมจีนอบแห้งตรา MJ ผลการวิจัยพบว่า อุปสรรคคือ มีคู่แข่งจำนวนมาก การวิเคราะห์การแข่งขันพบว่า การแข่งขันอยู่ในระดับสูงโดยคู่แข่งที่สำคัญ คือขนมจีนอบแห้งสมุนไพรตราน้ำแรง เส้นขนมจีนอบแห้งเส้นเหนียวนุ่ม จำหน่ายปลีก-ส่ง รับตัวแทนจำหน่าย

2) แนวทางการพัฒนาไม่มีตู้อบแห้งขนมจีน โดยทางร้านยังไม่มีตู้อบแห้งเส้นขนมจีนแก้ไขปัญหาด้วยการนำขนมจีนเส้นสดไปเข้าตู้อบแห้ง ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ค่าใช้จ่าย 500 บาทต่อครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับ กาญจนา ดงสงคราม และคณะ (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่อง นวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ขนมจีนอบแห้งสมุนไพร ผลการวิจัยพบว่า การศึกษานวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มคุณภาพผลิตภัณฑ์ขนมจีนอบแห้งสมุนไพร ด้วยการใช้วิธีอบแห้งในตู้อบแบบถาด ประกอบด้วยถาดเตี้ยๆ ที่มีช่องตาข่ายอยู่ด้านล่างและบุเครื่องด้วยฉนวนในแต่ละถาดจะบรรจุเส้นขนมจีน อากาศร้อนไหลหมุนเวียนอยู่ในตู้ ที่ความเร็วลม 0.5-5 เมตร/วินาทีต่อตารางเมตร ของพื้นที่ผิวของถาด มีระบบท่อหรือแบฟเฟิล เพื่อนำลมร้อนขึ้นไปด้านบนผ่านแต่ละถาดเพื่อให้ลมร้อนกระจายอย่างสม่ำเสมอ

6.1.2 กระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้ง ดังนี้

1) การวางแผนการผลิต พบว่า การวางแผนการตลาด เป็นสิ่งสำคัญลำดับแรกที่จะผลิตสินค้าและบริการ ต้องวิเคราะห์ให้ดีว่า ลูกค้าคือใคร? ถ้าผลิตขนมจีนแป้งสดและอบแห้ง ลูกค้าที่บริโภคคือใคร จำหน่ายรูปแบบใด และจำหน่ายช่องทางใดบ้าง? ยกตัวอย่างงานวิจัยของ อรทัย ชำนาญกิจ และคณะ (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาต้นทุน ผลตอบแทนทางการเงินและการจัดการด้านการตลาดสำหรับการผลิตขนมจีนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ส่วนใหญ่ขายปลีกผลิตภัณฑ์ในจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 96.70 ส่วนใหญ่จำหน่ายสินค้าให้ลูกค้าประเภทผู้บริโภค คิดเป็นร้อยละ 90.00 การกำหนดราคาสินค้าผู้ขายกำหนดราคาสินค้าเอง คิดเป็นร้อยละ 93.30 การชำระเงินส่วนใหญ่จะมีการชำระเงินทันทีเมื่อจำหน่ายสินค้าคิดเป็นร้อยละ 100.00 ส่วนใหญ่ขายสินค้า ณ ที่ผลิตไม่ต้องขนส่ง คิดเป็นร้อยละ 80.00 ส่วนใหญ่บรรจุขนมจีนขนาดครึ่งกิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 75.60

2) การวางแผนด้านการเงิน โดยเงินลงทุนมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการเริ่มธุรกิจใหม่ๆ ต้องวางแผนการเงินให้ดี มีทุนสำรองหรือไม่ ถ้าเงินไม่พอจะทำอย่างไรดี กล้าที่จะเสี่ยงในการกู้ธนาคารมาลงทุนหรือไม่อย่างไร? วางแผนเงินทุนค่าใช้จ่ายต่างๆ ค่าเครื่องจักร ค่าวัสดุและอุปกรณ์ ค่าน้ำค่าไฟ ค่าบุคลากร ค่าวัตถุดิบในการผลิต และค่าอื่นๆ และที่สำคัญต้องทำบัญชีรายรับรายจ่าย ซึ่งสอดคล้องกับ อรทัย ชำนาญกิจ และคณะ (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาต้นทุน ผลตอบแทนทาง

การเงินและการจัดการด้านการตลาดสำหรับการผลิตขนมจีนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ผู้ผลิตขนมจีนส่วนใหญ่ไม่ได้มีการจัดทำบัญชีและไม่มีความรู้พื้นฐานทางด้านบัญชี ผู้ผลิตขนมจีนบางรายมีการจดบันทึกข้อมูลแบบรวมไม่ได้แยกระหว่างรายรับและรายจ่าย ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบสมุดบัญชีรับจ่ายที่สามารถบันทึกรายการได้ง่าย และสามารถรู้ผลการดำเนินงานของกิจการได้ มีรายรับ และรายจ่ายของกิจการที่แน่นอนและถูกต้อง

3) การวางแผนด้านบุคลากร ร้านขนมจีนบ้านนาเป็นโรงงานขนาดกลางในชุมชน ซึ่งมีกำลังผลิต 2 ตัน/วัน (2,000 กิโลกรัม) ตามยอดออเดอร์ประจำและลูกค้าทั่วไปที่มาใช้บริการรับประทานที่ร้าน หรือสั่งกลับบ้าน และมีคนงานผลิตไม่ถึง 10 คน ซึ่งสอดคล้องกับ จารุชา ยี่แสง, สุกัญญา แย้มสรวลและวันเพ็ญ แก้วพุก (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่องการใช้ประโยชน์จากน้ำทิ้งโรงงานผลิตเส้นขนมจีนของชุมชนโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ในการเพาะเลี้ยงสาหร่าย Spirulina sp ผลการวิจัยพบว่า โรงงานผลิตเส้นขนมจีนของคุณบุญเรือนที่ศึกษามีขนาดใหญ่ที่สุดในชุมชนโพรงมะเดื่อ และใหญ่ที่สุดในกลุ่มภูมิปัญญาด้านการทำขนมจีนนวัตกรรมใหม่มีคนงานประมาณ 20 คน โดยการจ้างงานคนในชุมชน ผลิตขนมจีนทั้งแบบแป้งหมักและแป้งสดส่งตลาดคลองเตย มีอัตราการผลิตประมาณ 3-4 ตันต่อวัน

2) กระบวนการผลิต พบว่า กระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้ง ของร้านขนมจีนบ้านนา อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ประกอบด้วยหลายขั้นตอน ดังนี้ 1) การแช่ข้าว 2) การนำข้าวไปโม่ 3)เครื่องทับแป้ง 4) การเตรียมสีสมุนไพร 5) เครื่องทับแป้ง 6) การนึ่งแป้ง 7) เครื่องตีแป้ง 8) เครื่องโรยเส้น 9) การจับเส้น 10) เครื่องอบแห้ง 11) การบรรจุภัณฑ์ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ชลีรัตน์ พยอมแย้ม และรัตนา หิรัญโรจน์ (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การวิจัยและพัฒนาบทเรียนวิทยาศาสตร์ท้องถิ่นเรื่องขนมจีนแป้งหมักชุมชนโพรงมะเดื่อ ผลการวิจัยพบว่า ขนมจีนแป้งหมักชุมชนโพรงมะเดื่อมีขั้นตอนการผลิต 11 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การหมักข้าว 2) การบดข้าวหรือการโม่ข้าว 3) การกรองแป้ง 4) การนอนน้ำแป้ง 5) การทับแป้งหรือทับน้ำ 6) การนึ่งหรือต้มแป้ง 7) การตีแป้งหรือการนวดแป้ง 8) การครูดแป้งหรือการกรอง 9) การโรยเส้น 10) การจับเส้น และ 11) การบรรจุผลิตภัณฑ์นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ จงสิทธิ์ ตันเมทาและคณะ (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การทำขนมจีนสูตรโบราณ ผลการวิจัยพบว่า ขั้นตอนการผลิตขนมจีนสูตรโบราณ โดยการหมักข้าว นำข้าวใส่ในกะละมังแล้วแช่น้ำ คลุมด้วยผ้าขาวบาง ปิดฝา ล้างข้าวทุกเช้าเย็น เป็นเวลา 4 วัน เวลาล้างให้กลับข้าวที่อยู่ด้านล่างขึ้นมาไว้ด้านบนทุกครั้ง เมื่อครบ 4 วัน นำข้าวมาปั่นให้ละเอียด เติมน้ำ 1/3 ส่วน เติมเกลือลงไปออกรสเค็ม เปลี่ยนน้ำทุกวันพร้อมใส่เกลือเป็นเวลาอีก 2 วัน เรียกว่า การนอนน้ำ เมื่อนอนน้ำครบ 2 วันแล้ว ให้เทน้ำทิ้ง เอาแป้งที่ได้ใส่ในถุงผ้า แล้วใช้ของหนักๆ เช่น ครก ทับทิ้งไว้ข้ามคืน เพื่อไล่น้ำออกจากตัวแป้งให้หมด จากนั้นทำการขึ้นรูปแป้งให้กลม แล้วนำไปนึ่ง นำแป้งที่นึ่งได้ที่แล้วมาตำ เพื่อให้แป้งเข้ากันได้ดี คำจนแป้งเหนียวได้ที่แล้ว นำแป้งไปนวดในระหว่างการนวดค่อยๆ เติมน้ำร้อน นวดจนแป้งเหลวได้ที่นำแป้งมาใส่ผ้าขาวบาง เพื่อทำการกรองเพื่อที่จะได้แป้งละเอียด ไม่มีสิ่งเจือปน แป้งที่กรองเสร็จแล้ว นำแป้งที่ได้มาทำการโรยลงในน้ำร้อน เมื่อเส้นขนมจีนสุกตักขึ้น นำไปล้างด้วยน้ำเย็น โดยให้ล้างน้ำเย็น 3 น้ำ ก็จะได้เส้นขนมจีนสูตรโบราณ นอกจากนี้ผู้วิจัยขอเพิ่มเติมเนื้อหาในประเด็นการนำขนมจีนเส้นสดไปเข้าตู้อบแห้ง จากงานวิจัยของ กาญจนา ดงสงคราม และคณะ (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่องนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ขนมจีนอบแห้งสมุนไพร ผลการวิจัยพบว่า การทดสอบระยะเวลาและอุณหภูมิที่

พอเหมาะในอัตราส่วน แป้งข้าวเจ้า 85% แป้งมัน 5% สมุนไพร 5% และน้ำเปล่า 5% ระยะเวลาในการทำแห้งคือ พักไว้ประมาณ 4 ชั่วโมง แล้วนำไปตากแดด อีก 3 ชั่วโมง เข้าเครื่องอบแห้งที่อุณหภูมิ 45 องศา อีกประมาณ 5 ชั่วโมง

6.3 ผลการพัฒนากระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้งสู่การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ร้านขนมจีนบ้านนา ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย อภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

6.3.1 การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ พบว่า

1) การลดรายจ่าย ดังนี้ การทำนาลดต้นทุนการผลิต ในอดีตต้องซื้อข้าวจากชาวนาและจากโรงสีข้าวในชุมชน เพราะข้าวไม่เพียงพอต่อการผลิตขนมจีนแป้งหมัก ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของวัตถุดิบในการผลิตขนมจีน ทางร้านขนมจีนบ้านนาจึงตัดสินใจซื้อที่ดินเพิ่มและทำนาด้วยตนเอง ส่งผลทำให้ข้าวเพียงพอ ในการทำนาร้านขนมจีนบ้านลดต้นทุนการผลิต ด้วยการซื้อรถไถนาขนาดกลาง ซื้อแผงโซล่าเซลล์ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด ผลิตน้ำหมักชีวภาพ ผลิตปุ๋ยฟางปิรามิด และการใช้โดรนบินหว่านข้าวหว่านปุ๋ยและฮอร์โมน การซื้อรถไถนาเป็นสมบัติของครอบครัว ในการทำนา 120 ไร่ ถ้าไม่เครื่องจักรในการไถนา โดยอาศัยการรับจ้างคนอื่น เป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายแก่ครอบครัวเป็นอย่างมาก ในเมื่อทำนาเป็นประจำทุกๆ ปี ความจำเป็นต้องมีและต้องซื้อเพื่อไว้ใช้งานเป็นสมบัติของครอบครัว ได้แก่ รถไถนาคูโบต้า ราคาประมาณ 800,000 บาท การใช้โดรนประกอบทำนา เป็นการลดต้นทุนการผลิต คือ การนำเอานวัตกรรมสมัยใหม่มาปรับใช้ในการทำนา คือ การติดต่อว่าจ้างเครื่องโดรนใช้บินสำหรับใส่ปุ๋ยอินทรีย์ และฮอร์โมนต่างๆ ราคาโดรน ไร่ละ 50 บาท แต่ถ้าเทียบกับแรงงานคน ไร่ละ 70 บาท นอกจากนี้มีพลังงานโซล่าเซลล์ เพราะน้ำมันเชื้อเพลิงมีราคาปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น ทางร้านขนมจีนบ้านนา จึงลงทุนในการซื้อแผงโซล่าเซลล์มาใช้ในการสูบน้ำเข้า-ออกในแปลงนา เป็นการประหยัดพลังงานช่วยชาติ ประหยัดเงินและเวลาในการทำงาน

ส่วนการผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดการทำนาต้องลงทุนเป็นเงินจำนวนมาก โดยเฉพาะค่าปุ๋ยเคมี และสารเคมีกำจัดวัชพืชตลอดถึงศัตรูพืช ได้แก่ แมลง ปู หอย หนูและเชื้อโรคต่างๆ นับวันราคายิ่งเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดหรือปุ๋ยอินทรีย์ทั่วไป จึงเป็นทางออกของเกษตรกรและทางร้านขนมจีนบ้านนา เป็นการลดต้นทุนค่าปุ๋ยเคมีได้อย่างมาก และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการผลิตน้ำหมักชีวภาพ เป็นการลดต้นทุนการใช้ปุ๋ยเคมี ประโยชน์ของปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ เป็นการบำรุงดิน โดยช่วยปรับปรุงโครงสร้างดิน ทำให้ดินร่วนซุย ระบายน้ำและอากาศได้ดี และเป็นการบำรุงพืช เช่น ข้าว เป็นแหล่งธาตุอาหารที่สำคัญสำหรับพืช ช่วยส่งเสริมการเจริญเติบโต เพิ่มผลผลิต และเสริมสร้างความแข็งแรงให้กับพืช

2) การเพิ่มรายได้ ดังนี้ การเพิ่มรายได้ จากการจำหน่ายขนมจีนอบแห้ง ปกติร้านขนมจีนบ้านนาจำหน่ายขนมจีนแป้งหมักแบบเส้นสดสมุนไพร 5 สี ได้แก่ สีส้มได้มาจากน้ำแครอท สีเขียวได้มาจากน้ำใบเตยผสมกับน้ำชาเขียว สีเหลืองได้มาจากน้ำเก๊กฮวย สีม่วงได้มาจากน้ำอัญชัน และสีขาวตามเนื้อแป้งขาวปกติ แต่มาทำวิจัยในครั้งนี้ด้วยการนำเส้นสดไปเข้าตู้อบแห้งแล้วจำหน่าย ทำให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น เส้นอบแห้ง จำหน่ายห่อละ 40 บาท ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานเกษตรอำเภอปากชม จังหวัดเลย (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่อง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปขนมจีนอบแห้ง อำเภอปากชม จังหวัดเลยผลการวิจัยพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปขนมจีนอบแห้งผสมสมุนไพร เป็นผลิตภัณฑ์

เพื่อสุขภาพ “ขนมจีนอบแห้งป้าเพ็ญศรี” หนึ่งในผลิตภัณฑ์ OTOP ขึ้นชื่อของเมืองเลย เริ่มต้นจากการลองผิดลองถูก ปรับพัฒนามาอย่างต่อเนื่องของป้าเพ็ญศรี และสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านชมน้อย ตำบลชมเจริญ อำเภอปากชม จนทำให้ทุกวันนี้ขนมจีนอบแห้งป้าเพ็ญศรีเป็นสินค้าส่งออกไปกว่า 10 ประเทศทั่วโลก ทั้งในอเมริกา ยุโรป และหลายประเทศในเอเชีย ลูกค้าส่วนใหญ่คือร้านอาหารไทย และคนไทยหรือชาวลาวที่ไปใช้ชีวิตในต่างแดนจุดเด่น คือแป้งที่ใช้ทำขนมจีนอบแห้งไม่ได้ผ่านกระบวนการหมักแป้ง อีกทั้งใช้สีจากสมุนไพรพื้นบ้าน มาผสมให้เกิดสีต่าง ๆ จำนวน 8 สี ด้วยกัน เช่น สีชมพู-แก้วมังกรสีม่วง-อัญชันสีเหลือง-ฟักทองสีฟ้า-อัญชันหรือมะนาวฯลฯ ดังนั้น ได้รับมาตรฐาน อย., มาตรฐานอาหารฮาลาล เป็นสินค้า OTOP ระดับ 4 ดาวเส้นเหนียวนุ่ม ไร้สารกันบูด เก็บได้นานขนมจีนอบแห้งรับประทานง่ายและสะดวกมาก แค่นำเส้นขนมจีนอบแห้งแช่ในน้ำเปล่าสัก 20 นาที จากนั้นลวกในน้ำเดือด 2-3นาที แล้วตักขึ้นมาพักในน้ำเย็น แค่นี้ก็จะได้เส้นขนมจีนที่พร้อมทาน นอกจากนี้ขนมจีนอบแห้งสามารถเก็บไว้รับประทานได้นาน การนำมาบริโภคสามารถทำได้ง่ายๆ เหมาะกับยุคเร่งรีบในปัจจุบันและยังสอดคล้องกับ อรสา ธรรมกิจวัฒน์ (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่อง แผนธุรกิจขนมจีนอบแห้งตรา MJ ผลการวิจัยพบว่า เมื่อพิจารณาความเป็นไปได้ของการลงทุนเพื่อจัดทำธุรกิจขนมจีนอบแห้ง ตรา MJ พบว่ามีอัตราผลตอบแทนตลอดโครงการอยู่ในระดับสูงเหมาะแก่การลงทุน โดยใช้งบลงทุน 750,000 บาทมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value) เท่ากับ 1,230,128 บาท ผลตอบแทนโครงการเท่ากับ93.27% ระยะเวลาคืนทุน 1.176 ปี เหมาะแก่การลงทุน

ขนมจีนอบแห้งกำลังได้รับความนิยมจากผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น เริ่มมีช่องทางการตลาดมากขึ้นทั้งในและต่างประเทศ เป็นการรับประทานได้ทุกเวลา สะดวก และเก็บไว้ทานนานเป็นปี ซึ่งสอดคล้องกับ สิริชัย ส่งเสริมพงษ์ (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ขนมจีนอบแห้ง-น้ำยาผงกึ่งสำเร็จรูป ผลการวิจัยพบว่า ผลิตภัณฑ์ขนมจีนกึ่งสำเร็จรูปชนิดบรรจุในภาชนะถ้วยพลาสติกทนความร้อน พร้อมน้ำยาอบแห้งที่ใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ ไม่มีการตกแต่งกลิ่นและสีสังเคราะห์ และไม่มีส่วนผสมของสารกันบูดที่แพ็คใส่ซองฟอยล์กันแดด กันความชื้นอย่างดี และสามารถเก็บได้นานถึง 1 ปี ออกวางจำหน่ายอยู่ในท้องตลาด อีกทั้งผลงานวิจัยดังกล่าว มีการพัฒนาเส้นขนมจีนแห้งใช้เวลาและความร้อนในการคืนรูปน้อยลง ที่พร้อมรับประทานได้เร็วยิ่งขึ้นด้วย การชงด้วยน้ำเดือดและปิดฝาภาชนะไว้นาน 3 นาที จะได้ขนมจีนน้ำยามารับประทานและเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีโอกาสทางตลาดสูงมาก ทั้งตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ

6.3.2 การพึ่งตนเองด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ร้านขนมจีนบ้านนา พึ่งตนเองด้านสิ่งแวดล้อม ด้วยการทำนาอินทรีย์ เป็นการหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีต่าง ๆ ทำให้สิ่งแวดล้อมมีความยั่งยืน ช่วยฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน ลดการปนเปื้อนจากสารเคมีในแหล่งน้ำและในดิน และส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์เป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่ง เนื่องจากปุ๋ยอินทรีย์ผลิตจากวัสดุธรรมชาติ ช่วยลดการใช้ปุ๋ยเคมี ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ นอกจากนี้ยังช่วยปรับปรุงคุณภาพดิน ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพ นอกจากนี้การไม่เผาตอซังข้าว เป็นประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ ช่วยอนุรักษ์ดิน ปรับปรุงโครงสร้างดิน ลดมลพิษทางอากาศ ฝุ่น PM.2.5 และช่วยลดภาวะโลกร้อนและเป็นการเพิ่มธาตุอาหารในดิน

การบำบัดน้ำเสียด้วยการปลูกไผ่ การปลูกไผ่มีประโยชน์หลายประการ ได้แก่ การบริโภคหน่อ การนำลำไผ่มาใช้ประโยชน์ เช่น สร้างรั้วบ้าน แคร่นั่ง เตียงนอน เป็นต้น ผู้วิจัยได้ทดลองบำบัดน้ำเสียจากโรงงานขนมจีนบ้านนา ด้วยการปล่อยน้ำเสียในแปลงปลูกไผ่ ผลปรากฏว่าได้ผลดี น้ำเสียไม่มีกลิ่นเหม็นเน่า ซึ่งสอดคล้องกับ จารุชา ยี่แสง, สุกัญญา แย้มสรวลและวันเพ็ญ แก้วพุก(2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การใช้ประโยชน์จากน้ำทิ้งโรงงานผลิตเส้นขนมจีนของชุมชนโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ในการเพาะเลี้ยงสาหร่าย Spirulina sp. ผลการวิจัยพบว่า 1) โรงงานผลิตเส้นขนมจีนของคุณบุญเรือนที่ศึกษามีขนาดใหญ่ที่สุดในชุมชนโพรงมะเดื่อ และใหญ่ที่สุดในกลุ่มภูมิปัญญาด้านการทำขนมจีนนวัตกรรมใหม่มีคนงานประมาณ 20 คน โดยการจ้างงานคนในชุมชน ผลิตขนมจีนทั้งแบบแป้งหมักและแป้งสดส่งตลาดคลองเตย มีอัตราการผลิตประมาณ 3-4 ตันต่อวัน มีน้ำทิ้งโดยเฉลี่ยวันละ 80-100 ลิตร 2) ผลการวิเคราะห์คุณภาพของน้ำทิ้งในบ่อพัก พบว่าน้ำทิ้งจากกระบวนการผลิตเส้นขนมจีนยังมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน มีค่าซีโอดี อยู่ในช่วง 17,000-17,600 มิลลิกรัมต่อลิตร การใช้ประโยชน์จากน้ำทิ้งโรงงานผลิตเส้นขนมจีนมาเพาะเลี้ยงสาหร่าย Spirulina sp. โดยใช้อัตราการเจือจางน้ำทิ้งต่อน้ำกลั่นที่อัตราส่วน 1 : 20 (ปริมาตรต่อปริมาตร) จะให้การเจริญเติบโตของสาหร่ายดีที่สุดเท่ากับ 1.8 x 107 เซลล์ต่อมิลลิลิตร และ 3) การเพาะเลี้ยงสาหร่ายในสภาพกลางแจ้งด้วยน้ำทิ้งจากบ่อพักน้ำทิ้งของโรงงานผลิตเส้นขนมจีนชุมชนโพรงมะเดื่อ สามารถลดค่าซีโอดีในน้ำทิ้งจากเริ่มต้น ลดลงเหลือ 81.33 มิลลิกรัมต่อลิตร คิดเป็นร้อยละ 87.60 และจากบทสรุปของการทดลอง สามารถนำน้ำทิ้งจากโรงงานผลิตเส้นขนมจีนไปใช้ในการเพาะเลี้ยงสาหร่าย Spirulina sp. ในสภาวะจริงของบ่อพักน้ำทิ้งได้ อันจะเป็นแนวทางการใช้ประโยชน์จากของเสียในชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพและเศรษฐกิจให้กับชุมชนต่อไป

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนากระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้งเพื่อการพึ่งตนเอง : กรณีศึกษาร้านขนมจีนบ้านนา จังหวัดสุโขทัย สรุปองค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังนี้

แนวทางการพัฒนาวัตถุดิบและกระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้ง ดังนี้

1) การวางแผนการผลิต ได้แก่ การตลาด การเงิน บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักร กระบวนการผลิต การบรรจุภัณฑ์

2) กระบวนการผลิต ได้แก่ การนำข้าวไปแช่ การนำข้าวไปโม่ เครื่องทับแป้ง การเตรียมสีสมุนไพร การนึ่งแป้ง การตีแป้ง เครื่องโรยแป้ง การนำเส้นเข้าตู้อบแห้ง และการบรรจุภัณฑ์

3) การทดสอบประสิทธิภาพก่อนและหลังการผลิต

⇨

ผลการพัฒนาวัตถุดิบและกระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้ง ดังนี้

1) ผลการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ การออมและการขยายเครือข่าย

2) ผลการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การทำนาอินทรีย์ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การไม่เผาตอซังข้าว และการปลูกไผ่เพื่อบำบัดน้ำเสีย

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาและผลการพัฒนากระบวนการผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้ง

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน ที่ดูแลโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์(OTOP) มีบทบาทในการลงทะเบียน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด และการเชื่อมโยงตลาดทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการจัดงาน OTOP ภูมิภาคและระดับประเทศ เพื่อเผยแพร่และส่งเสริมผลิตภัณฑ์ OTOPในการผลิตขนมจีนแป้งหมักด้วยวิธีอบแห้งต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ก่อนนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในหน่วยงานหรือกลุ่มองค์กรชุมชน วิสาหกิจชุมชน ตลอดถึงธุรกิจส่วนตัวควรพิจารณาถึงความเหมาะสมกับสภาพบริบทชุมชน และวัฒนธรรม เพราะแต่ละชุมชนมีวิธีการทำขนมจีนและการบริโภคอาหารแตกต่างกันไป

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาในประเด็นการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนสู่การพึ่งตนเอง การจัดการธุรกิจอย่างสร้างสรรค์ภายใต้เศรษฐกิจพอเพียง การต่อยอดธุรกิจขนมจีนอบแห้งอย่างสร้างสรรค์ ความสำเร็จในการจัดการร้านขนมจีนบ้านนา และการพัฒนาขนมจีนแป้งหมักอบแห้งสู่สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) นอกจากนี้ควรใช้แนวทางวิจัยแบบผสม (Mixed-method Research) เพื่อยืนยันผลเชิงปริมาณของการพัฒนา เช่น การลดต้นทุน การเพิ่มรายได้ หรือผลกระทบสิ่งแวดล้อม

10. บรรณานุกรม

กาญจนา ดงสงครามและคณะ.(2562). นวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ขนมจีนอบแห้งสมุนไพร. **วารสารโครงงานวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ.** 5(2). 94-102.

จงสิทธิ์ ตันเมทา และคณะ. (2560). **การทำขนมจีนสูตรโบราณ.** เชียงราย : ภาควิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาหาร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

จารุชา ยี่แสง, สุกัญญา แย้มสรวล และวันเพ็ญ แก้วพุก.(2558). การใช้ประโยชน์จากน้ำทิ้งโรงงานผลิตเส้นขนมจีนของชุมชนโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ในการเพาะเลี้ยงสาหร่าย Spirulina sp. **วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่.** 7(4). 6-15.

ชลีรัตน์ พยอมแย้ม และรัตนา หิรัญโรจน์. (2558). การวิจัยและพัฒนาบทเรียนวิทยาศาสตร์ท้องถิ่นเรื่องขนมจีนแป้งหมักชุมชนโพรงมะเดื่อ. **วารสารวิจัยสหวิทยาการไทย.** 10(1). 43-56.

สำนักงานเกษตรอำเภอปากชม จังหวัดเลย. (2560). **กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปขนมจีนอบแห้งอำเภอปากชม จังหวัดเลย.** เลย : สำนักงานเกษตรอำเภอปากชม จังหวัดเลย.

สิริชัย ส่งเสริมพงษ์. (2558). **ขนมจีนอบแห้ง-น้ำยาผงกึ่งสำเร็จรูป.** กรุงเทพฯ : อุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สิรินันท์ ชมภูแสง และคณะ. (2566). **คู่มือการป้องกันการเน่าเสียแบบเหลวเป็นน้ำของขนมจีนเรื่องการจัดการความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการป้องกันการเน่าเสียแบบเหลวเป็นน้ำของขนมจีนสู่วิสาหกิจชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหารที่ปลอดภัยตำบลเตาปูน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี.** กรุงเทพฯ : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.).

อรทัย ชำนาญกิจ และคณะ. (2561). **การศึกษาต้นทุน ผลตอบแทนทางการเงินและการจัดการด้านการตลาดสำหรับการผลิตขนมจีนในจังหวัดนครศรีธรรมราช.** นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.

อรสา ธรรมกิจวัฒน์. (2560). **แผนธุรกิจขนมจีนอบแห้งตรา MJ.** การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

อุปถัมภ์ เปรมใจ ผู้ให้สัมภาษณ์. 10 มกราคม 2568. ณ ร้านขนมจีนบ้านนา ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

DEVELOPMENT OF A TRAINING GUIDELINE TO ENHANCE THE EDUCATIONAL MANAGEMENT CHALLENGES IN THE CONTEXT OF INTERNATIONALIZATION OF EDUCATION AT SHANDONG UNIVERSITY OF ART AND DESIGN*

Zhang Zheng[1], Nipaporn Khamcharoen[2]
Faculty of Education, Dhonburi Rajabhat University[1,2]
Email : nipaporn.k@dru.ac.th

ABSTRACT

This article aimed 1) to explore the educational management challenges and needs of training guideline at Shandong University of Art and Design in the context of internationalization, and 2) to develop training guideline to enhance the educational management capabilities and address the challenges faced by Shandong University of Art and Design in the context of internationalization of education. The respondents were 250 teachers and 54 administrators. The questionnaire was used to collect the data. The data collected were analyzed and then presented in terms of frequency, mean, and standard deviation.

The findings from the research indicated that: 1) the educational management challenges and needs of training guideline were in a middle level, and 2) the training guideline to enhance the educational management capabilities and address the challenges consisted of nine units, namely: 1) Elevate Curriculum Flexibility and Interdisciplinary Collaboration, 2) Strengthen Project-Based Learning Opportunities, 3) Expand Resource Accessibility, 4) Advance Professional Development and Faculty Training, 5) Cultivate a Culture of Innovation, 6) Implement Comprehensive Evaluation and Feedback Systems, 7) Forge Sustained Industry Collaborations, 8) Regularly Modernize the Curriculum to Match Technological Evolution, and 9) Address Financial Constraints to Underpin Sustainable Innovation.

Keywords : Educational management; Training guidelines; Higher education

1. Background and Problem Statement

Globalization has been a major catalyst for change in all aspects of higher education. As universities seek to remain relevant in a landscape of increasingly reinforced international standards, they face the critical challenge of reconciling local

*Received: September 25, 2025; Revised: October 22, 2025; Accepted: October 28, 2025

academic goals with global benchmarks. This tension is therefore particularly acute for institutions specializing in the arts, where it can be argued that cultural uniqueness often coexists with the need for cross-border partnerships, cross-cultural exchanges and competitive positioning in global rankings (Marginson, 2016). In this context, Shandong University of Art and Design (SUAD) demonstrates the complexity of integrating a creativity-focused curriculum with the broader drive toward internationalization

Historically, SUAD has prided itself on fostering artistic innovation and design thinking. In an environment that encourages students to develop aesthetic sensitivity, creative problem solving and interdisciplinary skills, our university has achieved considerable success in the regional and national spheres. However, the growing drive for global engagement presents both opportunities and obstacles. On the one hand, establishing international alliances with similar art and design institutions can open up a wider network of academic activities and enrich the experience of faculty and students. On the other hand, such alliances impose new requirements, including adherence to international accreditation standards, ensuring faculty development in culturally responsive pedagogy, and restructuring administrative agreements to accommodate transnational studies and collaborative degree programs (Knight, 2020).

Recent academic research has emphasized that universities that aspire to internationalize must implement strategies that include leadership, faculty skills upgrading, and strong administrative support. More recent studies reinforce this view, highlighting that internationalization now requires institutions to adapt continuously to global trends and challenges beyond traditional frameworks (Li and Xue, 2022). For the University of South Sudan, reconciling an established, locally-oriented model with a range of international frameworks involves more than just adding English courses or inviting foreign academics to lecture. Instead, it calls for a complete rethink of the agency's management culture. Strategic planning and effective coordination are essential: managers must reach agreements with overseas partners, ensure resources are used to support the global curriculum, and address language barriers that can hinder advanced learning. At the same time, teachers struggle to balance tradition and innovation in their curriculum design, often without receiving structured training that allows them to seamlessly integrate global perspectives. In such an environment, AD hoc solutions or piecemeal initiatives can easily lose traction unless there are comprehensive guidelines linking theory and practice.

In the context of SUAD, "education management challenges" arise not only from external directives, such as government or accreditation policies, but also from the internal dynamics of an institution that has long been rooted in a domestic model. In

discussing these challenges, it is crucial to examine the interplay between external drivers (e.g., competitive pressure for international rankings) and local requirements (e.g., preservation of unique cultural art forms and teaching methods). Striking this balance can yield significant benefits, such as increased visibility in the global academic community, new interdisciplinary research pathways, and a rich artistic output that taps into broader cultural influences. However, inconsistencies between administrative objectives and faculty capacities may carry the risk of superficial engagement with international partners or inefficient use of resources.

Given the rising demand for cross-cultural competence, SUAD teachers who once focused primarily on impart subject-specific knowledge within a localized framework find themselves in need of advanced training. This training covers everything from curriculum innovation - for example, incorporating global design trends into the curriculum to honing English communication skills and adapting teaching styles to different student audiences (Tran and Dempsey, 2017). Teachers' frontline classroom experiences directly influence how effectively students are prepared to thrive in an interconnected world, so any transformation of SUAD must include a strong teacher development program.

Amid these tensions, this study aims to explore SUAD as a case study in how to develop and implement a set of training guidelines that systematically address its major management and teaching barriers. The emphasis on the guidelines is twofold. The guidelines provide a coherent framework to ensure that initiatives across sectors are not chaotic. In addition, they serve as a long-term road map for continuous improvement, incorporating regular evaluation and refinement. By drawing on existing research on internationalization, strategic management, and faculty development, this study aims to generate practical insights that other professional institutions facing similar pressures of globalization can adapt or expand.

By situating SUAD's case within the broader discussion on the complexities of internationalization at professional universities, this study identifies current barriers and highlights the importance of cohesive leadership, supportive management, and informed faculty. It shows that connecting global needs and local identities is not just a matter of policy adjustments, but also a process of cultural transformation - respecting the university's artistic core while aligning it with a rapidly changing international landscape.

2. Research Objectives

2.1 To explore the educational management challenges and needs of training

guideline at Shandong University of Art and Design in the context of internationalization.

2.2 To develop training guideline to enhance the educational management capabilities and address the challenges faced by Shandong University of Art and Design in the context of internationalization of education.

3. Expected Results

3.1 Understanding the needs of Shandong University of Art and Design's educational management training approach in the context of internationalization.

3.2 A guideline to enhance educational management capabilities and address the challenges Shandong University of Art and Design faces in the context of educational internationalization.

4. Research Methodology

4.1 Research Design

This study adopts a mixed-methods approach, combining quantitative surveys and qualitative expert consultations. The mixed-methods design allows for a more holistic understanding of the challenges and needs regarding internationalized educational management at the institution. Quantitative data offer a broad snapshot of teacher and administrator perceptions, while qualitative insights provide nuanced interpretations to guide the development of a detailed training guideline.

4.2 Populations and Sample

A total of 250 teachers and 54 administrators were selected. Teachers were sampled through stratified random sampling across multiple departments Fine Arts, Design, and Digital Media to ensure balanced representation. Administrators included all those directly involved in or overseeing international collaborations, program accreditation, and academic affairs. The sample thus encompasses individuals who experience the institution’s internationalization processes at both frontline (classroom) and managerial (policy) levels.

4.3 Instruments and data collection

A structured questionnaire was developed to capture the challenges and training needs perceived by teachers and administrators in the context of global engagement. Content validation was performed via an Index of Item-Objective Congruence (IOC), with each item examined by three experts specialized in international education, curriculum design, and institutional accreditation. The IOC values ranging from 0.67 to 1.00, indicating adequate alignment with the intended objectives. The reliability of the teachers’ questionnaire was 0.89 and the

administrators' questionnaire was 0.91.

Additionally, qualitative data were acquired through focus group sessions with three invited experts: a regional accreditation official, an international education consultant, and a senior university manager overseeing foreign academic initiatives. These sessions addressed the draft training guideline modules, seeking direct feedback on their clarity, feasibility, and comprehensiveness. The discussions were recorded, transcribed, and coded thematically to identify elements that required refinement.

4.4 Data Analysis

4.4.1 Survey responses from teachers and administrators were analyzed by using descriptive statistics (mean and standard deviation).

4.4.2 The focus group transcripts were coded manually and then cross-checked by a second researcher to enhance reliability. Experts' comments were categorized into thematic clusters that addressed curriculum, accreditation policy, administrative coordination, and teacher development. These themes were integrated with the quantitative findings to modify specific modules within the training guideline.

5. Research Results

5.1 The exploration of the educational management challenges and needs of training guideline at Shandong University of Art and Design (SUAD) in the context of internationalization.

Table 1 The educational management challenges by teachers

Questions	N		Level of opinion
	$\bar{x}$	S.D.	
Q1: Difficulty in managing culturally diverse classrooms	3.30	0.78	Middle
Q2: Lack of resources for international curriculum development	4.40	0.70	High
Q3: Challenges in adapting teaching methods for international students	3.20	0.74	Middle
Q4: Insufficient training in educational management	4.55	0.65	Highest
Q5: Language barriers in communication with international students	2.40	0.79	Low
Q6: Difficulty in integrating global perspectives into existing courses	2.10	0.77	Low

Questions	N		Level of opinion
	$\bar{x}$	S.D.	
Q7: Limited opportunities for international collaboration	1.45	0.80	Lowest
Q8: Challenges in maintaining academic standards across diverse students	3.50	0.72	Middle
Q9: Inadequate support for professional development in int'l education	4.05	0.72	High
Q10: Difficulty in aligning educational practices w/ international std.	4.00	0.70	High
Q11: Inconsistencies in the assessment of international students	3.10	0.76	Middle
Q12: Lack of support for integrating international experiences into class	3.00	0.77	Middle
Q13: Difficulty in managing increased workload due to internationalization	2.90	0.80	Middle
Q14: Insufficient collaboration with international faculty	3.45	0.73	Middle
Q15: Limited access to international teaching resources	2.55	0.78	Middle
Q16: Challenges in adapting to international academic schedules	2.30	0.75	Low
Q17: Limited opportunities for professional development abroad	2.00	0.72	Low
Q18: Inadequate language training for teaching in English	3.65	0.70	High
Q19: Insufficient integration of international research into teaching	3.85	0.69	High
Q20: Difficulty in accessing international academic networks	2.45	0.76	Low
Total	**3.05**	**0.74**	**Middle**

According to table 1, the result showed that the total of opinion was at a middle level (3.05). The following five challenges are the most important because they have the highest scores, in order from highest to lowest: Insufficient education management training ($\bar{x}$ = 4.55) has the highest score followed by Lack of international

curriculum development resources ($\bar{x}$ = 4.40). Insufficient support for professional development in international education ($\bar{x}$ = 4.05). It is difficult to align educational practices with international standards ($\bar{x}$ = 4.00), and international studies are not fully integrated into teaching ($\bar{x}$ = 3.85)

Table 2 Needs for training guideline of teachers

Questions	N		Level of needs
	$\bar{x}$	S.D.	
Q1: Training in cross-cultural communication	3.15	0.75	Middle
Q2: Workshops on international curriculum development	3.45	0.72	Middle
Q3: Professional development in educational management	3.90	0.70	High
Q4: Language training programs	2.40	0.78	Low
Q5: Seminars on integrating global perspectives into teaching	4.60	0.66	Highest
Q6: Training in the use of technology for international education	2.55	0.77	Middle
Q7: Collaborative opportunities for international research	2.05	0.80	Lowest
Q8: Mentorship programs focused on international education	3.70	0.72	High
Q9: Training in academic standards alignment w/ international benchmarks	4.05	0.69	High
Q10: Workshops on managing international partnerships	3.30	0.76	Middle
Q11: Training on managing culturally diverse classrooms	4.15	0.68	High
Q12: Advanced training in educational management strategies	3.35	0.74	Middle
Q13: Seminars on international teaching methodologies	4.55	0.65	Highest
Q14: Access to online courses on international education	3.00	0.75	Middle

Questions	N		Level of needs
	$\bar{x}$	S.D.	
Q15: Workshops on balancing workload in international settings	2.60	0.79	Middle
Q16: Training in collaboration with international faculty	3.20	0.70	Middle
Q17: Programs on integrating international experiences into curriculum	4.30	0.67	High
Q18: Language proficiency courses for international teaching	2.35	0.76	Low
Q19: Training in global research methodologies	3.05	0.72	Middle
Q20: Seminars on accessing international academic networks	3.80	0.69	High
Total	**3.35**	**0.72**	**Middle**

According to table 2, the result showed that the total of needs was at a middle level (3.35). As you can see in the table, Seminars on integrating global perspectives into teaching ($\bar{x}$ = 4.60) has the highest score followed by Seminars on international teaching methodologies ($\bar{x}$ = 4.55). Programs on integrating international experiences into curriculum ($\bar{x}$ = 4.30). Training on managing culturally diverse classrooms ($\bar{x}$ = 4.15), and Training in academic standards alignment with international benchmarks ($\bar{x}$ = 4.05).

Table 3 The educational management challenges by administrators

Questions	N		Level of opinion
	$\bar{x}$	S.D.	
Q1: Difficulty in coordinating international programs	3.25	0.76	Middle
Q2: Lack of strategic planning for internationalization	3.90	0.70	High
Q3: Insufficient resources for supporting international students	4.15	0.66	High
Q4: Challenges in maintaining institutional partnerships	2.50	0.78	Low
Q5: Difficulty in implementing international academic standards	2.30	0.76	Low

Questions	N		Level of opinion
	$\bar{x}$	S.D.	
Q6: Inadequate training in global educational management	4.25	0.65	High
Q7: Language barriers in communication with international partners	1.45	0.80	Lowest
Q8: Limited staff with expertise in international education	3.10	0.77	Middle
Q9: Challenges in adapting to global educational policies	3.55	0.72	High
Q10: Inadequate infrastructure for international collaboration	3.80	0.69	High
Q11: Limited experience with international educational frameworks	2.95	0.75	Middle
Q12: Difficulty in managing international accreditation processes	3.35	0.74	Middle
Q13: Challenges in aligning local and international education policies	3.45	0.73	Middle
Q14: Insufficient training on managing international programs	4.35	0.64	High
Q15: Lack of support for international student services	2.60	0.77	Middle
Q16: Limited resources for international faculty recruitment	2.20	0.75	Low
Q17: Difficulty in integrating international academic practices	3.00	0.76	Middle
Q18: Challenges in maintaining academic integrity in international programs	3.25	0.78	Middle
Q19: Insufficient data on international education outcomes	2.55	0.79	Middle
Q20: Difficulty in aligning international and domestic accreditation standards	4.45	0.62	Highest
Total	**3.25**	**0.72**	**Middle**

According to table 3, the result showed that the total of opinion was at a middle level (3.25). As you can see in the table, Difficulty in aligning international and

domestic accreditation standards ($\bar{x}$ = 4.45) has the highest score followed by Insufficient training on managing international programs ($\bar{x}$ = 4.35). Inadequate training in global educational management ($\bar{x}$ = 4.25). Insufficient resources for supporting international students ($\bar{x}$ = 4.15) and Lack of strategic planning for internationalization ($\bar{x}$ = 3.90).

Table 4 Needs for training guideline of administrators

Questions	N		Level of Needs
	$\bar{x}$	S.D.	
Q1: Strategic planning for internationalization	4.40	0.65	High
Q2: Training in international accreditation processes	4.55	0.68	Highest
Q3: Professional development in global educational management	3.50	0.73	Middle
Q4: Workshops on international student services	4.05	0.70	High
Q5: Seminars on managing international partnerships	3.30	0.76	Middle
Q6: Training in aligning local and international education policies	4.50	0.66	High
Q7: Collaborative opportunities w/ international educational institutions	2.40	0.79	Low
Q8: Mentorship programs for international program management	3.20	0.75	Middle
Q9: Training on international faculty recruitment	3.10	0.78	Middle
Q10: Workshops on managing culturally diverse staff	2.20	0.80	Low
Q11: Training in integrating international academic practices	3.70	0.72	High
Q12: Seminars on maintaining academic integrity in international settings	3.05	0.74	Middle
Q13: Professional development in managing international accreditation	4.35	0.69	High
Q14: Training in strategic use of international education data	2.55	0.76	Middle

Questions	N		Level of Needs
	$\bar{x}$	S.D.	
Q15: Workshops on improving infrastructure for international collaboration	3.65	0.68	High
Q16: Training in managing international accreditation	4.60	0.65	Highest
Q17: Advanced training in educational management strategies	2.00	0.78	Low
Q18: Seminars on international teaching methodologies	2.90	0.77	Middle
Q19: Access to global best practices in educational management	1.50	0.82	Lowest
Q20: Continuous professional development in international education policies	3.85	0.72	High
Total	**3.35**	**0.72**	**Middle**

According to table 4, the result showed that the total of needs was at a middle level (3.35). As you can see in the table, Training in managing international accreditation ($\bar{x}$ = 4.60) has the highest score followed by Training in international accreditation processes ($\bar{x}$ = 4.55). Training in aligning local and international education policies ($\bar{x}$ = 4.50). Strategic planning for internationalization ($\bar{x}$ = 4.40), and Professional development in managing international accreditation ($\bar{x}$ = 4.35).

5.2 The training guideline to enhance the educational management capabilities and address the challenges faced by Shandong University of Art and Design in the context of internationalization of education.

The academic management guideline for the educational management in the context of internationalization at Shandong University of Art and Design (SUAD) has passed expert review and can be used as a reference guide for administrators and faculty striving to meet the global standards. This guideline is composed of nine key modules: (1) Elevate Curriculum Flexibility and Interdisciplinary Collaboration, (2) Strengthen Project-Based Learning Opportunities, (3) Expand Resource Accessibility, (4) Advance Professional Development and Faculty Training, (5) Cultivate a Culture of Innovation, (6) Implement Comprehensive Evaluation and Feedback Systems, (7) Forge Sustained Industry Collaborations, (8) Regularly Modernize the Curriculum to Match Technological Evolution, and (9) Address Financial Constraints to Underpin Sustainable Innovation.

6. Research Discussions

The results highlighted that both teachers and administrators at Shandong University of Art and Design (SUAD) face multifaceted challenges amid internationalization particularly in the areas of insufficient training in educational management, difficulty aligning educational practices with global benchmarks, and limited resources for international curriculum development. These findings parallel the broader scholarship emphasizing that higher education institutions in a global context must proactively adjust both their pedagogical and administrative frameworks to maintain competitiveness. At the same time, newer research underscores the importance of robust quality assurance mechanisms and the integration of international best practices to sustain competitiveness in a rapidly changing academic landscape (Hou et al., 2021). First, teachers reported a notable lack of formal training in educational administration, with the highest mean score (4.55). This deficiency aligns with prior studies suggesting that teacher development programs should be strategically designed to empower faculty with a global perspective, intercultural communication skills, and robust instructional methods. Similarly, the insufficiency of international curriculum resources (Mean = 4.40) underscores the necessity of embedding international content that fosters global competence, enriches students' learning experiences but also ensures alignment with the evolving demands of a multicultural workforce.

Administrators, on the other hand, highlighted pressing concerns in bridging local and international accreditation standards (Mean = 4.45) and the absence of strategic planning for internationalization (Mean = 3.90). These concerns are consistent with international findings. For instance, this echoes Huang's (2017) argument that robust administrative infrastructures and governance mechanisms are paramount to facilitate cross-border collaboration and sustain high-quality academic standards. However, unlike Knight (2020), who emphasized systemic transformation at the macro-policy level, the present study demonstrates that institutional transformation also depends on micro-level reforms such as faculty training and curriculum adaptation. This highlights that policy-level readiness is insufficient if classroom practices are not simultaneously internationalized.

The survey results also expose issues like inadequate support for professional development, wherein teachers desire more robust training to integrate international research into teaching (Mean = 3.85) and administrators seek workshops on international accreditation (Mean = 4.60). Such findings resonate with the emphasis on sustained institutional support ranging from professional seminars to collaborative global projects to fortify both instructional quality and administrative excellence. They

also reinforce the claim of Marginson (2016) that high-participation higher education systems inevitably face internal differentiation, requiring institutions to design capacity-building strategies that address both academic and managerial needs.

Interestingly, however, not all issues were perceived as equally significant. Notably, fewer respondents saw language barriers or cultural diversity as critical challenges. This contrasts somewhat with Jones and de Wit's (2019) discussion of cultural and linguistic complexities in many universities, but may indicate that SUAD has already introduced partial solutions such as English-medium courses or intercultural activities to mitigate these hurdles. Nonetheless, a deeper inquiry into how administrators and teachers experience linguistic and cultural accommodations would help refine the institution's strategy, particularly as the student demographic continues to diversify.

Beyond SUAD, these findings carry broader implications. Art and design universities across Asia, Africa, and other developing contexts face similar pressures balancing the preservation of local cultural identity with the requirements of international accreditation and competitiveness. The proposed training guideline, therefore, is not only contextually relevant to SUAD but can also serve as a transferable framework for specialized institutions globally. Embedding international perspectives while respecting local traditions emerges as a crucial pathway for sustainable educational management in an era of globalization.

7. New Knowledge Gained

Based on the SWOT analysis and the results of the IOC evaluation, the following detailed strategic guidelines are proposed to enhance the educational management capabilities at Shandong University of Art and Design (SUAD). These guidelines are designed to address the identified weaknesses and threats while leveraging the institution's strengths and opportunities.

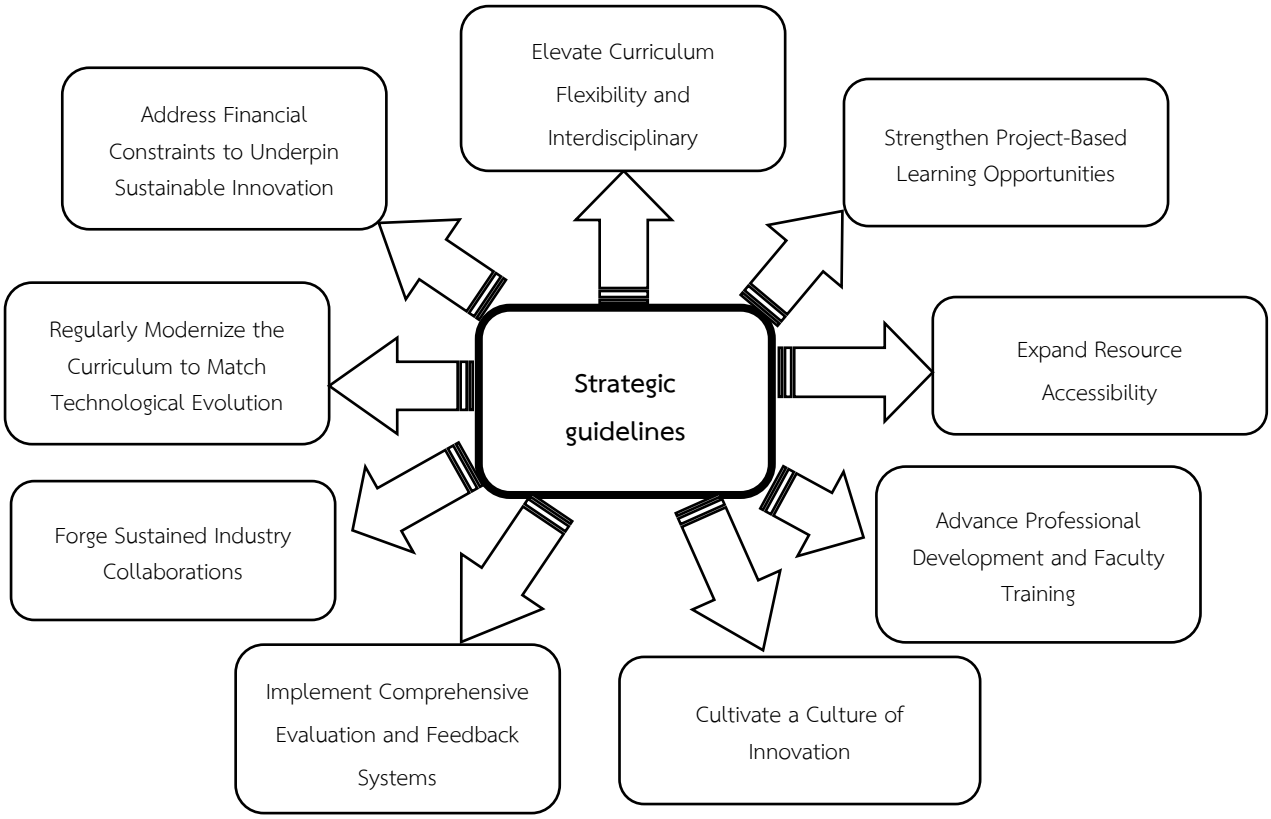

Figure 1 Knowledge gained from research

8. Research Recommendation

8.1 Policy Recommendation

8.1.1 The evaluation process should not only focus on short-term success but also examine the long-term impact on both teaching and administrative practices. One of the most critical aspects of this evaluation is to track key performance indicators (KPIs), such as improvements in the alignment of educational practices with international standards, faculty satisfaction with training content, and changes in accreditation outcomes.

8.1.2 The university should adopt a proactive approach to continuous improvement; SUAD will be better positioned to address the dynamic nature of international education.

8.2 Implementation Suggestions

8.2.1 Establish a structured evaluation system for continuous assessment of training effectiveness: SUAD must establish a robust and ongoing evaluation system to monitor the effectiveness of the newly developed training guidelines.

8.2.2 Include a systematic review and refinement process: In addition to

regular evaluations, SUAD should implement a systematic process for reviewing and refining the training guidelines. This review should be conducted at least annually to assess the guidelines' effectiveness in addressing the internationalization challenges identified in this study.

8.3 Suggestions for Further Studies

8.3.1 Conduct in-depth qualitative research on cultural, institutional, and systemic barriers: While quantitative data provides valuable insights into the immediate challenges and needs for training, it is equally important to explore additional, qualitative factors that may influence the successful implementation of these training guidelines.

8.3.2 Analyze organizational and structural influences on the effectiveness of the guidelines: Another crucial aspect to investigate is the organizational and structural factors within SUAD that could influence the implementation and success of the training guidelines. For example, how well the university's leadership supports the internationalization process and how resources are allocated for professional development will directly impact the success of these guidelines.

8.3.3 Explore external collaboration and partnerships for long-term development: As SUAD continues to strengthen its internationalization efforts, it is essential to explore additional external factors that could influence the development and implementation of the training guidelines.

8.3.4 Account for the evolving global landscape in education: The global educational landscape is constantly evolving, with new trends, technologies, and policies shaping the way education is delivered and managed worldwide.

9. References

Hou, A. Y. C., Hill, C., Chen, K. H. J., & Tsai, S. (2021). Quality assurance of higher education in transition: Internationalization and transnational higher education. **Higher Education Quarterly.** 75(3). 447–463.

Huang, F. (2017). Internationalization of higher education in China: Developments, challenges and contradictions. **Higher Education.** 73(3). 471–487.

Jones, E., & de Wit, H. (2019). Global trends, local realities: Internationalization of higher education in the era of globalization. **Journal of International Students.** 9(2). 103–119.

Knight, J. (2020). The changing landscape of higher education internationalization for better or worse? **Perspectives: Policy and Practice in Higher Education.** 24(2). 34–41.

Li, J., &Xue, E. (2022). Exploring high-quality institutional internationalization for higher education sustainability in China: Evidence from stakeholders. **Sustainability.** 14(13). 7572.

Marginson, S. (2016). The worldwide trend to high participation higher education: Dynamics of social stratification in inclusive systems. **Higher Education.** 72(4). 413–434.

Tran, L. T., & Dempsey, K. (2017). Internationalization in vocational education and training: An Australian perspective. **Journal of Vocational Education & Training.** 69(1). 95–110.

DEVELOPING STRATEGIC GUIDELINE TO ENHANCE STUDENT LITERACY AT YUNNAN UNIVERSITY, KUNMING, CHINA*

Gong Teng[1], Nipaporn Khamcharoen[2]
Faculty of Education, Dhonburi Rajabhat University[1,2]
Email : nipaporn.k@dru.ac.th

ABSTRACT

The problem in this study is that students have low reading and writing abilities. Therefore, this study will find ways to improve students' reading and writing abilities. This article aimed 1) to investigate the current situation of college students' literacy, 2) to investigate the training needs to enhance students' literacy, and 3) to develop strategic guideline for enhancing students' literacy. The sample for this study will be divided into two groups: 1) 375 students and 2) 200 teachers. The sampling method was stratified random sampling. The questionnaire was used to collect the data. The data collected were analyzed and then presented in terms of frequency, mean, and standard deviation.

The research yielded the following results: 1) The current situation of college students' literacy was at a middle level, 2) The training needs to enhance students' literacy were at a middle level, and 3) the strategic guidelines for enhancing students' quality of Yunnan University consisted of five parts: 1. Strengthening cross-departmental collaboration and guidance; 2. Utilize digital tools and e-learning platforms; 3. Expand academic resources and encourage participation; 4. Integrate critical thinking and cultural background into the curriculum; and 5. Integrate literacy with career paths and practical applications.

Keywords : Student literacy; Strategic guideline; Yunnan University

1. Background and Problem Statement

In the era of globalization and rapid development of information technology, college students' reading and writing ability has become an important standard to measure their comprehensive quality and future career competitiveness. However, with the popularization of higher education, many colleges and universities still face serious challenges in improving students' literacy. In recent years, people from all walks

*Received: September 25, 2025; Revised: October 24, 2025; Accepted: October 28, 2025

of life have expressed concern about the decline of college students' literacy, which is not only reflected in the decline of academic writing quality, but also reflected in the insufficiency of students' daily language expression and reading comprehension.

In China, the implementation of the university enrollment expansion policy has provided more students with the opportunity to receive higher education, but the quality of education is uneven, especially in the cultivation of literacy. Chen and Yu (2019) pointed out that due to the lack of systematic writing training before entering college, many college students feel at a loss when faced with complex academic writing tasks. In addition, with the popularization of the Internet and social media, students' reading and writing habits have changed significantly. The popularity of fragmented reading and Internet language has to some extent weakened their ability to read deeply and write rigorously (Zhao, 2021). This change not only affects students' academic ability, but also has a profound impact on the broader sociocultural level.

Faced with these challenges, domestic colleges and universities gradually realized the urgency of improving students' literacy, and began to explore a variety of methods and strategies. Some universities have set up special writing centers to provide personalized tutoring and writing workshops aimed at improving students' writing skills and language abilities (Liu & You, 2020). In addition, some universities introduce interdisciplinary and cross-cultural writing courses through curriculum reform, in order to improve students' academic writing ability through diversified teaching methods. However, the effectiveness of these measures in practical applications and their widespread promotion among students with diverse backgrounds still require further research and evaluation (Wang & Zhang, 2021).

From an international perspective, foreign research has made remarkable progress in improving students' literacy, providing an important reference for China's education reform. Boquet (2002) examined the role of writing centers in improving students' writing ability and found that students' writing ability was significantly improved through personalized feedback and support. In addition, Smith (2016) studied the application of technology tools in writing teaching and found that online writing platforms combined with self-regulated learning strategies significantly improved students' writing quality. Jones (2018) showed that cooperative learning strategies also showed significant effects in improving students' writing ability. These international experiences show that the combination of modern technology and teaching strategies can effectively address the challenges of students' literacy development. However, how to effectively localize these successful international experiences and promote their implementation in China's educational environment

remains an important issue that needs further discussion (Li, 2020).Recent studies have further emphasized the role of digital literacy and multimodal writing in enhancing student engagement and writing outcomes (Hafner, 2022; Jiang & Chen, 2023).

In recent years, scholars at home and abroad have discussed the problem of college students' literacy from different angles. Liu & You (2020) pointed out that the establishment of a writing center and the provision of professional writing guidance can help students receive personalized guidance in the writing process, thereby improving their writing skills and language skills. Wang & Zhang (2021) explored the application effect of diversified teaching methods in improving college students' writing ability through empirical research, and emphasized the importance of interdisciplinary and cross-cultural writing courses. These studies show that through personalized tutoring and diverse instruction, students' writing skills can be significantly improved.

Internationally, Smith’s research (2016) showed that students' writing quality is significantly improved through online writing platforms combined with self-regulated learning strategies. The study further pointed out that the interactive and instant feedback features of online platforms can help students find and correct mistakes in writing in a timely manner, thus improving learning efficiency. Similarly, Jones (2018) emphasized the role of cooperative learning strategies and found that students can learn from each other and make progress together in a cooperative environment, thus improving the overall writing level. These international studies provide important theoretical reference and practical experience for improving the literacy of college students in our country.

However, although many achievements have been made in the research on improving college students' literacy at home and abroad, there are still some challenges in practice. First of all, students' individual differences and background differences play an important role in literacy training. How to design effective teaching strategies for students with different backgrounds is still an urgent problem to be solved. Secondly, although the extensive application of modern technology in teaching brings new opportunities, how to find a balance between technological means and traditional teaching methods also poses challenges (Li, 2020).Moreover, the post-pandemic shift toward hybrid and online learning has accelerated the need for digital literacy integration, which remains underexplored in the Chinese context (Huang & Li, 2023).

Based on this, this study aims to comprehensively analyze the current situation of college students' literacy, explore the effectiveness of various strategies and tools in practical application, and provide a set of systematic and operable strategy guidance

for colleges and universities to comprehensively improve college students' literacy. Specifically, this study will be carried out from the following aspects: First, the current situation of college students' literacy at home and abroad is analyzed, and the application effect of existing teaching methods and technical tools is discussed; Secondly, the feasibility of improving students' literacy in different backgrounds is evaluated by combining practical cases. Finally, the paper puts forward some suggestions suitable for Chinese colleges and universities to provide theoretical support and practical guidance for education reform. Through this study, we hope to provide theoretical support for the reform and development of China's higher education, and provide a useful reference for the global education community to explore the improvement of students' literacy. This will not only contribute to students' academic development, but will also play a solid foundation for their future careers.

2. Research Objectives

2.1 To investigate the current situation of college students' literacy.

2.2 To investigate the training needs to enhance students’ literacy

2.3 To develop strategic guideline for enhancing students’ literacy.

3. Expected Results

3.1 Improve student academic performance: By improving literacy, students will be able to better understand academic material and write high-quality essays and reports, thereby improving their grades in various academic courses and overall academic performance.

3.2 Enhance students' employment competitiveness: Excellent literacy is an essential skill required for many professions. By improving these abilities, graduates will be more competitive in the job market and able to express their abilities and values more effectively.

3.3 Enhance the quality and reputation of education: For Yunnan University, effective literacy promotion strategic guideline can enhance the quality of education and the overall reputation of the school, attract more excellent students and teachers, and enhance the academic influence at home and abroad.

4. Research Methods

4.1 Research Design

This study adopts a mixed-methods approach, combining quantitative surveys and qualitative expert consultations. The mixed-methods design allows for a

more holistic understanding of the current situation and training needs of college students' literacy. Quantitative data offer the opinion of teachers and students' perceptions, while qualitative insights provide insight into developing strategic guideline for enhancing students' literacy.

4.2 Population and Sample

The population comprised 6,000 students and 400 teachers at Yunnan University. The sample divided into two groups, 1) 375 students 2) 200 teachers (Yamane, 1973). The sampling method was stratified random sampling.

4.3 Instruments

In this research project, questionnaire survey was used to collect the data. The questionnaire is divided into three parts: 1) general information, 2) the current situation of college students' literacy, and 3) the training needs to enhance students' literacy. Three experts assessed the validity of the questionnaire using the index of item objective congruence (IOC) scale. The IOC range for each question in the questionnaire was between 0.67 and 1.00. The reliability of questionnaires was more than 0.80

4.4 Data Collection

The researchers collected the data and information personally from the sample group via email.

4.5 Data Analysis

4.5.1 To investigate current situation and needs, the data and information collected were analyzed using frequency, percentage, average, standard deviation (S.D.).

4.5.2 The criteria and definitions within the mean score range are as follows: Quantitative research methods are used to analyze the ideas and opinions of 3 experts obtained during the focus group discussion.

5. Research Results

5.1 The current situation of college students' literacy.

Table 1 Teacher Literacy Challenges

Questions	n		Level of opinion
	$\bar{x}$	S.D.	
Q1 Students face difficulties in understanding complex academic texts.	3.80	0.85	High
Q2 Students struggle to produce well-structured academic writing.	3.95	0.82	High

Questions	n		Level of opinion
	$\bar{x}$	S.D.	
Q3 Limited resources for developing students' literacy skills.	3.40	0.88	Middle
Q4 There is insufficient collaboration between departments to support literacy.	2.30	0.78	Low
Q5 Students are not adequately motivated to engage in reading and writing activities.	4.05	0.80	High
Q6 Lack of effective training programs to enhance teachers' ability to foster literacy.	3.70	0.86	High
Q7 Integration of technology in literacy practices is inadequate.	3.10	0.82	Middle
Q8 Balancing teaching responsibilities with supporting students' literacy development.	2.95	0.83	Middle
Q9 Difficulties in encouraging critical thinking through reading and writing tasks.	4.25	0.79	High
Q10 The current curriculum does not adequately address literacy development needs.	3.45	0.88	Middle
Q11 There is insufficient recognition of teachers' efforts in promoting literacy.	2.60	0.81	Low
Q12 The workload prevents focused attention on literacy-related activities.	3.00	0.84	Middle
Q13 Students face challenges in accessing academic resources for literacy development.	4.15	0.82	High
Q14 There is limited training on critical thinking frameworks for teachers.	3.55	0.85	High
Q15 Assessment systems inadequately measure literacy improvements.	3.20	0.83	Middle
Q16 Teachers find it difficult to tailor literacy activities to diverse student needs.	2.45	0.80	Low
Q17 Students lack exposure to practical literacy applications in their coursework.	3.30	0.86	Middle

Questions	n		Level of opinion
	$\bar{x}$	S.D.	
Q18 Collaboration opportunities among faculty to address literacy challenges are scarce.	2.10	0.70	Lowest
Q19 There are insufficient platforms to share best practices in literacy development.	3.05	0.82	Middle
Q20 Teachers face challenges in integrating cultural context into literacy activities.	4.60	0.78	Highest
Total	**3.35**	**0.82**	**Middle**

According to table 1, the total average was in the middle level (3.35). The five most significant literacy challenges are listed in descending order, with teachers facing various challenges in their roles: Teachers face challenges in integrating cultural context into literacy activities ($\bar{x}$ = 4.60, S.D. = 0.78). This suggests major difficulties in creating culturally relevant instructional materials. Difficulties in encouraging critical thinking through reading/writing tasks ($\bar{x}$ = 4.25, S.D. = 0.79), underscoring the urgent need for pedagogical methods that promote deeper analysis. Students face challenges in accessing academic resources ($\bar{x}$ = 4.15, S.D. = 0.82), highlighting the importance of resource expansion to support literacy skill development. Students are not adequately motivated to engage in reading/writing ($\bar{x}$ = 4.05, S.D. = 0.80), showing that motivational factors remain a critical barrier to literacy improvement. Students struggle to produce well-structured academic writing ($\bar{x}$ = 3.95, S.D. = 0.82), indicating a gap in teaching strategies that focus on organization and clarity.

Table 2 Student Literacy Challenges

Questions	n		Level of Opinion
	$\bar{x}$	S.D.	
Q1 I face difficulties in understanding complex academic texts.	3.65	0.84	High
Q2 I struggle to write coherent academic essays.	4.00	0.85	High

Questions	n		Level of Opinion
	$\bar{X}$	S.D.	
Q3Limited access to academic resources hinders my literacy development.	3.55	0.86	High
Q4I lack motivation to engage in reading and writing activities.	2.45	0.80	Low
Q5I have insufficient opportunities to practice academic writing.	4.50	0.78	High
Q6Feedback on my writing assignments is limited.	3.20	0.82	Middle
Q7I find it challenging to critically analyze academic texts.	3.40	0.83	Middle
Q8My curriculum does not emphasize the importance of literacy development.	2.95	0.82	Middle
Q9I struggle to apply what I read to real-world scenarios.	2.60	0.81	Middle
Q10 Digital tools for literacy improvement are not accessible to me.	3.00	0.80	Middle
Q11 Collaboration with peers on literacy projects is limited.	1.50	0.70	Lowest
Q12 I find it difficult to develop critical thinking skills through reading.	3.15	0.82	Middle
Q13 Teachers provide limited support for improving literacy.	3.75	0.85	High
Q14 The assessment system does not reflect my literacy improvement.	3.10	0.81	Middle
Q15 Extracurricular activities for literacy enhancement are scarce.	3.65	0.84	High
Q16 I struggle to write research-based academic papers.	3.20	0.80	Middle
Q17 Balancing other coursework with literacy development is challenging.	3.90	0.82	High
Q18 My literacy development is hindered by insufficient practice materials.	2.55	0.83	Middle
Q19 I find it difficult to identify credible sources for academic writing.	3.50	0.82	Middle

Questions	n		Level of Opinion
	$\bar{x}$	S.D.	
Q20 I lack exposure to various academic writing formats.	3.70	0.86	High
Total	**3.27**	**0.82**	**Middle**

According to table 2, the total average was in the middle level (3.27).The five most significant literacy challenges are listed in descending order, highlighting students' experiences: I have insufficient opportunities to practice academic writing (mean = 4.50, S.D. = 0.78), indicating a strong desire for more structured writing assignments. I struggle to write coherent academic essays (mean = 4.00, S.D. = 0.85), reflecting fundamental difficulties in composition and argumentation. Balancing other coursework with literacy development is challenging (mean = 3.90, S.D. = 0.82), emphasizing time-management pressures. Teachers provide limited support for improving literacy (mean = 3.75, S.D. = 0.85), suggesting a perceived gap in teacher feedback or one-on-one guidance. Limited access to academic resources hinders my literacy development (mean = 3.55, S.D. = 0.86), underscoring the external resource constraints many students face.

5.2 The training needs for enhancing literacy

Table 3 Teacher training needs

Questions	n		Level of needs
	$\bar{x}$	S.D.	
Q1 Training on integrating literacy skills into teaching practices.	3.60	0.82	High
Q2 Workshops on fostering collaboration for literacy development.	2.80	0.78	Middle
Q3 Programs to enhance critical thinking in literacy instruction.	4.20	0.80	High
Q4 Training on using technology to track literacy progress.	4.55	0.77	Highest
Q5 Workshops on building a literacy-friendly classroom environment.	3.20	0.85	Middle
Q6 Guidance on aligning literacy strategies with institutional goals.	3.50	0.83	Middle

Questions	n		Level of needs
	$\bar{x}$	S.D.	
Q7 Training on supporting diverse literacy needs in classrooms.	3.90	0.84	High
Q8 Programs for mentoring students on literacy projects.	1.40	0.68	Lowest
Q9 Training on integrating literacy into assessments.	3.70	0.85	High
Q10 Workshops on improving literacy for students in multicultural contexts.	4.00	0.81	High
Q11 Training on fostering creativity through literacy.	3.65	0.86	High
Q12 Guidance on developing leadership skills to promote literacy.	2.40	0.75	Low
Q13 Programs to address the challenges of literacy in online learning.	3.10	0.82	Middle
Q14 Workshops on engaging parents in literacy initiatives.	3.00	0.80	Middle
Q15 Training on using research to enhance literacy strategies.	3.80	0.83	High
Q16 Programs on fostering teamwork through literacy-related projects.	4.05	0.82	High
Q17 Guidance on creating sustainable literacy initiatives.	3.25	0.84	Middle
Q18 Training on emotional intelligence for literacy instruction.	3.45	0.82	Middle
Q19 Workshops on using data to inform literacy practices.	3.90	0.81	High
Q20 Programs on ethical practices in literacy education.	3.95	0.80	High
Total	**3.47**	**0.81**	**Middle**

According to table 3, the total average was in the middle level (3.47). The five most significant training needs are listed in descending order, reflecting teachers' priorities: Training on using technology to track literacy progress ($\bar{x}$ = 4.55, S.D. = 0.77), emphasizing the critical role of digital platforms in monitoring student development.

Programs to enhance critical thinking in literacy instruction ($\bar{x}$ = 4.20, S.D. = 0.80), aligning with the challenge of limited critical thinking. Programs on fostering teamwork through literacy-related projects ($\bar{x}$ = 4.05, S.D. = 0.82), suggesting a desire for collaborative learning strategies. Workshops on improving literacy for students in multicultural contexts ($\bar{x}$ = 4.00, S.D. = 0.81), linking directly to the cultural integration challenge found in Section 2. Programs on ethical practices in literacy education ($\bar{x}$ = 3.95, S.D. = 0.80), highlighting the importance of integrity and responsible teaching.

Table 4 Student training needs

Questions	n		Level of needs
	$\bar{x}$	S.D.	
Q1 Workshops on academic reading strategies.	3.10	0.81	Middle
Q2 Training on improving academic writing skills.	4.00	0.84	High
Q3 Guidance on using digital tools for literacy improvement.	4.60	0.78	Highest
Q4 Programs to enhance peer collaboration on literacy projects.	2.45	0.80	Low
Q5 Opportunities to participate in research-based writing tasks.	3.40	0.82	Middle
Q6 Training on analyzing and synthesizing complex texts.	3.65	0.83	High
Q7 Support for developing creative writing skills.	3.55	0.85	High
Q8 Workshops on aligning literacy development with career goals.	3.00	0.80	Middle
Q9 Guidance on integrating literacy practices into daily study routines.	3.10	0.82	Middle
Q10 Access to online self-learning literacy resources.	3.50	0.84	Middle
Q11 Training on research-based writing for academic success.	3.90	0.82	High

Questions	n		Level of needs
	$\bar{x}$	S.D.	
Q12 Guidance on fostering critical thinking through literacy tasks.	3.75	0.85	High
Q13 Workshops on enhancing creativity in academic writing.	3.20	0.81	Middle
Q14 Opportunities for feedback-driven writing improvement.	4.05	0.80	High
Q15 Training on evaluating credible sources for academic use.	3.35	0.83	Middle
Q16 Programs to integrate literacy improvement into extracurricular activities.	2.15	0.78	Low
Q17 Workshops on adapting writing for diverse audiences.	3.00	0.80	Middle
Q18 Access to advanced literacy training for career preparation.	4.00	0.83	High
Q19 Guidance on managing time effectively for literacy development.	3.25	0.80	Middle
Q20 Programs to encourage a literacy-rich environment on campus.	3.85	0.86	High
Total	**3.36**	**0.82**	**Middle**

According to table 4, the total average was in the middle level (3.36).The five most significant strategies and training needs are listed in descending order, reflecting students' priorities: Guidance on using digital tools for literacy improvement ($\bar{x}$ = 4.60, S.D.= 0.78), demonstrating a strong push for e-learning and technological solutions. Opportunities for feedback-driven writing improvement ($\bar{x}$ = 4.05, S.D. = 0.80), emphasizing the value of iterative revision processes. Access to advanced literacy training for career preparation ($\bar{x}$ = 4.00, S.D. = 0.83), showing a long-term perspective that ties literacy to future job success. Training on improving academic writing skills ($\bar{x}$ = 4.00, S.D. = 0.84), reinforcing the fundamental demand for structured essay instruction. Support for developing creative writing skills ($\bar{x}$ = 3.55, S.D. = 0.85), reflecting a broader interest in imaginative and expressive forms of writing beyond strictly academic tasks.

5.3 Strategic guideline for enhancing students' literacy

The strategic guideline for enhancing students' literacy at Yunnan University has been developed based on the research findings, it consisted of 5 units.

1) Strengthen Cross-Department Collaboration and Mentoring
2) Leverage Digital Tools & E-Learning Platforms
3) Expand Academic Resources and Incentivize Participation
4) Embed Critical Thinking & Cultural Context in Curriculum
5) Align Literacy with Career Pathways and Real-World Applications

6. Research Discussions

Numerous theoretical frameworks highlight how motivation and self-regulation are central to academic success. Vygotsky (1978) corroborated that many Yunnan University students similar to national patterns struggle with intrinsic motivation for reading/writing, possibly due to a perceived disconnect between classroom tasks and future aspirations. When teachers express challenges in capturing student engagement ($\bar{x}$ = 4.05, S.D. = 0.80), it reflects an institutional mismatch between the extrinsic demands of the curriculum and students' intrinsic drives. Strengthening autonomy in writing choices, as well as embedding real-life or career-related tasks, might alleviate these motivational shortcomings.

One of the sharpest signals is the mutual call for digital tools. Teachers want to track performance automatically, while students wish to access advanced e-learning resources. In line with Smith's (2016) findings, such synergy can reduce the time educators spend on mechanical corrections and free them up for deeper conceptual coaching. The teacher's strong emphasis on technology training ($\bar{x}$ = 4.55, S.D. = 0.77) also implies that new professional development modules covering everything from LMS usage to specialized writing analytics software are a necessary precursor for successful technology adoption.

Teachers giving high priority ($\bar{x}$ = 4.20, S.D. = 0.80) to critical thinking in literacy suggests a broader shift: moving away from standardized test-oriented instruction (Zhao, 2021) and instead promoting essay composition that demands multi-perspective analysis and logical argumentation. If effectively implemented, collaborative approaches can bring in synergy from different academic specializations. Students who see practical value in co-writing projects or peer-editing sessions across disciplines (e.g., combining humanities and STEM perspectives) may also gain deeper exposure to diverse forms of scholarly discourse. Furthermore, recent studies by Huang and Li (2023) emphasize

the importance of integrating digital literacy frameworks into teacher training programs to better align with students' technological needs and learning habits.

7. New Knowledge Gained

The research takes "knowledge research" as the core concept and systematically constructs the theoretical and practical framework for improving the reading and writing abilities of college students, integrating core literatures such as social and cultural theories, writing process theories, and self-regulated learning theories to lay the academic foundation for the research on literacy skills. Through empirical research on the current situation, obstacles, and demands of reading and writing abilities were identified. Transform theory into practical strategies and construct a localized improvement plan featuring "cross-departmental collaboration + hierarchical mentorship system + digital platform support". It is shown in Figure 1.

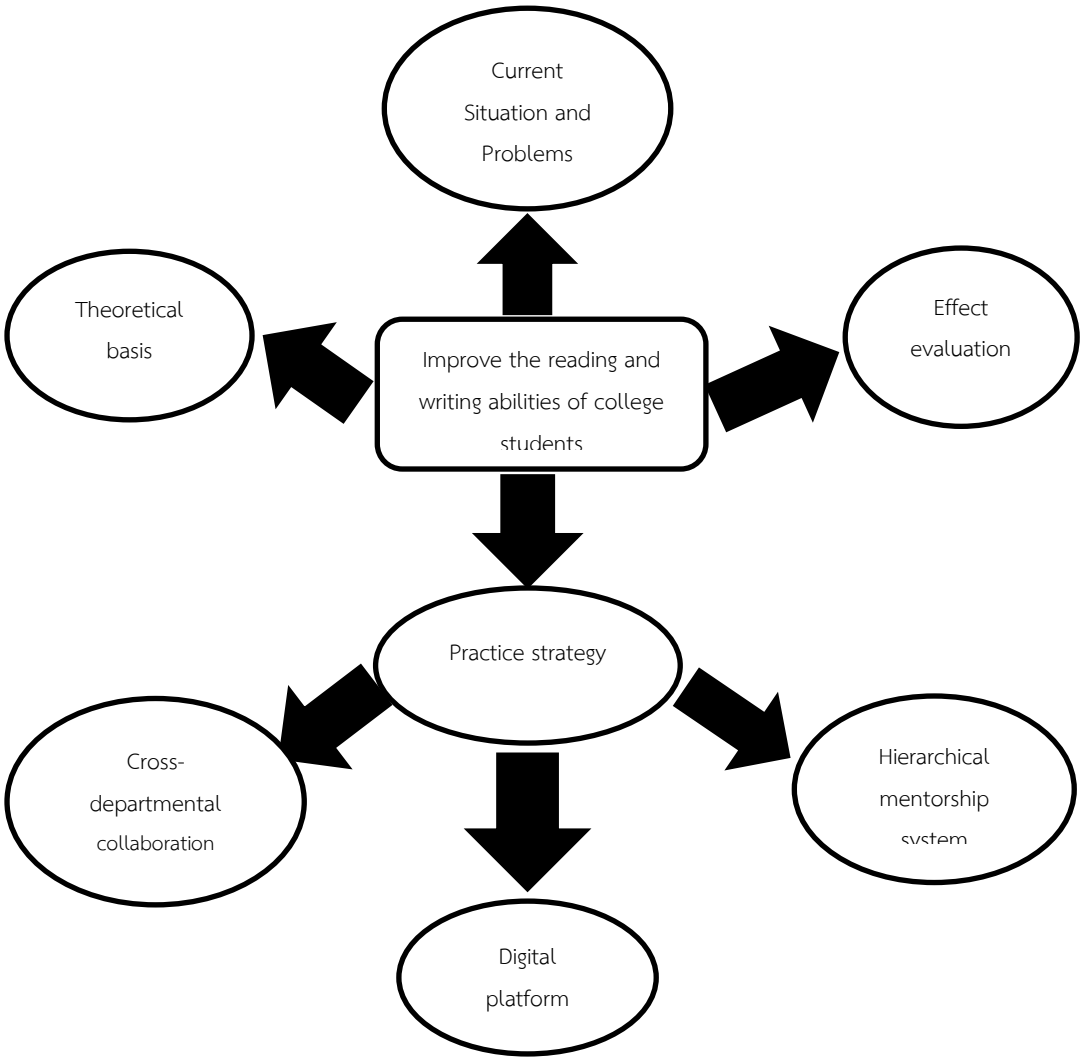

Figure 1 Knowledge gained from research

8. Research Recommendation

8.1 Policy Recommendation

8.1.1 Yunnan University should invest in implementing advanced digital literacy tools, such as writing analytics software, real-time feedback mechanisms, and interactive e-learning platforms.

8.1.2 Yunnan University should establish peer mentorship and writing support centers, a peer mentorship program should be developed where senior students provide guidance and feedback to junior students on academic writing.

8.2 Implementation Suggestions

8.2.1 Develop comprehensive faculty training programs; regular and structured faculty development programs should be established to train educators on integrating literacy instruction across different disciplines.

8.2.2 Yunnan University should invest in implementing advanced digital literacy tools, such as writing analytics software, real-time feedback mechanisms, and interactive e-learning platforms.

8.3.3 A dedicated writing support center should be established within the university, offering one-on-one consultations, workshops, and access to online writing resources.

8.3 Suggestions for Further Studies

8.3.1 Investigate the long-term impact of digital literacy integration, future research should explore how digital tools influence student literacy development over multiple academic years.

8.3.2 Examine the effectiveness of cross-disciplinary collaboration, further studies should evaluate how collaborative literacy projects between different academic disciplines impact student learning outcomes.

8.3.3 Assess the role of motivation in literacy development, there is a need for future research on how student motivation influences literacy engagement and achievement. Future studies should investigate the factors that encourage students to actively participate in reading and writing activities, as well as strategies for improving motivation through curriculum design and instructional approaches.

8.3.4 Evaluate institutional support for literacy enhancement, future research should analyze the effectiveness of institutional policies and resources allocated for literacy development.

9. References

Boquet. (2002). **Noise from the Writing Center.** Logan, UT : Utah State University Press.

Chen, X., & Yu, L. (2019). Academic writing challenges faced by Chinese students in higher education. **Journal of Language and Literacy Education.** 15(1). 123–137.

Hafner, C. A. (2022). Digital literacy in English for academic purposes: Innovation and inclusion. **English Language Teaching Journal.** 76(2). 234–243.

Huang, R., & Li, Y. (2023). Integrating digital literacy into teacher education: A post-pandemic perspective. **Journal of Educational Technology & Society.** 26(1). 89–102.

Jiang, L., & Chen, J. (2023). Multimodal composing in academic writing: A case study of Chinese EFL students. **System.** 114. 103–115.

Jones, K. (2018). Cooperative learning strategies and student writing improvement: An empirical study. **Educational Research Review.** 62(2). 157–172.

Li, Y. (2020). Technology-enhanced learning and literacy development in Chinese higher education. **International Journal of Educational Technology.** 11(1). 45–59.

Liu, X., & You, X. (2020). The role of writing centers in improving student writing in Chinese universities. **Journal of Writing Research.** 12(2). 243–267.

Smith, A. (2016). Using online writing development of Higher Psychological Processes. Cambridge, MA: Harvard University Press. g platforms to enhance self-regulated learning in higher education. **Computers & Education.** 94(2). 153–167.

Vygotsky, L. S. (1978). **Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes**. Cambridge, MA : Harvard University Press.

Wang, L., & Zhang, M. (2021). Curriculum reform and literacy development in Chinese universities: A cross-cultural perspective. **Journal of Higher Education.** 38(3). 212–230.

Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. London : John Weather Hill, Inc.

Zhao, Q. (2021). Impact of internet culture on student reading and writing habits in China. **Contemporary Chinese Education.** 38(3). 212–230.

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์*

A MODEL FOR DEVELOPING ACADEMIC LEADERSHIP IN SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE KALASIN

ประพันศักดิ์ ภูศรีฐาน[1]
Prapansak Poosrithan[1]
โรงเรียนอนุกูลนารี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์[1]
Anukoolnaree School, The Secondary Educational Service Area Office Kalasin[1]
Email : prapansak.p@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ศึกษาโดยใช้ประชากรทั้งหมด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน 55 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เป็นผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน เลือกแบบเจาะจง 2) สร้างและตรวจสอบยืนยันรูปแบบ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ แบบสัมภาษณ์ ประเด็นการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ แบบสอบถามความเหมาะสม และแบบทดสอบสถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 1 วิสัยทัศน์เชิงวิชาการ 2) ผลการสร้างรูปแบบ ประกอบด้วย 5 ส่วน ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 วิธีดำเนินการ ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนา ส่วนที่ 4 แนวทางการประเมิน และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบ; การพัฒนา; ภาวะผู้นำ; ภาวะผู้นำเชิงวิชาการ

*Received: August 3, 2025; Revised: September 7, 2025; Accepted: September 12, 2025

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) Study basic information for set a model for developing Academic leadership in school administrators under the secondary educational service area office kalasin. The study used the entire population, including 55 school administrators., by purposive sampling. the group of informants interview 3 school administrators, by purposive sampling. 2) Set a model, the informant group in connoisseurship of 9 experts, by purposive sampling. tools used in data collection including, the current condition questionnaire the desired condition questionnaire, interview form, connoisseurship issue, and questionnaire suitability. statistics used in data analysis are percentage. average and standard deviation, and priority needs index.

The results were as follows: 1) Study results basic information, current condition at medium level, desirable condition at the highest level, and the number one need Academic visioning. 2) Set results a model, consists of 5 parts: part 1 principles and objectives, part 2 procedure, part 3 management mechanism, part 4 assessment guidelines, and part 5 success conditions. assessment results on suitability at the highest level.

Keywords : A model; Developing; Leadership; Academic leadership

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ภาวะผู้นำเชิงวิชาการ เป็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการกำหนดทิศทางการเรียนการสอน การพัฒนาครู และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด (จิตต์ พิทักษ์เสรี, 2550) และภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นกระบวนการที่ผู้นำมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการเรียนรู้ การปรับปรุงการสอน และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการเรียนรู้ของครูและนักเรียน (Leithwood and Jantzi, 2000) มีความสำคัญคือผู้นำทางวิชาการต้องมีวิสัยทัศน์ทางการศึกษา สนับสนุนครู และสร้างวัฒนธรรมโรงเรียนที่เน้นการเรียนรู้และนวัตกรรมทางการสอน (นพดล กาญจนศิริ, 2555) และผู้นำทางวิชาการช่วยสนับสนุนครูและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (Hallinger and Murphy, 1985; Leithwood and Jantzi, 2000)

การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษายังขาดความรู้และทักษะทางวิชาการอย่างเพียงพอ ผู้บริหารหลายคนมีความรู้ด้านการบริหารจัดการทั่วไป แต่ขาดความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับการเรียนการสอน การประเมินผล หรือการพัฒนาหลักสูตร ทำให้ไม่สามารถสนับสนุนครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาระงานบริหารมากเกินไป งานบริหารด้านบุคลากร การเงิน และงานเอกสารอื่น ๆ ทำให้ผู้บริหารมีเวลาจำกัดในการนิเทศและพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ขาดระบบสนับสนุนและการนิเทศอย่างต่อเนื่อง หลายโรงเรียนยังไม่มีระบบนิเทศและการพัฒนาครูที่เป็น

รูปธรรม ทำให้ผู้บริหารไม่สามารถติดตามและประเมินผลการสอนอย่างต่อเนื่อง ขาดความร่วมมือและวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กร และความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมยังไม่เพียงพอในยุคดิจิทัล การใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนยังเป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับผู้บริหารบางท่าน (จิตต์ พิทักษ์เสรี, 2550)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ มีวิสัยทัศน์ “องค์กรคุณภาพ บนพื้นฐานความเป็นไทย” มีพันธกิจ 1) จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในสถาบันหลักในชาติและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถเป็นเลิศทางวิชาการเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน 3) ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตรและคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 4) สร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม 5) ส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ 6) จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยึดหลักปรัชญาในเศรษฐกิจพอเพียงและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 7) ส่งเสริมและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อพัฒนามุ่งสู่ Thailand 4.0 มีการดำเนินการตามนโยบายดังนี้ นโยบายที่ 1 จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงในมนุษย์และในชาติ นโยบายที่ 2 จัดการศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในประเทศ นโยบายที่ 3 พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ นโยบายที่ 4 สร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพมีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา นโยบายที่ 5 จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และนโยบายที่ 6 การส่งเสริมและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา มีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาสังกัด คือ โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดมีแนวโน้มสูงขึ้น และครูปฏิบัติการสอนไม่ครบชั้นเรียน ไม่ครบกลุ่มสาระการเรียนรู้ และขาดแคลนครูในสาขาที่จำเป็น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในนักเรียนยังไม่เป็นที่น่าพอใจ อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์, 2564) สอดคล้องกับงานวิจัย ใน ทวีภรณ์ วรชิน, สมเจตน์ ภูศรี และเกรียงศักดิ์ ไพรวรรณ (2559) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 พบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ต้องการพัฒนาให้กับผู้บริหาร สถานศึกษา มี 6 ด้าน คือ ผู้นำที่สร้างความคิดสร้างสรรค์ ผู้นำการเรียนรู้แบบทีม ผู้นำของผู้นำ ผู้นำที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ผู้นำที่ให้ความสำคัญต่อลูกค้า และผู้นำที่ เป็นแบบอย่างที่ดี

บทความวิจัยนี้นำเสนอ ข้อมูลพื้นฐานและผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ด้วยผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญในปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบริหารโรงเรียนที่ต้องให้สอดคล้องกับบริบทโดยอาศัยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นหัวหน้าของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

2.2 เพื่อสร้างและตรวจสอบยืนยันรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูล/สารสนเทศสำหรับผู้อำนวยการโรงเรียน นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างหลากหลาย

3.2 เป็นข้อสนเทศสำหรับสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ในการการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (mixed methods research) มีการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาโดยใช้ประชากรทั้งหมด ได้แก่ ผู้บริหารอำนวยการโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ จำนวน 55 คน ในปีการศึกษา 2567 โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และการศึกษาแนวการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันมี มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.80 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.57-0.89 แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.80 – 1.00 มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.87 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.59-0.89 นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) และ 2) แบบสัมภาษณ์ มีความตรงเชิงโครงสร้างตามองค์ประกอบของรูปแบบระหว่าง 0.80 – 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสรุปประเด็นและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบยืนยันรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยยกร่างเองจากข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 และการตรวจสอบยืนยันรูปแบบ ด้วยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการ กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารการศึกษา กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีวุฒิการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา และวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการ

บริหารการศึกษา หรือการบริหารสถานศึกษา มาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี และการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) ประเด็นการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ มีองค์ประกอบตามโครงสร้างของรูปแบบ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.80 – 1.00 2) แบบสอบถามความเหมาะสมของรูปแบบ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความตรงเชิงโครงสร้าง ระหว่าง 0.80 – 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าความต้องการจำเป็น โดยรวมรายด้าน

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI (I-D)/D	ลำดับ
	μ	σ	ระดับการดำเนินงาน	μ	σ	ระดับการดำเนินงาน		
1. ด้านวิสัยทัศน์เชิงวิชาการ	2.89	0.56	ปานกลาง	4.62	0.50	มากที่สุด	0.599	1
2. ด้านพัฒนาหลักสูตร	3.33	0.55	ปานกลาง	4.57	0.51	มากที่สุด	0.372	2
3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.36	0.54	ปานกลาง	4.55	0.52	มากที่สุด	0.354	3
4. ด้านการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้	3.44	0.53	ปานกลาง	4.52	0.53	มากที่สุด	0.314	4
เฉลี่ยโดยรวม	**3.26**	**0.55**	**ปานกลาง**	**4.57**	**0.52**	**มากที่สุด**	**0.402**	

จากตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (μ = 3.26, σ = 0.55) สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.57, σ = 0.52) ลำดับความต้องการจำเป็นเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อยตามแนวคิด สุวิมล ว่องวานิช (2558) ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านวิสัยทัศน์เชิงวิชาการ ($PNI_{modified}$ = 0.599) ลำดับที่ 2 ด้านพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{modified}$ = 0.372) ลำดับที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($PNI_{modified}$ = 0.354) และลำดับที่ 4 ด้านการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{modified}$ = 0.314) ตามลำดับ

5.2 ผลการสร้างและตรวจสอบยืนยันรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

รายการ	ความเหมาะสม			ผลการประเมิน
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
1. หลักการและวัตถุประสงค์	4.71	0.47	มากที่สุด	เหมาะสม
2. วิธีดำเนินการ	4.79	0.43	มากที่สุด	เหมาะสม
3. แนวทางการพัฒนา	4.71	0.47	มากที่สุด	เหมาะสม
4. แนวทางการประเมิน	4.60	0.48	มากที่สุด	เหมาะสม
5. เงื่อนไขความสำเร็จ	4.71	0.47	มากที่สุด	เหมาะสม
โดยรวม	**4.70**	**0.46**	**มากที่สุด**	**เหมาะสม**

จากตารางที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ พบว่าประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 วิธีดำเนินการ ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนา ส่วนที่ 4 แนวทางการประเมิน และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.70, S.D. = 0.46)

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

6.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ พบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นอันดับ 1 คือ ด้านวิสัยทัศน์เชิงวิชาการ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้ได้องค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำเชิงวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านวิสัยทัศน์เชิงวิชาการ 2) ด้านพัฒนาหลักสูตร 3) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 4) ด้านการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการสังเคราะห์ตัวบ่งชี้จากองค์ประกอบหลักเพื่อนำไปสร้างข้อคำถามในการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นสำหรับนำไปศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนจนมีผลงานด้านวิชาการระดับประเทศหรือมีผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือ โอเน็ต สูงกว่าระดับประเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิที่สามารถนำมายกร่างรูปแบบได้อย่างมีคุณภาพ ตามหลักวิชาการนำเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบยืนยันด้วยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญจากผู้ทรงคุณวุฒิต่อไป ดังที่ Hallinger

and Murphy (1985) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการคือ บทบาทของผู้อำนวยการโรงเรียนในการสร้างวิสัยทัศน์ทางการศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการสนับสนุนครูเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวีภรณ์ วรชิน สมเจตน์ ภูศรี และเกรียงศักดิ์ ไพรวรรณ (2559) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 พบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ต้องการพัฒนาให้กับผู้บริหาร สถานศึกษา มี 6 ด้าน คือ ผู้นำที่สร้างความคิดสร้างสรรค์ ผู้นำการเรียนรู้แบบทีม ผู้นำของผู้นำ ผู้นำที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ผู้นำที่ให้ความสำคัญต่อลูกค้า และผู้นำที่ เป็นแบบอย่างที่ดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทัศนีย์ มณีวรรณ, สุวิมล โพธิ์กลิ่น และพงษ์ธร สิงห์พันธ์ (2564) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยุคดิจิทัล พบว่า ข้อมูลพื้นฐานพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารอยู่ในระดับปานกลาง อีกครั้ง เริงฤทธิ์ คำหม (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียน

6.2 ผลการสร้างและตรวจสอบยืนยันรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ พบว่า รูปแบบประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 วิธีดำเนินการ ประกอบด้วย 4 หน่วย ดังนี้ หน่วยที่ 1 วิสัยทัศน์เชิงวิชาการ หน่วยที่ 2 พัฒนาหลักสูตร หน่วยที่ 3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ หน่วยที่ 4 การสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนา ส่วนที่ 4 แนวทางการประเมิน และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้ดำเนินการยกร่างรูปแบบจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ นำเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบยืนยันด้วยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านภาวะผู้นำเชิงวิชาการเพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความถูกต้องและเป็นไปได้ตามหลักวิชาการ มีการปรับปรุงแก้ไขและผ่านการประเมินความเหมาะสม เพื่อให้ได้รูปแบบซึ่งเป็นนวัตกรรมสำหรับการพัฒนาบุคลากร ดังที่ Hallinger and Murphy (1985) และ Leithwood and Jantzi (2000) ได้นำเสนอว่า การพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาการผู้บริหารควรเข้ารับการอบรมด้านการจัดการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียน และการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้เชิงลึกนี้ช่วยให้ผู้บริหารสามารถนิเทศและสนับสนุนครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนีย์ มณีวรรณ สุวิมล โพธิ์กลิ่น และพงษ์ธร สิงห์พันธ์ (2564) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยุคดิจิทัล พบว่า ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ มี 2 องค์ประกอบหลัก คือ องค์ประกอบหลักที่ 1 ภาวะผู้นำทางวิชาการ มี 6 ด้าน ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ผู้นำแบบดิจิทัล การสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี การสื่อสารด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยและการนิเทศ กำกับ ติดตาม วัดและประเมินผลด้วยเทคโนโลยี องค์ประกอบหลักที่ 2 วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ มี 3 ด้าน ได้แก่ Google For Education Line Facebook ผลการประเมินความเหมาะสมความ เป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการ

พัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยุคดิจิทัลพบว่าภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายฟ้า หาสีสุข และอาภากร สุโพธิ์ (2566) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบ ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 เนื้อหา ส่วนที่ 3กระบวนการพัฒนา ส่วนที่ 4 แนวทางการประเมิน และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ดังภาพ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 วิธีดำเนินการ ประกอบด้วย 4 หน่วย ดังนี้ หน่วยที่ 1 วิสัยทัศน์เชิงวิชาการ หน่วยที่ 2 พัฒนาหลักสูตร หน่วยที่ 3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และหน่วยที่ 4 การสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนา ประกอบด้วย 3.1 หลักการพัฒนา ตามหลัก 70 : 20 : 10 3.2 วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย 3.2.1 การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง 3.2.2 การฝึกอบรม 3.2.3 การบูรณาการสอดแทรกในการปฏิบัติงาน ส่วนที่ 4 แนวทางการประเมิน และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งเป็นโครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ของเนื้อหา กระบวนการในการเป็นนวัตกรรมสำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ พบว่า วิสัยทัศน์เชิงวิชาการ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และเมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นปรากฏว่ามีความต้องการจำเป็นอยู่อันดับ 1 แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านวิสัยทัศน์เชิงวิชาการ เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ด้วยเป็นการวางแผนกำหนดเป้าหมายด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมอย่างรอบด้าน ดังนั้น ผู้บริหารการศึกษาในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ควรมีการกำหนดนโยบายและแนวทางในการขับเคลื่อนรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อย่างเป็นรูปธรรมมีการนิเทศ กำกับติดตามการดำเนินการบริหารของสถานศึกษาในสังกัดอย่างต่อเนื่อง

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามโครงสร้างการบริหารของสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเต็มกำลังความสามารถ

8.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ พบว่า วิสัยทัศน์เชิงวิชาการ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และเมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นปรากฏว่ามีความต้องการจำเป็นอยู่อันดับ 1 ควรมีการวิจัยในครั้งต่อไปในเชิงลึกด้านดังกล่าวให้มีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น ในลักษณะการวิจัยและพัฒนา เช่น

8.3.1 ควรวิจัยโปรแกรมเสริมสร้างการสร้างวิสัยทัศน์เชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

8.3.2 ควรวิจัยกลยุทธ์การพัฒนาการวิสัยทัศน์เชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

9. บรรณานุกรม

จิตต์ พิทักษ์เสรี. (2550). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทวีภรณ์ วรชิน, สมเจตน์ ภูศรี และเกรียงศักดิ์ ไพรวรรณ. (2559). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. **วารสารการบริหารปกครอง มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.** 5(2). 146-164.

ทัศนีย์ มณีวรรณ สุวิมล โพธิ์กลิ่น และพงษ์ธร สิงห์พันธ์. (2564). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยุคดิจิทัล. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.** 9(2). 591–604.

นพดล กาญจนศิริ. (2555). **ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เริงฤทธิ์ คำหม. (2565). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3.** การค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สายฟ้า หาสีสุข และอาภากร สุโพธิ์. (2566). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** ขอนแก่น : วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์. (2564). **แผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2564.** กาฬสินธุ์ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น.** พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Hallinger, P., & Murphy, J. (1985). Assessing the instructional management behavior of principals. **The Elementary School Journal.** 86(2). 217–247.

Leithwood, K., & Jantzi, D. (2000). The effects of transformational leadership on organizational conditions and student engagement with school. **Journal of Educational Administration.** 38(2). 112–129.

หลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัล*

TEACHER DEVELOPMET CURRICULUM FOR COMMUNICATIVE LANGUAGE TEACHING THROUGH ACTIVE LEARNING INTEGRATING LESSON STUDY AND DIGITAL MEDIA

สุทัศน์ สังคะพันธ์[1]
Suthat Sangkhaphan[1]
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด[1]
Roi Et Provincial Education Office, Thailand.[1]
Email : bigsuthat@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของครู สร้างและพัฒนาหลักสูตร ศึกษาผลการใช้หลักสูตรพัฒนาครู และประเมินหลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนทุกสังกัดในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 22 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ครูผู้เข้ารับการพัฒนารับผิดชอบจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ จำนวน 296 คน ในปีการศึกษา 2568 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบประเมิน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานด้วย t-test (Dependent samples) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูสอนภาษาอังกฤษมีความต้องการการพัฒนาและการพัฒนาบุคลากรด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัล หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมี 5 องค์ประกอบ คือ หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร กระบวนการพัฒนาครู และการวัดและประเมินผลของหลักสูตร 3. ผลการใช้หลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัล พบว่า ครูมีคะแนนหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูสามารถออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด และนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด 4. ผลการประเมินหลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัลโดยใช้ CIPP Model ในการประเมิน 4 ด้าน ผลการประเมินความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : หลักสูตรพัฒนาครู; การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร; การศึกษาชั้นเรียน

*Received: August 7, 2025; Revised: September 26, 2025; Accepted: September 29, 2025

ABSTRACT

The objectives of this research were to examine the current conditions, problems, and needs of teachers; to develop and implement a teacher development curriculum; to investigate the effects of the curriculum; and to evaluate the teacher development curriculum for communicative language teaching through active learning integrating lesson study and digital media. The participants included 22 Grade 6 English teachers from various schools in Roi Et Province and 296 Grade 6 students taught by these teachers in the academic year 2025. The research instruments were questionnaires and evaluation forms. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, dependent samples t-test, and content analysis.

The research findings revealed that: (1) English teachers had high needs for professional development, particularly in designing communicative English learning activities; (2) the developed teacher development curriculum for communicative language teaching through active learning integrating lesson study and digital media consisted of five components: curriculum principles, curriculum objectives, curriculum content, teacher development processes, and assessment and evaluation; (3) the implementation of the curriculum showed that teachers' post-training scores were significantly higher than their pre-training scores at the .05 level, teachers were able to design lesson plans at the highest level, and students expressed the highest level of satisfaction; and (4) the evaluation of the teacher development curriculum using the CIPP Model in four aspects indicated that the curriculum was highly appropriate.

Keywords : Teacher Development Curriculum; Communicative Language Teaching; Lesson Study

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่มีความสำคัญเพราะเป็นภาษากลางที่สามารถใช้สื่อความหมายได้ทั่วโลก ภาษาอังกฤษยังนับเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งในการใช้เพื่อติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น สำหรับประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษและได้สนับสนุนให้มีการพัฒนาความสามารถทางภาษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะพื้นฐานที่สำคัญโดยใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เมื่อภาษา อังกฤษทวีความสำคัญมากขึ้นจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนเป้าหมายสำคัญในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษคือให้ผู้เรียนมีสมรรถนะการสื่อสารสามารถใช้ทักษะทั้ง 4 คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการแสวงหาและสื่อความรู้ข้อมูลความบันเทิง เป็นต้น ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งค้นคว้าสื่อสารที่สำคัญ นอกจากนั้นยังต้องการให้ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งหมายถึงสามารถเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเอง มีเทคนิคในการเรียน

และจัดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศได้กำหนดสาระการเรียนรู้ออกเป็น 4 สาระ คือ สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพ และศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลกโดยสามารถถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์โดยเน้นการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

ผลรายงานการนิเทศของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ปัญหาการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูสอนภาษาอังกฤษยังไม่มีวิธีการส่งเสริมมุ่งให้ผู้เรียนใช้ภาษาที่เรียนในการสื่อสารทำความเข้าใจระหว่างกันส่งผลให้ผู้เรียนไม่มีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างทางภาษาและคำศัพท์และไม่สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ แต่ข้อเท็จจริงแล้วพบว่าถึงแม้ผู้เรียนจะเรียนรู้โครงสร้างของภาษาต่างประเทศมาแล้วเป็นอย่างดีก็ยังไม่สามารถสนทนาหรือสื่อสารกับชาวต่างประเทศหรือจะใช้ได้บ้างก็จะใช้ภาษาในลักษณะที่เจ้าของภาษาไม่ใช้กัน แม้จะเป็นภาษาที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ด้วยเหตุนี้ นักภาษาศาสตร์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศจึงได้พัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการสอนภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารขึ้น การจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นการเรียนรู้ภาษาตามกระบวนการคิดของผู้เรียนโดยเริ่มจากการฟังไปสู่การพูด การอ่าน และการเขียน เป็นการสอนภาษาที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สนับสนุนให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาทุกทักษะให้สามารถใช้ภาษาในการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้ ผู้เรียนได้ฝึกพูด รู้จักรับฟังผู้อื่น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน และมีความถูกต้องเหมาะสมเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม ดังนั้นวิธีการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารจึงมุ่งเน้นความสามารถในการสื่อสารของผู้เรียนผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก การศึกษาชั้นเรียน การนิเทศ การใช้สื่อดิจิทัล และการรายงานผลต่อเนื่อง (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด, 2565)

กลไกการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach) จะเป็นการบูรณาการระหว่างการบริหารโรงเรียน และการบริหารชั้นเรียน โดยใช้นวัตกรรม “การศึกษาชั้นเรียน” (Lesson Study) และ “วิธีการแบบเปิด” (Open Approach) ในโรงเรียนอย่างต่อเนื่องตามวงจรรายสัปดาห์ ดังนั้น การศึกษาชั้นเรียนจะเป็นการดำเนินการอย่างเป็นระบบผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และมีวิธีการแบบเปิด (Open Approach) เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบยืดหยุ่น โดยการศึกษาชั้นเรียนจะเป็นวงรอบการทำงานทั้งโรงเรียนที่ร้อยรัดถักเรียงกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้หมุนไปเพื่อให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงการศึกษาอย่างเป็นระบบจนเกิดความสำเร็จในโรงเรียน ผลจากการนิเทศโรงเรียนทุกสังกัดของจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ปัญหาของครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาต้องการพัฒนาศักยภาพและทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้วยวิธีการหรือรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการใช้สื่อดิจิทัลมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ในหลายมิติ ทั้งการช่วยให้การเรียนรู้มีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนตามความต้องการของแต่ละบุคคลได้ ทำให้เข้าถึงแหล่งความรู้ที่หลากหลายและกว้างขวางขึ้น ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน รวมถึงเตรียมผู้เรียน

ให้พร้อมสำหรับโลกยุคใหม่ที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด, 2565)

การพัฒนาหลักสูตรเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ อันประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่จะให้แก่ผู้เรียนและกระบวนการประเมินผลการเรียนรู้ โดยมุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่างๆ ของผู้เรียนซึ่งกำหนดขึ้นโดยผู้พัฒนาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรนั้นๆ ถือว่าเป็นนวัตกรรมสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาวิชาชีพครูยุคใหม่ภายใต้ยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปการศึกษา คือ การจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรและพัฒนาบุคลากรครูผู้เกี่ยวข้องให้มีคุณภาพด้านความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการออกแบบและจัดทำหลักสูตร รวมทั้งการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกรอบเป้าหมายตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งไทเลอร์ (Tyler. 1950) เห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญในการเปลี่ยนแปลงตัวผู้เรียนตามบริบทของสังคมโดยพยายามศึกษาข้อมูลต่างๆ เพื่อนำมาประกอบการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพและสมบูรณ์ถูกต้อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

ผู้วิจัยในฐานะศึกษานิเทศก์ผู้ที่รับผิดชอบการจัดการเรียนรู้ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญที่จะดำเนินการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัล ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้เป็นกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อเป็นข้อสนเทศในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัล

2.2 เพื่อสร้างและพัฒนาหลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัล

2.3 เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัล

2.4 เพื่อประเมินหลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัล

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ผลการวิจัยทำให้ได้ทราบสภาพปัญหา ความต้องการของครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัล

3.2 ผลการวิจัยทำให้ครูผู้เข้ารับการอบรมมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ และความสามารถในการ

จัดการเรียนรู้ทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัล

3.3 ผลการวิจัยทำให้ได้หลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยหลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัล แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการความต้องการของครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัล กลุ่มเป้าหมายเป็นครูผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกสังกัดในจังหวัดร้อยเอ็ด รวมจำนวนครู 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม เพื่อใช้ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน การศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะ ได้แก่ ความต้องการจำเป็นในการจัดทำหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร ลักษณะของหลักสูตร จุดประสงค์ของหลักสูตร ระยะเวลาในการฝึกอบรม เนื้อหาที่จำเป็นในหลักสูตรฝึกอบรม วิธีการและกิจกรรมของหลักสูตรฝึกอบรม สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการฝึกอบรม วิธีวัดและประเมินผลการฝึกอบรมและประเด็นอื่นๆ กลุ่มเป้าหมาย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัล จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

ระยะที่ 2 สร้างและพัฒนาหลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัล การยกร่างหลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษ การจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษ ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการตรวจสอบคุณภาพของร่างหลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษที่สร้างขึ้น มีการตรวจสอบด้วยการประเมิน 2 ส่วน ได้แก่ การประเมินความเหมาะสมและสอดคล้ององค์ประกอบของร่างหลักสูตร และการประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของเอกสารประกอบหลักสูตร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของร่างหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาความเป็นไปได้/การทดลองใช้ (Tryout) ของการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเป็นการเตรียมการก่อนนำหลักสูตรฝึกอบรมไปจริง ทำการศึกษาความเป็นไปได้ของหลักสูตรฝึกอบรมทดลองใช้กับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 5 คน ครูผู้สอนภาษาอังกฤษของภาษาอังกฤษในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกสังกัดในจังหวัดร้อยเอ็ด

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้หลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัล ขั้นตอนที่ 1 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษก่อนและหลังฝึกอบรม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟัง

และการพูดภาษาอังกฤษ แบบประเมินการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ ขั้นตอนที่ 2 ประเมินการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ของครู(การนิเทศชั้นเรียน) ผู้รับการประเมิน ได้แก่ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษของภาษาอังกฤษในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกสังกัดในจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นโรงเรียนที่พร้อมและได้มาโดยพิจารณาคัดเลือกผู้มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ คือ มีความสนใจในการพัฒนาวิชาชีพด้วยการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ โดยได้รับความเห็นชอบจากผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 12 โรงเรียน รวมจำนวน ครู 22 คน ได้มาโดยความสมัครใจ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ ขั้นตอนที่ 3 เปรียบเทียบทักษะภาษาอังกฤษด้านการฟังและการพูดของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรพัฒนาครูสอนภาษาอังกฤษระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบทดสอบทักษะภาษาอังกฤษด้านการฟังและการพูดของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานงานวิจัยด้วยค่า t-test

ระยะที่ 4 การประเมินหลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัลจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีมีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 36 คน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนามีความต้องการการพัฒนาและการพัฒนาบุคลากรด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยรวมอยู่ในระดับมาก

5.2 ผลการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัล พบว่า หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครู มี 5 องค์ประกอบ คือ หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร กระบวนการพัฒนาครู และการวัดและประเมินผลของหลักสูตร มีผลการประเมินความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการตรวจสอบคุณภาพของการพัฒนาหลักสูตร พบว่า คุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยทุกด้านมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

5.3 ผลการใช้หลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัล สรุปได้ดังนี้ 1) ความรู้ความเข้าใจของครูในการจัดการเรียนรู้ทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษก่อนอบรมและหลังอบรมของกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 22 คน ที่เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า มีคะแนนหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และเขียนแผนการจัดการเรียนรู้การฟังและการพูดภาษาอังกฤษของครู มีค่าเฉลี่ย 36.86 อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ความสามารถในการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ของครูด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษโดยการนิเทศชั้นเรียนภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 36.80 อยู่ในระดับมากที่สุด 4) ความพึงพอใจของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อ

หลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัล มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก 5) นักเรียนที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ที่ใช้ทดลองของครูผู้เข้ารับการพัฒนาตามหลักสูตรพัฒนาครูมีความสามารถด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัลโดยรวม คะแนนหลังเรียนในหน่วยการเรียนรู้ที่ใช้ในการทดลองสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 6) ความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัลโดยรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

5.4 ผลการประเมินหลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัลโดยใช้ CIPP Model พบว่าภาพรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด มีดังนี้ 1) ผลการประเมินสภาวะแวดล้อม พบว่า หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร กระบวนการพัฒนาครู และการวัดและประเมินผลของหลักสูตร มีผลการประเมินความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2) ผลการประเมินปัจจัยเบื้องต้น พบว่า คุณสมบัติของผู้เรียน ครูผู้สอน และผู้บริหาร สื่อวัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ อาคารสถานที่ในการอบรมและเวลาเรียน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 3) ผลการประเมินกระบวนการ พบว่า หลักสูตรพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ เอกสารประกอบหลักสูตร การบูรณาการเนื้อหาในหลักสูตร การออกแบบหน่วยและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และการนิเทศติดตามผล มีความเหมาะสมในระดับมาก 4) ผลการประเมินผลผลิต พบว่า ครูผู้สอนมีผลความรู้ความเข้าใจของครูในการจัดการเรียนรู้ทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม ครูมีความสามารถในการออกแบบหน่วยและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ครูมีความสามารถในการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ของครู นักเรียนมีทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ และครูมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนามีความต้องการการพัฒนาและการพัฒนาบุคลากรด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการขาดระบบพัฒนาครูที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาไม่ตรงกับความต้องการในการพัฒนา จึงทำให้การพัฒนาครูไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร สอดคล้องกับงานวิจัยของหลาย ๆ คนที่พบว่าปัญหาการพัฒนาครู คือการพัฒนาที่ไม่ตรงกับความต้องการของครู ทำให้การพัฒนาไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นการศึกษาถึงความต้องการของครู จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาครูประสบความสำเร็จ จึงควรการวางแผนปรับปรุงคุณภาพครูประจำการควรเริ่มต้นจากปัญหาความต้องการของครู ทั้งนี้ในการส่งเสริมครูประจำการควรมีการปรับปรุงโครงการให้เหมาะสมกับความต้องการของครูแต่ละคน และในระหว่างการพัฒนาควรมีความยืดหยุ่นของกระบวนการและวิธีการ เพื่อให้ผู้รับการพัฒนาสามารถแก้ไขหรือปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ได้เสมอ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัชภฑษา เชาวนแช่มชื่น (2559) ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า สภาพ

ปัจจุบันของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6.2 ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน บูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูมี 5 องค์ประกอบ คือ หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร กระบวนการพัฒนาครู และการวัดและประเมินผลของหลักสูตร มีผลการประเมินความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด จากองค์ประกอบของหลักสูตรทั้ง 5 ด้านนี้สามารถสรุปในแต่ละด้าน (1) หลักการของหลักสูตร เป็นหลักการ แนวคิด เหตุผล และความจำเป็น และปรัชญาพื้นฐานตามทฤษฎีของการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครู (2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นความคาดหวังของหลักสูตรที่เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้ จบหลักสูตรแล้วจะต้องมีคุณลักษณะอย่างไร ทั้งด้านความคิด เจตคติ ความสามารถและทักษะต่างๆ (3) เนื้อหาสาระของหลักสูตร เป็นสิ่งที่จะนำพาผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาเป็นข้อความสาระที่ผู้เรียนต้องเรียนและรับประสบการณ์ที่ตรงกับความถนัดและความสนใจการจัดเนื้อหาจึงต้องคำนึงถึงเวลาเรียนและเรียงลำดับที่เหมาะสม สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและมีความสำคัญ จำเป็นต่อการเรียนรู้ (4) กระบวนการพัฒนาครู เป็นวิธีการที่นำเอาหลักสูตรสู่การจัดการเรียนรู้ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การพิจารณาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรคำนึงถึงกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความสามารถของตนเองด้วยความหลากหลายของครูที่ได้รับการพัฒนาให้เกิดคุณภาพกับผู้เรียน (5) การประเมินผลเป็นวิธีการประเมินความสำเร็จของหลักสูตรของการจัดกิจกรรมว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ หรือผู้เรียนมีคุณภาพตามหลักสูตรหรือไม่ โดยอาศัยเครื่องมือต่าง ๆ สอดคล้องกับองค์ประกอบของหลักสูตรเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้หลักสูตรนั้นเป็นหลักสูตรที่ดีและมีความสมบูรณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อำนาจ เกษศรีไพร (2558) ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนด้านอ่านออกเขียนได้ภาษาไทยสำหรับครูที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาวิชาที่สอน พบว่า ประกอบด้วย 1) เหตุผลและความจำเป็น 2) หลักการ 3) จุดมุ่งหมาย 4) เนื้อหาสาระของหลักสูตร 6) สื่อและวัสดุอุปกรณ์ และ 7) การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม

6.3 ผลการใช้หลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัล สรุปได้ดังนี้ 1) ความรู้ความเข้าใจของครูในการจัดการเรียนรู้ทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษก่อนอบรมและหลังอบรมของกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 22 คน ที่เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า มีคะแนนหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และเขียนแผนการจัดการเรียนรู้การฟังและการพูดภาษาอังกฤษของครู มีค่าเฉลี่ย 36.86 อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ความสามารถในการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ของครูด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษโดยการนิเทศชั้นเรียนภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 36.80 อยู่ในระดับมากที่สุด 4) ความพึงพอใจของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัล มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก 5) นักเรียนที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ที่ใช้ทดลองของครูผู้เข้ารับการพัฒนาตามหลักสูตรพัฒนาครูมีความสามารถด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษา

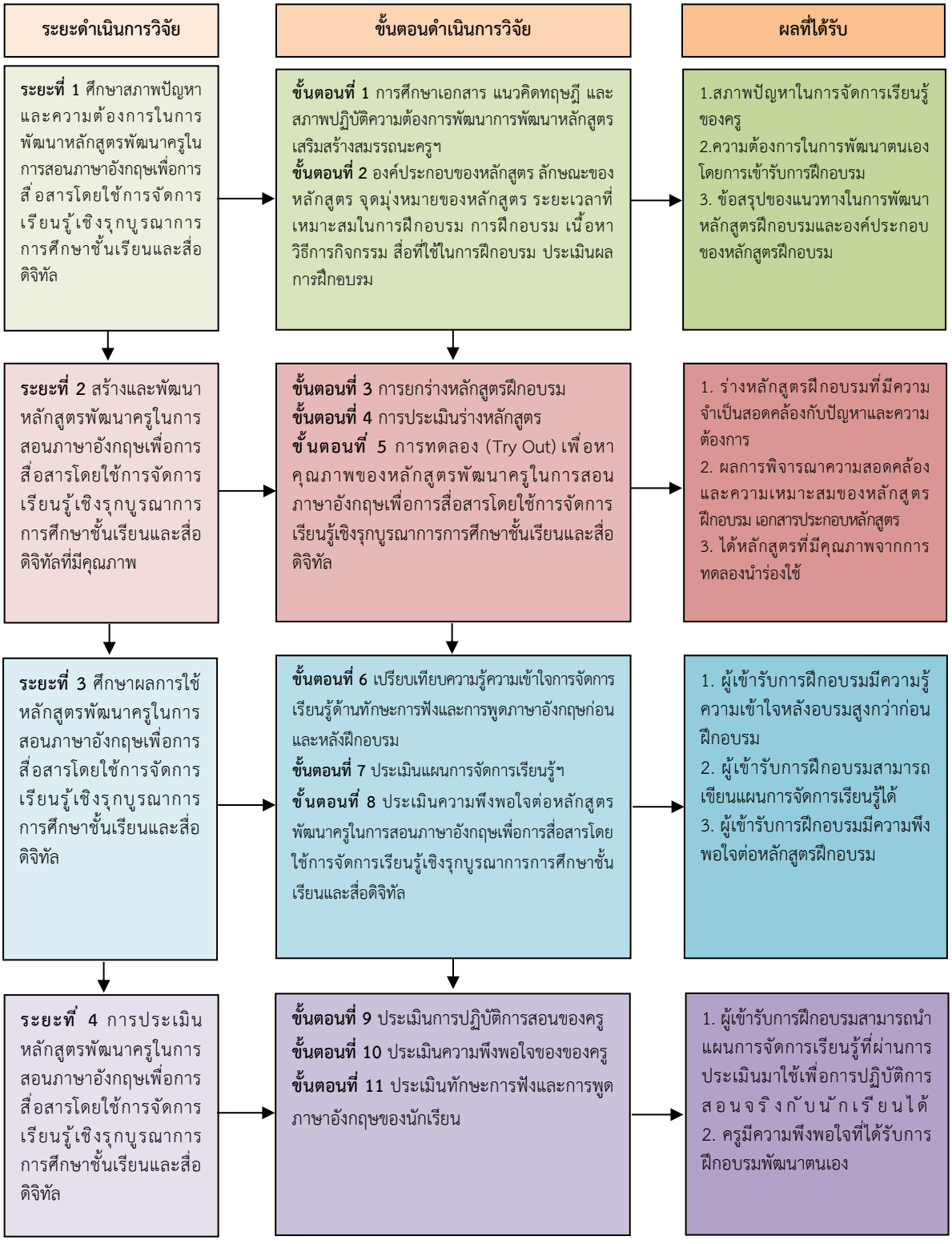
ชั้นเรียนและสื่อดิจิทัลโดยรวม คะแนนหลังเรียนในหน่วยการเรียนรู้ที่ใช้ในการทดลองสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 6) ความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัลโดยรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ เนื่องมาจากการออกแบบกระบวนการพัฒนาครูผู้สอนและกิจกรรมการเรียนตามแผนประกอบการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ได้ดำเนินการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมการพัฒนาครูที่มีคุณภาพ เหมาะกับบริบทและความต้องการของครูผู้เข้ารับการพัฒนา ที่ใช้เงื่อนไขหลักการกระตุ้นสนับสนุนให้ครูได้รับการแนะนำปรึกษาและการกำกับตนเอง ผ่านการได้รับความรู้ความเข้าใจในแนวทางการจัดการเรียนรู้นักเรียนที่มีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการสะท้อนผลและการจูงใจให้นำความรู้ ทักษะการจัดการเรียนรู้ไปปฏิบัติในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง จนส่งผลให้ผู้สอนได้รับความรู้ความเข้าใจ สามารถออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัลให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุพิษ เหมือนทอง (2558) ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ทักษะการฟัง และการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ครูผู้รับการพัฒนาตามหลักสูตร มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ หลังได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้น และมีความสามารถในการออกแบบกิจกรรมด้านการจัดการเรียนรู้ทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ โดยรวมและรายบุคคลในระดับมาก

6.4 ผลการประเมินหลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัล พบว่า การพัฒนาหลักสูตรที่เป็นแนวคิดเชิงระบบในการใช้ CIPP Model และการพัฒนามาจากรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Taba ที่สำคัญคือหลักสูตรที่ได้วางแผนและเป็นรูปเล่ม ผลผลิตอื่นๆ เช่น การที่ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลงเจตคติ การใช้ผลลัพธ์ของการตรวจสอบผลผลิตของหลักสูตรเป็นข้อมูลย้อนกลับเพื่อการปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพที่ดียิ่งต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ เด่นศักดิ์ หอมหวล (2557) ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สอน ระดับอนุปริญญาในวิทยาลัยชุมชน พบว่า ผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถนำความรู้ ทักษะ และเจตคติไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยภาพรวมผลการประเมินหลักสูตรอยู่ในระดับมาก

7. องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาหลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัล พบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนามีความต้องการการพัฒนาและการพัฒนาบุคลากรด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัล พบว่า หลักสูตรมี 5 องค์ประกอบ คือ หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร กระบวนการพัฒนาครู และการวัดและประเมินผลของหลักสูตร 3) ผลการใช้หลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัล พบว่า มีคะแนนหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .05 4. ผลการประเมินหลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัล โดยใช้ CIPP Model ในการประเมิน 4 ด้าน ผลการประเมินความเหมาะสมในระดับมากที่สุด สามารถสรุปองค์ความรู้ในกระบวนการดำเนินงานได้ดังนี้

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 หน่วยงานต้นสังกัด เช่น ควรมีการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในสังกัดเพื่อนำผลการประเมินไปใช้วางแผนในการพัฒนาครู และควรมีการศึกษาความต้องการจำเป็นก่อนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้การพัฒนาบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนาอย่างแท้จริง

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.1.2 การนำหลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัล ไปใช้ในสถานการณ์ทั่วไป ควรคำนึงถึงความพร้อมและความต้องการของครูผู้รับการพัฒนา และผู้ให้คำแนะนำปรึกษา

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาบุคลากร ในรูปแบบและเงื่อนไขลักษณะอื่น ตามบริบทความพร้อมและข้อจำกัดของผู้สอน ผู้ให้คำแนะนำปรึกษาและปัจจัยสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในทักษะการอ่านและการเขียน หรือควรมีการวิจัยถึงตัวแปรหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักสูตรพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการศึกษาชั้นเรียนและสื่อดิจิทัลไปใช้

9. บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ณัชภิตษา เชาวนแช่มชื่น. (2559). **การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร.** ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด. (2565). **การรายงานผลการจัดการศึกษาของจังหวัดร้อยเอ็ด.** ร้อยเอ็ด : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด.

อำนาจ เกษศรีไพร. (2558). **การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนด้านการอ่านออกภาษาไทยสำหรับครูที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาวิชาที่สอน.** ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

อุพิษ เหมือนทอง. (2558). **การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.** มหาสารคาม : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Tyler, R.W. (1950). **Basic Principles of Curriculum Development and Instruction.** Chicago : University of Chicago Press.

การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านความสุขของผู้สูงอายุ โดยใช้กิจกรรมนาฏศิลป์ไทย*

DEVELOPMENT OF SUPPLEMENTARY COURSES TO PROMOTE THE QUALITY OF LIFE AND HAPPINESS OF THE ELDERLY USING THAI DANCE ACTIVITIES

นีรนาท จุลเนียม[1], สุชาติ คุ้มสุทธิ์[2]
Neranart Chulniam[1], Suchart Kumsuth[2]
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี[1,2]
Faculty of Education, Thonburi Rajabhat University[1,2]
Email : elovemylove@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริม 2) สร้างหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านความสุขของผู้สูงอายุ 3) ทดลองใช้หลักสูตรเสริม 4) ประเมินผลหลักสูตรเสริม และ 5) สะท้อนผลการพัฒนาหลักสูตร เครื่องมือในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านความสุขของผู้สูงอายุ กลุ่มเป้าหมายคือผู้สูงอายุจำนวน 60 คน ที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม การวิจัยมีการประเมินหลักสูตรใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสำรวจ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แบบสรุปข้อมูล และแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์เนื้อหา และการสรุปเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสะท้อนว่าผู้สูงอายุยังประสบปัญหาในคุณภาพชีวิตด้านความสุขทั้ง 5 มิติ ได้แก่ สุขสบาย สุขสนุก สุขสง่า สุขสว่าง และสุขสงบ อันเกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพ การขาดกิจกรรม การรู้สึกโดดเดี่ยว การขาดโอกาสในการเรียนรู้ และความเครียดทางอารมณ์ 2) ผลการสร้างหลักสูตรเสริมโดยใช้กิจกรรมนาฏศิลป์ไทย หลักสูตรประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม ปัจจัยส่งเสริม และการประเมินผล จากผู้เชี่ยวชาญพบว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก มีระดับความสุขสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมกับผู้สูงอายุ 60 คน ในจังหวัดสมุทรปราการ ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตด้านความสุขอยู่ในระดับมาก และมีความพึงพอใจในระดับสูงมาก โดยเฉพาะด้านความเหมาะสมของเนื้อหาและกิจกรรมที่สามารถนำไปใช้ได้จริง 4) ผลการเปรียบเทียบระดับความสุข พบว่าหลังเข้าร่วมกิจกรรม ผู้สูงอายุมีระดับความสุขสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) 5) ผลการสะท้อนการพัฒนาหลักสูตรเสริมเมื่อสิ้นสุดกระบวนการ ผู้สูงอายุมีอารมณ์แจ่มใส มองโลกในแง่ดี เข้าใจและจัดการอารมณ์ตนเองได้ดีขึ้น มีปฏิสัมพันธ์และความร่วมมือในกลุ่มเพิ่มขึ้น รวมทั้งมีความจำและการคิดอย่างมีเหตุผลดีขึ้น สะท้อนในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านความสุขของผู้สูงอายุอย่างชัดเจน

คำสำคัญ : หลักสูตรเสริม; คุณภาพชีวิตด้านความสุขของผู้สูงอายุ; ผู้สูงอายุ; กิจกรรมนาฏศิลป์ไทย

*Received: September 22, 2025; Revised: February 14, 2026; Accepted: February 16, 2026

ABSTRACT

This research and development project aimed to 1) study the background information for developing a supplementary curriculum, 2) create a supplementary curriculum to promote the quality of life and happiness of the elderly, 3) pilot the supplementary curriculum, 4) evaluate the supplementary curriculum, and 5) reflect on the results of curriculum development. The tools for promoting the quality of life and happiness of the elderly were developed using a target group of 60 elderly individuals who voluntarily participated in the activities. The research evaluated the curriculum in three aspects: inputs, process, and outputs. Research instruments included surveys, document analysis, semi-structured interviews, data summaries, and evaluation forms. Data were analyzed using means, standard deviations, t-tests, content analysis, and descriptive summaries.

The research findings revealed that: 1) Baseline data showed that elderly individuals still experienced problems with their quality of life in all five dimensions of happiness: comfort, enjoyment, dignity, enlightenment, and peace. These issues were related to health problems, lack of activity, feelings of loneliness, lack of learning opportunities, and emotional stress. 2) The development of a supplementary curriculum using Thai dance activities revealed that the curriculum, consisting of six components principles, objectives, content, activities, promoting factors, and evaluation was highly appropriate, resulting in happiness levels significantly higher than 80% ($p < .05$). 3) A pilot test of the supplementary curriculum with 60 elderly individuals in Samut Prakan province showed that they experienced a high level of happiness and very high satisfaction, particularly regarding the appropriateness of the content and practical activities. 4) A comparison of happiness levels showed that after participating in the activities, the elderly had significantly higher happiness levels ($p < 0.001$). 5) Reflections on the development of the supplementary curriculum at the end of the process indicated that the elderly had brighter moods, a more optimistic outlook, better understanding and management of their emotions, and increased interaction and cooperation within the group. This also includes improved memory and rational thinking, clearly reflecting its contribution to promoting the quality of life and happiness of the elderly.

Keywords : Supplementary courses; Quality of life in terms of happiness of the elderly; Elderly; Thai dance activities

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Aged Society) อย่างรวดเร็ว ซึ่งประชากรสูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ประเด็นเกี่ยวกับ คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จากข้อมูลของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ในปี พ.ศ. 2568 ประเทศไทยจะมีสัดส่วนประชากรสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ถึงร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ทั้งนี้ผู้สูงอายุจำนวนมากเผชิญกับปัญหาหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสุขภาพที่เสื่อมถอย ความเหงาความโดดเดี่ยว การขาดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตบั้นปลายได้อย่างมีความสุข มีคุณค่า และเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้อย่างเต็มศักยภาพ

ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเริ่มเป็นที่ตระหนักในสังคมไทยมาตั้งแต่ช่วงปลายศตวรรษที่ 20 ชัดเจนขึ้นเรื่อย ๆ ปัจจุบันประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างรวดเร็วและกำลังจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ นอกเหนือจากปัญหาสุขภาพกายแล้ว ปัญหาด้านจิตใจและสังคมกลายเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยเน้นให้ผู้สูงอายุยังคงมีบทบาทในสังคม วลัยพร นันท์ศุภวัฒน์ (2551) มีสุขภาพแข็งแรง และสามารถพึ่งพาตนเองได้ (องค์การอนามัยโลก, 2545 อ้างถึงใน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), 2561) ในช่วงนี้เองที่แนวคิด “สุข 5 มิติ” ได้รับการนำมาใช้เป็นกรอบในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาและส่งเสริมความสุขของผู้สูงอายุ ที่ส่งผลต่อความสุขของผู้สูงอายุ สุดารัตน์ นามกระจ่าง, ลักษณ์ สมรัตน์ และอนัญญา เดชะคำภู (2560) ประกอบด้วย 1) สุขสบายที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพกายให้แข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ปัญหาสุขภาพกาย เจ็บป่วยเรื้อรัง การเคลื่อนไหวไม่สะดวก หรือเข้าไม่ถึงบริการสาธารณสุขที่ดี 2) สุขสนุกที่เกี่ยวข้องกับการมีกิจกรรมที่สร้างความเพลิดเพลิน ความบันเทิง การผ่อนคลาย และการเข้าสังคม การมีงานอดิเรก การเดินทางท่องเที่ยว หรือการเข้าร่วมกิจกรรมสันทนาการต่างๆ กิจกรรมที่สร้างความสุขสนุก อาจขาดเพื่อนขาดแรงจูงใจ หรือมีข้อจำกัดด้านร่างกาย 3) สุขส่าที่เกี่ยวข้องกับการรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การได้รับการยอมรับนับถือจากผู้อื่น การมีบทบาททางสังคม การรู้สึกว่าตนเองยังเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม 4) สุขสว่างที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาความรู้ การเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ทำให้รู้สึกว่าตนเองล้าสมัย หรือขาดความกระตือรือร้นในการดำเนินชีวิต 5) สุขสงบที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตที่ดี การมีจิตใจที่สงบ การรู้จักปล่อยวาง การจัดการกับอารมณ์และความเครียดได้ดี การมีธรรมะในใจ แนวทางในการจัดการกับอารมณ์และความรู้สึกต่างๆ

จากปัญหาและความสำคัญข้างต้น การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านความสุขของผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง และกิจกรรมนาฏศิลป์ไทยถือเป็นทางเลือกที่มีศักยภาพสูงในการตอบสนองได้อย่างครบวงจร ผู้วิจัยมีความสนใจอย่างยิ่งที่จะพัฒนาหลักสูตรเสริมที่มุ่งเน้นการใช้กิจกรรมนาฏศิลป์ไทยเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านความสุขของผู้สูงอายุ โดยการวิจัยนี้จะมุ่งเน้นไปที่การออกแบบและพัฒนาหลักสูตรเสริมที่และความต้องการของผู้สูงอายุ โดยคาดหวังว่ากิจกรรมนาฏศิลป์ไทยจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มพูนความสุข และส่งเสริมสุขภาพกายและใจที่ดีขึ้นให้กับกลุ่มประชากรสูงวัยได้ดี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านความสุขของผู้สูงอายุ โดยใช้กิจกรรมนาฏศิลป์ไทย

2.2 เพื่อสร้างหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านความสุขของผู้สูงอายุ โดยใช้กิจกรรมนาฏศิลป์ไทย

2.3 เพื่อทดลองใช้หลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านความสุขของผู้สูงอายุ โดยใช้กิจกรรมนาฏศิลป์ไทย

2.4 เพื่อประเมินหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านความสุขของผู้สูงอายุ โดยใช้กิจกรรมนาฏศิลป์ไทย

2.5 เพื่อสะท้อนผลการพัฒนาหลักสูตรและสรุปผลเมื่อสิ้นสุดกระบวนการแล้วจะได้ทำการเผยแพร่/ประชาสัมพันธ์

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ข้อมูลฐานรากเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เชิงลึกเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการจำเป็นที่แท้จริงของผู้สูงอายุในการเสริมสร้างความสุข ในการวางแผนจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตผู้สูงอายุอย่างตรงจุด

3.2 ได้นวัตกรรมหลักสูตรเสริมสร้างความสุขที่ผ่านการรับรอง ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้นำชุมชนสามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบ (Model) ในการจัดการเรียนรู้หรือกิจกรรมนันทนาการในบริบทอื่น ๆ ได้อย่างมั่นใจ

3.3 เกิดการตระหนักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย (นาฏศิลป์) ในมิติของการเป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพชีวิต นำไปสู่การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในชุมชนและการเผยแพร่องค์ความรู้สู่สาธารณะเพื่อการประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวาง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ดำเนินการตาม 5 ขั้นตอน พร้อมระบุประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ และกระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริม มีการศึกษาความต้องการ คุณลักษณะ และปัญหาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุใน 5 มิติ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถามเบื้องต้น ประชากรคือผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 100 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน ที่เป็นผู้สูงอายุและมีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกสำหรับใช้พัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรเสริม เมื่อได้ข้อมูลความต้องการและข้อมูลพื้นฐานครบถ้วนแล้ว นำข้อมูลพื้นฐานจากขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์และออกแบบหลักสูตร ประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม ปัจจัยส่งเสริม และการประเมินผล โดยเครื่องมือที่ใช้แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือความตรงตามเนื้อหา

(Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และคำนวณดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ซึ่งได้ค่าอยู่ในเกณฑ์ 0.67–1.00 อยู่ในระดับดี

ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรเสริมไปทดลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มตัวอย่างสูงอายุ 60 คน โดยใช้กิจกรรมนาฏศิลป์ไทยเป็นสื่อในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเครื่องมือเก็บข้อมูล: แบบประเมินความสุข 5 มิติและแบบประเมินความพึงพอใจ และหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ: ตรวจสอบด้วยวิธี Cronbach's Alpha ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.85 อยู่ในระดับสูง การเก็บข้อมูล: เก็บก่อน–หลังการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเปรียบเทียบผล

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินหลักสูตรเสริม หลังจากทดลองใช้แล้ว เข้าสู่กระบวนการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรทั้งด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และผลลัพธ์ต่อระดับความสุขของผู้สูงอายุ โดยวิเคราะห์ข้อมูล 1) ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) สถิติเชิงอนุมาน ใช้ t-test แบบจับคู่ (Paired Sample t-test) เพื่อเปรียบเทียบก่อน–หลังทดลองใช้ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผลและการติดตาม เผยแพร่หลักสูตรเสริม สรุปผลสะท้อนจากผู้สูงอายุและผู้เกี่ยวข้อง พบว่าผู้สูงอายุมีอารมณ์เบิกบาน มองโลกในแง่ดี มีปฏิสัมพันธ์ดีขึ้น และสติปัญญาเพิ่มขึ้น จึงเผยแพร่หลักสูตรแก่หน่วยงานท้องถิ่นและชุมชน พร้อมติดตามผลการนำไปใช้จริงเพื่อพัฒนาต่อยอดในอนาคต.

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านความสุขของผู้สูงอายุ โดยใช้กิจกรรมนาฏศิลป์ไทย ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวทางที่สำคัญในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้สูงอายุ จำนวน 60 คน ผลการสัมภาษณ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาและส่งเสริมความสุขของผู้สูงอายุ นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญได้กำหนดแนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมที่ครอบคลุมมิติต่างๆ ของชีวิตที่ส่งผลต่อความสุขของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 1. สุขสบาย ผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพกาย เจ็บป่วยเรื้อรัง การเคลื่อนไหวไม่สะดวก หรือเข้าไม่ถึงบริการสาธารณสุขที่ดี 2. สุขสนุก ผู้สูงอายุบางรายขาดโอกาสในการทำกิจกรรมที่สร้างความสุขสนุก ขาดเพื่อน ขาดแรงจูงใจ หรือมีข้อจำกัดด้านร่างกาย 3.สุขสง่า ผู้สูงอายุอาจรู้สึกโดดเดี่ยว รู้สึกว่าตนเองไร้ประโยชน์ ขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ทำให้ลดทอนความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง 4. สุขสว่าง ผู้สูงอายุขาดโอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ขาดการเข้าถึงแหล่งความรู้ ทำให้รู้สึกว่าตนเองล้าสมัย ขาดความกระตือรือร้นในการดำเนินชีวิต 5. สุขสงบ ผู้สูงอายุต้องเผชิญกับความเครียด ความวิตกกังวล ภาวะซึมเศร้า ขาดแนวทางในการจัดการกับอารมณ์และความรู้สึกต่างๆ

5.2 ผลการสร้างหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านความสุขของผู้สูงอายุ โดยใช้กิจกรรมนาฏศิลป์ไทย ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็น 6 ส่วนหลัก ประกอบด้วย 5 กิจกรรม ดังนี้

ตารางที่ 1 รายละเอียดเกี่ยวกับโครงสร้างและเนื้อหาและกิจกรรมของหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านความสุขของผู้สูงอายุ โดยใช้กิจกรรมนาฏศิลป์ไทย

เนื้อหา/กิจกรรม สัปดาห์ที่ 1-6	**ผู้รับผิดชอบ**
ส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านความสุขของผู้สูงอายุ โดยใช้กิจกรรมนาฏศิลป์ไทย 1. **สุขสง่า**: ให้ความรู้เรื่อง การป้องกันการหกล้ม - การลื่นล้ม 2. **สุขสงบ**: สมาธิบำบัด 3. **สุขสบาย**: การบริหารร่างกายในท่านั่ง 4. **สุขสนุก**: เข้าร่วมกิจกรรมรำวงมาตรฐาน เพลงงามแสงเดือน 5. **สุขสว่าง**: การบริหารสมองด้วย 2 มือ (มือจีบ สลับซ้าย-ขวา) สอดสร้อยมาลา 6. **กิจกรรมพัฒนาศักยภาพสมอง**: กิจกรรมให้ความรู้เรื่องความสุข ให้เห็นความสำคัญของการดำรงชีวิตด้วยความสุข	- ผู้วิจัย -นักจิตวิทยา

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมของหลักสูตรเสริม (n= 5) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อ	**ด้านการประเมิน**	$\bar{X}$	**S.D.**	**ระดับความเหมาะสม**
ด้านเนื้อหาและความครอบคลุมของหลักสูตร		**4.72**	**0.44**	มากที่สุด
1	เนื้อหามีความถูกต้องและทันสมัย	4.75	0.43	มากที่สุด
2	เนื้อหาครอบคลุมความสุขทั้ง 5 ด้าน	4.80	0.40	มากที่สุด
3	สาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้มีความสอดคล้องกัน	4.65	0.48	มากที่สุด
4	ท่ารำที่กำหนดมีความเหมาะสมกับศักยภาพของผู้สูงอายุ	4.70	0.46	มากที่สุด
ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้		**4.67**	**0.44**	มากที่สุด
5	ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม (18 ชั่วโมง / 6 สัปดาห์)	4.50	0.51	มาก
6	การจัดลำดับหน่วยการเรียนรู้มีความต่อเนื่อง/เหมาะสม	4.60	0.49	มากที่สุด
7	กิจกรรมนาฏศิลป์ไทยช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.85	0.36	มากที่สุด
8	หลักสูตรเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมและแสดงออก	4.75	0.43	มากที่สุด
ด้านสื่อและอุปกรณ์ประกอบการเรียนรู้		**4.57**	**0.49**	**มาก**
9	มีความหลากหลายของสื่อที่ใช้ประกอบการสอน (เช่น ดนตรี, ภาพประกอบ)	4.55	0.50	มาก
10	สื่อและอุปกรณ์มีความชัดเจนและเอื้อต่อการเรียนรู้	4.60	0.49	มากที่สุด
ด้านการวัดและประเมินผล		**4.42**	**0.50**	**มาก**
11	มีแนวทางการประเมินผลที่ชัดเจนและหลากหลาย	4.40	0.50	มาก
12	การประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.45	0.51	มาก
	โดยรวมเฉลี่ย	**4.63**	**0.46**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมของหลักสูตรเสริม (n= 5) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ประเมินหลักสูตรเสริมด้านเนื้อหาและความครอบคลุมของหลักสูตร ($\overline{X}$= 4.72, S.D.=0.44) ได้แก่ เนื้อหาครอบคลุมความสุข 5 ด้าน มีความถูกต้องและทันสมัย และท่ารำมีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุ รองลงมาคือด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 4.67, S.D.=0.44) ได้แก่ กิจกรรมนาฏศิลป์ไทยช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมและแสดงออก และด้านสื่อและอุปกรณ์ประกอบการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 4.57, S.D.=0.49) ได้แก่ สื่อและอุปกรณ์มีความชัดเจนและเอื้อต่อการเรียนรู้ และมีความหลากหลายที่ใช้ประกอบการสอน (เช่น ดนตรี, ภาพประกอบ) ตามลำดับ

5.3 ผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านความสุขของผู้สูงอายุ โดยใช้กิจกรรมนาฏศิลป์ไทย

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยการจัดกิจกรรมโดยใช้นาฏศิลป์ไทยผ่านหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านความสุขของผู้สูงอายุ โดยหลังการใช้หลักสูตรเสริมแต่ละสัปดาห์ (ผู้ทรงคุณวุฒิ=3 คน)

การจัดกิจกรรมการส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านความสุขของผู้สูงอายุ	**ผู้ประเมินคนที่**						**โดยภาพรวม (คะแนนเต็ม)**	
	1		**2**		**3**			
	คะแนนเฉลี่ย	**ระดับคุณภาพ**	**คะแนนเฉลี่ย**	**ระดับคุณภาพ**	**คะแนนเฉลี่ย**	**ระดับคุณภาพ**	**คะแนนเฉลี่ย**	**ระดับคุณภาพ**
1. สุขสง่า	35.50 (40)	ดีเยี่ยม	36.40 (40)	ดีเยี่ยม	37.60 (40)	ดีเยี่ยม	36.50 (40)	ดีเยี่ยม
2. สุขสงบ	35.00 (40)	ดีเยี่ยม	35.30 (40)	ดีเยี่ยม	37.60 (40)	ดีเยี่ยม	35.97 (40)	ดีเยี่ยม
3. สุขสบาย	19.56 (20)	ดีเยี่ยม	24.47 (20)	ดีเยี่ยม	22.77 (20)	ดีเยี่ยม	20.59 (20)	ดีเยี่ยม
4. สุขสนุก	21.07 (20)	ดีเยี่ยม	21.17 (20)	ดีเยี่ยม	21.20 (20)	ดีเยี่ยม	21.14 (20)	ดีเยี่ยม
5. สุขสว่าง	17.47 (20)	ดีเยี่ยม	18.53 (20)	ดีเยี่ยม	19.03 (20)	ดีเยี่ยม	18.34 (20)	ดีเยี่ยม
รวม	**126.57 (140)**	**ดีเยี่ยม**	**132.87 (140)**	**ดีเยี่ยม**	**138.20 (140)**	**ดีเยี่ยม**	**132.54 (140)**	**ดีเยี่ยม**

จากตารางที่ 3 พบว่า หลังการใช้หลักสูตรเสริมแต่ละสัปดาห์ ภาพรวมของผู้ประเมินทั้ง 3 ท่าน เท่ากับ 132.54 คะแนนจากคะแนน 140 คะแนน อยู่ในระดับคุณภาพ ดีเยี่ยม ซึ่งกิจกรรมที่สูงสุด คือ กิจกรรมสุขสง่า คะแนนเฉลี่ยที่ 36.50 ระดับคุณภาพดีเยี่ยม รองลงมากิจกรรมสุขสงบ

คะแนนเฉลี่ยที่ 35.97 ระดับคุณภาพดีเยี่ยม และกิจกรรมสุขสนุก คะแนนเฉลี่ยที่ 21.14 ระดับคุณภาพดีเยี่ยม ตามลำดับ

5.4 ผลการประเมินหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้านความสุข โดยใช้กิจกรรมนาฏศิลป์

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการจัดการเรียนรู้ ด้านคุณลักษณะหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรมแต่ละหน่วยการเรียนรู้ (n=30)

รายการ	ระดับการปฏิบัติการ					$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพชีวิต
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. การรับรู้ต่อคุณภาพชีวิตด้านความสุข								
1.1 ท่านสามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างคล่องแคล่ว	30 (50.00)	20 (33.33)	5 (8.33)	5 (8.33)	0 (0.00)	4.42	0.81	มากที่สุด
1.2 ท่านสามารถจดจำเรื่อง ราวในอดีตและปัจจุบันได้	40 (66.67)	5 (8.33)	5 (8.33)	5 (8.33)	5 (8.33)	4.33	0.99	มากที่สุด
1.3 ท่านสามารถนอนหลับได้เต็มอิ่ม (หลับสนิท)	45 (75.00)	5 (8.33)	5 (8.33)	5 (8.33)	0 (0.00)	4.58	0.96	มากที่สุด
1.4 ท่านได้ออกกำลังกายที่เหมาะสมกับร่างกายตัวเอง	40 (66.67)	15 (25.00)	5 (8.33)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.58	0.77	มากที่สุด
1.5 ท่านรู้สึกปวดเมื่อยจนไม่สามารถทำในสิ่งที่ต้องการได้	40 (66.67)	5 (8.33)	5 (8.33)	5 (8.33)	5 (8.33)	4.33	0.99	มากที่สุด
1.6 ท่านมีความจำเป็นต้องพึ่งพายารักษาทางแพทย์	30 (50.00)	25 (41.67)	5 (8.33)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.42	0.74	มากที่สุด
1.7 ท่านสามารถควบคุมน้ำหนักได้อย่างเหมาะสม	15 (25.00)	15 (25.00)	15 (25.00)	5 (8.33)	10 (16.67)	3.50	1.13	ปานกลาง
2. ความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน								
2.1 ท่านซื้อของได้ด้วยตนเองและได้ของครบ	20 (33.33)	15 (25.00)	15 (25.00)	5 (8.33)	5 (8.33)	3.83	1.25	มาก
2.2 ท่านวางแผนจัดเตรียมอาหารในแต่ละมื้อได้	15 (25.00)	25 (41.67)	15 (25.00)	5 (8.33)	0 (0.00)	3.75	1.15	มาก
2.3 ท่านสามารถใช้โทรศัพท์ติดต่อคนที่ต้องการ	30 (50.00)	15 (25.00)	5 (8.33)	5 (8.33)	5 (8.33)	3.92	1.34	มาก

รายการ	ระดับการปฏิบัติการ					$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพชีวิต
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
2.4 ท่านสามารถเดินทางหรือสามารถขับรถยนต์ได้	15 (25.00)	25 (41.67)	15 (25.00)	5 (8.33)	0 (0.00)	3.75	1.15	มาก
2.5 ท่านบริหารจัดการเรื่องทางการเงินได้ จากคนอื่น	20 (33.33)	15 (25.00)	15 (25.00)	5 (8.33)	5 (8.33)	3.83	1.25	มาก
2.6 เมื่อท่านเจ็บป่วย ท่านรับผิดชอบดูแลตนเองได้	10 (16.67)	15 (25.00)	5 (8.33)	15 (25.00)	15 (25.00)	2.92	1.25	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 พบว่า ด้านคุณลักษณะหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรมแต่ละหน่วยการเรียนรู้ในด้านการรับรู้ต่อคุณภาพชีวิตด้านความสุข ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ท่านสามารถนอนหลับได้เต็มอิ่ม (หลับสนิท) ($\bar{X}$ = 4.58, S.D.=0.96) และได้ออกกำลังกายที่เหมาะสมกับร่างกายของตัวเอง ($\bar{X}$ = 4.58, S.D.=0.77) สำหรับด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ผู้สูงอายุสามารถกดหมายเลขโทรศัพท์ของคนที่ต้องการติดต่อได้ ($\bar{X}$ = 3.92, S.D.=1.34) และซื้อของได้ด้วยตนเองและได้ของครบ ($\bar{X}$ = 3.83, S.D.=1.25) เท่ากับการบริหารจัดการเรื่องทางการเงินได้

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านความสุขของผู้สูงอายุ (ก่อนและหลัง)

มิติด้านความสุข 5 ด้าน	คะแนนเฉลี่ยระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ						ค่า t	ค่า p (p-value)
	ก่อนเข้ารับการอบรม			หลังเข้ารับการอบรม				
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
สุขสบาย	2.85	0.72	ปานกลาง	4.20	0.55	มาก	8.24*	<0.001
สุขสนุก	2.90	0.81	ปานกลาง	4.35	0.60	มาก	7.91*	<0.001
สุขสง่า	2.75	0.78	ปานกลาง	4.05	0.65	มาก	7.58*	<0.001
สุขสว่าง	2.80	0.75	ปานกลาง	4.05	0.68	มาก	8.02*	<0.001
สุขสงบ	2.95	0.69	ปานกลาง	4.45	0.58	มาก	8.55*	<0.001
รวม	**2.85**	**0.75**	**ปานกลาง**	**4.23**	**0.61**	**มาก**		

*p <0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านความสุขของผู้สูงอายุ (ก่อนและหลัง) ก่อนเข้ารับการอบรม ทั้ง 5 ด้านความสุขของผู้สูงอายุ ($\bar{X}$ = 2.85, S.D.=0.75) และหลังเข้ารับการอบรม ($\bar{X}$ = 4.23, S.D.=0.61) เป็นต้น

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยที่ค้นพบมาอภิปรายผล ดังนี้

6.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านความสุขของผู้สูงอายุ โดยใช้กิจกรรมนาฏศิลป์ไทย พบว่า ผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพกาย เจ็บป่วยเรื้อรัง การเคลื่อนไหวไม่สะดวก ผู้สูงอายุบางรายขาดโอกาสในการทำกิจกรรม มีข้อจำกัดด้านร่างกาย ผู้สูงอายุรู้สึกโดดเดี่ยว รู้สึกว่าตนเองไร้ประโยชน์ ทำให้ลดทอนความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ขาดโอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ทำให้รู้สึกว่าตนเองล้าสมัย ขาดความกระตือรือร้นในการดำเนินชีวิต เผชิญกับความเครียด ความวิตกกังวล ภาวะซึมเศร้า ขาดแนวทางในการจัดการกับอารมณ์และความรู้สึกต่างๆ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยที่ของ ศิริรัตน์ หิรัญรัตน์และคณะ (2562) ที่ได้ศึกษาสุขภาพกายและการเคลื่อนไหว ผลการวิจัยพบว่า การออกกำลังกายด้วยท่ารำไทยช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อและระบบไหลเวียนโลหิตในผู้สูงอายุ และมีผลการวิจัยสอดคล้องกับประเด็นผลการวิจัย คือ ผู้สูงอายุมีการดูแลสุขภาพร่างกายได้เอง ได้แก่ การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การดูแลกล้ามเนื้อ การเคลื่อนไหวและชีวกลศาสตร์ เช่น ท่าทางที่ถูกต้องตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ และวิชาการที่เกี่ยวข้องกับกายวิภาคศาสตร์ สรีรวิทยาการออกกำลังกาย จิตวิทยา โภชนาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมใจ พุทธาปี (2560) ที่ได้ศึกษาความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมช่วยลดภาวะซึมเศร้าและเพิ่มความภาคภูมิใจในตนเองของผู้สูงอายุในชุมชน สอดคล้องงานวิจัยสมพร วัฒนธรรม (2564) ที่ได้ศึกษาการเรียนรู้สิ่งใหม่และความสุข ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นสำหรับผู้สูงอายุต้องเน้นกิจกรรมที่สนุกสนานและทำได้จริง เพื่อกระตุ้นความกระตือรือร้นในการใช้ชีวิต

6.2 ผลการสร้างหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านความสุขของผู้สูงอายุ โดยใช้กิจกรรมนาฏศิลป์ไทย ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็น 5 ส่วนหลัก 1) หลักการของรูปแบบ (Principles) โดยกิจกรรมนันทนาการ Bloom, B.S., et al. (1986) ซึ่งรูปแบบที่มีความสามารถทางการเคลื่อนไหวร่างกายด้วยตนเอง 2) เนื้อหา (Content) ตามแนวคิดของอดัมส์ สุขภาวะตามแนวคิดของไมเยอร์ สุขภาวะตามแนวคิดเฮโนดิกส์และยูไดโมนิกส์ และสุขภาวะตามแนวคิดของ ไรฟ์ ซึ่งมีเนื้อหาของกิจกรรม 5 หน่วยกิจกรรมด้านความสุข ได้แก่ สุขสบาย สุขสนุก สุขสง่า สุขสว่าง และสุขสงบ 3) กิจกรรม (Activity) โดยใช้กิจกรรมนาฏศิลป์ไทยจัดกิจกรรม 5 กิจกรรม จำนวน 18 ชั่วโมง 4) ปัจจัยส่งเสริม (Supporting factor) ดำเนินกิจกรรมดังนี้ 1) สื่อโซเชียลมีเดีย (SocialMdia) ยูทูป (YouTube) 2) สื่อดิจิตอล (Digital) เช่น รูปภาพ (Photo) คลิปวีดีโอ (Video clip) 3) สื่อทำมืออาคาร ห้อง หรือลานอเนกประสงค์ มีแสงสว่างที่เหมาะสม 5) การประเมินผล (Evaluation) โดยใช้แบบประเมิน 3 ชนิด แบบประเมินสุขภาพของผู้สูงอายุจำแนกเป็นรายด้านของกรมอนามัย แบบประเมินพฤติกรรมการร่วมกิจกรรมนาฏศิลป์ไทยเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านความสุขของผู้สูงอายุ และแบบประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรเสริม (กรมอนามัย) ด้านสมรรถภาพทางกาย ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่สุดของผู้สูงอายุ แบบประเมินพฤติกรรมการร่วมกิจกรรม และแบบประเมินความพึงพอใจ สอดคล้องกับงานวิจัยที่ของนันทิยา นุตราวงศ์ (2561) ที่ได้ศึกษาแบบประเมินพฤติกรรม/คุณภาพชีวิต ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนันทนาการศิลปวัฒนธรรม ส่งผลทางบวกต่อค่าคะแนนความสุข โดยเฉพาะด้านความผูกพันในกลุ่มเพื่อนและความภาคภูมิใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิรุณ ตั้งเจริญ (2562) ที่ได้ศึกษาแบบประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตร

ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจต่อกิจกรรมศิลปะบำบัดเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความกระตือรือร้น และช่วยลดภาวะซึมเศร้าได้อย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับกัญญาวีร์ มณีอ่อน และคณะ (2563) ที่ได้ศึกษาแบบประเมินสุขภาพ (กรมอนามัย) ผลการวิจัยพบว่า การใช้กิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ พบว่าการใช้แบบประเมินมาตรฐานของกรมอนามัย ช่วยให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของดัชนีมวลกาย และความคล่องตัวของผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรมหลังได้รับโปรแกรมกิจกรรม จึงช่วยยืนยันความสำเร็จของหลักสูตรเสริมนาฏศิลป์ไทยได้อย่างน่าเชื่อถือ ตามแนวคิดการประเมินผลโครงการที่มุ่งเน้นทั้งผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) อย่างแท้จริง

6.3 ผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านความสุขของผู้สูงอายุ โดยใช้กิจกรรมนาฏศิลป์ไทยพบว่า จากการตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทดลองใช้ (Try Out) กับผู้สูงอายุ จำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามทั้งหมด มาให้คะแนนและวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ซึ่งต้องมีค่าตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป โดยคำนวณสูตรของครอนบาค (Cronbach’s Coefficient Alpha) ผลการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นพบว่า แบบวัดความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อกิจกรรมนาฏศิลป์ไทยด้านความสุข 5 มิติ ในผู้สูงอายุ เท่ากับ 0.95 แบบสอบถามดัชนีนี้วัดสุขภาพจิตคนไทยฉบับสั้น TMHI-15 Thai Mental Health Indicator เท่ากับ 0.81 แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมนาฏศิลป์ไทยด้านความสุข 5 มิติในผู้สูงอายุ เท่ากับ 0.92 ที่เป็นเช่นนี้เพราะความชัดเจนของโครงสร้างข้อคำถาม เครื่องมือทั้ง 3 ชุดมีการนิยามตัวแปรเชิงปฏิบัติการที่ชัดเจน โดยเฉพาะการวัดความสุข 5 ด้านและการใช้มาตรฐานจาก TMHI-15 ทำให้ข้อคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) สูง ผู้ตอบคำถามมีความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน และคุณภาพของกลุ่มตัวอย่างในการ Try Out ผู้สูงอายุ 30 คนที่เป็นกลุ่มทดลองเครื่องมือมีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายจริง ทำให้ผลการวิเคราะห์สะท้อนความเสถียรของเครื่องมือเมื่อนำไปใช้จริง รวมถึงความเป็นปรนัยของแบบประเมินที่ค่าความเชื่อมั่นสูงถึง 0.92 ในแบบประเมินของทีมสหสาขาวิชาชีพ แสดงว่าข้อคำถามมีมาตรฐานทางวิชาการและวิชาชีพ ทำให้ผู้เชี่ยวชาญต่างสาขาสามารถประเมินผลในทิศทางเดียวกันได้อย่างแม่นยำ สอดคล้องกับงานวิจัยที่ของกรมสุขภาพจิต (2561) ที่ได้ศึกษา แบบวัดสุขภาพจิต TMHI-15 (Reliability 0.81) ผลการวิจัยพบว่า การทดสอบมาตรฐานแบบวัด TMHI-15 ในกลุ่มประชากรไทยมักได้ค่าความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ 0.70-0.85 ซึ่งยืนยันว่าเครื่องมือนี้มีความคงเส้นคงวาในการวัดภาวะทางอารมณ์และจิตใจได้ดีเยี่ยม สอดคล้องกับพงษ์ศักดิ์ ซิมประเสริฐ (2563) ที่ได้ศึกษาแบบวัดความสุข 5 มิติ (Reliability 0.95) ผลการวิจัยพบว่า ศึกษาการพัฒนาแบบวัดคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พบว่าการที่เครื่องมือมีค่าความเชื่อมั่นสูง ($\alpha > 0.90$) เกิดจากการที่ข้อคำถามครอบคลุมมิติกาย จิต สังคม ปัญญา และเศรษฐกิจ อย่างสมดุล สอดคล้องกับจีรนันท์ แก้วมา (2564) ที่ได้ศึกษาแบบประเมินสหสาขาวิชาชีพ (Reliability 0.92) ผลการวิจัยพบว่า การใช้แบบประเมินที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญหลายสาขา (Multi-disciplinary) ช่วยให้ค่าความเชื่อมั่นสูงขึ้น เนื่องจากลดความลำเอียง (Bias) และเน้นการวัดผลตามมาตรฐานวิชาชีพ และมีผลการวิจัยสอดคล้องกับประเด็นผลการวิจัยคือ ค่าความเชื่อมั่นที่สูงเกินกว่า 0.80 ในทุกเครื่องมือ ยืนยันได้ว่าเครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นและคัดเลือกมาใช้ มีความแม่นยำ (Precision) และความคงเส้นคงวา (Stability) สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยที่ตามมาจึงมีความน่าเชื่อถือทางสถิติ และสามารถนำไปอ้างอิงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุผ่านกิจกรรมนาฏศิลป์ไทยได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยผลลัพธ์ที่สำคัญดังต่อไปนี้

เมื่อรวบรวมข้อมูลได้ครบตามที่กำหนดไว้แล้ว ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์โดยแบ่งการวิเคราะห์ค่าสถิติ ดังนี้ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน ส่วนใหญ่เพศหญิง จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 58.33 อายุส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 61 – 63 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ระดับประถมศึกษา จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 รายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่อยู่ที่ 600 บาท จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 การพักอาศัยของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ พักอาศัยอยู่กับลูกหลานหรืออาศัยกับญาติพี่น้อง จำนวนเท่ากันที่ 15 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่เป็นโรคเกี่ยวกับกระดูก จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ตามลำดับ วิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา (Descriptive statistic) ได้แก่ แจกแจง ความถี่ และคำนวณร้อยละ 2. ระดับความสุข ในระยะก่อนการทดลอง ค่าเฉลี่ยระดับความสุขของผู้สูงอายุที่ $\overline{X}$ = 2.50, S.D. = 0.80 ซึ่งแสดงถึงระดับความสุขอยู่ในระดับปานกลาง และหลังการทดลองเสร็จสิ้น ค่าเฉลี่ยระดับความสุขของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเป็น $\overline{X}$ = 4.20, S.D. = 0.50 ซึ่งแสดงถึงระดับความสุขอยู่ในระดับมาก 3. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสุขของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมสร้างสุข 5 มิติในผู้สูงอายุ ของกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติ Paired t-test พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสุขของผู้สูงอายุหลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (t=8.50, p <.01) ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมนาฏศิลป์ไทยสามารถส่งเสริมความสุขของผู้สูงอายุได้อย่างมีนัยสำคัญ 4. ระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อกิจกรรมสร้าง สุข 5 มิติในผู้สูงอายุ หลังการทดลองเสร็จสิ้น ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อกิจกรรมสร้างสุข 5 มิติ โดยภาพรวมอยู่ที่ $\overline{X}$ = 4.35 (S.D. =0.45) ซึ่งอยู่ในระดับความคิดเห็นที่มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และด้านการผ่อนคลาย และ 5. ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของทีมสหสาขาวิชาชีพต่อรูปแบบกิจกรรมสร้างสุข 5 มิติในผู้สูงอายุ โดยภาพรวม $\overline{X}$ = 4.60, S.D. = 0.30) ซึ่งอยู่ในระดับความพึงพอใจที่มากที่สุด ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อยู่ในวัยผู้สูงอายุตอนต้น (61-63 ปี) มีข้อจำกัดด้านการศึกษาและรายได้ และมีปัญหาโรคกระดูกสูงถึงร้อยละ 50.00 ที่เป็นเช่นนี้เพราะเพศหญิงมีอายุยืนยาวกว่าเพศชาย และมักสนใจร่วมกิจกรรมทางสังคมมากกว่า ผู้สูงอายุตอนต้นยังมีความพร้อมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ส่วนปัญหาโรคกระดูกเป็นภาวะปกติของการเสื่อมถอยตามวัย สอดคล้องกับงานวิจัยจีรนันท์ แก้วมา (2564) ที่ได้ศึกษาความต้องการการออกกำลังกายที่นุ่มนวลอย่างนาฏศิลป์ไทย ผลการวิจัยพบว่า บริบททางสังคมและภาวะสุขภาพกายเป็นตัวแปรสำคัญในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ โดยผู้สูงอายุเพศหญิงและผู้ที่มีปัญหาข้อต่อจะเลือกกิจกรรมที่มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไปและไม่รุนแรง สอดคล้องกับพงษ์ศักดิ์ ซิมประเสริฐ (2563) ที่ได้ศึกษากิจกรรมนาฏศิลป์ไทยช่วยกระตุ้นการหลั่งสารแห่งความสุข ผลการวิจัยพบว่า การใช้กิจกรรมกลุ่มที่เน้นสุนทรียภาพช่วยเปลี่ยนผ่านระดับความรู้สึกจากภาวะเฉื่อยชา (Passive) ไปสู่ภาวะตื่นตัว (Active) ส่งผลให้ค่าคะแนนความสุขเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับนันทิยา นุตราวงศ์ (2561) ที่ได้ศึกษาธรรมชาติของนาฏศิลป์ไทยเป็นการทำกิจกรรมแบบหมู่คณะ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่ผู้สูงอายุประทับใจมากที่สุดในกิจกรรมศิลปวัฒนธรรม คือ บรรยากาศของกลุ่มและ การได้รับการยอมรับจากเพื่อนวัยเดียวกัน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของความสุข และมีผลการวิจัยสอดคล้องกับประเด็นผลการวิจัยครั้งนี้ยืนยันว่า หลักสูตรเสริมนาฏศิลป์ไทยเพื่อส่งเสริมความสุข 5 ด้าน เป็นนวัตกรรมที่สามารถแก้ปัญหาความโดดเดี่ยวและภาวะเสื่อมถอยของผู้สูงอายุได้จริง โดยได้รับการยอมรับทั้งจากตัวผู้สูงอายุเองในฐานะผู้รับบริการ และทีมสหสาขาวิชาชีพในฐานะผู้นิเทศติดตามผล

6.4 ผลการประเมินหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านความสุขของผู้สูงอายุ โดยใช้กิจกรรมนาฏศิลป์ไทย โดยใช้ Rubric score ซึ่งอาจประกอบด้วย 1) การประเมินด้านเนื้อหาของกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ และ 2) การประเมินด้านกิจกรรมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตด้านความสุขของผู้สูงอายุ ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ ค่า p ที่น้อยกว่า 0.001 ในทุกมิติ แสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงของระดับความสุขในแต่ละมิตินั้น มีนัยสำคัญทางสถิติอย่างยิ่ง (highly statistically significant) ซึ่งบ่งชี้ว่ากิจกรรมที่จัดขึ้นมีส่วนช่วยส่งเสริมความสุขของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่เป็นเช่นนี้เพราะการออกแบบกิจกรรมที่ครอบคลุมทุกด้าน กิจกรรมนาฏศิลป์ไทยไม่ได้ให้เพียงความสนุก (สุขสนุก) แต่ยังรวมถึงการเคลื่อนไหวร่างกายที่เหมาะสม (สุขสบาย) การฝึกสมาธิและการจดจำท่ารำ (สุขสว่าง/สุขสงบ) และการแต่งกายหรือการแสดงออกที่ส่งเสริมบุคลิกภาพ (สุขสง่า) สอดคล้องกับงานวิจัยของนันทิยา นุตราวงศ์ (2565) ที่ได้ศึกษาความสุข 5 มิติ และกิจกรรมสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนากิจกรรมสุนทรียนาฏศิลป์เพื่อส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุ พบว่าหลังเข้าร่วมกิจกรรม ผู้สูงอายุมีระดับความสุข 5 มิติสูงขึ้นกว่าก่อนการเข้าร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเฉพาะมิติด้านสุขสนุกและสุขสง่า สอดคล้องกับงานวิจัยของกมลพร พลาหาญ และคณะ (2566) ที่ได้ศึกษาผลของนาฏศิลป์ต่อสุขภาพจิตและสติปัญญา ผลการวิจัยพบว่า ศึกษาผลของโปรแกรมนาฏศิลป์ไทยประยุกต์ พบว่ากิจกรรมช่วยให้ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในชีวิตเพิ่มขึ้น และลดความวิตกกังวลได้อย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับผลการวิจัยที่มิติด้านสุขสงบและสุขสว่างเพิ่มขึ้นชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งรัตน์ แสงด่วน (2564) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผ่านกิจกรรมกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้ พบว่ากิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวประกอบดนตรีช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า (Self-esteem) สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ภาพรวมความสุขเพิ่มขึ้นจากระดับปานกลางเป็นมาก และมีผลการวิจัยสอดคล้องกับประเด็นผลการวิจัยสะท้อนว่า หลักสูตรเสริมนาฏศิลป์ไทยที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงในการเป็นเครื่องมือส่งเสริมคุณภาพชีวิต เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ผสมผสานระหว่างศาสตร์ (ความรู้ด้านสุขภาพ) และศิลป์ (ความงามทางนาฏศิลป์) เข้าด้วยกันอย่างลงตัว ส่งผลให้ผู้สูงอายุเกิดความเปลี่ยนแปลงในเชิงพฤติกรรมและความรู้สึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ซึ่งถือเป็นระดับความเชื่อมั่นที่สูงมากในการวิจัยเชิงทดลอง

6.5 ผลสะท้อนผลการพัฒนาหลักสูตรและสรุปผลเมื่อสิ้นสุดกระบวนการแล้วจะได้ทำการเผยแพร่/ประชาสัมพันธ์ พบว่า ผู้สูงอายุมีความสุข มีอารมณ์ที่เบิกบานแจ่มใส มองโลกในแง่ดี เข้าใจสภาวะทางอารมณ์ของตนเองได้ ผู้สูงอายุมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากขึ้น มีการพูดคุยสนทนาระหว่าเพื่อนผู้สูงอายุด้วยกัน ช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้น และผู้สูงอายุมีความสามารถในการจดจำข้อมูลเพิ่มมากขึ้น รู้จักคิด และมีเหตุผลประกอบเพิ่มมากขึ้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะด้านอารมณ์ กิจกรรมนาฏศิลป์ไทยมีสุนทรียภาพ ทั้งด้านท่วงท่าที่อ่อนช้อยและดนตรีที่ประโลมใจ ช่วยกระตุ้นการหลั่งสารแห่งความสุข (Endorphins) และลดฮอร์โมนความเครียด (Cortisol) ทำให้ผู้สูงอายุเข้าใจและจัดการอารมณ์ตนเองได้ดีขึ้น ด้านสังคม การฝึกซ้อมเป็นกลุ่มสร้างพื้นที่ทางสังคม (Social Space) ที่ปลอดภัย ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การช่วยเหลือกัน (Peer Support) และลดความรู้สึกแปลกแยก และด้านพุทธิปัญญา: การจดจำท่ารำที่ซับซ้อนและการรำให้ลงจังหวะดนตรี เป็นการฝึกการทำงานของสมอง (Cognitive Training) ช่วยกระตุ้นความจำและการคิดเชื่อมโยงอย่างเป็นเหตุเป็นผลสอดคล้องกับงานวิจัยที่ของกนกวรรณ เอี่ยมชัย และคณะ (2565) ที่ได้ศึกษาด้านอารมณ์และ

ความสุข ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมที่มีสุนทรียภาพช่วยให้ผู้สูงอายุมีอารมณ์เชิงบวก มองโลกในแง่ดี และมีระดับความพึงพอใจในชีวิตสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของนริศรา อันทะไชย (2566) ที่ได้ศึกษาด้านปฏิสัมพันธ์และสังคม ผลการวิจัยพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มนาฏศิลป์พื้นบ้านช่วยเพิ่มความเข้มแข็งทางสังคมของผู้สูงอายุ ทำให้เกิดพฤติกรรมการเกื้อกูลกันในกลุ่ม และลดภาวะโดดเดี่ยวทางสังคมได้ถึง 85% สอดคล้องกับงานวิจัยของประภัสสร คำเจริญ (2564) ที่ได้ศึกษาด้านความจำและการคิด ผลการวิจัยพบว่า การฝึกทักษะนาฏศิลป์ไทยที่ต้องใช้ประสาทสัมผัสหลายส่วน (Multi-sensory) ช่วยชะลอความเสื่อมของความจำระยะสั้น และเพิ่มความสามารถในการใช้เหตุผลในผู้สูงอายุ และมีผลการวิจัยสอดคล้องกับประเด็นผลการวิจัยกับแนวคิดการพัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นผู้สูงอายุที่มีพลัง ที่เน้นการมีสุขภาพดี (Health) มีส่วนร่วม (Participation) และมีหลักประกันที่ดี (Security) ซึ่งเป็นต้นแบบที่สามารถนำไปเผยแพร่และประชาสัมพันธ์เพื่อใช้ในโรงเรียนผู้สูงอายุหรือศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทั่วประเทศได้

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสะท้อนว่าผู้สูงอายุยังประสบปัญหาในคุณภาพชีวิตด้านความสุขทั้ง 5 มิติ ได้แก่ สุขสบาย สุขสนุก สุขสง่า สุขสว่าง และสุขสงบ อันเกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพ การขาดกิจกรรม การรู้สึกโดดเดี่ยว การขาดโอกาสในการเรียนรู้ และความเครียดทางอารมณ์ และผลการสร้างหลักสูตรเสริมโดยใช้กิจกรรมนาฏศิลป์ไทย หลักสูตรประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม ปัจจัยส่งเสริม และการประเมินผล จากผู้เชี่ยวชาญพบว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก มีระดับความสุขสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมกับผู้สูงอายุ 60 คน ในจังหวัดสมุทรปราการ ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตด้านความสุขอยู่ในระดับมาก และมีความพึงพอใจในระดับสูงมาก โดยเฉพาะด้านความเหมาะสมของเนื้อหาและกิจกรรมที่สามารถนำไปใช้ได้จริง 4) ผลการเปรียบเทียบระดับความสุขหลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้สูงอายุมีระดับความสุขสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) และผลการสะท้อนการพัฒนาหลักสูตรเสริมเมื่อสิ้นสุดกระบวนการ ผู้สูงอายุมีอารมณ์แจ่มใส มองโลกในแง่ดี เข้าใจและจัดการอารมณ์ตนเองได้ดีขึ้น มีปฏิสัมพันธ์และความร่วมมือในกลุ่มเพิ่มขึ้น รวมทั้งมีความจำและการคิดอย่างมีเหตุผลดีขึ้น สะท้อนในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านความสุขของผู้สูงอายุอย่างชัดเจน

กลุ่มมิติ	องค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง	เป้าหมายสูงสุด (Goal)
ด้านร่างกาย	D1 (Movement) + D4 (Evaluation)	Physical Wellbeing (ร่างกายคล่องตัว)
ด้านจิตปัญญา	D2 (Dignity) + D3 (Gap Closure)	Mental Resilience (จิตใจเข้มแข็ง/ฉลาดทางอารมณ์)
ด้านโครงสร้าง	D5 (Collaboration) + D6 (Socializing)	Social Sustainability (สังคมเกื้อกูลที่ยั่งยืน)

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรมีการติดตามผล (Follow-up) หลังจากสิ้นสุดหลักสูตรไปแล้ว 6 เดือน หรือ 1 ปี เพื่อศึกษาว่าคุณภาพชีวิตด้านความสุขและสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุยังคงอยู่ในระดับเดิมหรือไม่ และปัจจัยใดที่ช่วยรักษาความสุขนั้นให้คงอยู่ได้นานที่สุด

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 การประเมินและปรับใช้ให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุแต่ละคน ก่อนเริ่มกิจกรรม ควรมีการประเมินสภาพร่างกาย จิตใจ และความสนใจของผู้สูงอายุแต่ละคน เพื่อให้สามารถเลือกกิจกรรมนาฏศิลป์ไทยที่เหมาะสม ไม่เป็นอันตราย และกระตุ้นความสนใจของผู้สูงอายุได้มากที่สุด อาจต้องมีการปรับท่ารำหรือรูปแบบกิจกรรมให้เข้ากับข้อจำกัดทางร่างกายของผู้สูงอายุ

8.2.2 การจัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สถานที่จัดกิจกรรมควรมีความปลอดภัย สะอาด มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทสะดวก และมีพื้นที่กว้างขวางพอสำหรับการเคลื่อนไหว ควรมีอุปกรณ์ช่วยอำนวยความสะดวก เช่น เก้าอี้สำหรับพัก หรืออุปกรณ์ช่วยพยุงหากจำเป็น

8.2.3 การสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองและสนุกสนาน ผู้สอนควรมีความเข้าใจในธรรมชาติของผู้สูงอายุ มีความอดทน ใจเย็น และสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร อบอุ่น สนุกสนาน และปราศจากการตัดสิน เพื่อให้ผู้สูงอายุรู้สึกผ่อนคลาย กล้าแสดงออก และมีความสุขกับการเข้าร่วมกิจกรรม

8.2.4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการปฏิสัมพันธ์ ควรเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีปฏิสัมพันธ์กัน เช่น การรำคู่ การรำหมู่ หรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้สึกหลังกิจกรรม เพื่อให้ผู้สูงอายุรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ไม่โดดเดี่ยว

8.2.5 การใช้สื่อและอุปกรณ์ประกอบที่เหมาะสม อาจมีการใช้เพลงบรรเลง หรือเครื่องแต่งกายบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์ไทย เพื่อเพิ่มอรรถรสและกระตุ้นความสนใจของผู้สูงอายุ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนาสื่อการสอนนาฏศิลป์ไทยในรูปแบบแอปพลิเคชันหรือวิดีโอออนดีมานด์ (Video on Demand) ที่ผู้สูงอายุสามารถฝึกฝนเองได้ที่บ้าน เพื่อลดข้อจำกัดเรื่องการเดินทางและเข้าถึงบริการสาธารณสุข

8.3.2 ควรศึกษาการบูรณาการนาฏศิลป์ไทยร่วมกับกิจกรรมอื่น เช่น ดนตรีบำบัด (Music Therapy) หรือศิลปะบำบัด (Art Therapy) เพื่อสร้างรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายและตอบสนองต่อความต้องการที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุ

8.3.3 ควรมีการวิจัยเพื่อประเมินความคุ้มค่าของการใช้กิจกรรมนาฏศิลป์ไทยต่อการลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของผู้สูงอายุ เพื่อนำข้อมูลไปเสนอเป็นนโยบายระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ

9. บรรณานุกรม

กรมสุขภาพจิต. (2561). **คู่มือการใช้แบบวัดสุขภาพจิตคนไทยฉบับสั้น (TMHI-15).** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กัญญาวีร์ มณีอ่อน, กัลยา ศิริเจริญพันธุ์ และ สรัญญา แสงทอง. (2563). ผลของโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชนต่อสมรรถภาพทางกายและคุณภาพชีวิต. **วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี.** 31(1). 145–158.

จีรนันท์ แก้วมา. (2564). **การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ศิลปะเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุในชุมชน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

นันทิยา นุตราวงศ์. (2561). สุนทรียภาพทางนาฏศิลป์ไทยกับการสร้างเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุ. **วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.** 9(2). 45–60.

พงษ์ศักดิ์ ชิมประเสริฐ. (2563). การพัฒนาแบบวัดความสุขเชิงพหุมิติสำหรับผู้สูงอายุในบริบทสังคมไทย. **วารสารการวัดผลการศึกษา.** 37(101). 112–126.

วลัยพร นันท์ศุภวัฒน์. (2551). **การพยาบาลผู้สูงอายุ: ความท้าทายกับภาวะประชากรผู้สูงอายุ.** ขอนแก่น : ขอนแก่นการพิมพ์.

วิรุณ ตั้งเจริญ. (2562). **ศิลปะบำบัด: ทฤษฎีและการปฏิบัติในการสร้างเสริมสุขภาวะ.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เวหา เกษมสุข. (2562). **แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุ.** วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สมพร เทพสิทธา. (2559). นาฏศิลป์กับการบำบัด. **วารสารนาฏยสังคีต.** 4(1). 75–89.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2561). **แผนหลัก สสส. 2561–2563.** กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). **รายงานภาวะสังคมไทย พ.ศ. 2565.** กรุงเทพฯ : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สุดารัตน์ นามกระจ่าง, ลักษณ์ สมรัตน์ และอนัญญา เดชะคำภู. (2560). **ประสิทธิผลของโปรแกรมพัฒนาความสุข 5 มิติในผู้สูงอายุ กรณีศึกษาในผู้สูงอายุตำบลกระหวัน อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ.** ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

องค์การอนามัยโลก. (2545). **ผลของการฝึกมิราเคิลไทชิที่มีต่อระดับการต้านอนุมูลอิสระและสุขสมรรถนะในหญิงสูงอายุ.** สืบค้น 15 พฤษภาคม 2568. จาก http://www.miracle-taichi.com

Bloom, B. S., Hastings, J. T., & Madaus, G. F. (1986). **Handbook on formative and summative evaluation of student learning.** New York : McGraw-Hill.

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3*

GUIDELINES FOR DEVELOPING THE IMPLEMENTATION OF STUDENT SUPPORT SYSTEMS USING DIGITAL TECHNOLOGY IN SCHOOLS UNDER THE MAHA SARAKHAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

ปิยะภูมิ แสนเย็น[1], ชยากานต์ เรืองสุวรรณ[2], กฤษกนก ดวงชาทม[3]
Piyapoom Saenyen[1], Chayakan Ruangsuwan[2], Kritkanok Duangchatom[3]
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม[1,2,3]
Faculty of Education, Rajabhat Mahasarakham University[1,2,3]
Email : wannipadee@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น และ 2) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด กลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 285 คน เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.80 – 1.00 ค่าอำนาจจำแนกสภาพปัจจุบัน 0.28 – 0.96 ค่าความเชื่อมั่นสภาพปัจจุบัน 0.96 ค่าอำนาจจำแนกสภาพที่พึงประสงค์ 0.50 – 0.93 ค่าความเชื่อมั่นสภาพที่พึงประสงค์ 0.98 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อศึกษาแนวทาง จำนวน 6 คน และผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินแนวทาง จำนวน 9 คน เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากค่าสูงสุดถึงต่ำสุด ดังนี้ (1) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน (2) การส่งต่อ (3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน (4) การคัดกรองนักเรียน และ (5) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

*Received: November 13, 2025; Revised: January 26, 2026; Accepted: February 6, 2026

ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 มี 24 แนวทาง การนำแนวทางไปใช้ในการพัฒนาโดยใช้คู่มือประกอบด้วย (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหา (4) กระบวนการพัฒนา และ (5) การวัดและประเมินผล โดยมีผลการประเมินแนวทางการพัฒนาโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา; ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล; สถานศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1. examine the current and desirable states, determine the priority of needs, 2. develop guidelines for implementing a student care and support system using digital technology in schools under the Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3. The study was conducted in two phases. Phase 1 explored the current and desirable states and developmental needs of implementing the system. Five experts assessed the appropriateness of the components and indicators. The sample comprised 285 school administrators and teachers. The research instrument was a five-point Likert-scale questionnaire, with an index of item–objective congruence (IOC) ranging from 0.80 to 1.00. The discrimination indices for the current state ranged from 0.28 to 0.96 with a reliability coefficient of 0.96, and for the desirable state from 0.50 to 0.93 with a reliability coefficient of 0.98. Data were analyzed using mean and standard deviation. Phase 2 developed guidelines for implementing the digital student care and support system. Six key informants contributed to developing the guidelines, and nine experts evaluated their appropriateness and feasibility. The instruments included a semi-structured interview form and an evaluation form.

The findings revealed that; 1. The overall current state was at a moderate level, while the desirable state was at the highest level. The needs ranked from highest to lowest were: prevention and problem solving, referral, promotion and development, screening, and individual student recognition. 2. The guidelines for developing a student support system using digital technology in schools under the Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3 comprised 24 guidelines. The implementation of these guidelines was carried out through a development manual consisting of: (1) principles, (2) objectives, (3) content, (4) development processes, and (5) measurement and evaluation. Overall evaluation results indicated that the development guidelines were rated at the highest level of effectiveness and appropriateness.

Keywords : Development guidelines; Student Support Systems Using Digital Technology; School

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษาในยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล โดยทำหน้าที่เป็นเครื่องมือหลักในการจัดการเรียนรู้ การเข้าถึงองค์ความรู้ และการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของโลกยุคใหม่ นอกจากจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนผ่านสื่อดิจิทัลแล้ว ยังส่งผลโดยตรงต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาในทุกมิติ ทั้งด้านวิชาการ การบริหารงานบุคคล การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การบริหารกิจการนักเรียน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องอาศัยระบบฐานข้อมูลที่ถูกต้อง ทันสมัย และสามารถนำไปใช้สนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2560) การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) มาใช้ในการบริหารและจัดการความรู้จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพทางการศึกษา เพื่อให้เกิดความสำเร็จอย่างยั่งยืน ทั้งนี้การศึกษาเป็นกลไกหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ช่วยสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกยุคดิจิทัล การศึกษายังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความสามารถในการแข่งขันและธำรงความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงมุ่งพัฒนาระบบการศึกษาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งธำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์และความเป็นเอกลักษณ์ของชาติควบคู่กันไป

สถานศึกษาเป็นพื้นที่สำคัญอันดับสองรองจากครอบครัว ที่นักเรียนใช้เวลาอยู่มากที่สุด และเป็นที่ที่ผู้ปกครองไว้วางใจให้ทำหน้าที่อบรมสั่งสอน ถ่ายทอดความรู้ และดูแลเอาใจใส่เพื่อพัฒนานักเรียนให้เต็มศักยภาพ สถานศึกษาจึงมีหน้าที่สำคัญในการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของนักเรียนเป็นหลัก โดยต้องสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ปลอดภัย ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ สมรรถนะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รวมทั้งเสริมสร้างทักษะชีวิตที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็น “คนดี เก่ง และมีความสุข” มีความรู้คู่คุณธรรม และมีศักยภาพในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการบูรณาการเนื้อหาความรู้กับการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้สมบูรณ์ทั้งกาย ใจ สติปัญญา และจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม การดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบจึงเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยของผู้เรียน โดยประกอบด้วยกระบวนการหลัก ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง การส่งเสริม การป้องกันและแก้ไขปัญหา ตลอดจนการส่งต่อนักเรียนอย่างเหมาะสม เพื่อให้ได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกคนต้องทำหน้าที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต และร่วมกันสร้างสภาพแวดล้อมที่อบอุ่น ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาและส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยกรมวิชาการร่วมกับกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ได้กำหนด

แนวทางดำเนินงานไว้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (2) การคัดกรองนักเรียน (3) การส่งเสริมนักเรียน (4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ (5) การส่งต่อนักเรียน ซึ่งล้วนมุ่งสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนและเอื้อต่อการดูแลแบบองค์รวม (กรมสุขภาพจิต, 2551) ดังนั้นระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรัก ความเมตตา และความภาคภูมิใจในบทบาทของครูในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีและมีคุณค่าต่อสังคม ระบบดังกล่าวเปรียบเสมือนเกราะป้องกันปัญหาสังคม เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ สารเสพติด การแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม และปัญหาครอบครัว ซึ่งอาจนำไปสู่ความเครียดและการปรับตัวที่ไม่เหมาะสม การดำเนินงานจึงต้องเป็นระบบ มีหลักฐานการปฏิบัติ ใช้เทคนิคและเครื่องมือที่เหมาะสม โดยเฉพาะในการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ทั้งนี้ ความร่วมมือจากครู ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเกื้อหนุนต่อการเรียนรู้ เพื่อหล่อหลอมเยาวชนให้เติบโตเป็นคนดีของสังคมอย่างยั่งยืน (นัฏพันธ์ ดิศเจริญ, 2565)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ได้ดำเนินการตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยออกหนังสือคำสั่งให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนอย่างเข้มแข็ง พร้อมขับเคลื่อนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3, 2567) นโยบายดังกล่าวมุ่งเน้นให้ทุกสถานศึกษาในสังกัดพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อสนับสนุนการเฝ้าระวังและป้องกันปัญหายาเสพติด รวมถึงการรับมือกับภัยพิบัติและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในสังคมยุคดิจิทัล สถานศึกษาจึงต้องมีแผนและมาตรการในการจัดการความปลอดภัยให้รอบด้าน โดยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจและสังคม พร้อมรับมือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมกิจกรรมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม เช่น โครงการลูกเสือต้านภัยยาเสพติด และโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ตลอดจนการนำระบบมาตรฐานความปลอดภัย MOE Safety Center มาใช้เพื่อรายงานเหตุและประสานความช่วยเหลือตลอด 24 ชั่วโมง รวมทั้งสร้างเครือข่ายครูนักจิตวิทยาโรงเรียนและเครือข่ายสหวิชาชีพ เพื่อให้การช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีความถูกต้อง รวดเร็ว และสามารถใช้ข้อมูลในการตัดสินใจเชิงบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนทั้งด้านการเรียนรู้ พฤติกรรม และสุขภาวะทางกาย–ใจอย่างรอบด้าน และเสริมสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษาได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ประโยชน์เชิงวิชาการ

1) ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

2) ได้แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

3.2 ประโยชน์ด้านการนำผลวิจัยการไปใช้

1) เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้สถานศึกษาสามารถออกแบบระบบที่มีประสิทธิภาพในการติดตาม พัฒนา และแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง

2) สามารถนำผลการวิจัยที่ได้มากำหนดแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 หรือหน่วยงานอื่นที่สนใจนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา โดยผู้วิจัยดำเนินการศึกษาแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัย เพื่อนำข้อมูลมาสังเคราะห์

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด มีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

2.1 กำหนดผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา

2.2 กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีรายละเอียดการดำเนินการตามลำดับดังนี้

1) ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

1.1) ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา

1.1.1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 123 คน และครู จำนวน 974 คน รวมทั้งสิ้น 1,097 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 285 คน กำหนดโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 32 คน และ ครู จำนวน 253 คน

1.1.2) เนื้อหาการวิจัย คือ การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และ 5) การส่งต่อ

1.1.3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

1.1.4) การวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

1.2) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยนำข้อมูลจากการศึกษาความสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ มาวิเคราะห์หาความต้องการจำเป็นในการพัฒนา โดยใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) (สุวิมล ว่องวานิช, 2562) จากนั้นนำผลการวิเคราะห์มาจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

1.1 กำหนดสถานศึกษา จำนวน 3 แห่ง เพื่อศึกษาดูงานการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ด้านที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบความสำเร็จหรือที่มีผลงานดีเด่นเป็นที่ประจักษ์ โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครู จำนวน 1 คน รวมโรงเรียนละ 2 คน รวมจำนวนกลุ่มที่ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด จำนวน 6 คน

1.2 กำหนดเนื้อหาการวิจัย คือ ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการเป็นการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จากการวิจัยในระยะที่ 2

1.3 เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

1.4 วิเคราะห์ข้อมูล จากผลการสัมภาษณ์โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) จากนั้นสรุปและรายงานผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ยกร่างแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยผู้วิจัยดำเนินการยกร่างแนวทางจากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นร่วมกับผลการศึกษาดูงานการปฏิบัติที่เป็นเลิศมนสถานศึกษา 3 แห่ง จากนั้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง และปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

3.1 กำหนดกลุ่มผู้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อศึกษาประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปไดอ้ของแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา

3.2 กำหนดเนื้อหาการวิจัย คือ ร่างแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

3.3 ประเมินแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยใช้เครื่องมือการวิจัย คือ แบบประเมินมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean: $\overline{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวมและรายด้าน

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$PNI_{modified}$	ลำดับ
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	2.87	0.67	ปานกลาง	4.54	0.57	มากที่สุด	0.58	5
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	2.81	0.68	ปานกลาง	4.55	0.50	มากที่สุด	0.62	4
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	2.78	0.65	ปานกลาง	4.59	0.52	มากที่สุด	0.65	3
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	2.75	0.63	ปานกลาง	4.65	0.52	มากที่สุด	0.69	1
5. ด้านการส่งต่อ	2.75	0.63	ปานกลาง	4.58	0.49	มากที่สุด	0.67	2
เฉลี่ยโดยรวม	2.79	0.65	ปานกลาง	4.58	0.52	มากที่สุด	-	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ ดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การส่งต่อ และ 5) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ตามลำดับ สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ ดังนี้ 1) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน 2) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 3) การส่งต่อ 4) การคัดกรองนักเรียน และ 5) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ตามลำดับ และความต้องการจำเป็นการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษาเรียงลำดับจากด้านที่มีค่า $PNI_{Modified}$ สูงสุดถึงต่ำสุด ดังนี้ 1) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน 2) การส่งต่อ 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การคัดกรองนักเรียน และ 5) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ตามลำดับ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 1

5.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 สรุปผลแนวทางการพัฒนา มี 24 แนวทาง การนำแนวทางไปใช้ในการพัฒนาโดยใช้คู่มือประกอบด้วย (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหา (4) กระบวนการพัฒนา และ (5) การวัดและ

ประเมินผล ในส่วนกระบวนการพัฒนาตามกรอบแนวคิดการพัฒนาแบบ 70 : 20 : 10 โดยมีผลการประเมินแนวทางการพัฒนาโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

สภาพปัจจุบันโดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ผลการศึกษาดังกล่าวนี้แสดงว่าสถานศึกษาเริ่มประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการข้อมูลนักเรียนอย่างเป็นระบบ เช่น การใช้ Google Form, Google Sheets และ Google Drive ในการเก็บข้อมูลรายบุคคล การสื่อสารและรายงานผลผ่านสื่อออนไลน์ เช่น Line และ Facebook ช่วยให้การตัดสินใจช่วยเหลือนักเรียนมีความรวดเร็ว โปร่งใส และสร้างความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนมากขึ้น ทั้งนี้ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานของพิชาพงศ์ นาภู่ และกฤษกนก ดวงชาทม (2565) รวมถึง นรารัตน์ หงษ์สกุล และพงษ์ลิขิต เพชรผล (2565) ที่พบว่าสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในหลายพื้นที่ยังอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนถึงความก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยีแต่ยังต้องการการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ระบบมีความยั่งยืนและตอบสนองต่อบริบทการศึกษายุคดิจิทัลได้อย่างเต็มศักยภาพ

สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งในภาพรวมและรายด้าน แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษามีความตระหนักและพร้อมพัฒนาให้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การใช้เครื่องมือดิจิทัล เช่น Google Drive, Google Sheets และ Google Docs ช่วยให้การจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนมีความถูกต้อง ปลอดภัย และนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลพกพา เช่น สมาร์ทโฟนและแท็บเล็ต ในการสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครองช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนมากยิ่งขึ้นนอกจากนี้ ครูผู้สอนยังสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการติดตาม พัฒนา และแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้เกี่ยวข้องอย่างรวดเร็วและโปร่งใส ส่งผลให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความครบถ้วนและมีมาตรฐานสูงขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของวิไล รัตนทิพย์ และชัยยุทธ ศิริสุทธิ์ (2562) ที่ชี้ว่าสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงถึงความพร้อมของสถานศึกษาในการพัฒนากลยุทธ์เชิงระบบเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังสอดรับกับการศึกษาของพิชาพงศ์ นาภู่ และกฤษกนก ดวงชาทม (2565) ที่พบว่าการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพในโรงเรียนขยายโอกาสอยู่ในระดับพึงประสงค์สูงสุด สะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มเดียวกันว่า การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ากับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสามารถยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของการดูแลนักเรียนได้อย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัล

ความต้องการจำเป็นการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) สูงสุดถึงต่ำสุด ได้แก่ ด้านการป้องกัน

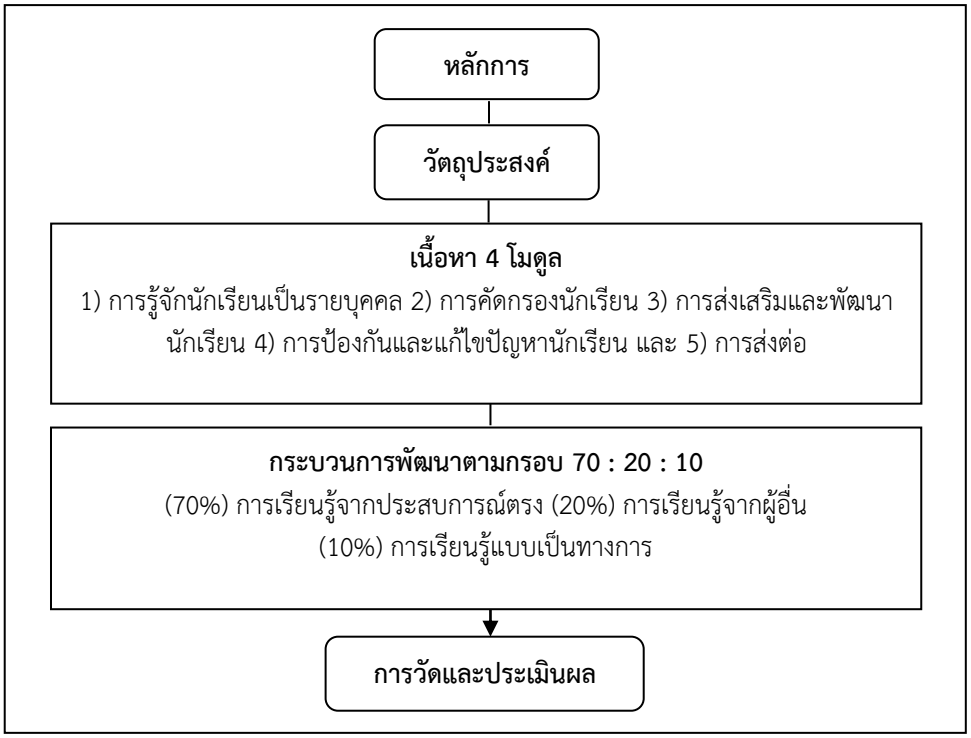
และแก้ไขปัญหานักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการส่งต่อ ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามลำดับ ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนเป็นประเด็นสำคัญที่สถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการพัฒนาเป็นลำดับแรก เนื่องจากเป็นกลไกหลักที่ช่วยรักษาเสถียรภาพทางการเรียนรู้และคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน สถานศึกษาควรมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างเชิงรุก โดยการจัดทำฐานข้อมูลนักเรียนที่เป็นระบบทันสมัย และสามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างครู ผู้บริหาร และผู้ปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถตรวจจับความเสี่ยง วิเคราะห์แนวโน้มปัญหา และวางแผนช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงที นอกจากนี้ การสื่อสารผ่านเครือข่ายดิจิทัล เช่น กลุ่มไลน์ เฟซบุ๊ก หรือแพลตฟอร์มโรงเรียนออนไลน์ ยังช่วยลดระยะเวลาในการประสานงานและเพิ่มความรวดเร็วในการให้ความช่วยเหลือผู้เรียน ทำให้การดูแลมีความต่อเนื่อง โปร่งใส และตอบสนองความต้องการของนักเรียนแต่ละรายได้ตรงจุด นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการศึกษาของแดนไพร สีมาคาม (2564) ซึ่งพบว่าด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนเป็นลำดับแรกที่ควรได้รับการพัฒนาในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษา เช่นเดียวกับผลการศึกษาของนรารัตน์ หงษ์สกุลและพงษ์ลิขิต เพชรผล (2565) ที่ระบุว่าด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนมีความต้องการจำเป็นสูงรองจากด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ทั้งนี้ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการข้อมูล การติดตามพฤติกรรม และการให้คำปรึกษาแบบออนไลน์จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ปลอดภัย ส่งเสริมให้นักเรียนเติบโตเป็นผู้เรียนที่มีคุณภาพทั้งด้านวิชาการและคุณธรรมในยุคดิจิทัล

6.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 สรุปผลแนวทางการพัฒนา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน และมี 24 แนวทาง ในภาพรวม แนวทางทั้ง 5 ด้านครอบคลุมตั้งแต่การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน การส่งต่อ การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การคัดกรองนักเรียน และการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยทุกด้านมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและระบบคลาวด์คอมพิวติ้งเพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้อง ปลอดภัย และเข้าถึงได้สะดวก การสร้างกลไกการสื่อสารออนไลน์ระหว่างครู ผู้บริหาร และผู้ปกครองช่วยให้การดำเนินงานมีความรวดเร็ว โปร่งใส และสามารถติดตามนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคาดการณ์ (Predictive Analytics) ถูกนำมาใช้เพื่อช่วยประเมินความเสี่ยงและวางแผนการช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงที ทั้งนี้แนวทางที่พัฒนาขึ้นยังมุ่งเน้นการเสริมศักยภาพบุคลากรทางการศึกษาให้มีทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและการบริหารข้อมูล เพื่อให้การดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ในส่วนการนำแนวทางไปใช้ในการพัฒนาโดยใช้คู่มือ ประกอบด้วย (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหา (4) กระบวนการพัฒนา และ (5) การวัดและประเมินผล โดยมีผลการประเมินแนวทางการพัฒนาโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของณภัสกร มณีพุทธวรสกุล วสันต์ชัย กากแก้ว และธัญเทพ สิทธิเสือ (2566) รวมถึงชนกมณฐ์ แสงสี และทินกฤตพัชร์ รุ่งเมือง (2563) ที่พบว่าแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด สำหรับการนำแนวทางไปใช้ ผู้วิจัยได้จัดทำคู่มือแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1)

หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหาสาระ (4) กระบวนการพัฒนา และ (5) การวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเรืองชัย จรุงศิรวัฒน์ (2554) และประสิทธิ์ อุ่นหนองกุ่ง (2559) ที่ระบุว่าคู่มือที่มีประสิทธิภาพควรอธิบายขั้นตอน วิธีการ และแนวทางปฏิบัติอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้ใช้สามารถดำเนินงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิผล นอกจากนี้ คู่มือดังกล่าวได้ออกแบบตามกรอบแนวคิดการพัฒนาแบบ 70 : 20 : 10 ซึ่งเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง (70%) การเรียนรู้จากผู้อื่น (20%) และการเรียนรู้แบบเป็นทางการ (10%) ช่วยให้การพัฒนาผู้บริหารและครูเกิดขึ้นอย่างรอบด้านและต่อเนื่อง อันส่งผลให้ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือโดยผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าแนวทางดังกล่าวมีความชัดเจน ครอบคลุม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยได้องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยกำหนดเป็นคู่มือการพัฒนาประกอบด้วย (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหา กำนดเป็น 4 โมดูลตามองค์ประกอบ (4) กระบวนการพัฒนาโดยใช้กรอบแนวคิดโมเดล 70:20:10 และ (5) การวัดและประเมินผล แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ควรกำหนดนโยบายการขับเคลื่อนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเป็นระบบ โดยให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกกับด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และการส่งต่อ ซึ่งเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด

8.1.2 ควรกำหนดนโยบายพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านดิจิทัล สำหรับการใช้ข้อมูลนักเรียนเชิงลึก (Student Data) เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงระบบ และลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรนำ คู่มือแนวทางการพัฒนาไปใช้เป็นกรอบการดำเนินงาน โดยปรับให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการติดตาม คัดกรอง และแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างต่อเนื่อง

8.2.2 ควรจัดกระบวนการพัฒนาบุคลากรตามกรอบแนวคิด 70 : 20 : 10 อย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (70%) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (20%) และการอบรมเชิงทฤษฎี (10%) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา เพื่อสร้างต้นแบบการดำเนินงานที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน

8.3.2 ศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการข้อมูล การมีส่วนร่วมของบุคลากร และความพร้อมทางเทคโนโลยี

9. บรรณานุกรม

กรมสุขภาพจิต, กระทรวงสาธารณสุข. (2551). **ภาวะสุขภาพจิต.** (พิมพ์ครั้งที่ 4). นนทบุรี : องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2560). **แผนยุทธศาสตร์กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2562–2565.** กรุงเทพฯ : กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.

ชนกมณฐ์ แสงสี, ทินกฤตพัชร์ รุ่งเมือง. (2563). แนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรีและพระนครศรีอยุธยา. **วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์.** 6(3). 12–23.

ณภัสกร มณีพุทธวรสกุล, วสันต์ชัย กากแก้วและธัญเทพ สิทธิเสือ. (2566). แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์. **วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์**. 8(2). 145–155.

แดนไพร สีมาคาม. (2564). **ความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

นรารัตน์ หงษ์สกุล, พงษ์ลิขิต เพชรผล. (2565). ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดสุพรรณบุรี ตามแนวคิดพลังสุขภาพจิต. **วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.** 10(40). 80–90.

นัฏพันธ์ ดิศเจริญ. (2565). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. **Journal of Modern Learning Development.** 7(3). 321–335.

ประสิทธิ์ อุ่นหนองกุ่ง. (2559). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

พิชาพงศ์ นาภู่, กฤษกนก ดวงชาทม. (2565). แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. **วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์.** 6(2). 253–256.

เรืองชัย จรุงศิรวัฒน์. (2554). **เทคนิคการเขียนคู่มือปฏิบัติงาน.** ขอนแก่น : สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3. (2567). **แผนปฏิบัติการประจำปี 2567.** มหาสารคาม : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). **ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579.** กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น.** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement.** 30(3). 607–610.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1*

GUIDELINES FOR DEVELOPING THE STRATEGIC LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE MAHA SARAKHAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

สุภรัตน์ จันทะนนตรี[1], ชยากานต์ เรืองสุวรรณ[2], กฤษกนก ดวงชาทม[3]
Suparat Chantanontree[1], Chayakan Ruangsuwan[2], Kritkanok Duangchatom[3]
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม[1,2,3]
Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University[1,2,3]
Email : s.chantanontree@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 301 คน เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80–1.00 สถิติที่ใช้โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน เพื่อศึกษาแนวทาง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และทรงคุณวุฒิ 9 คน เพื่อประเมินแนวทาง สถิติที่ใช้ โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การกำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ การทำงานเป็นทีม การคิดเชิงกลยุทธ์ และการมีวิสัยทัศน์ 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษามี 23 แนวทาง โดยจัดทำเป็นคู่มือประกอบด้วย 5 ส่วน คือ (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหาสาระ (4) กระบวนการ พัฒนาตามโมเดล 70:20:10 และ (5) การวัดและประเมินผล และมีผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา; ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์; ผู้บริหารสถานศึกษา

---

*Received: November 13, 2025; Revised: January 24, 2026; Accepted: January 26, 2026

ABSTRACT

The objectives of this research were: (1) to study the current and desirable states and determine the priority of needs for the strategic leadership of school administrators, and (2) to develop guidelines for enhancing their strategic leadership under the Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 1. The research was conducted in two phases. Phase 1 study the current and desirable states and the priority of needs using a five-point Likert-scale questionnaire. Five experts were consulted to evaluate the appropriateness of the components and indicators. The sample consisted of 301 school administrators and teachers. The instrument showed Index of item Objective Congruence values between 0.80–1.00. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation and Modified Priority Needs Index. Phase 2 study developing guidelines for strategic leadership enhancement through semi-structured interviews with six key informants, the data was analyzed by content analysis and evaluation of the suitability and possibility by nine experts, the statistics were mean and standard deviation.

The research findings revealed that: 1. The overall current state was at a moderate level, while the desirable state was at the highest level. The priority of needs ranked as strategy formulation, strategy implementation, teamwork, strategic thinking, and vision. 2. The strategic leadership development guidelines for school administrators consisted of 23 approaches. The implementation of these guidelines was compiled into a manual comprising five parts: (1) principles and rationale, (2) objectives, (3) content, (4) development process based on the 70:20:10 model, and (5) measurement and evaluation. The suitability and possibility of guidelines for development overall were in the highest level.

Keywords : Development guidelines; Strategic leadership; School administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การจัดการศึกษากับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา หากกล่าวถึงระบบบริหารภายในสภานศึกษานั้น จะเห็นได้ว่าถูกกระทบด้วยสภาพการบริหารระบบที่ขาดความคล่องตัว ทำให้การบริหารภายในสถานศึกษามีความอ่อนแอ สถานศึกษาที่ผู้บริหารดีและมีความสามารถอาจหาช่องทางในการปรับปรุงได้ แต่หลายคนก็กล่าวถึงความยากลำบากในการดำเนินการ หากผู้บริหารเป็นผู้ที่เคร่งครัดในการทำตามกฎหรือขาดความเป็นผู้นำสถานศึกษาก็พัฒนาได้อย่างยากลำบาก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย ทำให้สถานศึกษาดำรงอยู่ และเจริญก้าวหน้าภายใต้ระบบการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีทรัพยากรจำกัด ผู้บริหารจึงเป็นกลไกหนึ่งที่จะทำให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพ

และสามารถพัฒนานักเรียนให้บรรลุตามเป้าหมายได้ เนื่องจากปัจจัยที่ส่งเสริมให้สถานศึกษามีคุณภาพนั้นประกอบด้วยหลายปัจจัย และส่วนใหญ่พบว่าแต่ละปัจจัยนั้นไม่สามารถควบคุมการเปลี่ยนแปลงได้ แต่มีหนึ่งปัจจัยที่สามารถควบคุม พัฒนา และเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นได้ นั่นคือ “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา” (กนกอร สมปราชญ์, 2560)

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leadership) เป็นภาวการณ์นำโดยกำหนดทิศทางและกระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจให้แก่องค์การในการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ เพื่อให้องค์การอยู่รอดและมีความก้าวหน้า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ เป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับสูงคล้ายคลึงกับภาวะผู้นำมุ่งเน้นเป้าหมาย ซึ่งจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยรางวัลอันเกิดจากการบรรลุผลสำเร็จในงาน และผู้นำเชิงปฏิรูป ซึ่งเน้นการนำเพื่อการเปลี่ยนแปลงมากกว่าความคงที่ (ภาวิณี รุ่มรวย และพรศักดิ์ สุจริตรักษ์, 2564) ทั้งนี้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในบริบทของการบริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการกำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์ขององค์กร เพื่อขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำลักษณะนี้มุ่งเน้นให้ผู้บริหารมีความสามารถในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก และกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม (กวีภัทร ชื่นใจและกาญจน์ เรืองมนตรี, 2565)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 (2567) มีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ ภายใต้วิสัยทัศน์ “องค์กรแห่งคุณภาพ เสริมสร้างคนดี มีความสุขที่ยั่งยืน” เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีในปัจจุบัน โดยได้กำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงานออกเป็น 4 กลยุทธ์หลัก ได้แก่ 1) กลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง 2) กลยุทธ์การส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความปลอดภัยจากภัยทุกรูปแบบ 3) กลยุทธ์การเพิ่มโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับประชากรวัยผู้เรียนทุกคน และ 4) กลยุทธ์การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา กลยุทธ์ดังกล่าวสะท้อนถึงความมุ่งมั่นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ครอบคลุมทั้งมิติด้านผู้เรียน ความปลอดภัย ความเสมอภาค และประสิทธิภาพการบริหาร เพื่อให้การจัดการศึกษาสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างยั่งยืน แต่อย่างไรก็ตามการนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายนั้น ผู้บริหารคือบุคคลสำคัญที่ต้องนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องใช้กลยุทธ์ในการดำเนินการ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ซึ่งจะเป็นเครื่องมือช่วยให้นำพาองค์กรไปยังเป้าหมายที่วางไว้ได้ ดังที่ สุตวร ธรรมกิจ (2561) ที่ได้นำเสนอว่าผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษา มีทักษะและบทบาทในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์และขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติจริงได้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำที่มีความมุ่งมั่น มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จอย่างเป็นระบบ ผู้นำขององค์กรที่ประสบความสำเร็จล้วนมีลักษณะของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ มีทักษะด้านการบริหารองค์กร และมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนทิศทางการบริหารอย่างต่อเนื่องให้สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป การมีกรอบ

ความคิดและรูปแบบการบริหารจัดการแบบใหม่ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน จะช่วยให้องค์การสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

จากความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาหรือหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา และเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ประโยชน์เชิงวิชาการ

3.1.1 ได้องค์ความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งสะท้อนสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นอย่างเป็นระบบ

3.1.2 ได้กรอบแนวคิดและองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ชัดเจน ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็น ฐานทางทฤษฎี สำหรับการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ทางการบริหารการศึกษาในอนาคต

3.1.3 ได้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ผ่านการวิเคราะห์และตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ สามารถนำไปอ้างอิงในเชิงวิชาการได้

3.2 ประโยชน์ด้านการนำผลการวิจัยไปใช้

3.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 สามารถนำแนวทางที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นคู่มือหรือแนวปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเองและยกระดับสมรรถนะด้านภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ได้อย่างเป็นระบบ

3.2.2 หน่วยงานต้นสังกัด เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 สามารถใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลพื้นฐานในการ กำหนดนโยบายหรือวางแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์การศึกษาของประเทศ

3.2.3 ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการจัดทำ โครงการฝึกอบรม พัฒนาวิชาชีพ หรือหลักสูตรอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ด้านภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่อื่น ๆ ได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย คือ การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้วิจัยดำเนินการศึกษาแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัย เพื่อนำข้อมูลมาสังเคราะห์

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด มีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

2.1 กำหนดผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean : $\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีรายละเอียดการดำเนินการตามลำดับดังนี้

3.1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 145 คน และครู จำนวน 1,247 คน รวมทั้งสิ้น 1,392 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan (1970) ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 31 คน และครู จำนวน 270 คน รวมทั้งสิ้น 301 คน

3.1.2 เนื้อหาการวิจัย คือ องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การกำหนดกลยุทธ์ 3) การคิดเชิงกลยุทธ์ 4) การทำงานเป็นทีม และ 5) การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ

3.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

3.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean : $\overline{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

3.2 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยนำข้อมูลจากการศึกษาความสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ มาวิเคราะห์หาความต้องการจำเป็นในการพัฒนา โดยใช้เทคนิค Modified

Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) (สุวิมล ว่องวานิช, 2562) จากนั้นนำผลการวิเคราะห์มาจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

1.1 กำหนดผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

1.2 กำหนดเนื้อหาการวิจัย คือ ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการเป็นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จากการวิจัยในระยะที่ 1

1.3 เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

1.4 วิเคราะห์ข้อมูล จากผลการสัมภาษณ์โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) จากนั้นสรุปและรายงานผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ยกร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยผู้วิจัยดำเนินการยกร่างแนวทางจากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นร่วมกับผลการศึกษาศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา จากนั้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง และปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3.1 กำหนดกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อศึกษาประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

3.2 กำหนดเนื้อหาการวิจัย คือ ร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

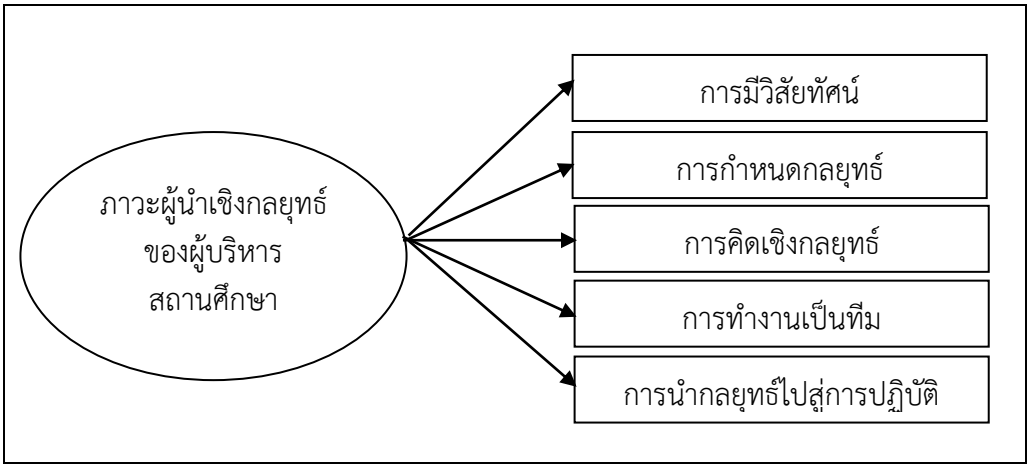
3.3 ประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยใช้เครื่องมือการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทาง มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean : $\overline{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า

5.1.1 ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การกำหนดกลยุทธ์ 3) การคิดเชิงกลยุทธ์ 4) การทำงานเป็นทีม และ 5) การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ

ภาพที่ 1 องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

5.1.2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$PNI_{modified}$	ลำดับ
1. การมีวิสัยทัศน์	3.44	0.54	ปานกลาง	4.68	0.48	มากที่สุด	0.36	5
2. การกำหนดกลยุทธ์	3.30	0.52	ปานกลาง	4.71	0.47	มากที่สุด	0.43	1
3. การคิดเชิงกลยุทธ์	3.42	0.49	ปานกลาง	4.71	0.45	มากที่สุด	0.38	4

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$PNI_{modified}$	ลำดับ
4. การทำงานเป็นทีม	3.41	0.53	ปานกลาง	4.73	0.44	มากที่สุด	0.39	3
5. การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ	3.36	0.51	ปานกลาง	4.74	0.44	มากที่สุด	0.41	2
เฉลี่ยโดยรวม	3.39	0.52	ปานกลาง	4.71	0.46	มากที่สุด	0.39	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดถึงต่ำสุด ดังนี้ การมีวิสัยทัศน์ การคิดเชิงกลยุทธ์ การทำงานเป็นทีม การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ และการกำหนดกลยุทธ์ตามลำดับ สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดถึงต่ำสุด ดังนี้ การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ การทำงานเป็นทีม การกำหนดกลยุทธ์ การคิดเชิงกลยุทธ์ และการมีวิสัยทัศน์ตามลำดับ ดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยรวม $PNI_{Modified}$ เท่ากับ 0.39 เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าสูงสุดถึงต่ำสุด ดังนี้ การกำหนดกลยุทธ์ ($PNI_{Modified}$ เท่ากับ 0.43) การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ ($PNI_{Modified}$ เท่ากับ 0.41) การทำงานเป็นทีม ($PNI_{Modified}$ เท่ากับ 0.39) การคิดเชิงกลยุทธ์ ($PNI_{Modified}$ เท่ากับ 0.38) และการมีวิสัยทัศน์ ($PNI_{Modified}$ เท่ากับ 0.36) ตามลำดับ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 1

5.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 สรุปผลแนวทางการพัฒนา มี 23 แนวทาง การนำแนวทางไปพัฒนาโดยจัดทำเป็นคู่มือประกอบด้วย 5 ส่วน คือ (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหาสาระ (4) กระบวนการพัฒนาตามโมเดล 70:20:10 และ (5) การวัดและประเมินผล ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

6.1.1 ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์ การคิดเชิงกลยุทธ์การทำงานเป็นทีม และการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ โดยมีผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบทั้ง 5 ด้านนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการยกระดับคุณภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน ผู้บริหารที่มีภาวะ

ผู้นำเชิงกลยุทธ์ต้องสามารถมองเห็นอนาคตขององค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ วางกลยุทธ์ที่มีทิศทางชัดเจน เชื่อมโยงกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา พร้อมทั้งกระตุ้นให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและเป้าหมายร่วมกัน ในด้านการคิดเชิงกลยุทธ์ผู้บริหารควรมีความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์อย่างรอบด้าน คิดเชิงระบบ และผสานข้อมูลจากหลายมิติ เพื่อให้สามารถคาดการณ์ปัญหาและโอกาสได้อย่างแม่นยำ ในขณะเดียวกันด้านการทำงานเป็นทีมถือเป็นหัวใจของการบริหารเชิงกลยุทธ์ เพราะช่วยสร้างค่านิยมร่วม ความสามัคคี และแรงจูงใจในการขับเคลื่อนกลยุทธ์ให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติเป็นขั้นตอนสำคัญที่สะท้อนภาวะผู้นำเชิงปฏิบัติการ ซึ่งผู้บริหารต้องสามารถสื่อสารกลยุทธ์ให้เข้าใจง่าย กำหนดบทบาทและความรับผิดชอบที่ชัดเจน พร้อมติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้กลยุทธ์ถูกแปลงสู่การปฏิบัติได้จริงในทุกระดับขององค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งทิวา วิริยะและคณะ (2568) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่าประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้ การกำหนดทิศทางองค์กร วัฒนธรรมองค์กร การคิดเชิงกลยุทธ์ และการสื่อสาร ซึ่งเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของราตรี พิมพ์ศักดิ์และคณะ (2567) ที่ได้ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ผลวิจัยพบว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ประกอบด้วย การกำหนดทิศทาง การคิดเชิงกลยุทธ์ การกำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ และการควบคุมประเมินผล โดยทุกองค์ประกอบล้วนมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด กล่าวโดยสรุป ผลการวิจัยยืนยันว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการบริหารแบบองค์รวมที่ผสมผสานทั้งการคิดและการปฏิบัติอย่างมีระบบ เพื่อสร้างทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน เสริมพลังทีมงาน และแปลงวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติจริง ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนได้อย่างยั่งยืน

6.1.2 สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีการบริหารงานตามหลักกลยุทธ์อย่างมีระบบ แต่ยังมีพื้นที่ให้พัฒนาในบางด้าน โดยเฉพาะด้านการกำหนดกลยุทธ์ซึ่งเป็นจุดอ่อนสำคัญของกระบวนการบริหารในภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษามี วิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม มีการคิดอย่างเป็นระบบ วิเคราะห์สถานการณ์ และแก้ไขปัญหาเชิงสร้างสรรค์ อีกทั้งยังส่งเสริมการทำงานเป็นทีม มีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของบุคลากร เพื่อพัฒนาศักยภาพและศักยภาพองค์กรอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ด้าน การกำหนดกลยุทธ์ ยังเป็นประเด็นที่ควรพัฒนาเพิ่มเติม เนื่องจากผู้บริหารบางส่วนยังขาดความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลเชิงวิเคราะห์กับการวางกลยุทธ์ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบททางการศึกษา ในส่วนของสภาพที่พึงประสงค์พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนความคาดหวังให้ผู้บริหารสามารถใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการกำหนดและปรับกลยุทธ์ได้อย่างยืดหยุ่น พร้อมนำศักยภาพของบุคลากรและทรัพยากรในองค์กรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน และสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ให้บุคลากรเข้าใจร่วมกันได้ ซึ่งสะท้อนภาพของผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่พร้อมปรับตัวและขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในองค์กรการศึกษา สำหรับความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.39) พบว่า ด้านที่ควรได้รับการพัฒนาเป็นลำดับแรกคือ การกำหนดกลยุทธ์ รองลงมาคือ การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ การทำงานเป็นทีม

การคิดเชิงกลยุทธ์ และการมีวิสัยทัศน์ ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารจำเป็นต้องพัฒนาทักษะในการใช้ข้อมูลวิเคราะห์ SWOT เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ตอบโจทย์เป้าหมายของสถานศึกษา และสามารถเชื่อมโยงจากระดับนโยบายสู่ระดับปฏิบัติได้อย่างเป็นระบบ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของศุภกร สุวรรณคาม และคณะ (2566) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา และสุพรรณี ศรีโทและกฤษกนก ดวงชาทม (2566) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา และนัฐพงศ์ โคตรวงษ์และกฤษกนก ดวงชาทม (2567) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีสรุปผลสอดคล้องกันว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในระดับปานกลางถึงมากที่สุด และควรมุ่งพัฒนาทักษะการกำหนดและการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนองค์กรให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

6.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 สรุปผลแนวทางการพัฒนาประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน รวม 23 แนวทาง โดยครอบคลุมตั้งแต่การสร้างวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์ การคิดเชิงกลยุทธ์ การทำงานเป็นทีม และการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการยกระดับภาวะผู้นำให้สามารถขับเคลื่อนองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน สำหรับการนำแนวทางไปใช้พัฒนาได้จัดทำในรูปแบบ “คู่มือแนวทางการพัฒนา” ที่ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหาสาระ (4) กระบวนการพัฒนา และ (5) การวัดและประเมินผล ซึ่งมีโครงสร้างและรูปแบบที่เป็นระบบ ชัดเจน และสามารถปฏิบัติตามได้จริง คู่มือนี้ออกแบบให้เป็นเครื่องมือช่วยผู้บริหารในการพัฒนาและประเมินภาวะผู้นำของตนเองอย่างเป็นรูปธรรม แนวทางและรูปแบบของคู่มือดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของเรืองชัย จรุงศิรวัฒน์ (2554) และ มาเรียม นิลพันธุ์ (2554) ที่มองว่าคู่มือเป็นเอกสารที่มีลักษณะเป็นระบบ มีขั้นตอนวิธีการ และคำแนะนำที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้ใช้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของพัชรพร สันติวิจิตรกุล (2553) ที่เน้นว่าคู่มือที่ดีควรประกอบด้วยส่วนของคำแนะนำ เนื้อหา วิธีดำเนินกิจกรรม และแบบฝึกปฏิบัติเพื่อให้การเรียนรู้และการพัฒนาเกิดผลลัพธ์ที่แท้จริง กล่าวโดยสรุปแนวทางที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยนี้มีลักษณะเป็นคู่มือปฏิบัติการที่ชัดเจน ครอบคลุมทั้งด้านทฤษฎีและการประยุกต์ใช้ สามารถใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ได้อย่างเป็นระบบ มีมาตรฐาน และนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการบริหารที่ยั่งยืน

ในส่วนของผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าคู่มือดังกล่าวมีความครบถ้วน เป็นระบบ และสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของการบริหารสถานศึกษา จุดแข็งสำคัญของคู่มือนี้มาจากการนำแนวคิดของ โมเดลการเรียนรู้แบบ 70:20:10 มาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนา ซึ่งช่วยให้กระบวนการเรียนรู้มีความสมดุลระหว่างการลงมือปฏิบัติจริง การเรียนรู้จากผู้อื่น และการเรียนรู้อย่างเป็นทางการ โมเดลนี้ได้รับการพัฒนาโดย Morgan McCall, Robert W. Eichinger and Michael M. Lombardo จาก Center for Creative Leadership โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้นำให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงมากกว่าการเรียนรู้ในห้องเรียน ทั้งนี้ตาม

แนวคิดของณิรดา เวชญาลักษณ์ (2560) ได้อธิบายว่า การเรียนรู้ในสัดส่วน 70% มาจากการปฏิบัติงานจริง เช่น การบริหารโครงการและการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง ซึ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้เชิงลึกและการพัฒนาภาวะผู้นำอย่างต่อเนื่อง ส่วน 20% มาจากการเรียนรู้ผ่านผู้อื่น เช่น การสอนงานโดยหัวหน้างาน การโค้ช หรือการเป็นพี่เลี้ยง ซึ่งเป็นการพัฒนาโดยอาศัยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากเครือข่ายและสังคมการทำงาน ขณะที่ 10% มาจากการเรียนรู้ผ่านกระบวนการที่เป็นทางการ เช่น การเข้าร่วมอบรม สัมมนา หรือการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งช่วยเสริมความรู้เชิงทฤษฎีและหลักการบริหารให้มีความเป็นระบบการประยุกต์ใช้โมเดล 70:20:10 ดังกล่าว ทำให้คู่มือแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มีความเป็นไปได้สูงและตอบสนองต่อการเรียนรู้ในสถานการณ์จริงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยช่วยสร้างการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง มีส่วนร่วม และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยได้องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา และแนวทางการพัฒนากำหนดเป็นคู่มือการพัฒนาประกอบด้วย (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหาสาระ (4) กระบวนการพัฒนา และ (5) การวัดและประเมินผล แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 หน่วยงานต้นสังกัด ควรนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จำนวน 23 แนวทาง ที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยนี้ไปใช้เป็น กรอบแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา โดยบูรณาการเข้ากับแผนพัฒนาบุคลากรประจำปีของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เพื่อยกระดับสมรรถนะด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการศึกษา

8.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำแนวทางในคู่มือการพัฒนาไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองและบุคลากรในสถานศึกษา โดยเฉพาะในด้านการกำหนดกลยุทธ์ และการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งเป็นมิติที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด เพื่อให้การบริหารจัดการสถานศึกษามีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายอย่างยั่งยืน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาทักษะด้าน การกำหนดกลยุทธ์ ซึ่งเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด โดยเรียนรู้เทคนิคการวิเคราะห์สถานการณ์ การประเมินจุดแข็งจุดอ่อนขององค์กร และการออกแบบกลยุทธ์ที่ตอบโจทย์บริบทของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ

8.2.2 ผู้บริหารควรนำแนวทางการพัฒนา ตามโมเดล 70:20:10 มาปรับใช้จริง โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง (70%) การเรียนรู้ผ่านเพื่อนร่วมงานและพี่เลี้ยง (20%) และการฝึกอบรมเชิงทฤษฎี (10%) เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการเรียนรู้เชิงปฏิบัติและเชิงความรู้

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ขยายการวิจัยไปยัง เขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ หรือระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบลักษณะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารในบริบทที่หลากหลาย และตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทางที่พัฒนาขึ้นในบริบทที่แตกต่างกัน

8.3.2 ควรมีการทดลองใช้แนวทางหรือคู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ที่ได้จากการวิจัยนี้ในสถานศึกษาจริง เพื่อประเมินประสิทธิผลและผลลัพธ์เชิงประจักษ์ของการพัฒนาในระยะสั้นและระยะยาว

8.3.3 ควรดำเนินการวิจัยเชิงลึกในประเด็น ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ เช่น วัฒนธรรมองค์กร แรงจูงใจในการทำงาน หรือการสนับสนุนจากชุมชนการศึกษา เพื่อพัฒนาโมเดลการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ครอบคลุม และเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาไทยในอนาคต

9. บรรณานุกรม

กนกอร สมปราชญ์. (2560). **ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กวีภัทร ชื่นใจ และกาญจน์ เรืองมนตรี. (2565). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. **วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์**. 9(1). 213-226.

ณิรดา เวชญาลักษณ์ (2560). **ภาวะผู้นำทางการบริหาร.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นัฐพงศ์ โคตรวงษ์ และกฤษกนก ดวงชาทม. (2567). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. **Interdisciplinary Academic and Research Journal.** 4(6). 863 – 878.

พัชรพร สันติวิจิตรกุล. (2553). **การพัฒนาคู่มือวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูผู้สอนในโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 1 (ดอนสักผดุงวิทย์).** สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

ไพศาล วรคำ. (2566). **การวิจัยทางการศึกษา.** (พิมพ์ครั้งที่ 10). มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.

ภาวิณี รุ่มรวย และพรศักดิ์ สุจริตรักษ์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดเพชรบุรี. **วารสารสิรินธรปริทรรศน์.** 22(1). 210-228.

มาเรียม นิลพันธุ์. (2554). **การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.** นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ราตรี พิมพ์ศักดิ์, พรเทพ เสถียรนพเก้า และทรัพย์หิรัญ จันทรักษ์. (2567). การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด**. 18(3). 28 – 38.

รุ่งทิวา วิริยะ, ปองภพ ภูจอมจิตร และกฤษกนก ดวงชาทม. (2568). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. **วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ**. 5(2). 221-240.

เรืองชัย จรุงศิรวัฒน์. (2554). **เทคนิคการเขียนคู่มือปฏิบัติงาน.** ขอนแก่น : สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ศุภกร สุวรรณคาม, กุหลาบ ปุรีสาร และวิเชียร ชิวพิมาย. (2566). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. **วารสารสถาบันวิจัยพิมลธรรม.** 10(1). 141-154.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. (2567). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567.** มหาสารคาม : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1.

สุตวร ธรรมกิจ. (2561). **ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์.** กรุงเทพฯ : จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์.

สุพรรณี ศรีโท และกฤษกนก ดวงชาทม. (2566). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 2. **วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ.** 3(3). 813 – 834.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น.** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement.** 30(3). 607–610.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1*

GUIDELINES FOR DEVELOPING THE TECHNOLOGICAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

เมธัส ภูอยู่เย็น[1], ชยากานต์ เรืองสุวรรณ[2], ปองภพ ภูจอมจิตร[3]
Maytas Pooyooyen[1], Chayakan Ruangsuwan[2], Pongphop Phoojomjit[3]
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด[1,2,3]
Faculty of Education, Rajabhat Mahasarakham University[1,2,3]
Email : 668210150121@rmu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น โดยใช้แบบสอบถามมาตรประมาณค่า 5 ระดับ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ใช้เพื่อพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูจำนวน 317 คน เครื่องมือมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันมีค่าตั้งแต่ 0.34 – 0.95 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.97 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์มีค่าตั้งแต่ 0.44 – 0.96 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาโดยใช้การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 6 คน และให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คนประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปน้อยคือ 1) การมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี 2) การมีจริยธรรมและการปฏิบัติตามกฎหมายในการใช้เทคโนโลยี 3) การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและบรูณาการกับการเรียนรู้ 4) การบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อการวัดและประเมินผล และ 5) การส่งเสริมสนับสนุนการสร้างสรรค์นวัตกรรม และ 2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษามี 23 แนวทาง การนำแนวทางไปพัฒนาโดยจัดทำเป็นคู่มือประกอบด้วย 5 ส่วน คือ (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหาสาระ (4) กระบวนการพัฒนา และ (5) การวัด

*Received: November 5, 2025; Revised: January 20, 2026; Accepted: February 6, 2026

และประเมินผล กำหนดวิธีการพัฒนาตามโมเดล 70:20:10 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา; ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี; ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were: (1) to study the current and desirable states and determine the priority of needs for the Technological Leadership of school administrators, and (2) to develop guidelines for enhancing their strategic leadership under the Maha Roi Et Primary Educational Service Area Office 1. The research was conducted in two phases. Phase 1 study the current and desirable states and the priority of needs using a five-point Likert-scale questionnaire. Five experts were consulted to evaluate the appropriateness of the components and indicators. The sample consisted of 317 school administrators and teachers. The instrument showed item–objective congruence (IOC) values between 0.80-1.00, the discrimination indices of the questionnaire for the current state ranged from 0.34 to 0.95, with a reliability coefficient of 0.97. The discrimination indices of the questionnaire for the desirable state ranged from 0.44 to 0.96. The data were analyzed using mean and standard deviation. Phase 2 study developing guidelines for enhancement through semi-structured interviews with six key informants, and evaluation of the appropriateness and feasibility by nine experts.

The research findings revealed that: 1. The overall current state was at a high level, while the desirable state was at the highest level. The priority of needs ranked from highest to lowest as follows: (1) technological vision, (2) ethics and legal compliance in technology use, (3) technology integration and support for learning, (4) technology integration for assessment and evaluation, and (5) encouragement of innovation and creativity. And 2. The proposed development comprised 23 guidelines, compiled into a manual consisting of five parts: principles and rationale, objectives, content, a 70:20:10-based development process, and evaluation. The overall appropriateness and feasibility were rated at the highest level.

Keywords : Guidelines for Development; Technological leadership; School Administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งอยู่ภายใต้เงื่อนไขการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว รุนแรงและมีความหลากหลาย ต่างก็ส่งผลกระทบต่อแวดวงการประกอบวิชาชีพ โดยเฉพาะด้านการศึกษาซึ่งมีผลมาจากการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและบริบทของการบริหารการศึกษาภายใต้สาระแห่งบทบัญญัติของกฎหมายการศึกษาที่เรียกว่า “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2545 ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ฉบับที่ 4 พ.ศ.2562 หมวดที่ 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 65” ให้มีการพัฒนาบุคลากรทางด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2562 นั้นได้เสนอแนวคิดและวิธีการจัดการศึกษาที่ท้าทายหลายด้านจึงเป็นเสมือนกฎหมายปฏิรูปการศึกษาดังจะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ คือ ปฏิรูประบบการศึกษาให้สอดคล้องซึ่งกันและกัน ทั้งระบบปฏิรูปแนวการจัดการศึกษาโดยให้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ปฏิรูปหลักสูตรและเนื้อหาสาระ วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน โดยเน้นเรื่องการกระจายอำนาจและหลักการมีส่วนร่วมปฏิรูประบบครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษามุ่งเน้นให้มีการยกระดับสถานภาพของวิชาชีพครู การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพครู ปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ระดมทรัพยากรมาเพื่อจัดการศึกษา ปฏิรูประบบประกันคุณภาพการศึกษาเน้นเรื่องของการประกันคุณภาพภายในและให้มีการรับรองประเมินผลมาตรฐานจากองค์กรภายนอก และปฏิรูปสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษามุ่งให้มีการผลิตใช้สื่อและเทคโนโลยีในรูปแบบที่หลากหลายมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นส่วนผลักดันให้ผู้เรียนมีการใช้นวัตกรรมต่าง ๆ มากยิ่งขึ้นส่งผลให้มีการนำมาใช้ในวงการศึกษาอย่างกว้างขวาง เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการศึกษาทั้งตัวสื่อกลางในการเรียนรู้ ในการเข้าถึงองค์ความรู้ สู่การจัดการศึกษายุคระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ในด้านการศึกษาถูกนำมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน โดยการนำสื่อดิจิทัลรูปแบบต่าง ๆ มาใช้เป็นเครื่องมือในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน รวมถึงการบริหารการศึกษาดิจิทัลเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการบริหารงานของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหารอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การบริหารกิจการนักเรียน และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนซึ่งงานของสถานศึกษาในทุกด้านจะต้องมีระบบจัดการฐานข้อมูลของสถานศึกษา เพื่อการตัดสินใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เทคโนโลยีมาใช้เพื่อสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารและการจัดการความรู้ เพื่อการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ประโยชน์และความสำคัญของเทคโนโลยีบริหารการศึกษา การใช้เทคโนโลยีบริหารการศึกษาของผู้บริหารการศึกษาระดับต่าง ๆ นั้น โดยทั่วไปก็เพื่อให้งานต่าง ๆ ที่ต้องรับผิดชอบสำเร็จลุล่วงด้วยดี (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2560) การศึกษานับได้ว่ามีสำคัญในการพัฒนาประเทศและเป็นปัจจัยหลักในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็น

กลไกหลักต่อการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกยุคดิจิทัล เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัด ในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัตประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) กล่าวโดยสรุปการศึกษาจึงเป็นเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและสามารถปรับตัวในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงมุ่งพัฒนาการศึกษาเพื่อเสริมความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาเอกลักษณ์ของชาติ

ผู้บริหารที่ดีจะต้องมีภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีจะต้องเตรียมความพร้อมในการพัฒนาผู้เรียน ครูกล่าวได้ว่าการจัดการศึกษาในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศเสมือนโลกที่ไร้พรมแดน เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาอย่างมาก โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์และการสื่อสารมีการนำมาใช้ในการจัดการศึกษาโดยช่วยพัฒนาการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยมากขึ้น การเรียนรู้ของผู้เรียนจะไม่จำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียนและครูการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมจะลดน้อยลงความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนจะเปลี่ยนแปลงไปเกิดกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่และเป็นตัวนำในการปฏิรูปยุคใหม่จึงจำเป็นต้องปรับปรุงโครงสร้างระบบพัฒนาองค์ความรู้ใหม่จากองค์ความรู้เดิมพี่มีอยู่โดยเฉพาะองค์กรการพัฒนาการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมทางการศึกษาแม้ว่าจะมีการเคลื่อนไหวระดับชาติเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับจะต้องตัดสินใจดำเนินการให้ภารกิจของสถานศึกษาที่ตนเองรับผิดชอบมีการสร้างคุณภาพสำหรับอนาคตบนพื้นฐานทักษะที่สำคัญ และเริ่มให้มีการดำเนินการอย่างจริงจัง (วิจารณ์ พานิช, 2556) ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ทำให้องค์กร บุคลากรมีความสามารถก้าวทันความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี มีวิสัยทัศน์ในการนำเทคโนโลยีไปใช้ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ และส่งเสริมพัฒนาครูและนักเรียนให้มีการเรียนรู้โดยอาศัยเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น และสะดวกลดช่องว่างทางเทคโนโลยี ทำให้เกิดความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1, 2567) ให้ความสำคัญกับการใช้องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ผลงานวิจัยและพัฒนาความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ อย่างเข้มข้นทั้งในภาคธุรกิจ ภาครัฐ และภาคประชาสังคม รวมทั้งให้ความสำคัญกับการพัฒนาสภาวะแวดล้อมหรือปัจจัยพื้นฐานที่เอื้ออำนวยทั้งการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาการพัฒนาบุคลากรวิจัย โครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการบริหารจัดการเพื่อช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางสังคมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน อาทิเทคโนโลยีการศึกษา เทคโนโลยีและการสื่อสาร เทคโนโลยีเพื่อผู้พิการ เทคโนโลยีเพื่อผู้สูงอายุ โดยอาศัยกลไกการดำเนินงานอย่างเป็นเครือข่ายระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันการวิจัยภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนหรือชุมชน โดยการกำหนดนโยบายการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้

ในการเปลี่ยนแปลงด้านวิธีการเรียนการสอน การบริหาร และการจัดการโดยนำเอาวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ทำให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในเชิงของปริมาณและคุณภาพอย่างสูงสุด

จากความสำคัญและที่มาของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา และได้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำปพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ประโยชน์เชิงวิชาการ

3.1.1 ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

3.1.2 ได้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

3.2 ประโยชน์ด้านการนำผลการวิจัยไปใช้

3.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยที่ได้มาใช้ในเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองหรือพัฒนาสถานศึกษา

3.2.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยที่ได้มากำหนดแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 หรือหน่วยงานอื่นที่สนใจนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารสถานศึกษา เพื่อประโยชน์แก่ทางราชการ เป็นไปตามเป้าหมายการบริหารการศึกษานำไปสู่กระบวนการการบริหารที่เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้วิจัยดำเนินการศึกษาแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัย เพื่อนำข้อมูลมาสังเคราะห์

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด มีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

2.1 กำหนดผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean: $\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 1 มีรายละเอียดการดำเนินการตามลำดับดังนี้

3.1 ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา

3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร จำนวน 1,794 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 177 คน และครู รวมทั้งสิ้น 1,617 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 317 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970; อ้างถึงในไพศาล วรคำ, 2566) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 32 คน และครู รวมทั้งสิ้น 285 คน

3.1.2 เนื้อหาการวิจัย คือ องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ได้จากการสังเคราะห์และการประเมินความเหมาะสม ประกอบด้วย 1) การมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี 2) การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและบรูณาการกับการเรียนรู้ 3) การมีจริยธรรมและการปฏิบัติตามกฎหมายในการใช้เทคโนโลยี 4) การส่งเสริมสนับสนุนการสร้างสรรค์นวัตกรรม และ 5) การบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อการวัดและประเมินผล

3.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

3.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean: $\overline{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

3.2 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยนำข้อมูลจากการศึกษาความสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ มาวิเคราะห์หาความต้องการจำเป็นในการพัฒนา โดยใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) (สุวิมล ว่องวานิช, 2562) จากนั้นนำผลการวิเคราะห์มาจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 มีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

1.1 กำหนดผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา

1.2 กำหนดเนื้อหาการวิจัย คือ ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการเป็นภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จากการวิจัยในระยะที่ 2

1.3 เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

1.4 วิเคราะห์ข้อมูล จากผลการสัมภาษณ์โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) จากนั้นสรุปและรายงานผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ยกร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยผู้วิจัยดำเนินการยกร่างแนวทางจากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นร่วมกับผลการศึกษาศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 6 คน จากนั้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง และปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

3.1 กำหนดกลุ่มผู้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา

3.2 กำหนดเนื้อหาการวิจัย คือ ร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

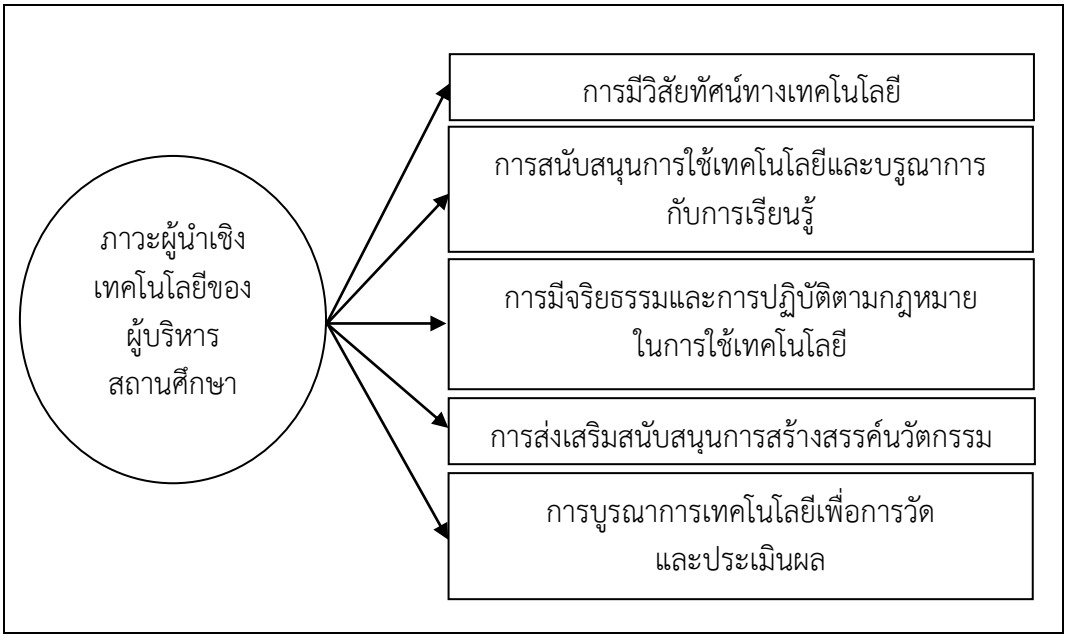
3.3 ประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยใช้เครื่องมือการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean: $\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่า

5.1.1 ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี 2) การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและบรูณาการกับการเรียนรู้ 3) การมีจริยธรรมและการปฏิบัติตามกฎหมายในการใช้เทคโนโลยี 4) การส่งเสริมสนับสนุนการสร้างสรรค์นวัตกรรม และ 5) การบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อการวัดและประเมินผล

ภาพที่ 1 องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา

5.1.2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา	**สภาพปัจจุบัน**			**สภาพที่พึงประสงค์**			**ความต้องการจำเป็น**	
	$\overline{X}$	**S.D.**	**ระดับ**	$\overline{X}$	**S.D.**	**ระดับ**	$PNI_{modified}$	**ลำดับ**
1. การมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี	3.52	0.76	มาก	4.76	0.43	มากที่สุด	0.35	1

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$PNI_{modified}$	ลำดับ
2. การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและบรูณาการกับการเรียนรู้	3.57	0.52	มาก	4.73	0.51	มากที่สุด	0.32	3
3. การมีจริยธรรมและการปฏิบัติตามกฎหมายในการใช้เทคโนโลยี	3.56	0.50	มาก	4.77	0.50	มากที่สุด	0.34	2
4. การส่งเสริมสนับสนุนการสร้างสรรค์นวัตกรรม	3.61	0.53	มาก	4.71	0.45	มากที่สุด	0.30	5
5. การบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อการวัดและประเมินผล	3.63	0.53	มาก	4.74	0.44	มากที่สุด	0.31	4
เฉลี่ยโดยรวม	3.58	0.57	มาก	4.74	0.47	มากที่สุด	0.35	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดถึงต่ำสุด ดังนี้ ด้านการบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อการวัดและประเมินผล ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการสร้างสรรค์นวัตกรรม ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและบรูณาการกับการเรียนรู้ ด้านการมีจริยธรรมและการปฏิบัติตามกฎหมายในการใช้เทคโนโลยี และด้านการมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี ตามลำดับ สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดถึงต่ำสุด ดังนี้ ด้านการมีจริยธรรมและการปฏิบัติตามกฎหมายในการใช้เทคโนโลยี ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี ด้านการบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อการวัดและประเมินผล ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและบรูณาการกับการเรียนรู้ และด้านการส่งเสริมสนับสนุนการสร้างสรรค์นวัตกรรม ดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น โดยรวมมีค่า $PNI_{Modified}$ ตั้งแต่ 0.30-0.35 เรียงลำดับความต้องการจำเป็น เรียงลำดับจากด้านที่มีค่า $PNI_{Modified}$ สูงสุดถึงต่ำสุด ดังนี้ การมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี ด้านการมีจริยธรรมและการปฏิบัติตามกฎหมายในการใช้เทคโนโลยี ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและบรูณาการกับการเรียนรู้ ด้านการบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อการวัดและประเมินผล และด้านการส่งเสริมสนับสนุนการสร้างสรรค์นวัตกรรม ตามลำดับ

5.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 สรุปผลแนวทางการพัฒนา มี 23 แนวทาง การนำแนวทางไปพัฒนาโดยจัดทำเป็นคู่มือประกอบด้วย 5 ส่วน คือ (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหาสาระ (4) กระบวนการพัฒนา และ (5) การวัดและประเมินผล กำหนดวิธีการพัฒนาตามโมเดล 70:20:10 และมีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางโดยรวมอยู่ในระดับมาก

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อการวัดและประเมินผล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี ผลการวิจัยนี้สะท้อนว่าผู้บริหารสามารถใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บ วิเคราะห์ และรายงานข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทั้งในระดับการบริหารและการเรียนการสอน ผลนี้สอดคล้องกับแนวคิดของชวลิต เกิดทิพย์ (2550) ที่เสนอว่าผู้บริหารควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ตลอดจนสนับสนุนการนิเทศงานด้านเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต และยังสอดคล้องกับบรรจบ บุญจันทร์ (2554) และ ตระกูล เสมานอก (2558) ที่ระบุว่าการใช้เทคโนโลยีเพื่อวัดผลและประเมินผลจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการตัดสินใจเชิงข้อมูล ซึ่งสอดรับกับมาตรฐานของ ISTE (2009) ที่เน้นให้ผู้นำทางการศึกษานำเทคโนโลยีมาใช้ในการเก็บ วิเคราะห์ และใช้ข้อมูลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามด้านการมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น แสดงถึงข้อจำกัดของผู้บริหารบางส่วนที่ยังขาดการมองการณ์ไกลและความสามารถในการคาดการณ์แนวโน้มเทคโนโลยีในอนาคต ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการกำหนดทิศทางและกลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สอดคล้องกับข้อเสนอของชวลิต เกิดทิพย์ (2550) และธิดารัตน์ ประจักษ์ และคณะ (2568) ที่เห็นว่าผู้นำทางเทคโนโลยีควรมีบุคลิกภาพและทัศนคติที่เปิดรับการเปลี่ยนแปลง พร้อมสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีร่วมกัน ในทำนองเดียวกัน ISTE (2009) และ Papa (2011) เน้นว่าผู้นำเชิงเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็น “ผู้นำเชิงวิสัยทัศน์” ที่สามารถกำหนดทิศทางและสร้างแรงจูงใจในการใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา และสอดคล้องกับจุฬาลักษณ์ พรหมอุบล (2564) ที่ระบุว่าผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีจะสามารถกระตุ้นให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการสร้างและขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวโดยสรุป ผลการศึกษานี้สะท้อนว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารในระดับที่ดี โดยเฉพาะในด้านการวัดและประเมินผลที่ช่วยยกระดับประสิทธิภาพและความโปร่งใสของการจัดการศึกษา แต่ยังจำเป็นต้องส่งเสริมการพัฒนาด้าน วิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี เพื่อให้สามารถกำหนดทิศทางและขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลของสถานศึกษาได้อย่างยั่งยืนในอนาคต

สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการมีจริยธรรมและการปฏิบัติตามกฎหมายในการใช้เทคโนโลยี และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการสร้างสรรค์นวัตกรรม ผลการวิจัยสะท้อนถึงความตระหนักของผู้บริหารสถานศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อการใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้อง โปร่งใส และมีความรับผิดชอบต่อสังคม การบริหารจัดการเทคโนโลยีในสถานศึกษาจึงไม่ได้มุ่งเพียงประสิทธิภาพของระบบ แต่เน้นการคำนึงถึงจริยธรรม ความปลอดภัย ความเสมอภาคในการเข้าถึงเทคโนโลยี และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เรียนและบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชวลิต เกิดทิพย์ (2550) และบรรจบ บุญจันทร์ (2554) ที่ระบุว่าผู้บริหารควรเข้าใจกฎหมาย ลิขสิทธิ์

จรรยาบรรณ และมาตรการคุ้มครองข้อมูล รวมถึงเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีคุณธรรม อีกทั้งยังสอดคล้องกับสุกัญญา แช่มช้อย (2558) และ CASTLE (2017) ที่เสนอให้ผู้บริหารมีบทบาทกำหนดนโยบายด้านจริยธรรม กฎหมาย และความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยี เพื่อสร้างมาตรฐานความเสมอภาคและความรับผิดชอบทางสังคมในองค์กร การที่ด้านนี้มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดจึงสะท้อนว่าผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงผลกระทบทางสังคม กฎหมาย และจริยธรรม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของ “ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีอย่างยั่งยืน” ที่มุ่งพัฒนาองค์กรให้เติบโตบนพื้นฐานของความโปร่งใสและความปลอดภัยทางข้อมูล อย่างไรก็ตามด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างสรรค์นวัตกรรม สะท้อนถึงความจำเป็นที่ผู้บริหารต้องพัฒนาทักษะการเป็น “ผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leader)” มากยิ่งขึ้น เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการคิดริเริ่ม การทดลอง และการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการบริหารและจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกั สุกัญญา แช่มช้อย (2561) ที่ชี้ว่า การบริหารยุคใหม่ต้องเชื่อมโยงเทคโนโลยีกับความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มศักยภาพขององค์กรและคุณภาพผู้เรียน และมัทนา วังถนอมศักดิ์ (2566) ที่เสนอว่า การสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงนวัตกรรมจำเป็นต้องมีการสนับสนุนอย่างเป็นระบบทั้งด้านนโยบาย ทรัพยากร และแรงจูงใจ กล่าวโดยสรุป ผลการวิจัยนี้สะท้อนว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความพร้อมและมีแนวโน้มที่ดีในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรมและถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาองค์กรในยุคดิจิทัล แต่ในขณะเดียวกันควรส่งเสริมให้ผู้บริหารมีบทบาทเชิงรุกมากขึ้นในการสร้างและสนับสนุนนวัตกรรม เพื่อให้การใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษาไม่เพียงปลอดภัยและมีจริยธรรมเท่านั้น แต่ยังสามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาได้อย่างสร้างสรรค์และยั่งยืนในศตวรรษที่ 21

ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวม $PNI_{Modified}$ มีค่าตั้งแต่ 0.30 – 0.35 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่า $PNI_{Modified}$ สูงสุด คือ การมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี ส่วนที่มีค่าต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการสร้างสรรค์นวัตกรรม ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นแนวโน้มสำคัญของการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลว่า “ผู้นำต้องการเสริมสร้างมุมมองเชิงกลยุทธ์ทางเทคโนโลยีมากที่สุด” เพื่อให้สามารถนำเทคโนโลยีมาบูรณาการกับการบริหารได้อย่างมีทิศทางและยั่งยืน ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี ที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นผู้นำที่สามารถ “มองเห็นทิศทางของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี” และ “สร้างแรงบันดาลใจ” ให้บุคลากรในองค์กรร่วมมือกันขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชวลิต เกิดทิพย์ (2550) ที่อธิบายว่าผู้นำต้องมีบุคลิกภาพทางเทคโนโลยี มีทัศนคติที่ดีและตื่นตัวในการเรียนรู้ รวมทั้งมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีอย่างรอบรู้ ขณะเดียวกัน สุกัญญา แช่มช้อย (2558) และธิดารัตน์ ประจักษ์ และคณะ (2568) เห็นว่าผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในกระบวนการวางแผนด้านเทคโนโลยี และสามารถนำเทคโนโลยีมาบูรณาการในทุกมิติของการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ แนวคิดนี้ยังสอดคล้องกับมาตรฐานสากลของ International Society for Technology in Education (ISTE, 2009) และ Papa (2011) ที่เน้นว่าผู้นำด้านเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็น “ผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ (Visionary Leadership)” ซึ่งสามารถเชื่อมโยงนโยบาย กลยุทธ์ และทรัพยากรทางดิจิทัลให้สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงทั่วทั้งระบบการศึกษา ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับจุฬาลักษณ์

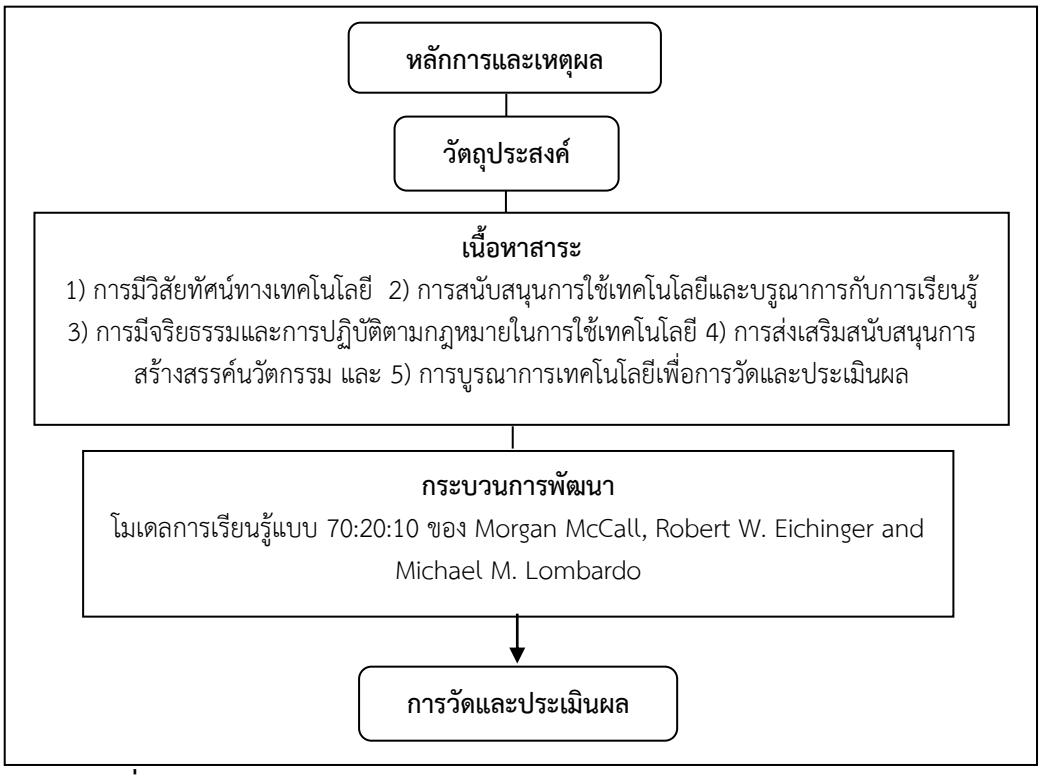
พรหมอุบล (2564) ที่ชี้ว่าผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีจะสามารถสื่อสารแรงบันดาลใจให้ครูและบุคลากรเกิดความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรม ในส่วนด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นต่ำสุดคือ “การส่งเสริมสนับสนุนการสร้างสรรค์นวัตกรรม” สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารส่วนใหญ่ยังต้องการเสริมสร้างความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการบริหารและจัดการเรียนรู้ แม้ว่าจะตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยี แต่ยังขาดความมั่นใจหรือระบบสนับสนุนที่เอื้อต่อการริเริ่มสิ่งใหม่ในองค์กร กล่าวสรุปได้ว่าผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มสำคัญของการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล คือ ต้องเสริมสร้าง “วิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี” ให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อให้สามารถวางแผนและขับเคลื่อนการใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้ง ส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมแห่งนวัตกรรม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การทดลองและการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ในองค์กร เมื่อทั้งสองด้านได้รับการพัฒนาอย่างสมดุล จะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ครบถ้วน สามารถขับเคลื่อนการศึกษาให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

6.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 สรุปผลแนวทางประกอบด้วย 5 ส่วน คือ (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหาสาระ (4) กระบวนการพัฒนา และ (5) การวัดและประเมินผล กำหนดวิธีการพัฒนาตามโมเดล 70:20:10 และมีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางโดยรวมอยู่ในระดับมาก สามารถอภิปรายผลสองประการดังนี้ ประการแรกการนำแนวทางไปพัฒนาโดยจัดทำเป็นคู่มือประกอบด้วย 5 ส่วน สอดคล้องกับเรืองชัย จรุงศิรวัฒน์ (2554) ที่กล่าวว่า คู่มือเป็นเอกสารที่ให้ความรู้เรื่องใด เรื่องหนึ่งมีการอธิบายขั้นตอนและวิธีการใช้อย่างเป็นระบบ โดยมีรายละเอียดของข้อมูลแบ่งเป็นส่วนๆเพื่อแนะนำขั้นตอนการปฏิบัติงานให้ผู้ใช้สามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพตามที่ผู้จัดทำกำหนด และประสิทธิ์ อุ่นหนองกุ่ง (2559) ที่ได้สรุปรายละเอียดของแนวทางที่ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับพัชรพร สันติวิจิตรกุล (2553) ที่ศึกษาองค์ประกอบของคู่มือ สรุปได้ว่าในการจัดทำคู่มือจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญคือ วิธีการใช้คู่มือ หรือคำแนะนำในการใช้คู่มือ เนื้อหา สาระ คำชี้แจงเกี่ยวกับการจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ การจัดกิจกรรมแหล่งข้อมูลอ้างอิงเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้คู่มือให้สามารถดำเนินงานได้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ประการที่สองผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางอยู่ในระดับมากที่สุดนั้น อาจเนื่องมาจากจากในกระบวนการพัฒนาผู้วิจัยได้กำหนดตามแนวคิดของทฤษฎี 70 : 20 : 10 ซึ่งสอดคล้องกับณิรดา เวชญาลักษณ์ (2560) ที่ได้กล่าวถึง หลักการพัฒนาแบบ 70-20-10 ว่าการเรียนรู้แบบ 70-20-10 เป็นโมเดลที่ได้รับการพัฒนาโดย Morgan McCall, Robert W. Eichinger, and Michael M, Lombardo จาก Center for Creative Leadership เพื่อพัฒนาผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้ผู้นำเรียนรู้จากบริบทการทำงานจริงมากกว่าบริบทในห้องเรียนโดยลักษณะการเรียนรู้สำคัญของรูปแบบนี้คือ การผสมผสานกิจกรรมต่าง ๆ ในสัดส่วน 70-20-10 อย่างเหมาะสม และชัดเจนเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละช่องทาง หลักการจัดการเรียนรู้แบบ 70-20-10 ประกอบไปด้วยการจัดการเรียนรู้ 3 ส่วน โดยมีรายละเอียดในแต่ละส่วนต่อไปนี้ แนวทางการพัฒนา 70 เปอร์เซ็นต์ มาจากการเรียนรู้ และพัฒนาผ่านประสบการณ์การทำงานจริง แนวทางการพัฒนา 20 เปอร์เซ็นต์เป็นการเรียนรู้ และพัฒนาโดยบุคคลอื่น เช่น การสอนงานโดย

หัวหน้างาน การได้รับคำแนะนำจากบุคคลอื่น การเป็นพี่เลี้ยง การศึกษาดูงาน เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าในภาพรวมของการจัดการเรียนรู้แบบนี้จะเน้นการพัฒนาจากเพื่อนร่วมงาน คนทำงานและเรียนรู้จากสังคมที่ผู้นำอยู่ และแนวทางการพัฒนา 10 เปอร์เซ็นต์เป็นการเรียนรู้โดยกระบวนการที่กำหนด เช่น การเข้าฝึกอบรม การเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ หรือการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเป็นต้น โดยในภาพรวมเน้นการเรียนอย่างเป็นทางการ กล่าวโดยสรุปการนำโมเดลการพัฒนา 70 : 20 : 10 มาใช้ในกระบวนการพัฒนาจึงส่งผลให้ คู่มือแนวทางการพัฒนาการภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำไปพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยได้องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี 2) การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและบรูณาการกับการเรียนรู้ 3) การมีจริยธรรมและการปฏิบัติตามกฎหมายในการใช้เทคโนโลยี 4) การส่งเสริมสนับสนุนการสร้างสรรค์นวัตกรรม และ 5) การบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อการวัดและประเมินผล แนวทางการพัฒนา ประกอบด้วย (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหาสาระ (4) กระบวนการพัฒนา และ (5) การวัดและประเมินผล วิธีการการพัฒนาโดยใช้โมเดลการเรียนรู้แบบ 70:20:10 ของ Morgan McCall, Robert W. Eichinger and Michael M. Lombardo แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามร้อยเอ็ด เขต 1

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือหน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนด นโยบายส่งเสริมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งให้ผู้บริหารมีสมรรถนะด้านการวางวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการ และการส่งเสริมการนำนวัตกรรมดิจิทัลมาใช้ในสถานศึกษา

8.1.2 หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนด มาตรฐานและเกณฑ์การประเมินภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง รวมถึงเชื่อมโยงกับระบบการพัฒนาวิชาชีพของผู้บริหารในอนาคต

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรพัฒนาตนเองในด้าน การมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี ซึ่งเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด โดยควรมองเห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล และสามารถกำหนดทิศทางการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

8.2.2 ผู้บริหารควรนำแนวทางการพัฒนาตาม โมเดล 70:20:10 มาใช้ในการเรียนรู้และพัฒนาภาวะผู้นำของตนเอง โดยเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง (70%) การเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนร่วมวิชาชีพ (20%) และการฝึกอบรมเชิงทฤษฎี (10%) เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนในองค์กร

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี

8.3.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการมีจริยธรรมและการปฏิบัติตามกฎหมายในการใช้เทคโนโลยี

8.3.3 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในการมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี

9. บรรณานุกรม

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). **นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (พ.ศ. 2561–2580).** สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2567. จาก https://www.etda.or.th/content_files/2/files/05_Thailand_Digital_Plan.pdf

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545, ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 และฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562).** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.

จุฬาลักษณ์ พรหมอุบล. (2564). **อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนจังหวัดสุราษฎร์ธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชวลิต เกิดทิพย์. (2550). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้.** สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2560). **ภาวะผู้นำทางการบริหาร.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ตระกูล เสมานอก. (2558). **ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25.** ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ธิดารัตน์ ประจักษ์, ชนิกานต์ ใสยเกื้อและวีระยุทธ ชาตะกาญจน์. (2568). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสู่การเป็นองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. **วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ.** 10(2). 136–155.

บรรจบ บุญจันทร์. (2554). **โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พัชรพร สันติวิจิตรกุล. (2553). **การพัฒนาคู่มือวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูผู้สอนในโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 1 (ดอนสักผดุงวิทย์).** สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

ไพศาล วรคำ. (2566). **การวิจัยทางการศึกษา.** (พิมพ์ครั้งที่ 10). ร้อยเอ็ด : ตักสิลาการพิมพ์.

มลฤดี เพ็งสง่าและมัทนา วังถนอมศักดิ์. (2566). การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. **วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ ศรีนครินทรวิโรฒ.** 24(2). 162–175.

มาเรียม นิลพันธุ์. (2554). **การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.** นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เรืองชัย จรุงศิรวัฒน์. (2554). **เทคนิคการเขียนคู่มือปฏิบัติงาน.** ขอนแก่น : สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วิจารณ์ พานิช. (2556). **สนุกกับการเรียนในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 7. (2561). **แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ 2567.** ร้อยเอ็ด : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566–2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สุกัญญา แช่มช้อย. (2558). ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี: การนำเทคโนโลยีสู่ห้องเรียนและโรงเรียนในศตวรรษที่ 21. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.** 16(4). 216–224.

สุกัญญา แช่มช้อย. (2561). **การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น.** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

CASTLE. (2009). **Principals technology leadership assessment.** Retrieved 13 January 2 024. From http://dangerouslyirrelevant.org/wp-content/uploads/2017/04/PTLA-Packet.pdf

International Society for Technology in Education (ISTE). (2009). **National educational technology standards for administrators**. Eugene, OR : International Society for Technology in Education (ISTE).

Papa, R. (2011). **Technology leadership for school improvement.** California : SAGE Publications.

รูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะครูการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4*

A MODEL FOR BUILDING TEACHERS' COMPETENCY IN LEARNING MANAGEMENT TO PROMOTE STUDENTS' ANALYTICAL THINKING SKILL UNDER THE BURIRAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

รพีพรรณ หาสีสุข[1], ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ[2]
Rapeepan Haseesuk[1], Pirote Klinkulab[2]
วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น[1,2]
Graduate College of Management, Sripatum University Khon Kaen Campus[1,2]
Email : Rapeepan.ploy36@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 2) สร้างและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้รูปแบบฯ กลุ่มตัวอย่างเป็นครูหัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการ 128 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น และศึกษาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน เลือกแบบเจาะจง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เลือกแบบเจาะจง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 35 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ แบบสัมภาษณ์ประเด็นการสนทนากลุ่ม แบบสอบถามความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ 2) ผลการสร้างรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน ประกอบด้วย 5 ส่วน ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 วิธีดำเนินการ ส่วนที่ 3 กลไกการพัฒนา ส่วนที่ 4 แนวทางการประเมิน และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบ; สมรรถนะครู; การจัดการเรียนรู้; ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์

*Received: November 11, 2025; Revised: February 5, 2026; Accepted: February 6, 2026

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) The study current conditions, desired conditions, needs, and guidelines for building teachers' competency in learning management to promote students' analytical thinking skill under the buriram primary educational service area office 4. 2) Set and evaluation of suitability and feasibility. sample group 128 head of academic affairs division, by stratified random sampling. and to study the guidelines for enhancing teachers' competency from 3 experts selected by purposive sampling. The focus group discussion consisted of 5 experts selected by purposive sampling. The group of informants for the evaluation comprised 35 experts and stakeholders, also selected by purposive sampling. Tools used in data collection including, the current condition questionnaire the desired condition questionnaire, interview form, focus group discussion issue, questionnaire on Suitability and Feasibility. Statistics used in data analysis are percentage. average and standard deviation and priority needs index.

The results were as follows: 1) The overall current condition in learning management to promote students' analytical thinking skill under the buriram primary educational service area office 4 was at a moderate level, while the overall desired condition was at the highest level. The first priority of needs was learning management design. 2) Creation results model consisted of five components: (1) principles and objectives, (2) implementation procedures, (3) development mechanisms, (4) evaluation guidelines, and (5) success conditions. The model's suitability and feasibility were rated at the highest level.

Keywords : A model; Teachers' competency; Learning management; Analytical thinking skill

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การคิดเชิงวิเคราะห์ เป็นการแสดงออกด้วยคำพูด หรือพฤติกรรมการปฏิบัติที่บอกถึงความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ อย่างละเอียด สามารถอธิบายเหตุผล ระบุปัญหา ระบุความเชื่อมโยง สามารถจำแนกส่วนประกอบต่าง ๆ รวบรวมข้อมูลที่สำคัญเพื่อนำมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจและประเมินผลหรือเพื่อสรุปอย่างเหมาะสม (วัชรา เล่าเรียนดี และคณะ, 2560) โดยองค์ประกอบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ ประกอบด้วย 1) กำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของเรื่องราวต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อเป็นต้นเรื่องที่จะใช้วิเคราะห์ เรื่องราว สถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ จากข่าวหรือสื่อเทคโนโลยี 2) กำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์ โดยการกำหนดประเด็นความสงสัย หรือ วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์จากปัญหาของสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ ซึ่งอาจจะเป็นคำถาม เพื่อค้นหา ความจริง 3) กำหนดหลักการหรือกฎเกณฑ์ โดยตั้ง

ข้อกำหนดสำหรับใช้จำแนกส่วน ประกอบของสิ่งที่กำหนดให้ หลักเกณฑ์ในการหาลักษณะความสัมพันธ์เชิงเหตุผล อาจจะคล้ายคลึง กนหรือขัดแย้งกัน 4) พิจารณาแยกแยะ เป็นการพินิจพิเคราะห์โดยการแยกแยะสิ่งที่กาหนดให้ ออกเป็นส่วนย่อย ๆ โดยใช้เทคนิคคำถาม 5W1H ประกอบด้วย Who (ใคร) What (อะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อไร) Why (ทำไม) How (อย่างไร) และ 5) สรุปคำตอบ เป็นการรวบรวมประเด็นที่สำคัญเพื่อหาข้อสรุปเป็นคำตอบของปัญหาที่กำหนดให้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ครูจึงจำเป็นต้องมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนขององค์ประกอบเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี (สุวิทย์ มูลคำ, 2553)

สมรรถนะเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่เกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานอันประกอบด้วยความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความสามารถ (Ability) และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน (Other Characteristics) และเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมในองค์กรปฏิบัติงาน ได้ผลงานโดดเด่นกว่าบุคคลอื่น ๆ ในสถานการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งเกิดจากแรงผลักดันเบื้องลึก (Motives) อุปนิสัย (Traits) ภาพลักษณ์ภายใน (Self – Image) และบทบาทที่แสดงออกต่อสังคม (Social Role) ที่แตกต่างกันทำให้การแสดงพฤติกรรมในการทำงานต่างกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) การเสริมสร้างสมรรถนะครูมีหลักการพัฒนา 70 : 20 : 10 ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ร้อยละ 70 ประสบการณ์การเรียนรู้จากที่ทำงาน การเรียนรู้และการพัฒนาผ่านงานแบบวันต่อวันกับความท้าทายและการปฏิบัติส่วนที่ 2 ร้อยละ 20 การเรียนรู้ทางสังคม การเรียนรู้และการพัฒนาที่ผ่านคนอื่นการแลกเปลี่ยนความรู้ และส่วนที่ 3 ร้อยละ 10 การเรียนรู้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตร (Jennings and Heijnen, 2015)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 มีวิสัยทัศน์ “องค์กรสมรรถนะดี มีความสุข” มีกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ ดังนี้ กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความปลอดภัยจากภัยทุกรูปแบบ กลยุทธ์ที่ 2 สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียนทุกคนเป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์ กลยุทธ์ที่ 3 ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา มีสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 191 โรงเรียน จำแนกเป็น ขนาดเล็ก (นักเรียน 120 คนลงมา) จำนวน 108 โรงเรียน ขนาดกลาง (นักเรียน 121-600 คน) จำนวน 79 โรงเรียน และขนาดใหญ่ (นักเรียน 601-1500 คน) จำนวน 4 โรงเรียน สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่า จากผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผลการทดสอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนในสังกัดทุกโรงเรียนยังต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ยังไม่ประสบผลสำเร็จด้วยครูมีภาระงานมากจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เต็มที่ อัตรากำลังไม่เพียงพอ นักเรียนส่วนมากเป็นผู้ด้อยโอกาส การจัดการเรียนรู้ส่วนใหญ่ยังคงเป็นการเน้นการเรียนรู้จากครู นักเรียนยังขาดจึงจำเป็นต้องเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามเป้าประสงค์ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4, 2568)

จากปัญหาและความสำคัญของปัญหาการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนจึงต้องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ดีขึ้นอย่างเป็นระบบต้องอาศัยการเสริมสร้างสมรรถนะครูโดยใช้รูปแบบการเสริมสร้างต่าง ๆ เพื่อให้ครูเกิดการเรียนรู้ พร้อมทั้งมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนอันจะส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

2.2 เพื่อสร้างและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูล/สารสนเทศสำหรับครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 นำไปเป็นแนวทางในการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน

3.2 เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 นำไปเป็นแนวทางในการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน อย่างมีประสิทธิภาพ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย รูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) มีการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 คน ประชากรเป็น ครูหัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการ ปีการศึกษา 2568 จำนวน 191 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

บุรีรัมย์ เขต 4, 2568) กลุ่มตัวอย่างเป็นครูหัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการ 128 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น และการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ประกอบด้วย 1) อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน 2) ผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) ครูผู้สอน จากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันมี มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.80 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.84 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.55-0.86 แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.80 – 1.00 มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.86 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.56-0.88 นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2562) และ 2) แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง มีความตรงเชิงโครงสร้างตามองค์ประกอบของรูปแบบ ระหว่าง 0.80 – 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสรุปประเด็นและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผู้วิจัยยกร่างเองจากข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 และการตรวจสอบยืนยันรูปแบบ ด้วยการสนทนากลุ่ม กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน จำแนกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) อาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษา 2) ผู้บริหารการศึกษา และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีวุฒิการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา และวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา หรือการบริหารสถานศึกษา ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดย ผู้ทรงคุณวุฒิจากการสนทนากลุ่มและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวม 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) ประเด็นการสนทนากลุ่ม มีองค์ประกอบตามโครงสร้างของรูปแบบ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.80 – 1.00 2) แบบสอบถามความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความตรงเชิงโครงสร้าง ระหว่าง 0.80 – 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

5. ผลการวิจัย

ในการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยขอเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

5.1 ผลการศึกษา สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าความต้องการจำเป็น โดยรวมรายด้าน

การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน	**สภาพปัจจุบัน**			**สภาพที่พึงประสงค์**			**PNI (I-D) D**	**ลำดับ**
	$\bar{X}$	S.D.	**ระดับการดำเนินงาน**	$\bar{X}$	S.D.	**ระดับการดำเนินงาน**		
1. ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้	3.26	0.49	ปานกลาง	4.58	0.48	มากที่สุด	0.404	1
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์	3.32	0.48	ปานกลาง	4.57	0.48	มากที่สุด	0.377	2
3. ด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้	3.34	0.48	ปานกลาง	4.55	0.49	มากที่สุด	0.365	3
4. ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้	3.36	0.48	ปานกลาง	4.54	0.49	มากที่สุด	0.351	4
โดยรวม	**3.32**	**0.48**	**ปานกลาง**	**4.56**	**0.48**	**มากที่สุด**	**0.374**	

จากตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.32, S.D. = 0.48) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 3.36, S.D. = 0.48) รองลงมาคือด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการ

เรียนรู้ ($\overline{X}$ = 3.34, S.D. = 0.48) รองลงมาคือด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ ($\overline{X}$ = 3.32, S.D. = 0.48) และน้อยที่สุดคือด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 3.26, S.D. = 0.49) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.56, S.D. = 0.48) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 4.58, S.D. = 0.48) รองลงมาคือด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ ($\overline{X}$ = 4.57, S.D. = 0.48) รองลงมาคือ ด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 4.55, S.D. = 0.49) และน้อยที่สุดคือด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 4.54, S.D. = 0.49) ตามลำดับ

ลำดับความต้องการจำเป็นของทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{modified}$ = 0.404) ลำดับที่ 2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ ($PNI_{modified}$ = 0.377) ลำดับที่ 3 ด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ($PNI_{modified}$ = 0.365) และลำดับที่ 4 ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{modified}$ = 0.351) ตามลำดับ

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน พบประเด็นสำคัญ คือ หลักการพัฒนา 70 : 20 : 10 ประกอบด้วย ร้อยละ 70 จากการทำงานจริง ร้อยละ 20 จากการเรียนรู้ทางสังคม และร้อยละ 10 จากการเรียนรู้ที่เป็นทางการ มีวิธีการเสริมสร้างสรรถนะครู ประกอบด้วย 1) การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการเข้ารับการพัฒนาตามหลักสูตรต่าง ๆ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นการประชุมที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทดลองปฏิบัติและร่วมกันสร้างผลลัพธ์หรือข้อสรุปที่สามารถนำไปใช้ได้จริง และ 3) การปฏิบัติจริง เป็นการปฏิบัติหน้าที่สอนในสถานศึกษาตามที่ได้รับมอบหมาย การนิเทศกำกับติดตามและการใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

5.2 ผลการสร้างและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผลการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

รายการ	ความเหมาะสม			ผลการประเมิน	ความเป็นไปได้			ผลการประเมิน
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์	4.71	0.46	มากที่สุด	เหมาะสม	4.75	0.44	มากที่สุด	เป็นไปได้
ส่วนที่ 2 วิธีดำเนินการ	4.67	0.48	มากที่สุด	เหมาะสม	4.72	0.45	มากที่สุด	เป็นไปได้
ส่วนที่ 3 กลไกการพัฒนา	4.69	0.47	มากที่สุด	เหมาะสม	4.73	0.45	มากที่สุด	เป็นไปได้
ส่วนที่ 4 แนวทางการประเมิน	4.70	0.46	มากที่สุด	เหมาะสม	4.70	0.46	มากที่สุด	เป็นไปได้
ส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ	4.68	0.47	มากที่สุด	เหมาะสม	4.74	0.44	มากที่สุด	เป็นไปได้
โดยรวมเฉลี่ย	**4.69**	**0.47**	**มากที่สุด**	**เหมาะสม**	**4.73**	**0.45**	**มากที่สุด**	**เป็นไปได้**

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินรูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์มีคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.51 หรือระดับมาก ถือว่าผ่าน ด้านความเหมาะสมผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.69, S.D. = 0.47) ผ่านเกณฑ์การประเมินถือว่ามีความเหมาะสม และ ด้านความเป็นไปได้ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.73, S.D. = 0.45) ผ่านเกณฑ์การประเมินถือว่ามีความเป็นไปได้

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 อภิปรายผล ได้ดังนี้

6.1 ผลการศึกษา สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 อภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

6.1.1 สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับความต้องการจำเป็น เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์เอกสารเพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน โดยกำหนดเกณฑ์ความถี่ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 จากนักวิชาการ นักการศึกษาที่นำมาเสนอ สำหรับนำมาศึกษาและกำหนดเป็นนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยใช้สร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูหัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการซึ่งมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการดูแลและกวดขันเรื่องการจัดการเรียนรู้ ทำให้ได้ข้อมูลสภาพปัจจุบันมีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งต้องได้รับการพัฒนาให้เกิดผลสำเร็จในระดับที่สูงขึ้น ส่วนสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดแสดงให้เห็นว่าครูในสังกัดนำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 มีความคาดหวังต่อการพัฒนามากที่สุด เมื่อนำมาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้มีความต้องการจำเป็นอันดับ 1 แสดงให้เห็นว่าการออกแบบการจัดการเรียนรู้เป็นขั้นตอนแรกและเป็นขั้นตอนสำคัญในการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน ดังที่ McKinney (2008) เสนอว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นการกำหนดเป้าหมายในสิ่งที่ผู้สอนต้องการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาใด โดยผู้สอนสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากแผนการเรียนการสอนที่ผ่านมาในอดีตหรือคุณภาพของการเรียนรู้ที่นักเรียนได้รับในอดีตเพื่อสามารถนำข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพชรจันทร์ ภูทะวัง (2565) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 1 การออกแบบกิจกรรมและจัดทำแผนการเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายฟ้า หาสีสุข และสุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2568) ได้วิจัยเรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้โครงงานเป็นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้อมูลพื้นฐานสภาพปัจจุบันปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์มากที่สุด และความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

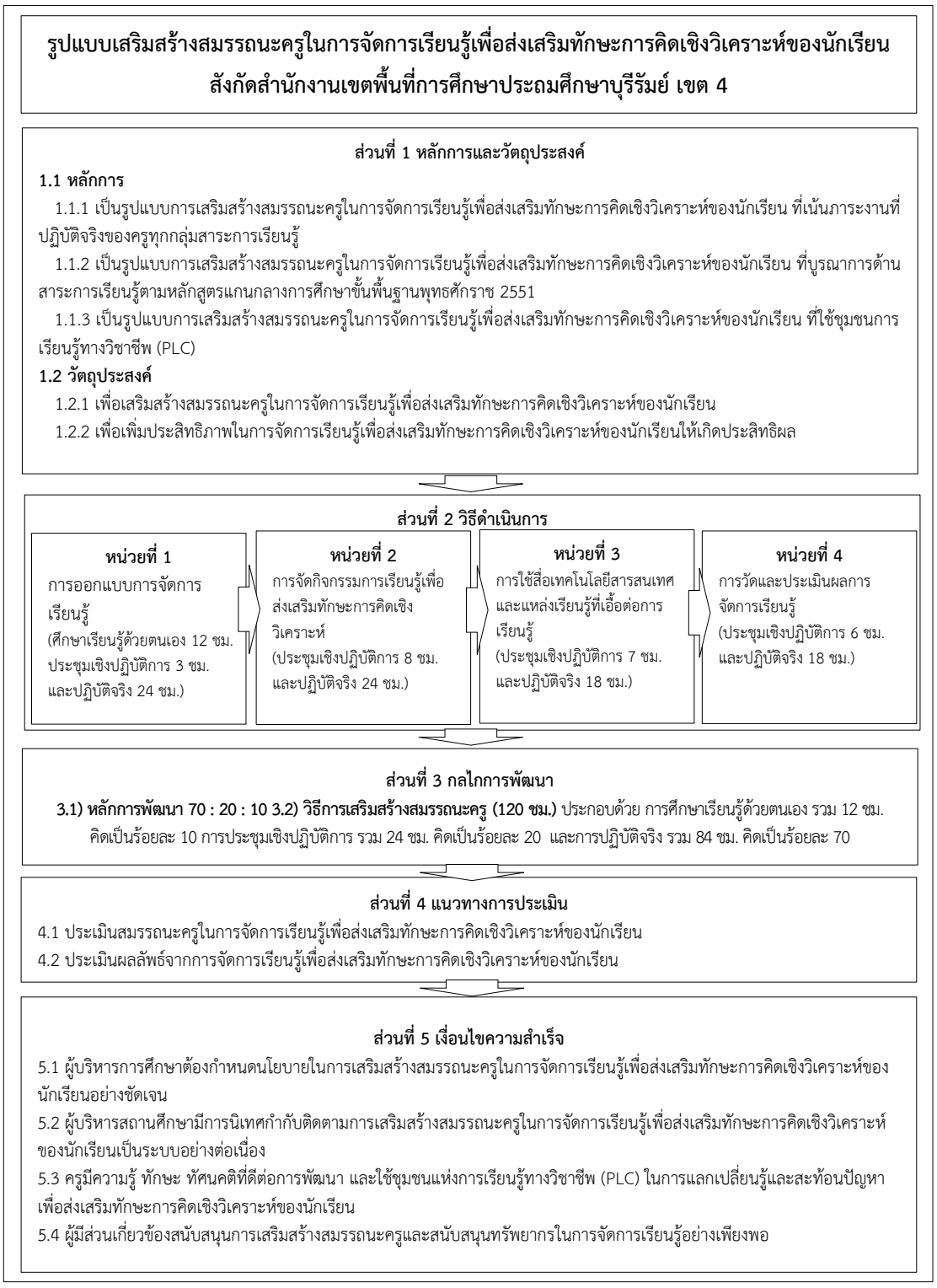
6.1.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน พบประเด็นสำคัญ คือ หลักการพัฒนา 70 : 20 : 10 ประกอบด้วย ร้อยละ 70 จากการทำงานจริง ร้อยละ 20 จากการเรียนรู้ทางสังคม และร้อยละ 10 จากการเรียนรู้ที่เป็นทางการ มีวิธีการเสริมสร้างสรรถนะครู ประกอบด้วย 1) การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการเข้ารับการพัฒนาตามหลักสูตรต่าง ๆ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นการประชุมที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทดลองปฏิบัติและร่วมกันสร้างผลลัพธ์หรือข้อสรุปที่สามารถนำไปใช้ได้จริง และ 3) การปฏิบัติจริง เป็นการปฏิบัติหน้าที่สอนในสถานศึกษาตามที่ได้รับมอบหมาย การนิเทศกำกับติดตามและการใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ นำมาสร้างแบบสัมภาษณ์ตามความต้องการจำเป็น นำไปสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นอาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน ผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่สอนนักเรียนมี

ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รายวิชาภาษาไทย สูงกว่าระดับประเทศ 3 ปี ต่อเนื่อง ทำให้ทราบประเด็นสำคัญในการพัฒนาโดยใช้หลักการพัฒนาแบบผสมผสาน ดังที่ Jennings and Heijnen (2015) ได้เสนอองค์ประกอบหลักการพัฒนา 70 : 20 : 10 ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ร้อยละ 70 ประสบการณ์การเรียนรู้จากที่ทำงาน การเรียนรู้และการพัฒนาผ่านงานแบบวันต่อวันกับความท้าทายและการปฏิบัติ ส่วนที่ 2 ร้อยละ 20 การเรียนรู้ทางสังคม การเรียนรู้และการพัฒนาที่ผ่านคนอื่นการแลกเปลี่ยนความรู้ และ ส่วนที่ 3 ร้อยละ 10 การเรียนรู้ผ่านการฝึกอบรม หลักสูตรได้เสนอหลักการพัฒนา 70:20:10 ว่าเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในองค์กรเป็นการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Francis and John (2014) ได้วิจัยเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของครูและผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการศึกษาทักษะชีวิตในโรงเรียนมัธยมศึกษา (LSE) ผลการศึกษาพบว่าครูส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการฝึกอบรมในด้านการศึกษาทักษะชีวิต และระดับการเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนการสอนอยู่ในระดับต่ำ สรุปได้ว่าครูควรได้รับการฝึกอบรมที่เพียงพอก่อนทำการสอนทักษะชีวิตให้แก่นักเรียน และสถานศึกษาควรจัดเตรียมทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน

6.2 รูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 วิธีดำเนินการ ส่วนที่ 3 กลไกการพัฒนา ส่วนที่ 4 แนวทางการประเมิน และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพนำมายกร่างรูปแบบตามกรอบองค์ความรู้ที่ได้ศึกษา ดังที่ ธีระ รุญเจริญ (2553) ได้เสนอองค์ประกอบของรูปแบบไว้ 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ระบบกลไกการบริหารจัดการ ของรูปแบบ 4) วิธีดำเนินงานของรูปแบบ 5) แนวทางการประเมินผลรูปแบบ 6) เงื่อนไขของรูปแบบ และนำเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบยืนยันโดยการสนทนากลุ่มมีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถในด้านการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียนให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขนำส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 30 คน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 15 คน และครู 15 คน ตอบแบบสอบถามในประเด็นความเหมาะสมและความเป็นไปได้ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของสายฟ้า หาสีสุข (2565) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดเข้าใจเข้าถึงพัฒนาของโรงเรียนบ้านเมืองแก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้ 1) หลักการและวัตถุประสงค์ 2) เนื้อหาของรูปแบบ มี 3 หน่วย ได้แก่ (1) เข้าใจ (2) เข้าถึง และ (3) พัฒนา 3) กลไกของรูปแบบ 4) การประเมินผล และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

8. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง รูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง รูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 วิธีดำเนินการ ประกอบด้วย 4 หน่วย ดังนี้ หน่วยที่ 1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ หน่วยที่ 2 การใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ หน่วยที่ 3 การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ หน่วยที่ 4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ ส่วนที่ 3 กลไกการพัฒนา ประกอบด้วยหลักการพัฒนา 70 : 20 : 10 และวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะครู (120 ชม.) ประกอบด้วย การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง รวม 12 ชม. คิดเป็นร้อยละ 10 การประชุมเชิงปฏิบัติการ รวม 24 ชม. คิดเป็นร้อยละ 20 และการปฏิบัติจริง รวม 84 ชม. คิดเป็นร้อยละ 70 ส่วนที่ 4 แนวทางการประเมิน และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งเป็นโครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ของเนื้อหา กระบวนการในการเป็นนวัตกรรมสำหรับนำไปใช้ในการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียนให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน พบว่า ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และเมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นปรากฏว่ามีความต้องการจำเป็นอยู่อันดับ 1 แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียนในด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนแรกและเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญทำให้ครูได้ออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับเนื้อหาส่งผลให้นักเรียนมีความคิดเชิงวิเคราะห์ได้ ดังนั้น ผู้บริหารการศึกษาในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ควรมีการกำหนดนโยบายและแนวทางในการขับเคลื่อนรูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน อย่างเป็นรูปธรรมมีการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินการของสถานศึกษาในสังกัดอย่างต่อเนื่อง

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 ผู้บริหารระดับสถานศึกษาปฏิบัติตามนโยบายการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน มีการมอบหมายงานตามโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา และเสริมสร้าง สนับสนุน นิเทศและติดตามอย่างต่อเนื่องโดยทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ

9.2.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษา ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามโครงสร้างการบริหารของสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียนอย่างเต็มกำลังความสามารถ

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน พบว่า ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และเมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นปรากฏว่ามีความต้องการจำเป็นอยู่อันดับ 1 ควรมีการวิจัยในครั้งต่อไปในเชิงลึกด้านดังกล่าวให้มีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้นในลักษณะการวิจัยและพัฒนา เช่น

9.3.1 ควรวิจัยการพัฒนารูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

9.3.2 ควรวิจัยการพัฒนากลยุทธ์การออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเคราะห์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

10. บรรณานุกรม

ธีระ รุญเจริญ. (2553). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดการและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา.** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.

เพชรจันทร์ ภูทะวัง. (2565). **การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต. คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

มนสิช สิทธิสมบูรณ์. (2565). **กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก.** พระนครศรีอยุธยา : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วัชรา เล่าเรียนดีและคณะ. (2560). **กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21.** นครปฐม : เพชรเกษมพริ้นติ้ง กรุ๊ป.

สายฟ้า หาสีสุข และสุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2568). โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้โครงงานเป็นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.** 13(3). 940–954.

สายฟ้า หาสีสุข. (2565). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดเข้าใจเข้าถึงพัฒนาของโรงเรียนบ้านเมืองแก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. **วารสารนวัตกรรมสังคมและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน.** 5(2). 1–10.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. (2568). **แผนบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570.** บุรีรัมย์ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4.

สุวิทย์ มูลคำ. (2553). **ครบเครื่องเรื่องการคิด กลยุทธ์การสอนคิดวิเคราะห์.** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น.** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Francis, A. and A.O. John. (2014). Life Skills Education in Kenya: An Assessment of the Level of Preparedness of Teachers and School Managers in Implementing Life Skills Education in Trans- Nzoia District, Kenya. **Journal Of Humanities And Social Science (IOSR-JHSS).** 19(9). 32-44.

Jennings, C., & Heijnen, V. (2015). **70 20 10: Towards 100 % Performance.** Maastricht, The Netherlands : Sutler Media.

Mckinney, S. E. (2008, January). Developing teachers for high-poverty schools : The role of the internship experience. **Urban Education.** 43(1). 68-82.

ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4*

THE SATISFACTION OF THE TEACHERS TOWARDS THE ADMINISTRATION OF THE ADMINISTRATORS OF SRI RATANA SCHOOL GROUP UNDER THE SISAKET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

รัฐปฎล กันหะคุณ[1], สุรางคณา มัณยานนท์[2]
Rattapadol Gunhakoon[1], Surangkana Manyanon[2]
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี[1,2]
Faculty of Education, Ratchathani University[1,2]
Email : M6551088@rtu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความพึงพอใจของครูและ 2)เปรียบเทียบตามขนาดของสถานศึกษา 3) หาแนวทางพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 160 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่าตามแนวคิดของ Likert ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารงานสถานศึกษาใน 4 ด้าน สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบเครื่องมือ ได้แก่ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเชื่อมั่น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย การแจกแจงความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าเอฟ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการ Scheffe

ผลการวิจัยพบว่า 1)ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการบริหารวิชาการ รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานงบประมาณ 2)เปรียบเทียบความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา มีระดับความพึงพอใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3)แนวทางการพัฒนาการบริหารงานสถานศึกษาแต่ละด้านที่มีความถี่มากที่สุด ด้านการบริหารวิชาการ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการปรับปรุง และการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ด้านการบริหารงบประมาณ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูมีการตรวจสอบประเมินผลการบริหารงานเป็นระยะ ด้านการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารควรพิจารณาความดีความชอบให้โปร่งใส ด้านการบริหารงานทั่วไป

*Received: November 14, 2025; Revised: January 20, 2026; Accepted: January 26, 2026

ผู้บริหารควรสนับสนุนอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในห้องเรียนอย่างเพียงพอ

คำสำคัญ : ความพึงพอใจของครู; การบริหารสถานศึกษา; กลุ่มอำเภอศรีรัตนะ

ABSTRACT

This study aimed to: (1) investigate teachers' satisfaction with the management practices of school administrators, and (2) examine differences in teachers' satisfaction according to school size in order to derive implications for improving school management in the Sri Rattana group of schools under the jurisdiction of the Sisaket Primary Educational Service Area Office 4. The sample comprised 160 teachers from the Sri Rattana school group during the 2024 academic year. Data were collected using a questionnaire consisting of three sections: demographic information, a five-point Likert-scale measuring teachers' satisfaction, and open-ended questions eliciting suggestions for improving school management across four administrative domains. The instrument's validity and reliability were established through content validity assessment and reliability analysis. Descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, were employed to analyze the data. Inferential statistics, namely one-way analysis of variance (ANOVA) and Scheffé's post hoc test, were used to test the research hypotheses. Qualitative data were analyzed using content analysis.

The findings indicated that teachers reported a high overall level of satisfaction with school administrators' management practices. Academic management received the highest mean score, followed by general management, personnel management, and budget management. Significant differences in teachers' satisfaction were observed across schools of different sizes at the 0.05 level. In addition, teachers' suggestions for improving school management emphasized greater teacher participation in curriculum development and implementation, regular evaluation of budget management practices, transparency in personnel merit recognition, and adequate provision of instructional materials and equipment to support effective classroom learning.

Keywords : Satisfaction; School Administration; Sri Ratana school group

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การยกระดับคุณภาพมนุษย์ของประเทศไทยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) แนวคิดหลักคือ การช่วยให้ทุกคนเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นในขณะที่พวกเขาเติบโตขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีเทคโนโลยีใหม่ ๆ มากมายรอบตัวเรา แผนนี้ต้องการให้แน่ใจว่าผู้คนในประเทศไทยไม่เพียงแต่มีทักษะที่ดีสำหรับการทำงานเท่านั้น แต่ยังเรียนรู้วิธีการเป็นสมาชิกของสังคมที่ดี มีสุขภาพดี และมีความรับผิดชอบ (ประกาศ เรื่อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 - 2570, 2565) และยังจะช่วยให้ผู้คนเรียนรู้ตลอดชีวิต ไม่ใช่แค่ในโรงเรียนเท่านั้น โดยมอบวิธีการและสถานที่ต่าง ๆ มากมายในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ โดยรวมแล้วเป้าหมายคือการเตรียมทุกคนให้มีทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคตและเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน (จำเนียร พลหาร, 2553; รัตนา จันทร์รวม, 2560) ส่วนหนึ่งของแผนนี้รวมถึงการสอนเด็กและผู้ใหญ่เกี่ยวกับการมีสุขภาพที่ดีและการเลือกสิ่งที่ดีเพื่อสุขภาพของตนเอง นอกจากนี้ การปรับปรุงโรงเรียนและการศึกษาก็มีความสำคัญมากเช่นกัน เพื่อให้ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้น นั่นหมายความว่าต้องแน่ใจว่าครูได้รับการฝึกอบรมอย่างดี แม้แต่โรงเรียนขนาดเล็กก็สามารถให้การศึกษาที่ยอดเยี่ยมแก่ทุกคนได้ (อรอุมา ไมยวงค์, 2564) ต้องทำให้โรงเรียนดีขึ้นด้วยการช่วยให้ครูเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และปรับปรุงวิธีการสอน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้มากขึ้น โดยเฉพาะในวิชาพิเศษ นอกจากนี้ควรสร้างการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนเตรียมพร้อมสำหรับงานโดยสอนทักษะที่จำเป็น สิ่งสำคัญคือต้องแน่ใจว่าการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทุกเวลาและทุกสถานที่ นักเรียนสามารถเข้าถึงเครื่องมือและทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อช่วยให้พวกเขาเรียนรู้ได้ (ทรงพล เจริญคำ, 2563; ณัฐพัชร์ บุญเกตุ, 2565)

ระบบการบริหารจัดการภาครัฐที่ขาดประสิทธิภาพเป็นอุปสรรคที่ต่อการพัฒนาประเทศ มาตั้งแต่อดีต ทั้งในเรื่องของการขับเคลื่อนการบริหารจัดการภาครัฐให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ การให้บริการประชาชนยังไม่ได้มาตรฐาน การบังคับใช้กฎหมายที่ขาดประสิทธิภาพ การบริหารจัดการและการให้บริการของท้องถิ่นที่ยังขาดประสิทธิภาพและความโปร่งใส กระบวนการที่เปิดให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจการใช้งบประมาณยังไม่เหมาะสมเพียงพอ กระบวนการยุติธรรมไม่สามารถอำนวยความยุติธรรมได้อย่างเสมอภาคและเป็นธรรม รวมทั้งขาดธรรมาภิบาลในสังคมไทยทำให้การทุจริตเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ ในช่วงเวลา 5 ปีต่อจากนี้ไปจึงเป็นช่วงเวลาสำคัญที่ต้องเร่งปฏิรูป การบริหารจัดการภาครัฐให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจัง เพื่อให้เป็นปัจจัยสนับสนุนสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาประเทศในทุกด้านให้ประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ทั้งการบริหารจัดการภาครัฐให้โปร่งใส มีประสิทธิภาพ ตรวจสอบได้อย่างเป็นธรรม และประชาชนมีส่วนร่วม มีการกระจายอำนาจและแบ่งภารกิจรับผิดชอบที่เหมาะสมระหว่างส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น และวางพื้นฐานเพื่อให้บรรลุกรอบเป้าหมายอนาคตในปี พ.ศ. 2579 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2565)

การบริหารการศึกษาในสถานศึกษาเพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ให้ดีนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลที่จะทำให้การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษามีประสิทธิภาพ ในการพัฒนาผู้เรียนไปสู่อนาคตที่ประสบความสำเร็จ การกำหนดแนวทางปฏิบัติในปัจจุบันจึงจำเป็นจะต้องบริหารหน่วยงานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ภายใต้ความร่วมมือของ

บุคลากรทุกฝ่าย (มูนีเราะห์ เจ๊ะมิง, 2559; เทพรัตน์ ดาวเรือง, 2560; วนิดา เหลนปก, 2560; นวพัชญ์ ฉีดจันทร์, 2564) ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นรากฐานที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้บุคคลได้พัฒนาตนเองตลอดชีวิต สามารถพัฒนาศักยภาพและความสามารถด้านต่าง ๆ เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและเศรษกิจในปัจจุบันและในอนาคต การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542; กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ปัจจัยหลักที่มีความสำคัญอย่างมากประการหนึ่งคือ ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ที่จะขับเคลื่อนพลังการปฏิรูปการศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข (สมคิด พรมจุ้ย, 2547)

การปฏิรูปการศึกษาผู้บริหารการศึกษาทุกระดับมีหน้าที่ดำเนินการเพื่อให้เกิดการพัฒนาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ การที่จะเกิดการพัฒนาดังกล่าวได้ บุคคลในองค์กรต้องมีความรัก ความสามัคคีนอกจากนี้ทุกคนต้องมีความพึงพอใจในการทำงานด้วย (ศุภณัฐ กุมภาว์, 2553) ความพึงพอใจในงานเป็นเรื่องของบุคคลเป็นความรู้สึกของแต่ละบุคคลในการทำงาน คนจะรู้สึกพอใจและเต็มใจที่จะทำงานนั้นให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร เมื่องานนั้นได้ผลตอบแทนทั้งทางวัตถุและทางจิตใจ ซึ่งสามารถตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานของแต่ละบุคคลนั้น ถ้าคนมีความพึงพอใจในการทำงานจะทำให้คุณภาพของงานออกมาดี เพราะว่าสภาพแวดล้อมของการทำงานที่ดีย่อมก่อให้เกิดสถานภาพทางสังคมที่ดี และทำให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้ (ลัดดาวัลย์ ใจไว, 2558; ภัทรกร มิ่งขวัญ, 2559) ปัจจัยที่สร้างความพึงพอใจในการทำงานได้แก่ ความมั่นคงในเงินเดือนหรือค่าจ้างตอบแทนอย่างเป็นธรรม มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน มีสวัสดิการที่ดีและผลประโยชน์เกื้อกูล สภาพการทำงานดี มีความก้าวหน้า มีโอกาสได้เลื่อนตำแหน่ง เลื่อนขั้นเงินเดือน มีโอกาสเพิ่มพูนคุณวุฒิในการทำงานเป็นที่ยอมรับในสถานที่ทำงานและมีเกียรติในสังคม นอกจากขวัญกำลังใจในการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อหน้าที่การงานแล้ว ความพึงพอใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาย่อมมีผลต่อการจูงใจบุคคลให้มีความกระตือรือร้นและตั้งใจทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจให้งานบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบที่ส่งผลต่อความพึงพอใจโดยการศึกษาของ สมิท เคนดอลล์ และฮูลิน (Smith, Kendall and Hulin, 1969) มีองค์ประกอบอยู่ 5 ประการ ได้แก่ ลักษณะของงาน ค่าตอบแทน โอกาสก้าวหน้า การปกครอง บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน มีความถูกต้องและเป็นธรรม เพื่อการทำงานอย่างมีความสุข ถ้าให้บุคลากรได้รับความพึงพอใจไม่เพียงพอ งานที่ได้ก็จะไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลทำให้ไม่พึงพอใจต่อผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานอีกด้วย (สาริน เอี่ยมครอง, 2560; พันธวิชญ์ เลี้ยงชีพชอบ, 2561; ฉัตรชัย ตันตรานนท์, 2562) สถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 มีโรงเรียนที่อยู่ในสังกัด จำนวน 26 โรงเรียน ครูจำนวน 273 คน กำหนดภาระงานออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านบริหาร งานวิชาการ ด้านบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป ซึ่งบุคลากรในโรงเรียนมีหน้าที่ในการปฏิบัติงานตามขอบข่ายงานดังกล่าวโดยดำเนินการบริหารภายใต้ยุทธศาสตร์การบริหารตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด แต่จากการ

ดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า งานทั้ง 4 ด้านในโรงเรียนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ไม่มีการแบ่งงานตามภาระหน้าที่ที่ชัดเจน งานที่ออกมาในแต่ละด้านไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายและไม่มีการเตรียมการรองรับกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต นอกจากนี้ยังพบว่าในแต่ละปีมีครูยื่นเรื่องขอย้ายโรงเรียนเสมอ ทำให้มีผลกระทบต่อการเรียนของนักเรียน เกิดภาวะขาดแคลนครูเพราะการย้ายแต่ละครั้งต้องรอการบรรจุใหม่หรือย้ายเข้า ประมาณ 3-4 เดือน มีเรื่องราวร้องเรียนและการสอบสวนเกี่ยวกับการกระทำผิดของข้าราชการครู ซึ่งสาเหตุเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของครูและผู้บริหารโรงเรียนอันก่อให้เกิดเป็นปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพในด้านต่าง ๆ เช่น ปัญหาการจัดการเรียนการสอน เกี่ยวกับเรื่องหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน การเพิ่มพูนความรู้โดยการอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนางานในหน้าที่หรือปัญหาการพัฒนาบุคลากร การขาดครูที่มีความรู้ความชำนาญโดยตรง การสร้างขวัญ และกำลังใจ รวมถึงปัญหางานธุรการ การเงิน การพัสดุที่เกิดจาการปฏิบัติผิดระเบียบการทุจริต หรือการบริหารงานที่ขาดประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลไปกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพราะถ้าขาดชุมชนก็จะขาดการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ ตามมาอีกมากมาย เช่น ทำให้เกิดข้อจำกัดด้านอาคารสถานที่ โดยเฉพาะในยุคปฏิรูปการศึกษาเช่นนี้ อาคารสถานที่จะต้องมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ซึ่งผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญต่อการบริหารบริเวณโรงเรียน อาคารเรียน ห้องเรียนต่าง ๆ อาคารประกอบรวมถึง สภาพแวดล้อมในโรงเรียนซึ่งสิ่งนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยพลังของประชาชนด้วยนั่นเอง

จากความสำคัญและที่มาของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ว่ามีความพึงพอใจต่อสภาพการบริหารงานสถานศึกษาอยู่ในระดับใด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาการศึกษา และเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของครู เพื่อที่จะตอบสนองความพึงพอใจให้กับครูในการปฏิบัติงานต่าง ๆ เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทำให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น ประสบผลสำเร็จ มีส่วนสร้างสรรค์ความสุขในการปฏิบัติงานของครูส่งผลทำให้สถานศึกษามีชื่อเสียงในทางที่ดี เป็นที่พึงพอใจของชุมชนส่งผลดีต่อการพัฒนาสังคม และสนับสนุนการพัฒนาการจัดการศึกษาต่อไป

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

3.ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบถึงระดับความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

3.2 ได้ทราบถึงผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

3.3 ได้แนวทางการพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 273 คน (สารสนเทศสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4, 2566) กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 160 คน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ (Krejcie & Morgan, 1970) จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา และการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling)

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีสาระสำคัญ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ในด้านต่าง ๆ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert) ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารงานสถานศึกษาใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป แบบสอบถามทั้งหมดผ่านกระบวนการอย่างเป็นระบบ โดยนำเสนอผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าระหว่าง 0.6.-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.806 แสดงว่าเครื่องมือมีความเที่ยงตรงและเชื่อมั่นได้

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล รวบรวมแบบสอบถาม ผ่าน 2 ช่องทาง คือ 1) ส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง 2) จัดส่งไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างผ่านทางอีเมลในรูปแบบ Google from และนัดหมายในการตอบแบบสอบถามภายใน 3 สัปดาห์

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล 1) วิเคราะห์ระดับการมีความพึงพอใจ โดยหาค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย (Mean : $\overline{X}$) และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) 2) วิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจจำแนกตามขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงานโดยใช้สถิติทดสอบค่าเอฟ (f-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – Way Analysis of Variance : ANOVA) และการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe) ในกรณีผลการวิเคราะห์สอดคล้องเป็นไปตามสมมุติฐาน 3) วิเคราะห์แบบสอบถามแนวทางการพัฒนาความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานสถานศึกษาใน 4 ด้าน ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และการหาค่าความถี่(Frequency)

4.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย 1) สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบเครื่องมือ ได้แก่ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence : IOC) ความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) 2) สถิติพื้นฐาน ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean), การแจกแจงความถี่ (Frequency), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) 3) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าเอฟ (F-test), การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – Way Analysis of Variance) และการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการเชฟเฟ่ (Scheffe)

5. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ผู้วิจัยเสนอผลการวิจัย ดังนี้

5.1 ผลการศึกษาความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในภาพรวม 4 ด้าน ตามความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ในภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

(N=160)

ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ	**ระดับความพึงพอใจ**			
	$\overline{X}$	**S.D.**	**แปลผล**	**ลำดับ**
1. ด้านการบริหารวิชาการ	4.19	0.50	มาก	1
2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ	3.71	0.55	มาก	4
3. ด้านการบริหารงานบุคคล	3.98	0.50	มาก	3
4. ด้านการบริหารงานทั่วไป	4.13	0.50	มาก	2
รวม	**4.00**	**0.51**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.00, S.D.=0.51) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงจากมากไปหาน้อยพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านการบริหารวิชาการ ($\overline{X}$ = 4.19, S.D.=0.50) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ($\overline{X}$ = 4.13, S.D.=0.50) ด้านการบริหารงานบุคคล ($\overline{X}$ = 3.98, S.D.=0.50) และด้านการบริหารงานงบประมาณ ($\overline{X}$ = 3.71, S.D.=0.55)

5.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการศึกษาความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการศึกษาความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน

ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4		**N**	**$\overline{X}$**	**S.D.**	**ลำดับ**
1. ด้านการบริหารวิชาการ	สถานศึกษาขนาดเล็ก	29	4.19	0.63	2
	สถานศึกษาขนาดกลาง	99	4.15	0.46	3
	สถานศึกษาขนาดใหญ่	32	4.34	0.48	1
	รวม	160	4.19	0.50	
2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ	สถานศึกษาขนาดเล็ก	29	3.59	0.40	3
	สถานศึกษาขนาดกลาง	99	3.65	0.63	2
	สถานศึกษาขนาดใหญ่	32	4.00	0.00	1
	รวม	160	3.71	0.55	
3. ด้านการบริหารงานบุคคล	สถานศึกษาขนาดเล็ก	29	4.00	0.42	2
	สถานศึกษาขนาดกลาง	99	3.76	0.35	3
	สถานศึกษาขนาดใหญ่	32	4.63	0.40	1
	รวม	160	3.98	0.50	
4. ด้านการบริหารงานทั่วไป	สถานศึกษาขนาดเล็ก	29	3.86	0.46	3
	สถานศึกษาขนาดกลาง	99	4.25	0.46	1
	สถานศึกษาขนาดใหญ่	32	3.97	0.51	2
	รวม	160	4.13	0.50	

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพบว่า ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่ 1 ด้านการบริหารวิชาการ อยู่ในระดับมากทุกขนาดสถานศึกษาเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ อยู่ในระดับมากสุด คือ สถานศึกษาขนาดใหญ่ ($\overline{X}$= 4.34, S.D.=0.48) รองลงมา คือ สถานศึกษาขนาดเล็ก ($\overline{X}$ = 4.19, S.D.=0.63) น้อยสุด คือ สถานศึกษาขนาดกลาง ($\overline{X}$= 4.15, S.D.=0.46) ตามลำดับ ด้านที่ 2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ อยู่ในระดับมากทุกขนาดสถานศึกษาเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ อยู่ในระดับมากสุด คือ สถานศึกษาขนาดใหญ่ ($\overline{X}$= 4.00, S.D.=0.00) รองลงมา คือ สถานศึกษาขนาดกลาง ($\overline{X}$= 3.65, S.D.=0.63) น้อยสุด คือ สถานศึกษาขนาดเล็ก ($\overline{X}$= 3.59, S.D.=0.40) ตามลำดับ ด้านที่ 3 ด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับมากทุกขนาดสถานศึกษาเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ อยู่ในระดับมากสุด คือ สถานศึกษาขนาดใหญ่ ($\overline{X}$= 4.63, S.D.=0.40) รองลงมา คือ สถานศึกษาขนาดเล็ก ($\overline{X}$= 4.00, S.D.=0.42) น้อยสุด คือ สถานศึกษาขนาดกลาง ($\overline{X}$= 3.76, S.D.=0.35) ตามลำดับ และด้านที่ 4 ด้านการบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับมากทุกขนาดสถานศึกษาเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ อยู่ในระดับมากสุด คือ สถานศึกษาขนาดกลาง ($\overline{X}$= 4.25, S.D.=0.46) รองลงมา คือ สถานศึกษาขนาดใหญ่ ($\overline{X}$= 3.97, S.D.=0.51) น้อยสุด คือ สถานศึกษาขนาดเล็ก ($\overline{X}$= 3.86, S.D.=0.46) ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่มีความพึงพอใจต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ในด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานบุคคล ในระดับมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็ก

5.3 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานสถานศึกษาใน 4 ด้าน ในส่วนนี้ผู้ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ตอบกลับมา โดยผู้วิจัยนำเสนอข้อเสนอแนะที่ได้มาสังเคราะห์โดยเรียงลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อย

ตารางที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาความพึงพอใจของครูด้านการบริหารวิชาการ

ลำดับที่	ด้านการบริหารงานวิชาการ	ความถี่
1	ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการปรับปรุง และการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	18
2	ผู้บริหารควรสนับสนุนเสนอแนะแนวทางให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเป็นประจำต่อเนื่อง	10
3	ผู้บริหารควรจัดให้มีการประชุมหรืออบรมครูเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาก่อนเริ่มจัดการเรียนการสอน	8
4	ผู้บริหารควรมีการนิเทศการจัดการสอนภายในสถานศึกษา รับฟังข้อคิดเห็น และปัญหาในการจัดการเรียนรู้จากครู	7
5	ผู้บริหารควรสนับสนุนสื่อ และเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอต่อความต้องการของเด็กและครู	4

จากตารางที่ 3 พบว่าข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานสถานศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการเรียงลำดับตามความถี่จากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คืออันดับแรก ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการปรับปรุง และการใช้หลักสูตรสถานศึกษา อันดับที่สอง ผู้บริหารควรสนับสนุนเสนอแนะแนวทางให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเป็นประจำต่อเนื่อง อันดับที่สาม ผู้บริหารควรจัดให้มีการประชุมหรืออบรมครูเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาก่อนเริ่มจัดการเรียนการสอน อันดับที่สี่ ผู้บริหารควรมีการนิเทศการจัดการสอนภายในสถานศึกษา รับฟังข้อคิดเห็น และปัญหาในการจัดการเรียนรู้จากครู และอันดับที่ห้า ผู้บริหารควรสนับสนุนสื่อ และเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอต่อความต้องการของเด็กและครู

ตารางที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาความพึงพอใจของครูด้านการบริหารงบประมาณ

ลำดับที่	ด้านการบริหารงานงบประมาณ	ความถี่
1	ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูมีการตรวจสอบประเมินผลการบริหารงานเป็นระยะ	12
2	ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนวัสดุสำหรับการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน	11
3	ผู้บริหารควรสนับสนุนสวัสดิการครูและนักเรียน	10
4	ผู้บริหารควรวางแผนการใช้งบประมาณให้สอดคล้องกับระยะเวลาที่กำหนด	9
5	ผู้บริหารควรจัดทำงบประมาณสำรองเพื่อใช้จ่ายให้คล่องตัว	8

จากตารางที่ 4 พบว่าข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานสถานศึกษาด้านการบริหารงานงบประมาณเรียงลำดับตามความถี่จากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คืออันดับแรก ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูมีการตรวจสอบประเมินผลการบริหารงานเป็นระยะ อันดับที่สอง ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนวัสดุสำหรับการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน อันดับที่สาม ผู้บริหารควรสนับสนุนสวัสดิการครูและนักเรียน อันดับที่สี่ ผู้บริหารควรวางแผนการใช้งบประมาณให้สอดคล้องกับระยะเวลาที่กำหนด และอันดับที่ห้าผู้บริหารควรจัดทำงบประมาณสำรองเพื่อใช้จ่ายให้คล่องตัว

ตารางที่ 5 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาความพึงพอใจของครูด้านการบริหารงานบุคคล

ลำดับที่	ด้านการบริหารงานบุคคล	ความถี่
1	ผู้บริหารควรพิจารณาความดีความชอบให้โปร่งใส	15
2	ผู้บริหารควรบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	12
3	ผู้บริหารควรให้ขวัญและกำลังใจครู	9
4	ผู้บริหารควรให้ครูได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	8
5	ผู้บริหารควรจัดสรรครูเข้าสอนให้ตรงตามเอก	5

จากตารางที่ 5 พบว่าข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานสถานศึกษาด้านการบริหารงานบุคคล เรียงลำดับความถี่จากมากที่สุดไปน้อยที่สุด คือ อันดับแรกผู้บริหารควรพิจารณาความดีความชอบให้โปร่งใส อันดับที่สอง ผู้บริหารควรบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล อันดับที่สาม ผู้บริหารควรให้ขวัญและกำลังใจครู อันดับที่สี่ ผู้บริหารควรให้ครูได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และอันดับที่ห้า ผู้บริหารควรจัดสรรครูเข้าสอนให้ตรงตามเอก

ตารางที่ 6 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาความพึงพอใจของครูด้านการบริหารงานทั่วไป

ลำดับที่	ด้านการบริหารงานทั่วไป	ความถี่
1	ผู้บริหารควรสนับสนุนอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในห้องเรียนอย่างเพียงพอ	9
2	ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูและนักเรียนร่วมกิจกรรม ประเพณีในท้องถิ่นเป็นประจำ	8
3	ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษา	7
4	ผู้บริหารควรสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	6
5	ผู้บริหารควรส่งเสริม วางมาตรการความปลอดภัยในสถานศึกษา	5

จากตารางที่ 6 พบว่าข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานสถานศึกษาด้านการบริหารงานบุคคลด้านการบริหารงานทั่วไป เรียงลำดับความถี่จากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คืออันดับแรก ผู้บริหารควรสนับสนุนอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในห้องเรียนอย่างเพียงพอ อันดับที่สอง ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูและนักเรียนร่วมกิจกรรม ประเพณีในท้องถิ่นเป็นประจำ อันดับที่สาม ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษา อันดับที่สี่ ผู้บริหารควรสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และอันดับที่ห้า ผู้บริหารควรส่งเสริม วางมาตรการความปลอดภัยในสถานศึกษา

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ผู้วิจัยสามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายได้ดังนี้

6.1 ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะมีการบริหารงานตามโครงสร้างหลักของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างชัดเจน รวมทั้งมีการบริหารงานในลักษณะมืออาชีพ ส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีทัศนคติที่ดี มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

และเกิดบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ จะช่วยเพิ่มความพึงพอใจและความผูกพันต่อองค์กร (Hoy & Miskel, 2019) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียาภรณ์ ศรีสุข และคณะ (2564) และสุภาพร อินทร์คำ และคณะ (2564) ที่ศึกษาความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ครูมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารมีการบริหารงานอย่างเป็นระบบและให้ความสำคัญกับบุคลากรในสถานศึกษา

6.2 การเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยภาพรวมแตกต่างกันตามขนาดของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไปมีความแตกต่างกัน ขณะที่ด้านการบริหารวิชาการไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ผลดังกล่าวอาจเนื่องมาจากสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีบริบทด้านทรัพยากร งบประมาณ และจำนวนบุคลากรที่ไม่เท่าเทียมกัน ส่งผลต่อรูปแบบและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะด้านงบประมาณและการบริหารงานบุคคลซึ่งต้องอาศัยการจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมกับขนาดขององค์กร ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีระบบ (Systems Theory) ซึ่งอธิบายว่าสถานศึกษาเป็นระบบที่องค์ประกอบภายใน เช่น บุคลากร ทรัพยากร และโครงสร้างองค์กร มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อผลลัพธ์การบริหารจัดการ (Owens & Valesky, 2020) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวุฒิ คงสมบัติ และคณะ (2565) ที่ศึกษาความพึงพอใจของครูต่อการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดต่างกัน พบว่า ครูในโรงเรียนขนาดต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อการบริหารงานของผู้บริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6.3 แนวทางพัฒนาความพึงพอใจของครู สรุปได้ดังนี้

6.3.1 ด้านการบริหารงานวิชาการพบว่าความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงที่สุด ซึ่งอาจเนื่องมาจากผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน แต่ควรเพิ่มระดับการปฏิบัติให้มากขึ้นโดยเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและใช้หลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน จัดการอบรมและนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดภาวะผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leadership) และงานวิจัยของ ชลธิชา แก้วคำ และคณะ (2566) ที่พบว่าการสนับสนุนด้านวิชาการของผู้บริหารส่งผลต่อความพึงพอใจและประสิทธิภาพการสอนของครู

6.3.2 ด้านการบริหารงานทั่วไปพบว่าความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงรองลงมาซึ่งอาจเนื่องมาจากผู้บริหารมีการจัดระบบงาน การสื่อสาร และการสนับสนุนสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานของครู แต่ควรเพิ่มระดับการปฏิบัติให้มากขึ้นโดยควรสนับสนุนอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม ส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และกำหนดมาตรการด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management) และงานวิจัยของ ธนภรณ์ วัฒนชัย (2566) ที่พบว่าการบริหารงานทั่วไปที่เอื้อต่อสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ส่งผลต่อความพึงพอใจของครูและผู้เรียน

6.3.3 ด้านการบริหารงานบุคคลพบว่าความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเนื่องมาจากผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนาครู การสร้างขวัญกำลังใจ และการพิจารณาความดีความชอบอย่างเป็นธรรม แต่ควรเพิ่มระดับการปฏิบัติให้มากขึ้นโดยผู้บริหารควรพิจารณาความดีความชอบอย่างโปร่งใส ให้ขวัญและกำลังใจ ส่งเสริมการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง และจัดสรรครูให้ตรงตามความรู้ความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management) และงานวิจัยของ พัชรี ศรีทอง และคณะ (2565) ที่ระบุว่าการบริหารงานบุคคลที่เป็นธรรมช่วยเพิ่มความพึงพอใจและความผูกพันของครูต่อองค์กร

6.3.4 ด้านการบริหารงานงบประมาณพบว่าความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น ซึ่งอาจเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านงบประมาณและขั้นตอนการใช้งบประมาณที่ต้องเป็นไปตามระเบียบราชการ ดังนั้นควรเพิ่มระดับการปฏิบัติให้มากขึ้นโดยเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลการใช้งบประมาณ ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับแผนงานและระยะเวลา ซึ่งสอดคล้องกับหลัก ธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสและความคุ้มค่า และงานวิจัยของ สุรชัย บุญมี (2564) ที่พบว่าการบริหารงบประมาณอย่างโปร่งใสส่งผลต่อความพึงพอใจของครูในสถานศึกษา

7. องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบที่สำคัญซึ่งเอื้อต่อการนำไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบายและการบริหารจัดการในระดับพื้นที่ โดยช่วยให้ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ได้รับข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในสังกัด สู่การกำหนดแนวทางในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาให้สูงขึ้น แสดงดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 แนวทางการเสริมสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู
กลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

8.ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากการศึกษาความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 สรุปได้ว่า ผู้บริหารควรจะใส่ใจในเรื่องของงานบริหารงานงบประมาณมากที่สุด ควรมีการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลโครงการ การกำกับ ดูแล การตรวจสอบพัสดุประจำปี การจัดทำโครงการและเสนอของบประมาณประจำปีการศึกษา และจัดทำรายงานการเงินและงบประมาณ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ด้านการบริหารวิชาการ ผู้บริหารควร 1) เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการปรับปรุง และการใช้หลักสูตรสถานศึกษา 2) เสนอแนะแนวทางให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเป็นประจำต่อเนื่อง 3) จัดให้มีการประชุมหรืออบรมครูเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาก่อนเริ่มจัดการเรียนการสอน 4) มีการนิเทศการจัดการสอนภายในสถานศึกษา รับฟังข้อคิดเห็น และปัญหาในการจัดการเรียนรู้จากครู และ 5) สนับสนุนสื่อ และเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอต่อความต้องการของเด็กและครู

8.2.2 ด้านการบริหารงบประมาณ ผู้บริหารควร 1) เปิดโอกาสให้ครูมีการตรวจสอบประเมินผลการบริหารงานเป็นระยะ 2) ส่งเสริมสนับสนุนวัสดุสำหรับการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน 3) สนับสนุนสวัสดิการครูและนักเรียน 4) ผู้บริหารควรวางแผนการใช้งบประมาณให้สอดคล้องกับระยะเวลาที่กำหนด และ 5) จัดทำงบประมาณสำรองเพื่อใช้จ่ายให้คล่องตัว

8.2.3 ด้านการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารควร 1) พิจารณาความดีความชอบให้โปร่งใส 2) บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล 3) ให้ขวัญและกำลังใจครู 4) ให้ครูได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และ 5) จัดสรรครูเข้าสอนให้ตรงตามเอก

8.2.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารควร 1) สนับสนุนอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในห้องเรียนอย่างเพียงพอ 2) สนับสนุนให้ครูและนักเรียนร่วมกิจกรรมประเพณีในท้องถิ่นเป็นประจำ 3) เปิดโอกาสให้บุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษา 4) สนับสนุนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และ 5) ส่งเสริม วางมาตรการความปลอดภัยในสถานศึกษา

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

8.3.2 ควรศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

9. บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542.** กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 (2545) ฉบับที่ 3 (2553) และฉบับที่ 4 (2562).** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.

จำเนียร พลหาร. (2553). **การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพมนุษย์.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฉัตรชัย ตันตรานนท์. (2562). **การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรภาครัฐ.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชลธิชา แก้วคำ และคณะ. (2566). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการสอนของครู. **วารสารบริหารการศึกษา.** 19(1). 23–39.

ณัฐพัชร์ บุญเกตุ. (2565). **การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมกำลังคนสู่ตลาดแรงงาน.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ณัฐวุฒิ คงสมบัติ และคณะ. (2565). ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดต่างกัน. **วารสารการวิจัยทางการศึกษา.** 17(3). 112–128.

ทรงพล เจริญคำ. (2563). **การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังคมดิจิทัล.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เทพรัตน์ ดาวเรือง. (2560). **ภาวะผู้นำทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ธนภรณ์ วัฒนชัย. (2566). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับความพึงพอใจของครู. **วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.** 46(2). 77–93.

นวพัชญ์ ฉีดจันทร์. (2564). **การพัฒนาการบริหารสถานศึกษาอย่างยั่งยืน.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ปรียาภรณ์ ศรีสุข และคณะ. (2564). ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา. **วารสารการบริหารการศึกษา.** 15(2). 45–58.

พัชรี ศรีทอง และคณะ. (2565). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อความผูกพันของครูต่อองค์กร. **วารสารการบริหารการศึกษา.** 18(2). 101–118.

พันธวิชญ์ เลี้ยงชีพชอบ. (2561). **ภาวะผู้นำกับประสิทธิผลขององค์การ.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ภัทรกร มิ่งขวัญ. (2559). **พฤติกรรมองค์การและการบริหารทรัพยากรมนุษย์.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มูนีเราะห์ เจ๊ะมิง. (2559). **การบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน.** ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

รัตนา จันทร์รวม. (2560). **การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ลัดดาวัลย์ ใจไว. (2558). **แรงจูงใจและความพึงพอใจในการทำงาน.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วนิดา เหลนปก. (2560). **การบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศุภณัฐ กุมภาว์. (2553). **ความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สาริน เอี่ยมครอง. (2560). **การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4. (2566). **ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2566.** ศรีสะเกษ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2565). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570).** กรุงเทพฯ : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สุภาพร อินทร์คำ, และคณะ. (2564). การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของครู. **วารสารศึกษาศาสตร์.** 18(1). 89–104.

สุรชัย บุญมี. (2564). การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา. **วารสารการจัดการภาครัฐ.** 13(1). 55–70.

Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2019). **Educational administration: Theory, research, and practice.** (10th ed.). New York, NY : McGraw-Hill.

Owens, R. G., & Valesky, T. C. (2020). **Organizational behavior in education: Leadership and school reform.** (12th ed.). New York, NY : Pearson.

Smith, P. C., Kendall, L. M., & Hulin, C. L. (1969). **Measurement of satisfaction in work and retirement.** Chicago, IL : Rand McNally.

DEVELOPMENT OF ACADEMIC AFFAIRS GUIDELINE TO STRENGTHEN PRACTICAL EDUCATION IN JOURNALISM AND COMMUNICATION TEACHING AT WUHAN COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE, CHINA*

Niu Jiameng[1], Nipaporn Khamcharoen[2]
Faculty of Education, Dhonburi Rajabhat University[1,2]
Email : nipaporn.k@dru.ac.th

ABSTRACT

The research objectives were 1) to investigate the current state of practical education within Journalism and Communication teaching, and 2) to develop academic affairs guideline to strengthen practical education in Journalism and Communication. The samples were 323 teachers and 221 administrators selected through stratified random sampling. The instrument used was a questionnaire, the validity was assessed by three experts and reliability confirmed with Cronbach's Alpha coefficient. Data were analyzed using percentage, mean, and standard deviation.

The findings revealed that 1) the current state of practical education for teachers and administrators were at a high level, with the highest issues including insufficient resources, lack of systematic training, and inadequate mechanisms for industry collaboration, the most emphasized needs included the development of clear academic guidelines (4.69), investment in facilities and equipment (4.63), and strengthening school–industry partnerships (4.58), and 2) the academic affairs guideline for strengthening practical education consisted of 8 units, namely: Resource upgrading, Industry-teaching integration, Teacher competence improvement, Student competency tracking, Course quality assurance, Tiered competency development, Innovative teaching scenarios, and Innovation literacy incubation. All 8 units were evaluated by 3 specialists, with IOC values between 0.67–1.00, indicating that the guidelines were valid, practical, and applicable for improving Journalism and Communication education at Wuhan College of Arts and Science.

Keywords : Practical Education; Journalism and Communication Education; Wuhan College of Arts and Sciences; Upgrading Teaching Resources; Academic Guidelines

*Received: October 1, 2025; Revised: February 22, 2026; Accepted: March 10, 2026

1. Background and Problem Statement

In today's society, with the rapid progress of media technology, media integration has become the core melody that drives the development of the times. Under the broad background of new media, the ways and channels of information dissemination are undergoing changes. As the cradle of cultivating journalism and communication professionals, institutions of higher education should follow the pace of the times and carry out strategic transformation to actively adapt to and lead the vigorous development trend of new media, so as to ensure that the cultivated talents can meet the new needs of the times for journalism and communication. In practice, we should analyze the teaching reform of journalism and communication majors in colleges and universities from the strategic height of innovative talents, clearly define the key competencies and qualities required by current journalism practitioners, and take them as the cornerstone of practical teaching adjustment, so as to create a new path of practical teaching reform of journalism majors in colleges and universities in line with the characteristics of the times and the characteristics of the specialty through unremitting exploration and practice (Shen, 2025).

As a comprehensive university, Wuhan College of Arts and Sciences has certain advantages in journalism and communication disciplines, including relatively rich teaching resources and experienced faculty. However, with the rapid changes in the news and communication industry, the existing teaching mode and practical teaching content gradually fail to meet the demand for high-quality talents. Challenges faced by universities include optimizing curriculum design, increasing practical courseware and cooperating with the industry to provide more opportunities for practice. In addition, universities need to focus on cultivating the comprehensive abilities and qualities of students to ensure that they are not only proficient in the use of professional skills, but also have the ability to think creatively and solve problems.

Professional education in journalism and communication must link theory and practice, classroom and society, guide journalism practice with theory, and deepen theoretical learning with practice. To adhere to the teaching of knowledge, ability enhancement and ideological leadership, value shaping, professional teachers focus on the course of the ideological and political, academic teachers involved in professional practice, through the professional examination and apprenticeship, course experiments, case reports, professional internships, graduation comprehensive training, etc. Constructed a multi-dimensional three-dimensional practice teaching system, each dimension consists of a number of specific links, and distributed to the

undergraduate four years of study, so that the students in the “Learning to do” and “learning by doing”, effectively enhancing the strength of feet, eyes, brain and pen, and focusing on the cultivation of students' social responsibility, professionalism, journalistic ideals and professional ethics (Xiao & Wang, 2024).

The demand for professionals in the media industry is increasing, especially for individuals with practical skills and creative abilities. Traditional theoretical teaching alone may not be able to meet these requirements; therefore, strengthening practical education can help students master the latest industry technologies and skills, and improve their professional competence and adaptability. Practical education keeps students abreast of the latest industry trends and operational requirements, enabling them to better meet the needs of the industry and improve their employability.

This study aims to explore the following issues: 1) What is the current state of practical education in the Journalism and Communication program at Wuhan College of Arts and Science?, and 2) How can effective academic affairs guidelines be developed to enhance practical education in Journalism and Communication teaching?

Through this study, we aim to gain a comprehensive understanding of the current status quo. It belongs to the discussion of the application of teachers' practical education in journalism and communication courses and the problems and solution strategies in the improvement of practical application ability, to provide teachers and administrators with effective guidance and suggestions, to promote the expansion of the application of teachers' practical education in the classroom, to improve the quality and level of vocational education, and to cultivate multi-skilled talents adapted to the requirements of the times to enter the corresponding professional industries.

2. Research Objectives

2.1 To investigate the current state of practical education within Journalism and Communication teaching.

2.2 To develop academic affairs guideline to strengthen practical education in Journalism and Communication.

3. Research Benefits

3.1 The research will improve practical education by increasing students’ hands-on experience and internship opportunities, which will boost their job market

competitiveness.

3.2 By aligning curriculum with industry needs, the research will make courses more relevant and effective, enhancing teaching quality.

3.3 Strengthening industry connections will provide students with valuable resources and real-world experience, better preparing them for careers.

4. Research Methodology

This study will comprehensively understand the implementation status quo of journalism and communication teaching practice education in Wuhan College of Arts and Sciences through a questionnaire survey, analyze the current problems and institutional needs of practice teaching through the research of students, teachers and administrators, and at the same time, deeply explore the effective strategies to strengthen practice teaching. Based on the results of the study, a teaching management guide for journalism and communication teaching practice education will be formulated, and the validity and reasonableness of the guide will finally be evaluated by three experts.

4.1 Population and sample

4.1.1 Population

The study will concentrate on teachers and administrators who have taught in Modern Education at Wuhan College of Arts and Science. The population will include 1678 teachers, and 498 administrators.

4.1.2 Samples

In this research project the sample groups were divided into 2 groups; namely, 1) 323 teachers, and 2) 221 administrators. The sample groups were derived from Taro Yamane formula (Yamane, 1973). The respondents were collected through the stratified random sampling technique.

4.2 Research Instruments

For the questionnaire, the evaluation of validity will be conducted through the IOC (Index of Congruence) by the 3 specialists. Moreover, the reliability of the questionnaires will be conducted through Alpha Cronbach Coefficient which will be at 0.80 or more

4.3 Data Collection

The questionnaire will be used to collect data and information from the sample group to investigate the problems and needs of teachers and administrators in Wuhan College of Arts and Sciences and to provide counseling and guidance. The validity of the questionnaire will be assessed by the three experts through the IOC

(Index of Consistency), which ranges from 0.67 to 1.00 In addition, the reliability of the questionnaire will be assessed through the Alpha Cronbach's coefficient, which is 0.80 or higher. In order to develop the guidelines, a set of questions will be used in the seminar to obtain the opinions, suggestions and comments of the three experts.

4.4 Data Analysis

After evaluation and interpretation, the information and data were presented using frequency, percentage, mean ($\bar{X}$), and standard deviation (S.D.). The respondents' current state of academic Administration in Modern Education of Wuhan College of Arts and Science were evaluated using the five-point Likert rating scale.

5. Research Results

5.1 The current state of Academic Administration in Journalism and Communication Practical Education at Wuhan College of Arts and Science for teachers.

Teachers generally recognize the current situation of practice education management in Wuhan College of Arts and Sciences, but they also point out the problems: teachers are not deeply involved in the construction of the practice education system, and the existing practice resources and management mechanisms are not sufficient to effectively enhance students' practical ability and professional competitiveness, while there is an obvious shortage of systematic practice training platforms. Specific challenges include the ineffective use of practical resources in teaching activities, the ineffectiveness of the current practical teaching mode in enhancing students' core professional skills, the difficulty in stimulating students' initiative and creativity in projects, and the lack of teachers' ability to connect and integrate cutting-edge resources in the industry.

That teachers have a high level forthe current state of academic administration in Journalism andCommunication Practical Education for teachers at Wuhan College of Arts and Science, with a total average value of 4.02 and a standard deviation of 0.89.

The five highest-rated items highlight strong consensus on core strengths: faculty unanimously emphasized that strengthening practical education will significantly benefit students’ career development (Q10: M=4.63, S.D.=0.54), followed by the foundational belief in practical education’s critical role in the discipline (Q1: M=4.52, S.D.=0.61). Respondents also prioritized updating practical content to reflect social and technological advancements (Q19: M=4.47, S.D.=0.65), demonstrated

willingness to engage in teaching reforms (Q4: M=4.41, S.D.=0.73), and affirmed hands-on practice as superior to theoretical learning for skill acquisition (Q7: M=4.37, S.D.=0.68).

5.2 The current state of Academic Administration in Journalism and Communication Practical Education at Wuhan College of Arts and Science for administrators.

The study found that school administrators highly expect and clearly demand the optimization of practical education management system. They emphasize that schools need to provide systematic training and support to integrate cutting-edge resources of the industry, update the content of practical teaching and optimize the mechanism of University-Industry Cooperation; establish a regular mechanism to scientifically evaluate the effectiveness of practical teaching and students' skill mastery; require teachers and administrators to regularly update their knowledge of the industry and adjust their teaching methodology; and strongly call for inviting media and industry experts to participate in the whole process of the practical education system. Meanwhile, we strongly call for inviting media industry experts to participate deeply in the top-level planning, core curriculum development and teaching evaluation of the practical education system.

That administrators have a high level forthe current state of academic administration in Journalism andCommunication Practical Education for teachers at Wuhan College of Arts and Science, with a total average value of 4.03 and a standard deviation of 0.89.

Administrators overwhelmingly emphasized the necessity of developing clear and comprehensive academic affairs guidelines to improve practical education (Q25:M=4.69, S.D.=0.54), followed by the belief that investing in better facilities and equipment is crucial for program success (Q21:M=4.63, S.D.=0.59).Respondents also prioritized establishing formal partnerships with media outlets (Q16: M=4.58, S.D.=0.63), integrating regular reviews of practical education practices into guidelines (Q20:M=4.52, S.D.=0.68), and prioritizing practical education integration in curriculum design (Q13: M=4.47, S.D.=0.65).

5.3 The academic affairs guideline to strengthen practical education in Journalism and Communication.

The academic affairs guideline consisted of 8 units.

1. Upgrading the practical teaching resource system

Goal: Crack the problem of uneven resource distribution and build an industry-level practical teaching platform

(1) Frontier technology laboratory cluster construction: focus on upgrading the data news analysis center, converged media studio, VR virtual filming workshop (in response to 87% of teachers' demand for aging equipment).

(2) School-enterprise co-construction of resource pools: co-construction of a practical case base with Hubei Radio and Television, Yangtze River Daily and other organizations, and quarterly updating of industry project material packages

(3) Cross-faculty equipment scheduling mechanism: implement the "one-machine-one-code" intelligent management system to realize the sharing of high-end equipment such as high-definition cameras and drones across the faculty.

2. Institutionalization of Industry-Teaching Integration

Goal: to establish a deep and sustainable ecology of collaboration in the industry

(1) Dual-mentorship course package: media practitioners participate in the design of core courses such as “Integrated Media Editing” and “Public Opinion Analysis”, and undertake 30% of the practice hours (to implement the demand for Q19 content updating)

(2) Industry Competence Certification Center: develop micro-certification systems for "short video creation" and "data visualization" in conjunction with ByteDance and Tencent regional centers.

(3) Long-term cooperation guarantee clause: clearly agree in the cooperation agreement that enterprises will provide no less than 50 paid internships per year

3. Iterative plan for teachers' real-world competence

Goal: to build a dual-teacher team with both academic literacy and industry insight

(1) Mandatory credit hours for industry immersion: Teachers are required to complete 160 hours of media on-the-job practice (e.g., summer posting as chief editors) per academic year.

(2) Compensation mechanism for technology update: rewarding class hour reduction for obtaining AIGC tool certification, drone aerial photography license, etc.

(3) Excellence in practice tutor evaluation and recruitment: a separate channel for title evaluation, highlighting the weight of the results of industry-academia integration

4. Student Competency Growth Tracking System

Goal: to realize the quantitative management of the whole process of practice competency cultivation

(1) Media competency profile: Dynamically record the contribution of

students' roles in the whole process of the program of "planning, editing, distribution and evaluation".

(2) Employer Participatory Evaluation: Invite media directors to participate in the graduation design defense and sign the talent recommendation letter on site.

(3) Alumni competence radar chart: optimize the course modules based on the three-year career development data of graduates

5.Quality assurance mechanism of the course

Goal: establish a closed loop of quality in the whole cycle of practice teaching

(1) 40% red line of practice hours: set up an automatic warning module in the teaching system to ensure that the core courses meet the standard.

(2) Three-dimensional assessment matrix: integrating teachers' process evaluation (30%), enterprise project assessment (40%), and students' mutual evaluation (30%).

(3) Agile Curriculum Adjustment Channel: The Practical Education Committee dynamically revises the syllabus every month based on industry feedback

6. Tiered Practical Competency Development Program

Goal: Accurately match the differentiated development needs of students

(1) Basic level: Integrated Media Workshop (compulsory) - mastering the operation of basic editorial equipment.

(2) Advancement level: Vertical project team (optional) - to deepen into politics/finance/entertainment, etc.

(3) Elite: Innovation Laboratory (Selection) - Undertake real order projects

7. Re-creation of Practical Teaching Scenarios

Goal: To build up a new type of teaching relationship under the media integration environment

(1) Full-fledged editorial model: transforming the “News Interview” class into a media duty system, producing new media products every day

(2) Social Hot Spot Response Mechanism: launch thematic practical training within 72 hours for major emergencies (e.g., tracking the ecological protection issue of Shenlongjia)

(3) Cross-media collaboration work orders: design comprehensive task packages that require synchronized completion of short videos, H5, and data charts.

8.Innovation Literacy Incubation Project

Goal: Cultivate innovative talents who lead media change

(1) Media Creator Marathon: 48 hours of extreme creation per semester,

with broadcasting resources provided by Hubei ETV.

(2) Social Innovation Laboratory: cooperate with the Provincial Department of Culture and Tourism to develop social experimental projects such as "digital dissemination of non-legacy".

(3) Intellectual Property Transformation Channel: Students' original works are connected to commercial platforms through the Copyright Center of the College.

Wuhan College of Arts and Sciences systematically builds a new ecology of journalism and communication practice education, advancing on two tracks through resource upgrading and industry-education integration. In terms of resources, it builds clusters of cutting-edge laboratories (e.g., data journalism center and VR workshop), implements intelligent sharing of equipment, and builds a dynamic case base with mainstream media. In terms of industry-teaching integration, the dual tutoring system (media professionals take on core curriculum practice classes) is implemented, and a micro-certification system is established in conjunction with head enterprises and paid internship positions are guaranteed, forming deep industry collaboration.

6. Research Discussion

6.1 Existing Problems of Teachers and Administrators of Wuhan College of Arts and Sciences on the Status of Academic Management of Journalism and Communication Practice Education

According to the results of the research, there are some urgent problems in the status of academic management of journalism and communication practice education among teachers and administrators of Wuhan College of Arts and Sciences.

Because there is a contradiction between the periodicity of education and the rapid development of technological iteration that can’t be synchronized and coordinated, resulting in teaching is always lagging behind the technological change, always chasing the footsteps of technological development. Journalism and communication education in the Internet period has been challenged by new technologies before completing an effective response to previous technologies, thus further widening the gap between the education system and new science and technology (Hu & Li, 2025). Chasing technology does not really meet the needs of the development of media technology, and this technology-centered reform will also lead to journalism schools to fall into the vicious circle of ‘technological competition for readiness’, and the education of journalism schools to 'put the cart before the horse ' and the ‘polarization of rich and poor’ among schools will

become more and more serious" (Zhang & Su, 2024).The purpose of studying research methods is not only to let students understand the relevant knowledge of research methods, but more importantly, to let them apply the methods learned in the class to actual research. Since research methods are highly operable, the positioning of research methods courses should not be limited to the teaching of theoretical knowledge, but should also become a training ground and trial-and-error space for postgraduate students to conduct independent research using various research methods. Unfortunately, at this stage, most of the research method courses offered by most universities in China still remain at the single knowledge transfer level, that is to say, they only pay attention to the teaching of theoretical knowledge in the classroom, neglecting the necessary practical operation in the learning of methods. Under the influence of this teaching philosophy, teachers are in an absolutely dominant position in classroom teaching, and students are only passive recipients of knowledge rather than practitioners and users of research methods. In the long run, this will lead to a certain degree of separation of “knowledge” and “practice”, and a lack of a more systematic and theoretical research and practice program (Zhou & Han, 2016). At a time when digitalization technology is reshaping the media production environment, the existing journalism and communication education model seems to be inadequate, and it is difficult to resonate with the urgent needs of the industry's digitalization development. Colleges and universities need to take into account the national demand for new types of journalism and communication talents as well as the background of the industry's digitalization and upgrading, and make efforts to cultivate “new talents who master digitalization, intelligence, synergy and other professional technologies, so as to better adapt to the development trend of the industry” (Zhao, 2025).

6.2 Discussion on the Improvement of Practical Education Capability by Teachers and Administrators of Wuhan College of Arts and Sciences

Under the background of new quality productivity, the rapid development of artificial intelligence, big data and other technologies has given rise to a brand-new communication ecology and pattern. The high-quality promotion of the digitalization process of talent training is an important issue facing journalism and communication education in the context of the development of intelligent technology (Zhao, 2025). The quality of applied talents training in journalism and communication focuses on the implementation of practical teaching, which is a full response to the “development of applied disciplines and specialties, strengthening the synergy between science and education and the integration of industry and education to educate people” (Gao&

Li, 2024). In response to the rapid evolution of communication technology and all-media ecology, there is an urgent need for transformation and upgrading of journalism and communication education in institutions of higher learning. “All-media” journalism and communication talents can be taken as the new goal and orientation of the training of applied talents in local journalism and communication colleges and universities, which will prompt the training of talents in relevant local colleges and universities to be aligned with the needs of the modern media industry, and the original cultivation system and mode need to be transformed, reshaped and optimized (Jin, 2024).

6.3 Teachers and administrators of Wuhan College of Arts and Sciences explore the strategic guiding ideology of practical education in journalism and communication majors.

In the context of the subversion of the traditional journalism and communication education mode by the smart media technology, how to train journalism and communication talents to buttress the industry's digital and intellectual upgrading, and how to innovate the path of talent cultivation and digitalization in journalism and communication education in colleges and universities in order to satisfy the urgent demand for new media talents in the era of smart media have become the important issues that need to be deeply investigated. It has become an important topic that needs to be explored in depth (Gao& Li, 2024).

1. Teacher Level

(1) To stimulate the teaching enthusiasm of university teachers.

(2) Increase the teaching willingness of university teachers to enhance practical education.

2. School Level

(1) Upgrading the teacher training system.

(2) Strengthening digital technology related to practical education.

(3) Establishing a cloud society for learning and exchange among university teachers.

Fang & Lu (2025) pointed out in the project-driven practical teaching reform of applied talent training for journalism and communication majors that project teaching is the direction of practical teaching reform of applied talent training for journalism and communication majors. Project teaching or project-based teaching is a kind of talent cultivation method that takes students as the main body, takes vocational ability cultivation as the principal, and takes the organic combination of theory and practice as the main way. Generally, it includes five links, such as

proposing teaching projects, forming project teams, developing project programs, organizing project implementation, and conducting project evaluation, etc. It has six characteristics, such as the vocational nature of the teaching objectives, the practical nature of the teaching content, the openness of the teaching method, the inquiry nature of the teaching process, the situational nature of the teaching environment, and the subjectivity of the teaching object and the team nature. The training of applied talents for modern journalism and communication majors requires an innovative training mode, and project teaching is the direction of practical teaching reform for the new communication class.

Through an in-depth research on the current status of the application of practice education in Wuhan Arts and Science College for teachers and administrators, this study concludes that the improvement of practice education is of great significance to the quality of teaching and the development of students. Currently, teachers do not pay much attention to practice education, the assessment mechanism is not perfect, and the skills update is lagging behind. In this regard, it is necessary to strengthen systematic training and provide targeted learning resources; to establish a sound assessment mechanism to motivate teachers to take the initiative to improve their skills; and to strengthen the role of administrators in supervising and guiding practical education in the curriculum guidelines. At the same time, teachers should focus on combining practical education with textbook knowledge and personalized teaching to enhance the effectiveness of teaching. Finally, it should be noted that the implementation of practical education in schools requires the concerted efforts of schools, teachers and relevant departments to meet the development needs of practical education.

7. Body of Knowledge

The study covers the following areas: development of a strategic approach to enhancing the use of practical education in the profession by teachers and administrators, Upgrading the practical teaching resource system, Institutionalization of Industry-Teaching Integration, Iterative plan for teachers' real-world competence, Student Competency Growth Tracking System, Quality assurance mechanism of the course, Tiered Practical Competency Development Program, Re-creation of Practical Teaching Scenarios, Innovation Literacy Incubation Project.It is shown in Figure 2.

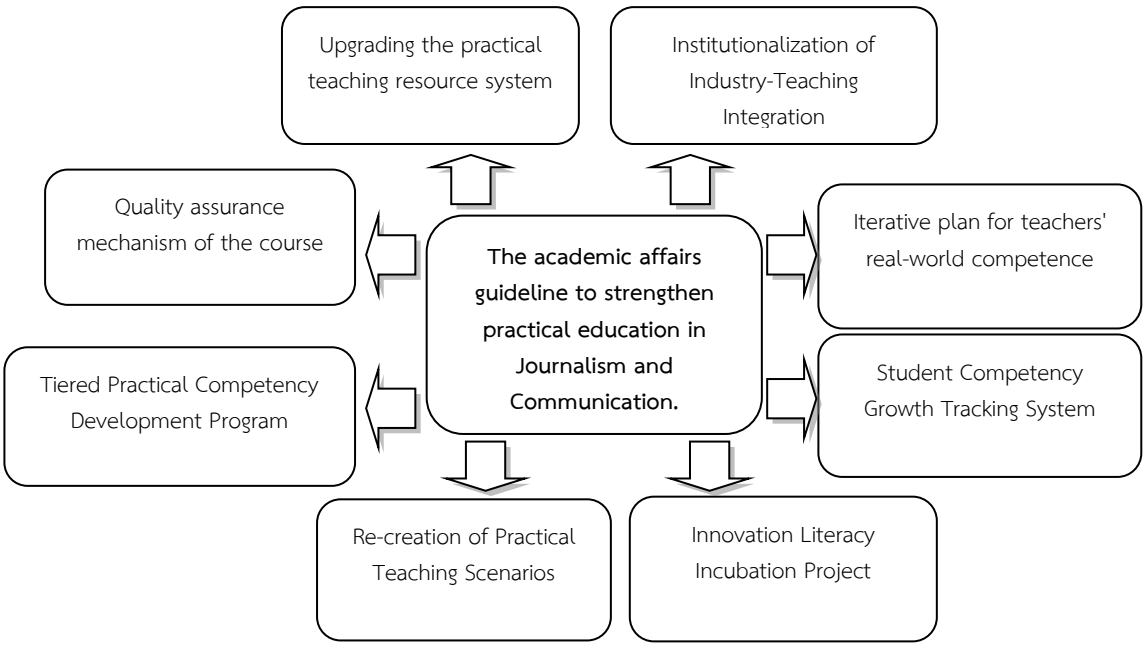

Figure 1 Body of knowledge

Based on the model, a strategic path for teachers and students of vocational colleges and universities to strengthen their professional practice can be refined, centering on: upgrading practical teaching resources, institutionalizing the integration of industry and education, iterating teachers' real-world competence, establishing a tracking system for students' competence, implementing curricular quality assurance, designing layered cultivation programs, reconfiguring real teaching scenarios, and incubating innovative literacy. The aim is to systematically improve the quality of vocational education and promote the development of students' vocational abilities.

8. Research Suggestions

8.1 Policy Recommendations

To tackle widespread problems like resource shortages and weak industry-academia collaboration, Wuhan College of Arts and Sciences should include data-driven methods in applying its academic guidelines. This calls for a multi-step plan starting with the smart use of resources to update equipment in busy areas. The college can use departmental practicum funds and also team up with technology companies to create modular training kits for the curriculum. In addition, setting up a practicum matching platform by working with regional media centers—inviting

industry editors to help design the curriculum and co-develop micro-credentials in new fields—will directly meet student practicum needs and help track important partnership results. To avoid policy delays and allow quick adjustments, forming an oversight committee to regularly check the practicum content integration and share updates is necessary. Alongside this, using a peer-mentoring model led by faculty with recent industry experience will help build a lasting culture of innovation. Eventually, by basing all changes on clear data and ongoing feedback, the college can turn general guidelines into measurable results, effectively closing the gap between management goals and classroom impact.

8.2 Implementation Suggestions

We need to follow academic rules better at Wuhan Arts and Science College. We must create a feedback system that links research, practice, and learning in the school. We will start a long-term study with former students and employers. This study will watch how graduates find jobs and use their skills over time. We will also compare our school with others. This will help us learn from schools that use mixed learning methods well. We will change the rules to fit other subjects. For example, we will add tools that show results instantly or build courses around real projects. We will set up ways for different departments to share research and facts. This will help us improve the school based on real evidence. This plan will keep our teaching and school rules up to date with new teaching methods and job market needs.

8.3 Suggestions for Further Research

To close the technology integration gap and explore new teaching methods, more focused research is essential. Future studies should focus on pilot programs that carefully test how new technologies work, like blockchain for credentialing and AI tools for personalized teaching and learning. To support this work, a special research fund should be created to encourage and grow these technological and teaching innovations. Besides adopting new technology, research should also create strong frameworks to measure the long-term effects of these guidelines on student skills and the flexibility of institutions. By following these research paths, the college can move from random trials to a clear innovation plan, making sure its academic strategies not only keep up with current trends but also actively shape future educational success.

9. References

Fang, Y. & Lu, B. (2025). Project-driven practical teaching reform of applied talent training for journalism and communication majors. **Journal of Lanzhou Institute of Technology.** 32(03). 144-147.

Gao, Y. & Li, Y. (2024). The Construction of Quality Evaluation System for Cultivating Applied Journalism and Communication Talents in the Age of Intelligence. **Beijing Education(Higher Education).** 7. 110-112.

Hu, K. & Li, Y. (2025). Trends, Dilemmas and Path Reconstruction of Journalism and Communication Talent Cultivation in the Era of Intelligent Communication. **News Communication.** 11. 73-75.

Hu, S. (2025). The Strategy of Mainstream Media to Do a Good Job in Major Theme Video Reporting--Taking the Practice of the News Communication Center of the Central Commission for Discipline Inspection and Supervision of the People's Republic of China as an Example. **News World.** 6. 46-48.

Huai, F. (2023). Research on the historical transmutation, evolutionary logic and optimization path of academic committee system of universities in China. **Heilongjiang Higher Education Research.** 41(12). 58-64.

Jin, J. (2024). Exploration on the Training Mode of Applied Journalism and Communication Talents in the New Era of “Total Mediaization”. **Western Radio and Television.** 45(01). 14-17.

Shen, B. (2025). Research on the Teaching Reform of Journalism and Communication Specialties in Colleges and Universities under the Cultivation of Innovative Talents. **Journal of Jiamusi Vocational College.** 41(05). 118-120.

Sheng, X. (2024). **Research on institutionalization construction of academic committees in “double first-class” university.** Henan : Henan University.

Wang, B. & Tian, H. (2025). From knowledge intermediary to innovation engine: deep plowing of discipline-based courses to enhance the comprehensive ability of journalism and communication talents. **Young Journalists.** 5. 58-63.

Wang, Y. (2023). **Research on collaborative governance system of university grassroots academic organizations.** Southwest : Southwest University,

Xiao, T. &Wang, W. F. (2024). Triple helix practical education model for journalism and communication majors. **News Outpost.** 20. 77-78.

Yan, W. (2025). Exploring the Teaching Practice of AIGC-Enabled Network and New Media Majors. **Media.** 9. 85-87.

Zhang, G. (2025). Innovative Practice of News Photography Quality Remodeling in the Background of Digitization. **Journalist Cradle.** 6. 129-131.

Zhang, H. (2025). Research on the Application Path and Multi-subject Practice Mode of Audiovisual Big Model in the Education of Journalism and Communication Disciplines. **Audiovisual Theory and Practice.** 3. 59-64.

Zhang, J. & Su, J. (2024). Confronting the Machine: The Dilemma and Breakthrough of Journalism Education in the Era of Intelligent Communication. **Young Journalists.** 9. 105-112.

Zhang, Y. (2025). Research on the Path of Innovation and Entrepreneurship Practice Education in Colleges and Universities in the Age of Digital Intelligence. **Industry and Technology Forum.** 24(10). 127-129.

Zhao, H. (2025). Embeddedness and Innovation: Exploring the Path of Numerical and Intellectual Cultivation of Journalism and Communication Talents under the Perspective of New-Quality Productivity--Taking Universities in Jilin Province as an Example. **Journal of Baicheng Normal College.** 39(03). 78-83.

Zhou, X. & Han, W. (2016). An Analysis of Existing Problems and Enhancement Paths in the Education of Research Methods in Journalism and Communication--Taking Wuhan University's Postgraduate Fine Course “Research Methods in Journalism and Communication” as an Example. **Henan Education (Higher Education).** 10. 63-65.

แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 (ด้านความสามารถการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์) มุ่งเน้นการเสริมสร้างจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจสำหรับนักเรียนนายสิบตำรวจศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 9*

GUIDELINES FOR DEVELOPING 21ST-CENTURY PEDAGOGY IN AI APPLICATION COMPETENCY: ENHANCING PROFESSIONAL ETHICS AND INTEGRITY FOR NON-COMMISSIONED POLICE OFFICERS AT THE PROVINCIAL POLICE TRAINING CENTER 9

บุรัสกร บุญรนันท์[1]
Burasakorn Boonranan[1]
ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 9[1]
Training Center of Provincial Police Region 9[1]
Email : burasakornboonranan@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการจัดการเรียนการสอน 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่เหมาะสมในการเสริมสร้างจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจสำหรับนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 9 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เชิงปริมาณ ได้แก่ นักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรม ตำรวจภูธร ภาค 9 รุ่นที่ 16 จำนวน 265 คน เชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้แทนอาจารย์ ศิษย์เก่า ผู้แทนทางด้านศาสนา ใช้แบบสอบถามศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนในการเสริมสร้างจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจ และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหาและตรวจสอบข้อมูลสามเส้า

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้ AI กระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยมีนโยบายชัดเจนจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองบัญชาการศึกษาจัดทำหลักสูตรแกนกลางและกระจายสู่ศูนย์ฝึกอบรมภาค 9 โอกาสพัฒนาอยู่ใน 3 ด้านหลัก (1) บทบาทผู้บริหารศูนย์ฯ ต้องสนับสนุนต่อเนื่องด้านนโยบาย วิสัยทัศน์ การวางแผนหลักสูตร และการเรียนรู้เชิงรุก (2) บทบาทครูผู้สอนที่เน้นถ่ายทอดแบบดั้งเดิมตามตำรา และ (3) บทบาทผู้เรียนแบบตั้งรับ ต้องอาศัยการกระตุ้นจากผู้สอน 2) แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนจริยธรรม ต้องใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เกิดเป็นความคิดรวบยอดทางจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจ ประโยชน์จากการวิจัย การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพให้ผู้สอนในรายวิชาจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจ

*Received: October 1, 2025; Revised: February 22, 2026; Accepted: March 10, 2026

อบรมนักเรียนตำรวจให้มีคุณลักษณะทางวิชาชีพที่ร่วมสมัยเหมาะแก่หน้าที่ตำรวจในศตวรรษที่ 21 รวมถึงสร้างคุณค่าต่อศูนย์ฝึกอบรมในการพัฒนาหลักสูตร และผู้สอนต่อไป

คำสำคัญ : จริยธรรม; จรรยาบรรณ; วิชาชีพตำรวจ; การเรียนการสอน; ศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

This research aims to 1) investigate the current state and challenges of applying artificial intelligence (AI) technology in instructional management to foster ethics and professional conduct among police trainees at the Police Training Center, Region 9 Provincial Police, and 2) explore appropriate AI development strategies for enhancing ethics and professional conduct in police cadets at the same center. The quantitative employed a sample comprising 265 police cadet students from the 16th cohort of the Provincial Police Training Center 9. For the qualitative, key informants were purposively selected from representatives of the teaching staff, alumni, and religious organizations. The tools for collecting data were questionnaires. Statistics used to analyses data included frequency and percentage, combining quantitative surveys to assess the current instructional practices in ethics and professional conduct with qualitative in-depth interviews. Data were analyzed using content analysis and triangulation.

Findings reveal strengths in instructional management processes, supported by clear policies from the Royal Thai Police Headquarters, where the Educational Command develops core curricula distributed to the Region 9 Police Training Center. Development opportunities span three key areas: (1) center administrators require sustained support in policy, vision, curriculum planning, and proactive learning facilitation; (2) instructors primarily employ traditional textbook-based delivery; and (3) learners exhibit passive engagement, necessitating instructor stimulation. 2) The study proposes proactive learning management aligned with 21st-century education, emphasizing hands-on experiences, conceptual application, and reflective practices in ethics and professional conduct to cultivate deep understanding, conceptual synthesis, and behavioral transformation among police cadets. Benefits include concrete guidelines for instructors to modernize ethics training, equipping trainees with contemporary professional attributes for 21st-century policing duties, while generating value for the Region 9 Police Training Center and other regions in curriculum and instructor development.

Keywords : Ethics; Code of Ethics; Police Profession; Teaching and Learning; The 21st century

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การจัดการศึกษาและหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ (นสต.) มีพันธกิจหลักในการสร้างบุคลากรที่มีความพร้อมทั้งความรู้ ทักษะทางยุทธวิธี ร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการตระหนักรู้ถึงจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจ เพื่อสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับศรัทธาของประชาชนในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ที่ได้กำหนดเป้าหมายการบริหารเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน การเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ การมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2546) โดยศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 9 มีพันธกิจสำคัญในการสร้าง นสต. ให้มีความรู้ความสามารถทางด้านงานตำรวจ เพื่อประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม รวมถึงทำนุบำรุง ส่งเสริม รักษาศิลปวัฒนธรรม และสืบสานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มุ่งเน้นให้มีความรู้และความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่บริการประชาชนตามหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพตำรวจ ซึ่งครอบคลุมถึงการปฏิบัติตามระเบียบวินัย การแสดงออกที่เหมาะสมภายใต้อำนาจหน้าที่ผู้สอน (กองบัญชาการการศึกษา, 2567) ยุคแห่งเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้การจัดการอบรมนักเรียนตำรวจต้องคำนึงถึงบริบทศตวรรษที่ 21 ซึ่งเทคโนโลยีดิจิทัลหรือ “Digital Disruption” จากการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 ส่งผลกระทบรุนแรงต่อการเรียนรู้ การทำงาน และวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม หากปรับตัวไม่ทันจะนำไปสู่ความล้มเหลวของหน่วยงาน (Christensen, 1997) ในขณะเดียวกัน Digital Disruption กระตุ้นการสร้างรูปแบบการทำงานใหม่ เพิ่มประสิทธิภาพลดต้นทุน เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และส่งเสริมจริยธรรมทางวิชาชีพ (Westerman, Bonnet & McAfee, 2014)

แนวทางการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความต้องการทักษะที่จำเป็นที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ผู้สอนมีบทบาทแตกต่างจากการจัดการเรียนการสอนแบบเดิม มีหน้าที่ในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนใหม่ ๆ การเรียนรู้แบบจริงและการเรียนรู้แบบการสอนให้น้อยเรียนรู้ให้มาก ผู้เรียนนั้นได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนเป็นเพียงผู้ที่คอยให้ความช่วยเหลือ (ฐิตินันท์ ดาวศรี และคณะ, 2564) โดยเฉพาะหลังจากวิกฤตการณ์ Covid - 19 ที่เป็นตัวเร่งให้เกิดการปรับตัวมีผลต่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาทั้งระบบ ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้เรียน และกระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองครั้งใหญ่ (ทิศนา แสงระวี และเรชา ชูสุวรรณ, 2565) รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ (สุนันท์ สีพาย และไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2561) ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัว ครูผู้สอนต้องเปลี่ยนจากผู้ถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้อำนวยความสะดวก ผู้แนะแนว รวมทั้งต้องพัฒนาทักษะดิจิทัลเพื่อออกแบบและบริหารจัดการการเรียนรู้ที่ซับซ้อนขึ้น ด้านผู้เรียนต้องเปลี่ยนจากผู้รับสารแบบตั้งรับ (Passive) ไปเป็นผู้มีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ (Active) มีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการความยืดหยุ่นและเข้าถึงได้ง่ายจากเทคโนโลยีดิจิทัล (พิชญ์สินี มะโน, 2562) ซึ่งทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้เรียนต้องพัฒนาประกอบไปด้วย E (4R + 7C) E คือ Ethical Person (คุณธรรม จริยธรรม) 4R ได้แก่ (1) อ่านออก (Reading) (2) เขียนได้ (Writing) (3) ทักษะการคำนวณ (Arithmetic) และ (4) การมีเหตุผล (Reasoning) 7C ได้แก่ (1) ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (2) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (3) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม (4) ทักษะการสื่อสาร (5) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และ

เทคโนโลยีสารสนเทศ (6) ทักษะอาชีพและการใช้ชีวิต และ (7) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข, 2557)

ประเด็นการเรียนรู้เรื่องจริยธรรมและจรรยาบรรณในยุคนี้ จำเป็นต้องมีแนวทางที่เหมาะสมรองรับ และสอดคล้องกับระบบคุณค่าทางสังคมของวิชาชีพต่าง ๆ อาทิ แพทย์ วิศวกร นักบัญชี นักการตลาด รวมถึงวิชาชีพตำรวจ ซึ่งต่างก็ต้องเผชิญกับสถานการณ์ภายใต้แรงกดดันจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี จริยธรรมในวิชาชีพ (Professional Ethics) ได้กลายเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ไม่อาจละเลยได้ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและรับผิดชอบ (Schwab, 2017) จริยธรรมในวิชาชีพเป็นเสมือนรากฐานสำคัญที่ช่วยธำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือ ศักดิ์ศรี และมาตรฐานของวิชาชีพนั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาชีพตำรวจมีการกำหนดให้นักเรียนนายสิบตำรวจ (นสต.) ส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัว ในแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านครูผู้สอนต้องเปลี่ยนจากผู้ถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้อำนวยความสะดวก ผู้แนะแนวและเป็นผู้ร่วมเรียนรู้ที่ต้องเปิดรับการเรียนรู้และปรับตัวอยู่เสมอ และที่สำคัญครูในยุคศตวรรษที่ 21 จะต้องพัฒนาการออกแบบและบริหารจัดการการเรียนรู้ที่ซับซ้อนหลากหลายและผนวกเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน (พิชญ์สินี มะโน, 2562)

หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ (นสต.) เป็นหลักสูตรที่สำคัญของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นการสร้างบุคลากรที่มีความพร้อมทั้งความรู้ ทักษะทางยุทธวิธี ร่างกายและจิตใจ รวมถึงการตระหนักรู้ถึงจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจ เพื่อสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับศรัทธาของประชาชนในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ที่ได้กำหนดเป้าหมายการบริหารเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน การเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ การมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ ตอบสนองความต้องการของประชาชน และการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ (พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546) เพื่อก่อให้เกิดความผาสุกและความอยู่ดีกินดีของประชาชน ความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของสังคม

ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร ภาค 9 มีพันธกิจสำคัญในการสร้าง นสต. ให้มีความรู้ความสามารถทางงานตำรวจ เพื่อประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม มุ่งเน้นให้มีความมุ่งมั่นปฏิบัติหน้าที่บริการประชาชนตามหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพตำรวจ ครอบคลุมการปฏิบัติตามระเบียบวินัยและการแสดงออกที่เหมาะสมภายใต้อำนาจหน้าที่และผู้ฝึกอบรมของศูนย์ฯ จำเป็นต้องพัฒนาหาแนวทางเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้กับหลักสูตร นสต. ด้วยการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศ และต้องเสริมสร้างแนวทางที่มีประสิทธิภาพทันต่อยุคสมัยศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะด้านการสร้างจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจ

จากความสำคัญและที่มาของปัญหาดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในการเสริมสร้างจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจ สำหรับนักเรียนนายสิบตำรวจศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 9 เพื่อพัฒนาแนวทางการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับยุคสมัยปัจจุบัน และสามารถปฏิบัติหน้าที่อันเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 9

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่เหมาะสมในการเสริมสร้างจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจสำหรับนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 9 ในวิชาชีพตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 9

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 9

3.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่เหมาะสมในการเสริมสร้างจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจสำหรับนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 9 ในวิชาชีพตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 9

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจ สำหรับนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร ภาค 9 ในด้านการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ โดยมีวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เชิงปริมาณและคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณสุ่มอย่างง่าย 265 คน นสต. รุ่น 16 (Krejcie & Morgan, 1970) เชิงคุณภาพเลือกเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้เชี่ยวชาญ 13 คน เชิงปริมาณใช้แบบสอบถามศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา PNI Modified เชิงคุณภาพสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์เนื้อหา สรุปประเด็น เชื่อมโยงข้อมูลทั้งสองวิธี ตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ดำเนินการมกราคม 2568 - มกราคม 2569 เพื่อสร้างแนวทางพัฒนา AI จริยธรรมตำรวจศตวรรษที่ 21 โดยมีกระบวนการวิจัยตามลำดับดังนี้

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาพตำรวจ สำหรับนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร ภาค 9 ในด้านการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

4.1.1 ประชากร คือ นักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร ภาค 9 รุ่นที่ 16 จำนวน 850 คน (ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร ภาค 9, 2568)

4.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรม ตำรวจภูธร ภาค 9 รุ่นที่ 16 จากจำนวนประชากรทั้งหมด กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 265 คน และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling)

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาข้อมูลเอกสาร (Document Analysis) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) มีรายละเอียด ดังนี้

4.2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน ทั้งสิ้น 13 ท่าน ประกอบด้วย

1) ผู้แทนอาจารย์ - ครู ในศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร ภาค 9 จำนวน 2 ท่าน

2) ศิษย์เก่านักเรียนนายสิบตำรวจ จำนวน 2 ท่าน

3) ข้าราชการตำรวจ ผู้ดูแลนักเรียนนายสิบ จำนวน 2 ท่าน

4) ผู้แทนทางด้านศาสนา ที่เกี่ยวข้องกับการสอนหลักจริยธรรม จำนวน 2 ท่าน

5) อาจารย์ในระดับอุดมศึกษาผู้เชี่ยวชาญทางการจัดการเรียนการสอน จำนวน 1 ท่าน

6) ผู้บริหารสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 2 ท่าน

7) ผู้แทนศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมและพัฒนาคุณธรรม กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 1 ท่าน

4.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ในการเสริมสร้างจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจ สำหรับนักเรียนนายสิบตำรวจศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 9 ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจน และความเที่ยงตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากความเห็นขอผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้

4.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการวิเคราะห์ตีความเนื้อหา ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าค้นหาความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้ ตรวจสอบข้อมูลจากเอกสาร จากแบบสัมภาษณ์ เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

5. ผลการวิจัย

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ในการเสริมสร้างจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจ สำหรับนักเรียนนายสิบตำรวจศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 9 นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

5.1 สภาพปัจจุบันและปัญหาในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 9 จากการสำรวจสภาพปัจจุบันและปัญหาในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) พบว่า

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนนายสิบตำรวจ พบว่า ข้อมูลทั่วไปของระดับการศึกษาของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร ภาค 9 ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากมีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 45.28 รองลงมาก คือ ปริญญาตรี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 39.25 และระดับ ปวส. จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 15.47 ตามลำดับ ดังตารางที่ 1 และนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร ภาค 9 ที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับประสบการณ์ในการใช้เครื่องมือที่เกี่ยวกับ AI เพื่อการศึกษา ส่วนมาก เคยใช้

มากกว่า 10 ครั้ง จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 46.04 รองลงมาก คือ เคยใช้ 1-5 ครั้ง จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 29.06 และ ไม่เคยใช้ จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 14.72 ตามลำดับ

5.1.2 ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ AI ในการเรียน ผลการศึกษาข้อมูลความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ AI ในการเรียนของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร ภาค 9 รุ่นที่ 16 จำนวน 265 คน พบว่า นักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร ภาค 9 ที่ตอบแบบสอบถามมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ AI ในการเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทราบถึงประโยชน์ของการนำ AI มาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาก คือ เข้าใจหลักจริยธรรมพื้นฐานในการใช้ AI เพื่อการศึกษา และทราบถึงข้อจำกัด ความเสี่ยงของการใช้ AI ในการเรียนการสอน (เช่น ความแม่นยำของข้อมูล) ตามลำดับดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดง ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ AI ในการเรียนของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร ภาค 9 (n=265)

ที่	ข้อความ	ระดับ		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1	ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือ AI ที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอน	3.32	0.81	มาก
2	ท่านทราบถึงประโยชน์ของการนำ AI มาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน	3.78	0.75	มากที่สุด
3	ท่านทราบถึงข้อจำกัด ความเสี่ยงของการใช้ AI ในการเรียนการสอน (เช่น ความแม่นยำของข้อมูล)	3.62	0.73	มากที่สุด
4	ท่านเข้าใจหลักจริยธรรมพื้นฐานในการใช้ AI เพื่อการศึกษา	3.75	0.76	มากที่สุด
	รวม	**3.62**	**0.76**	**มากที่สุด**

5.1.3 ทัศนคติและการประยุกต์ใช้ AI ในการเรียนการสอน การศึกษาวิจัยพบว่า นักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร ภาค 9 มีทัศนคติเชิงบวกและมีแนวโน้นในการประยุกต์ใช้ AI ในการเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า AI ช่วยให้เข้าถึงแหล่งข้อมูลและความรู้ที่หลากหลายและรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ย มากที่สุด รองลงมา คือ AI ช่วยลดภาระงานบางอย่างของผู้สอน/ผู้เรียน (เช่น การตรวจงาน การสรุปเนื้อหา) และ AI ช่วยให้การเรียนรู้/การสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ตามลำดับ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของทัศนคติและการประยุกต์ใช้ AI ในการเรียนการสอนของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร ภาค 9

ที่	ข้อความ	ระดับ		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1	AI ช่วยให้การเรียนรู้/การสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น	4.36	0.60	มากที่สุด
2	AI ช่วยในการปรับแต่งเนื้อหาการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน	4.20	0.61	มากที่สุด
3	AI ช่วยลดภาระงานบางอย่างของผู้สอน/ผู้เรียน (เช่น การตรวจงาน การสรุปเนื้อหา)	4.43	0.59	มากที่สุด
4	AI ช่วยให้เข้าถึงแหล่งข้อมูลและความรู้ที่หลากหลายและรวดเร็ว	4.51	0.55	มากที่สุด
5	การใช้เครื่องมือ AI เพื่อการเรียนการสอนเป็นเรื่องง่ายและไม่ซับซ้อน	4.24	0.63	มากที่สุด
6	ท่านมีความตั้งใจที่จะใช้ AI ในการเรียนการสอนในอนาคต	4.26	0.68	มากที่สุด
7	ท่านได้รับการสนับสนุนด้านเทคนิคหรือการฝึกอบรมที่เพียงพอในการใช้ AI	3.76	0.87	มากที่สุด
8	การใช้ AI ในชั้นเรียนส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันระหว่างผู้เรียน	4.08	0.68	มากที่สุด
9	ท่านกังวลว่าการใช้ AI จะส่งผลกระทบต่อทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาด้วยตนเองของผู้เรียน	3.42	0.93	มาก
10	ท่านเชื่อว่า AI ควรถูกใช้เป็นเครื่องมือเสริมในการเรียนการสอน ไม่ใช่การใช้แทนที่ครู/อาจารย์	4.19	0.85	มากที่สุด
	รวม	**4.15**	**0.70**	**มากที่สุด**

5.1.4 ภาพรวมในการจัดการเรียนการสอนในการเสริมสร้างจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจ แบ่งเป็นประเด็นความคิดเห็น ดังนี้

1) ประเด็นด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนในการเสริมสร้างจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร พบว่า ใช้แนวทางจากตำราเรียนฉบับนี้เป็นแนวทางสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ ผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มผู้แทนอาจารย์ - ครู ในศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร

2) บทบาทของผู้บริหารศูนย์ฝึกอบรม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนตามข้อกำหนด และมีการวางแผนเป็นขั้นตอนอย่างเป็นระบบ และปรับปรุงให้ทันสมัยตลอดเวลา การจัดการเรียนการสอนในการเสริมสร้างจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจ จะสามารถ

ดำเนินไปได้นั้น พบว่า จำเป็นที่จะต้องได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องในเชิงนโยบาย วิสัยทัศน์ การบริหารจัดการ การวางแผนพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนานักเรียน นสต. เพื่อเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ต่อไปในอนาคต โดยกำหนดเป็นนโยบายชัดเจน วางกรอบการเรียนการสอน ตลอดจนแผนการเรียนการสอน

3) บทบาทของครูผู้สอนในฐานะผู้ถ่ายทอดความรู้ ต้องปรับให้เข้ากับผู้เรียน ทันความเปลี่ยนแปลง และพัฒนาศักยภาพผู้สอนต่อเนื่อง บทบาทของครูผู้สอนในฐานะผู้ถ่ายทอดความรู้ในการเสริมสร้างจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจ โดยทั่วไป พบว่า บทบาทของครูผู้สอนเป็นบทบาทหลักในการถ่ายทอดความรู้ ในลักษณะแบบดั้งเดิม โดยครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดเป็นหลัก

4) บทบาทของผู้เรียนต่อการเรียนการสอนที่เป็นแบบดั้งเดิม และต้องปรับปรุง บทบาทของผู้เรียนต่อการเรียนการสอน พบว่า มีลักษณะแบบดั้งเดิม คือการเรียนแบบตั้งรับ (Passive) มีการเรียนรู้ตามแผนการสอนและสามารถปรับตัวตามเทคโนโลยีได้ บางส่วนอาจจะยังคงต้องอาศัยการกระตุ้นจากผู้สอน

5.1.5 การเรียนการสอนจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจในศตวรรษที่ 21

1) ความสำคัญของการเรียนการสอนจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจในศตวรรษที่ 21 พบว่า มีความสำคัญ นสต. ต้องมีพื้นฐานด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับหลักคำสอนทางศาสนาเป็นการปลูกฝังให้ นสต. หรือผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นข้าราชการตำรวจที่ดี เป็นที่พึ่งของประชาชนได้ ดำรงตนให้เหมาะแก่เกียรติศักดิ์ของการเป็นข้าราชการตำรวจ ดังข้อความจากการสัมภาษณ์

2) แนวนโยบาย แนวทางการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า แนวทางในการจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามแนวทางของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.) จากนั้นกองบัญชาการศึกษา (บช.ศ.) ทำหน้าที่ในการรับนโยบายออกแบบหลักสูตรแกนกลาง โดยศูนย์ฝึกผู้บริหารของศูนย์ฝึกอบรมฯ เป็นผู้นำหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดมาปรับใช้กับการเรียนการสอนตามบริบทพื้นที่ ดังข้อความจากการสัมภาษณ์

5.1.6 การเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาลกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ จากแนวคิดธรรมาภิบาลซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งในกาจัดการภาครัฐแนวใหม่ จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นถึงความสำคัญของการสอดแทรกคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในประเด็น 1) การทำงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การทำงานแบบมืออาชีพ 3) เสริมสร้างทัศนคติเรื่องจริยธรรมและจรรยาบรรณ และ 4) การคำนึงถึงประสิทธิภาพในการทำงาน

5.2 แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่เหมาะสมในการเสริมสร้างจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจสำหรับนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 9 ในวิชาชีพตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 9 พบว่า บริบทของวิชาชีพตำรวจที่จำเป็นจะต้องเน้นเรื่องวินัยในการปฏิบัติหน้าที่เป็นสำคัญ จำเป็นจะต้องเน้นจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจควบคู่กันไปโดยขาดมิได้ เห็นถึงความสำคัญของการจัดรูปแบบการเรียนรู้ไม่เน้นการท่องจำ แต่จะต้องเน้นประสบการณ์ การประยุกต์ใช้แนวคิดการสะท้อนความคิด จนสามารถเกิดความเข้าใจและความคิดรวบยอด ใช้ Active Learning สร้างประสบการณ์ สะท้อนคิดบูรณาการจริยธรรมข้ามวิชา เพื่อสร้างศีลธรรมจากภายในเพื่อพฤติกรรมปฏิบัติหน้าที่อย่างยั่งยืนโดยไม่พึ่งปัจจัยภายนอก ซึ่งเป็น Soft Skills ป้องกันผลกระทบต่อผู้รับบริการทุกวิชาชีพ

6. อภิปรายผลการวิจัย

แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่เหมาะสมในการเสริมสร้างจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจสำหรับนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 9 ในวิชาชีพตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 9 สามารถอภิปรายผลได้ ดังต่อไปนี้

6.1 สภาพปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนในการเสริมสร้างจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 9

6.1.1 ภาพรวมในการจัดการเรียนการสอนในการเสริมสร้างจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจ ผลการวิจัยพบประเด็นภาพรวมในการจัดการเรียนการสอนในการเสริมสร้างจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจ คือ 1) การจัดการเรียนการสอน ตามตำราเรียนแกนกลางรายวิชาจริยธรรมและจรรยาบรรณตำรวจ ซึ่งออกโดยส่วนกลาง 2) บทบาทของผู้บริหารศูนย์ฝึกอบรมผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนานักเรียน นสต. โดยกำหนดเป็นนโยบายชัดเจน วางกรอบการเรียนการสอน ตลอดจนแผนการเรียนการสอน 3) ครูผู้สอนมีบทบาทหลักในการถ่ายทอดความรู้โดยทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดเป็นหลัก และ 4) บทบาทของผู้เรียนต่อการเรียนการสอนลักษณะแบบตั้งรับ ซึ่งสอดคล้องกับ พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข (2557) ได้เปรียบเทียบกระบวนทัศน์การสอนแบบเดิมและกระบวนทัศน์การสอนแบบใหม่ โดยกล่าวถึงการสอนแบบเดิมไว้ว่า (1) การสอนเป็นการทำตามหรือทำให้เหมือนต้นแบบ เช่น ผู้เรียนทำหรือปฏิบัติตามครู การเรียนการสอนเป็นโปรแกรมที่มีมาตรฐานไม่มีการยืดหยุ่น การเรียนการสอนเป็นการรับความรู้จากครูผู้สอนโดยตรง เน้นทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (2) การเรียนรู้ภายในขอบเขตโรงเรียน เช่น ครูเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ การเรียนรู้เป็นแบบแยกส่วน ประสบการณ์การเรียนรู้เกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียน ซึ่งจำกัดเวลา สถานที่ และโอกาสของผู้เรียน ในขณะที่ รูปแบบการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู พบปัญหาการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันนั้น ครูต้องมีการดำเนินตามนโยบายและได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานต้นสังกัดให้มีการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และพัฒนาครูแนวใหม่ซึ่งอยู่ในช่วงศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ครูผู้สอนเกิดการปรับตัวในการพัฒนาการสอน (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2564)

6.1.2 การเรียนการสอนจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจในศตวรรษที่ 21

1) ความสำคัญของการเรียนการสอนจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจในศตวรรษที่ 21 เป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินชีวิตและการทำงาน เป็นการปลูกฝังให้นักเรียนนายสิบตำรวจเป็นข้าราชการตำรวจที่ดี สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ สุพากรณ์ ประทุม และคณะ (2560) เรื่อง จริยธรรมของตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ข้าราชการตำรวจชั้นประทวนมีการปฏิบัติหน้าที่ตามจริยธรรม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ข้าราชการตำรวจต้องเคารพ ศรัทธา และยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อยู่ในระดับมากที่สุด อีกทั้ง นำพล พรหมการัตน์ และพูนชัย ปันธิยะ (2561) ศึกษาเรื่องการเสริมสร้างจริยธรรมตำรวจแนวพุทธ พบว่า ตำรวจมีภารกิจในการดูแลประชาชนและดูแลความสงบเรียบร้อยของสังคม ตลอดจนเป็นความหวังที่ประชาชนหวังพึ่งพาเมื่อมีเหตุร้ายเกิดขึ้น ตำรวจจึงต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างมีจริยธรรมเพื่อเป็นตำรวจของประชาชนอย่างแท้จริง

2) แนวนโยบาย/แนวทางการจัดการเรียนการสอน กำหนดตามแนวทางของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.) และกองบัญชาการศึกษา (บช.ศ.) ทำหน้าที่ในการรับนโยบายออกแบบหลักสูตร

แกนกลาง จากนั้นศูนย์ฝึกอบรมฯ เป็นผู้นำหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดมาปรับใช้กับการเรียนการสอนตามบริบทพื้นที่ ซึ่งเป็นหลักสูตรการฝึกอบรมที่สร้างบุคลากรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้มีความรู้ ทักษะทางยุทธวิธี (กองบัญชาการการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2566) ซึ่งการที่จะสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้นั้น จะต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การบริหาร ครู หลักสูตร โรงเรียน ห้องเรียน เป็นต้น (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข, 2557) อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนรู้ในยุคสมัยนี้จำเป็นต้องมุ่งเน้น Active Learning เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม การร่วมมือกันระหว่างผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงออกการได้พูด ได้ฟัง ได้อ่าน ได้เขียน และได้สะท้อน ความรู้สึกหรือความคิดเห็นจากความรู้ที่ผู้เรียนได้รับ (Mayers & Jones, 1993)

6.1.3 การเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาลกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ควรมีการสอดแทรกคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังต่อไปนี้ 1) การทำงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การทำงานแบบมืออาชีพ 3) การคำนึงถึงประสิทธิภาพในการทำงาน 4) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อเสริมสร้างประเด็นข้างต้นนี้ให้เป็นจรรยาบรรณติดตัว นสต. สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ณภัทร ทินราช (2567) เรื่อง แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมและจรรยาบรรณ ในวิชาชีพตำรวจสำหรับนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 พบว่า ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจ ให้ความสำคัญกับความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ในการรวบรวมพยานหลักฐาน แสดงความเป็นมืออาชีพ และธรรมาภิบาลมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการนำแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ไปประยุกต์ใช้ (ศิรินันท์ ทิพย์เจริญ, 2555)

6.2 แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 9 อัตลักษณ์วิชาชีพตำรวจมีความจำเป็นต้องเน้นเรื่องวินัยในการปฏิบัติหน้าที่เป็นสำคัญ แต่อย่างไรก็ตามจะต้องเน้นจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจด้วย ซึ่งควรตระหนักถึงความสำคัญของจริยธรรมและจรรยาบรรยาบรรณ โดยเรียนรู้จากกระบวนการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่หลากหลายรูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับ กมลวรรณ คารมปราชญ์ คล้ายแก้ว และพิชชาดา ประสิทธิโชค (2564) เรื่อง แนวทางการจัดการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้เรียนระดับปริญญาตรี พบว่า แนวทางการสอนคุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้เรียนระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า แนวทางการสอนคุณธรรมจริยธรรมใช้รูปแบบในการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยออกแบบเนื้อหาให้ผู้เรียนสามารถฝึกคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องราวหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ภายในชั้นเรียน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based learning: PBL) ที่มีต่อคุณค่าทางจริยธรรม อีกทั้ง การจัดการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐานส่งผลให้ความไวทางจริยธรรม (Marques, 2018) Farideh et al. (2019) การเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case based learning: CBL) เป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักศึกษาพยาบาล สอดคล้องกับ ปาริชาติ ธีระวิทย์ (2561) กล่าวถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรมต้องใช้การบูรณาการวิธีการที่หลากหลายให้เหมาะสมกับบริบทของชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ วิเคราะห์ และฝึกฝนได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การพัฒนานั้นจะต้องพัฒนาทางด้านจิตใจและพฤติกรรมไปพร้อมกัน เพื่อให้เกิดพฤติกรรมจริยธรรมตามที่พึงประสงค์ โดยการจัดการ

เรียนรู้ทุกรายวิชามุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เนื่องจากวิธีการดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่คาดหวังได้ในท้ายที่สุด (ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2551)

7. องค์ความรู้ใหม่

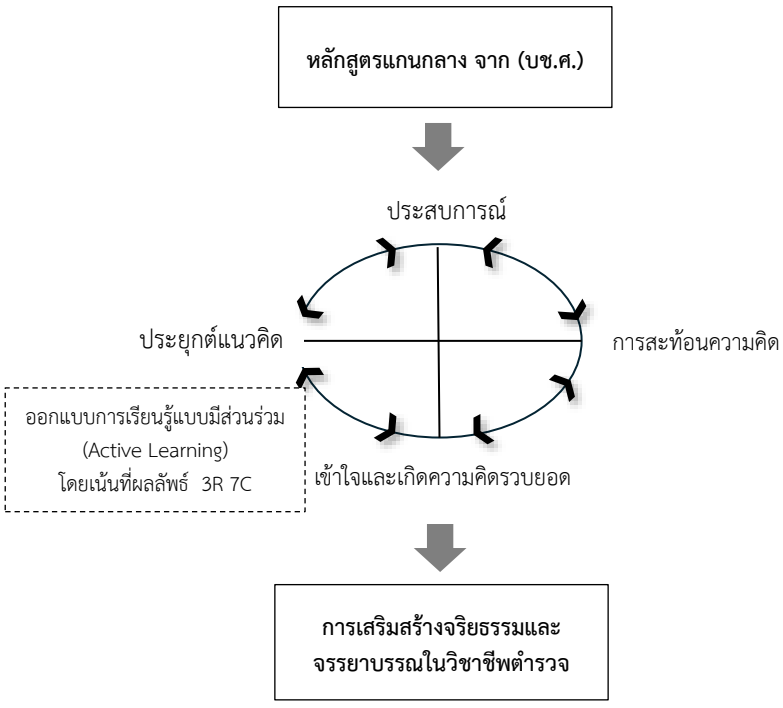
องค์ความรู้ใหม่ที่นำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ของศูนย์ฝึกอบรมตำรวจ

1) สร้างพฤติกรรมจริยธรรมยั่งยืนของนักเรียนตำรวจศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร ปรับเปลี่ยนการสอนแบบท่องจำ ครูผู้ฝึกสอน ถ่ายทอดความรู้และทักษะแก่ นักเรียนตำรวจแบบ Active Learning เพิ่มการเรียนรู้คงอยู่ 50% สร้างพฤติกรรมจริยธรรมจากภายใน

2) การบูรณาการการเรียนรู้จริยธรรมในทุกวิชา โดยครูผู้ฝึกสอน บูรณาการจริยธรรม ข้าม 6 วิชา (ยุทธวิธี, กฎหมาย) ฝึกพัฒนาทางจริยธรรม สร้างทักษะวิเคราะห์ของนักเรียนตำรวจ โดยนำกรณีศึกษาเพิ่มความเข้าใจและประสบการณ์ ในศูนย์ฝึก โดยศูนย์ฝึกอบรมตำรวจีโดยครูผู้ฝึกสอน สอดแทรก 4 ธรรมาภิบาลทุกการเรียนและการฝึก นักเรียนตำรวจ สร้างจรรยาบรรณติดตัว พัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ นสต.

3) การปรับเปลี่ยนบทบาทและพฤติกรรมการสอน ของครูผู้ฝึกสอนศูนย์ฝึกอบรมตำรวจ โดยครูผู้ฝึกสอน เปลี่ยนจากถ่ายทอด เป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดกิจกรรมให้นักเรียนตำรวจ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุก และมีสมรรถนะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอน

4) ปรับกระบวนการประเมินจริยธรรมและจรรยาบรรณ ด้วยเครื่องมือประเมินใหม่ที่สะท้อนสมรรถนะการนำไปประยุกต์ใช้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ในการเสริมสร้างจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจ สำหรับนักเรียนนายสิบตำรวจศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 9
ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

8.1.1 จัดทำแผนพัฒนาครูผู้ฝึกสอนอย่างเป็นระบบ โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เทคนิคการเป็นผู้อำนวยความสะดวก และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

8.1.2 สนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร สำหรับการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนกรณีศึกษา และเครื่องมือประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

8.1.3 ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างครูผู้ฝึกสอนผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) เพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน

8.1.4 ปรับระบบการประเมินผล ให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยเน้นการประเมินสมรรถนะและพฤติกรรมจริยธรรมในสถานการณ์จริง

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ครูควรพัฒนาและทดลองใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในรูปแบบเฉพาะสำหรับวิชาจริยธรรมและจรรยาบรรณตำรวจ เช่น การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) และการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา (CBL) พร้อมทั้งประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจอย่างเป็นระบบ

8.2.2 ครูควรพัฒนาสมรรถนะครูผู้ฝึกสอน ในการปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้อำนวยความสะดวก รวมทั้งการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนเพื่อรองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาการนำแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปใช้ในการออกแบบการเรียนการสอน คำนึงถึงผู้เรียนจะต้องได้รับการลงมือปฏิบัติเฉพาะสำหรับวิชาจริยธรรมและจรรยาบรรณตำรวจในวิชาชีพเฉพาะอื่นๆ เช่น ทหาร หน่วยงานความมั่นคง พยาบาล ต่อไป

9. บรรณานุกรม

กมลวรรณ คารมปราชญ์ คล้ายแก้ว และพิชชาดา ประสิทธิโชค. (2564). แนวทางการจัดการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้เรียนระดับปริญญาตรี. **วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร.** 11(1). 211-220.

กองบัญชาการการศึกษา. (2566). **ตำราเรียน รายวิชา ศท. 21101 จริยธรรมและจรรยาบรรณตำรวจ.** กรุงเทพฯ : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

กองบัญชาการการศึกษา. (2567). **หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ.** กรุงเทพฯ : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2564) รูปแบบการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่21ของครูโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพในการศึกษาชั้นเรียนและการชี้แนะโดยพี่เลี้ยงของมหาวิทยาลัย. **วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ.** 11(2). 75-92.

ฐิตินันท์ ดาวศรี และคณะ. (2564). แนวทางการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. **วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.** 11(1). 59-74.

ณภัทร ทินราช. (2566). แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจสำหรับนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3. **วารสารพุทธนวัตกรรมปริทรรศน์.** 4(3). 105-118.

ณภัทร ทินราช. (2567). **เอกสารคำสอน วิชาจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ.** นครราชสีมา : ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3.

ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2551). **การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศ.** กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรมสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).

ทิศนา แสงระวี และ เรชา ชูสุวรรณ. (2565).ครูไทยกับการจัดการเรียนรู้ในยุค Digital Disruption. **วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์.** 9(4). 13-26.

นำพล พรหมการัตน์ และพูนชัย ปันธิยะ. (2561). การเสริมสร้างจริยธรรมตำรวจแนวพุทธ. **วารสารพุทธศิลปกรรม.** 1(2). 46-59.

ปาริชาติ ธีระวิทย์. (2561). การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21. **วารสารเทคโนโลยีภาคใต้.** 11(1). 31-39.

พิชญ์สินี มะโน. (2562). ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงใน ยุค digital disruption ต่อการศึกษา. **วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม**. 18(1). 1-6.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข. (2557). **การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิรินันท์ ทิพย์เจริญ. (2555). ธรรมาภิบาลกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย. **สหวิทยาการและความยั่งยืนปริทัศน์ไทย.** 1(2). 97–103.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2546). **พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 100 ก 9. ตุลาคม 2546.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

สุนันท์ สีพาย และไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2561). เปลี่ยนผ่านการศึกษาไทยสู่การศึกษา 4.0. **วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.** 24(2). 13-27.

สุพากรณ์ ประทุม, สังคม ศุภรัตนกุล และจุรีวัลย์ ภักดีวุฒิ. (2560). จริยธรรมของตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดกาฬสินธุ์. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.** 11(1). 187–194.

Christensen, C. (1997). **The Innovator's Dilemma.** Boston : Harvard Business School.

Farideh, N., Masumeh, H., Yaser, M., & Nazafarin, G. (2019). The Effects of Nursing Ethics Education through Case-based Learning on Moral Reasoning among Nursing Students. **Nurse Midwifery Study.** 8(2). 85-90.

Krejcie, R. & Morgan, D. (1970). Determining sample sizes for research activities. **Educational and Psychological Measurement.** 30(3). 607-610.

Marques, L. (2018). Active Methodologies as Strategies to Develop Education in Values in Nursing Graduation. **Escola Anna Nery.** 22(3). e20180023.

Mayers, C. and Jones, T. (1993). **Promoting active learning: strategies for the college classroom.** San Francisco : Jossey-Bass.

Schwab, K. (2017). **The Fourth Industrial Revolution.** New York : Crown Publishing Group.

Westerman, G., Bonnet, D., & McAfee, A. (2014). **Leading Digital: Turning Technology into Business Transformation.** U.S./Canada : Harvard Business Press.

องค์ประกอบการจัดการขยะให้เป็นศูนย์ในสถานศึกษา*
COMPONENTS OF ZERO WATE MANAGEMENT IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS

เอกราช โฆษิตพิมานเวช[1], ชญานิศ โฆษิตพิมานเวช[2]
Ekkarach Kositpimanvach[1], Chayanit Kositpimanvech[2]
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น[1,2]
Mahachulalongkornrajavidyalaya University[1,2]
Email : janeney_za@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ เป็นการศึกษาองค์ประกอบการจัดการขยะให้เป็นศูนย์ในสถานศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การจัดการขยะควรเริ่มปลูกฝังให้กับนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียนนำความรู้และประสบการณ์ไปประชาสัมพันธ์ส่งต่อถึงผู้ปกครองและชุมชนต่อไป เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการขาดความรู้ ความเข้าใจ และแรงจูงใจในการคัดแยกและนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม องค์ประกอบการจัดการขยะให้เป็นศูนย์ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก คือ การลดการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) การรีไซเคิล (Recycle) และการหลีกเลี่ยงการสร้างขยะ (Avoid) องค์ประกอบการจัดการขยะให้เป็นศูนย์ในสถานศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นนโยบายในการส่งเสริมการจัดการขยะอย่างยั่งยืนในสถานศึกษา และสามารถขยายผลไปยังชุมชนโดยรอบ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อไป สำหรับผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องในการวางแผน และยุทธศาสตร์การบริหารในด้านต่างๆ ภายในองค์กร ให้มีความสอดคล้อง กับนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ รวมถึงการส่งเสริมหลักธรรมที่เหมาะสมไปบูรณาการกับการพัฒนาสังคมชุมชนและสิ่งแวดล้อม สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และสามารถเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการขยะอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : องค์ประกอบ; การจัดการขยะให้เป็นศูนย์; สถานศึกษา

*Received: June 4, 2025; Revised: September 22, 2025; Accepted: September 29, 2025

ABSTRACT

This scholarly essay examines the components of zero waste management in educational institutions. The study's findings concluded that waste management should be instilled in students at educational institutions so that they may share their knowledge and experience with their parents and communities. This is to methodically tackle difficulties, particularly those involving a lack of information, awareness, and desire to properly separate and reuse trash. The four key components of zero waste management are: minimize usage, reuse, recycle, and prevent producing garbage. The components of zero waste management in educational institutions may be utilized as a policy to encourage sustainable waste management at educational institutions, and they can be extended to neighboring communities to improve quality of life and the environment. Executives and those involved in various aspects of the organization's planning and management strategies must be consistent with the policy and plan to promote and maintain national environmental quality, including promoting appropriate principles that integrate with social, community, and environmental development. They are implementable and can serve as a tool for long-term waste management.

Keywords : Components; Zero Waste Management; Educational Institutions

1. บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาเรื่องปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2557 มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นถึงประมาณ 26,171,360.76 ตันต่อปี (กรมควบคุมมลพิษ 2559) ในขณะที่ประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอย ทั้งในด้านการรวบรวม เก็บขน การกำจัดขยะมูลฝอยดังกล่าวยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ทำให้เกิดขยะมูลฝอยตกค้างในชุมชน เป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาด้านสาธารณสุขตามมา อีกทั้งในระยะที่ผ่านมาการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในประเทศไทยส่วนใหญ่เน้นการดำเนินการด้านการกำจัด รวมทั้งยังประสบปัญหาเกี่ยวกับขยะอันตรายที่เกิดจากชุมชน เช่น ถ่านไฟฉาย หลอดไฟฉาย แบตเตอรี่ สี สารเคมี รวมทั้งน้ำมันเครื่องที่ใช้แล้ว เป็นต้น ซึ่งถูกนำมาทิ้งรวมกับขยะมูลฝอยทั่วไปจากครัวเรือน อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรงได้ ซึ่งปัจจุบันหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่นก็ได้มีการวางแผน เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นแต่พบว่าการดำเนินงานในปัจจุบันยังขาดการจัดการที่เป็นระบบครบวงจร ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นการดำเนินการแบบแยกส่วน มีเฉพาะแผนการจัดการขยะมูลฝอยแบบเฉพาะเรื่องเท่านั้น จำเป็นต้องทำการศึกษาข้อกำหนดและกฎหมายต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง ตลอดจนการศึกษาของวงจรชีวิตของวัสดุที่จะเป็นขยะมูลฝอยชุมชนทั้งในด้านการเกิด การนำเข้าและส่งออก การจำหน่าย การใช้งาน การเรียกกลับคืน การจัดเก็บ การกำจัด และการดูแลหลังการกำจัดเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ปัญหา

และจัดทำรูปแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนและขยะมูลฝอยอันตรายชุมชนระดับประเทศ ให้ครอบคลุมปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนและขยะมูลฝอยอันตรายชุมชนต่อไป

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ผู้เขียนบทความจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาองค์ประกอบการจัดการขยะ โดยเริ่มปลูกฝังให้กับนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียนนำความรู้และประสบการณ์ไปประชาสัมพันธ์ ส่งต่อถึงผู้ปกครองและชุมชนต่อไป จึงได้เกิดการศึกษาองค์ประกอบการจัดการขยะให้เป็นศูนย์ในสถานศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้าน การจัดการขยะอย่างยั่งยืน สำหรับผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องในการวางแผนกำหนดนโยบาย และยุทธศาสตร์การบริหารในด้านต่างๆ ภายในองค์กร ให้มีความสอดคล้อง กับนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ รวมถึงการส่งเสริมที่เหมาะสมไปบูรณาการกับการพัฒนาสังคมชุมชนและสิ่งแวดล้อม สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และสามารถเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการขยะอย่างยั่งยืน อันจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนต่อไป

2. ความหมายของการจัดการขยะเป็นศูนย์

นันทวัฒน์ เม่นมงกุฎ (2558) ได้ให้ความหมายว่า วิธีการจัดการขยะด้วยแนวคิด 7Rs ได้แก่ ลดการใช้ การใช้ซ้ำ การนำกลับมาใช้ใหม่ การซ่อมแซม การเติมใหม่ การตอบแทนและการปฏิเสธ

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2560) ให้นิยามของการจัดการขยะเป็นศูนย์เป็นแนวทางในการลดการเกิดขยะตั้งแต่ต้นทาง ทำให้ปริมาณขยะที่ต้องนำไปกำจัดให้ลดเหลือน้อยที่สุดจนเป็นศูนย์ หัวใจสำคัญก็คือ การจัดการขยะที่ต้นทางเน้นการลดขยะ การใช้ซ้ำ และการคัดแยกเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ ก่อนนำไปกำจัด ซึ่งแตกต่างจากการจัดการขยะในปัจจุบันที่เน้นการกำจัดหรือจัดการขยะที่ปลายทางมากกว่าการแก้ไขที่ต้นทาง โดยสามารถเริ่มต้นได้ตั้งแต่ที่บ้านของเราเอง และทุกคนในครอบครัวลงมือทำได้ทันที

สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 (2560) ให้นิยามของคำว่า ขยะเหลือศูนย์ (zero waste) เป็นแนวคิดที่ยึดหลักการที่ว่า “ขยะมีมูลค่าทางเศรษฐกิจ สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้” มีวัตถุประสงค์คือ “การทำให้ขยะเหลือน้อยที่สุดและกำจัดที่เหลือด้วย เทคโนโลยีที่มีประสิทธิผล” โดยมีหลักการสำคัญ คือ การใช้วัตถุการผลิตที่สามารถนำกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ให้มากที่สุด ลดปริมาณของเสียที่จะทิ้งให้เหลือน้อยที่สุด บริโภคให้พอดีและบริโภคสินค้าที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้ ผลิตสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ผลิตสินค้าใหม่ที่ผสมผสานการนำวัสดุกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ได้รณรงค์การใช้สินค้าที่ผลิตจากวัสดุ เหลือใช้พัฒนาการนำขยะกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ เก็บภาษีรวมในราคาสินค้าที่คิดจากต้นทุนทรัพยากรการผลิต ช่วยยกระดับเป้าหมายทางเศรษฐกิจของชุมชนและสร้างงานใหม่ๆ ให้กับชุมชน

พระมหาอภิเชษฐ์ มุทจิตโต (คำงา) (2565) ได้ให้ความหมายว่า วิธีการบริหารจัดการ การกำจัดหรือการแปรรูปขยะประเภทต่างๆ อันเกิดจากการอุปโภคบริโภคปัจจัย 4 ภายในหน่วยงานให้เหลือขยะน้อยที่สุด จนหน่วยงานนั้นๆ ปราศจากขยะที่ยั่งยืน โดยมุ่งหวังการกำจัดขยะทั้งระบบจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตามหลัก 1A3R ได้แก่ Avoid, Recycle Reuse และ Reduce

Palmer, M. (2004) ใช้คำว่า “ขยะเป็นศูนย์” ครั้งแรกในปี 1973 สำหรับการกู้คืนทรัพยากรจากสารเคมี ให้ความหมายว่า เป็นการจัดการระบบการไหลของเสียของวัสดุเป็นวงกลม หรือใช้วัสดุซ้ำแล้วซ้ำอีกจนกว่าจะถึงระดับที่เหมาะสมในการบริโภค ไม่มีการสูญเสียวัสดุหรือใช้เป็นระบบวงกลม

LaBrecque, A., Johnston, S., & Davis, R. (2015) กล่าวว่า ระบบการออกแบบและการจัดการผลิตภัณฑ์และกระบวนการสำหรับการกำจัดของเสียและการเก็บรักษาวัสดุและการฟื้นฟูสมรรถภาพ ไม่ใช่การเผาไหม้หรือการฝัง จึงเกี่ยวข้องกับการป้องกันขยะผ่านการออกแบบและการบริโภคอย่างยั่งยืน

Saima Hamid Baba, Ahmad, M., & Khan, S. (2020) กล่าวว่าการจัดการของเสียที่เป็นศูนย์ หมายถึง แนวคิดแบบองค์รวมของการจัดการของเสีย ซึ่งตระหนักถึงของเสียเป็นทรัพยากรที่ผลิตช่วงระหว่าง กาลของกระบวนการใช้ทรัพยากร กลยุทธ์การเสียศูนย์อาจนำไปใช้กับบริษัท ชุมชน ภาคอุตสาหกรรม โรงเรียนและบ้าน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดการขยะเป็นศูนย์ หมายถึง แนวทางในการลดการเกิดขยะตั้งแต่ เริ่มต้น ทำให้ปริมาณขยะที่ต้องนำไปกำจัดให้ลดเหลือน้อยที่สุดจนเป็นศูนย์ โดยมีองค์ประกอบ คือ 1) ลดการใช้(Reduce) 2) ใช้ซ้ำ(Reuse) 3) รีไซเคิล(Recycle) 4) หลีกเลี่ยงของไม่จำเป็น(Avoid)

3. องค์ประกอบในการจัดการขยะเป็นศูนย์

ขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) เป็นแนวทางในการลดการเกิดขยะตั้งแต่ต้นทาง ทำให้ปริมาณขยะที่ต้องนำไปกำจัดให้ลดเหลือน้อยที่สุดจนเป็นศูนย์ หัวใจสำคัญก็คือ การจัดการขยะที่ต้นทางเน้นการลดขยะ การใช้ซ้ำและการคัดแยกเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ ก่อนนำไปกำจัด ซึ่งแตกต่างจากการจัด การขยะในปัจจุบันที่เน้นการกำจัดหรือจัดการขยะที่ปลายทาง มากกว่าการแก้ไขที่ต้นทางโดยสามารถเริ่มต้นได้ตั้งแต่ที่บ้านของเราเองและทุกคนในครอบครัวลงมือทำได้ทันที นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน มีแนวคิดที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

กรมควบคุมมลพิษ (2559) จากปัญหาปัญหาสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัยของประชาชน ทำให้เกิดแนวคิดและแนวทางในการปฏิบัติเพื่อการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า ก่อให้เกิดปริมาณขยะให้น้อยลง จึงมีการนำแนวทางการลด คัดแยก และนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ (Reduce Reuse and Recycle: 3Rs) รวมถึงการหลีกเลี่ยง (Avoid) มาประยุกต์ใช้ โดยใช้วิธีการลดการใช้วัสดุ/ผลิตภัณฑ์เพื่อลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (Reduce) มีการนำวัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ยังสามารถใช้งานได้กลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) และนำเศษวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ที่ใช้งานแล้วมาแปรรูปเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Recycle) โดยมีตัวอย่างและวิธีง่ายๆ ดังนี้

1. ลดการใช้ (Reduce)

1.1 ปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงสิ่งของหรือบรรจุภัณฑ์ที่จะสร้างปัญหาขยะ (Refuse) ปฏิเสธการใช้บรรจุภัณฑ์ฟุ่มเฟือย

1.2 หลีกเลี่ยงการเลือกซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้บรรจุภัณฑ์ห่อหุ้มหลายชั้นหลีกเลี่ยงการเลือกซื้อสินค้าชนิดใช้ครั้งเดียว หรือผลิตภัณฑ์ที่มีอายุการใช้งานต่ำ

1.3 ไม่สนับสนุนร้านค้าที่กักเก็บและจำหน่ายสินค้าที่ใช้บรรจุภัณฑ์ฟุ่มเฟือย และไม่มีระบบเรียกคืนบรรจุภัณฑ์ใช้แล้วกรณีการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ประจำบ้านที่ใช้เป็นประจำ เช่น สบู่ ผงซักฟอก น้ำยาล้างจาน ให้เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดบรรจุใหญ่กว่า เนื่องจากใช้บรรจุภัณฑ์น้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับหน่วยน้ำหนักของผลิตภัณฑ์

1.4 ลดหรืองดการบริโภคที่ฟุ่มเฟือยโดยเลือกใช้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับความต้องการ

1.5 เลือกใช้สินค้าที่สามารถส่งคืนบรรจุภัณฑ์สู่ผู้ผลิตได้ (Return)

2. ใช้ซ้ำ (Reuse)

ใช้ซ้ำ เป็นหนึ่งในแนวทางการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างรู้คุณค่า การใช้ซ้ำเป็นการที่เรานำสิ่งต่างๆ ที่ใช้งานไปแล้วและยังสามารถใช้งานได้กลับมาใช้อีกเป็นการลดการใช้ทรัพยากรใหม่ รวมทั้งเป็นการลดปริมาณขยะที่จะเกิดขึ้นอีกด้วย ตัวอย่างของการใช้ซ้ำก็เช่น

2.1 เลือกซื้อหรือใช้ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบมาให้ใช้ได้มากกว่า ๑ ครั้ง เช่น แบตเตอรี่ประจุไฟฟ้าใหม่ได้

2.2 ซ่อมแซมเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่างๆ (Repair) ให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้อีก

2.3 บำรุงรักษาเครื่องใช้ อุปกรณ์ต่างๆ ให้สามารถใช้งานได้คงทนและยาวนานขึ้น

2.4 นำบรรจุภัณฑ์และวัสดุเหลือใช้อื่นๆ กลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น การใช้ซ้ำถุงพลาสติก ถุงผ้า ถุงกระดาษ และกล่องกระดาษ การใช้ซ้ำขวดน้ำดื่ม เหยือกนม และกล่องใส่ขนม

2.5 ยืม เช่า หรือใช้สิ่งของหรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้บ่อยครั้งร่วมกัน เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร

2.6 บริจาคหรือขายสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ เช่น หนังสือ เสื้อผ้า เฟอร์นิเจอร์ และเครื่องมือใช้สอยอื่นๆ

2.7 นำสิ่งของมาดัดแปลงให้ใช้ประโยชน์ได้อีก เช่น การนำยางรถยนต์มาทำเก้าอี้ การนำขวดพลาสติกมาดัดแปลงเป็นที่ใส่ของ แจกัน การนำเศษผ้ามาทำเปลนอน เป็นต้น

2.8 ใช้ซ้ำวัสดุสำนักงาน เช่น การใช้กระดาษทั้งสองหน้า เป็นต้น

3. รีไซเคิล (Recycle)

3.1 รีไซเคิล เป็นการนำวัสดุต่างๆ อย่างเช่น กระดาษ แก้ว พลาสติก เหล็ก อะลูมิเนียม เป็นต้น มาแปรรูปโดยกรรมวิธีต่างๆ เพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งนอกจากจะเป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยแล้ว ยังเป็นการลดการใช้พลังงานและลดมลพิษที่เกิดกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเราสามารถทำได้โดย

3.2 นำไปขาย/บริจาค/นำเข้าธนาคารขยะ/กิจกรรมขยะแลกไข่ เพื่อเข้าสู่วงจรของการนำกลับไปรีไซเคิล

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นและกรมควบคุมมลพิษ (2559) กล่าวในแผนปฏิบัติการ “ประเทศไทยไร้ขยะ” ตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระยะ 1 ปี (พ.ศ. 2559 – 2560) ใช้แนวคิด 3Rs ขยะมูลฝอยที่เราพบเห็นกันในชีวิตประจำวันนั้นเกิดจากครัวเรือนสถานประกอบการ รวมถึงสถานที่สาธารณะ ดังนั้นเราจึงต้องมีการจัดการขยะมูลฝอยแบบผสมผสานที่เน้นการลด การคัดแยก และการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยการใช้หลัก 3Rs ประกอบด้วย

Reduce ลด (คิดก่อนใช้) การลดระดับการใช้ในปัจจุบัน ควบคุมปริมาณการใช้ให้อยู่ในสัดส่วนที่พอเหมาะเพื่อเป็นการลดปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้น เช่น การใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก การใช้ผ้า

เช็ดหน้าแทนการใช้ทิชชู ใช้ปิ่นโตแทนการใช้โฟม การไม่รับถุงพลาสติก การเลือกซื้อบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หลีกเลี่ยงการซื้อ วัสดุสิ้นเปลืองแบบใช้ครั้งเดียว การบริโภคที่พอเพียง เป็นต้น

Reuse ใช้ซ้ำ (ใช้แล้วใช้อีก) การใช้ซ้ำการนำสิ่งของที่ใช้แล้วมาใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า เช่น การใช้กระดาษทั้งสองหน้า การใช้ภาชนะที่สามารถใช้ซ้ำได้ การใช้บรรจุภัณฑ์ซ้ำหลายครั้งก่อนทิ้ง การเลือกซื้อสินค้าที่สามารถใช้ซ้ำได้ การดัดแปลงของเหลือใช้มาใช้ประโยชน์ การซ่อมแซมอุปกรณ์ต่างๆ ให้ใช้ได้ใหม่

Recycle นำกลับมาใช้ใหม่ การคัดแยกขยะมูลฝอยแต่ละประเภท ทั้งที่บ้าน โรงเรียน และสำนักงานเพื่อนำวัสดุที่ยังสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ หมุนเวียนกลับมาเข้าสู่กระบวนการผลิตตามกระบวนการของแต่ละประเภท เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ ขยะรีไซเคิลแยกโดยทั่วไปได้ 4 ประเภท คือ แก้ว กระดาษ พลาสติก และโลหะ/อโลหะ โดยการเลือกสินค้าที่ทำมาจากวัสดุที่สามารถรีไซเคิลได้ หรือการร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการคัดแยกขยะและการนำขยะรีไซเคิลเข้าสู่กระบวนผลิตเป็นสินค้าใหม่ เป็นต้น

สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 (2560) ใช้หลักการที่เรียกว่า 1A3R ซึ่งประกอบด้วย

Avoid หลีกเลี่ยงหรืองดใช้ของที่ไม่จำเป็น ของที่ใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้งเลย ของที่ใช้เป็นธรรมเนียมไม่ต้องใช้ก็ได้แต่เคยชิน เช่น หลอดกาแฟ ถุงพลาสติก ขวดน้ำอัดลมวันเวย์ จานชามถ้วยที่ใช้แล้วทิ้งเลย กระดาษห่อของขวัญที่ย่อยสลายไม่ได้ การ์ดอวยพรต่างๆ มีดโกนพลาสติก กล่องยูเอชที (UHT) รวมถึงของกระจุกกระจิกที่ซื้อมาแล้วทำประโยชน์อะไรไม่ได้ ต้องทิ้งกลายเป็นขยะ เป็นต้น

Reduce ลดการซื้อ การใช้วัสดุที่ก่อให้เกิดขยะ หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงการใช้หรือบริโภคของบางอย่างได้เสียทีเดียว ก็พยายามใช้ให้น้อยลง สิ่งของที่เป็นคล้ายๆ กัน เช่น ใช้ผลิตภัณฑ์ชนิดเติม เช่น น้ำยาล้างจาน น้ำยาปรับผ้านุ่ม สบู่เหลว น้ำยาทำความสะอาด เครื่องสำอาง ใช้ถ่านไฟฉายที่ชาร์จ แบตเตอรี่ได้ หลีกเลี่ยงการใช้โฟมและพลาสติกซึ่งกำจัดยาก ใช้ถุงผ้าใส่ของแทนถุงพลาสติก หรือใช้วัสดุที่สามารถย่อยสลายเองได้

Reuse ใช้ซ้ำ พยายามใช้ของที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์ที่สุด รวมถึงการ Repair หรือซ่อมแซมของที่ยังใช้ได้อยู่ มันจะได้ไม่กลายเป็นขยะเร็วเกินไป และการบริจาคสิ่งของที่เราไม่ต้องการแล้ว แต่อาจจะยังเป็นประโยชน์กับคนอื่นได้ ก็ควรบริจาคแทนที่จะทิ้งลงไปในถังขยะธรรมดา กระดาษก็ใช้ทั้งสองหน้าก่อนแล้วค่อยทิ้ง Recycle การนำวัสดุเหลือใช้มาแปรรูปเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ เช่น กระดาษ ขวด พลาสติก โลหะ เป็นวัสดุที่ได้กลับไปสู่กระบวนการรีไซเคิลมากที่สุดในปัจจุบัน เพราะสามารถนำไปหลอมใหม่ได้ (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16, 2560)

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2563) ได้มีการกำหนดแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในทางปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นให้ท้องถิ่นดำเนินการร่วมกันและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยใช้รูปแบบศูนย์การจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจร และเป็นการลดปริมาณของเสียหรือขยะมูลฝอยให้เหลือน้อยที่สุดหรือไม่มีขยะหลงเหลืออีกเลย โดยใช้หลัก การ 3Rs ได้แก่ 1. ลดการใช้ (Reduce) เป็นการลดการใช้ทรัพยากรและรู้จักใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิ ภาพสูงสุด เช่น ปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงสิ่งของหรือบรรจุภัณฑ์ที่จะสร้างปัญหาขยะ เลือกใช้สินค้าที่สามารถส่งคืนบรรจุภัณฑ์สู่ผู้ผลิตได้ 2. การใช้ซ้ำ (Reuse) ใช้ซ้ำ เป็นหนึ่งในแนวทางการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างรู้คุณค่า การใช้ซ้ำเป็นการที่เรานำสิ่งต่างๆ 3. การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) เป็นการนำ

วัสดุต่างๆ อย่างเช่น กระดาษ แก้ว พลาสติก เหล็ก อะลูมิเนียม ฯลฯ มาแปรรูปโดยกรรมวิธีต่างๆ เพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งนอกจากจะเป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยแล้ว ยังเป็นการลดการใช้พลังงานและลดมลพิษที่เกิดกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเราสามารถทำได้โดย คัดแยกขยะ ได้แก่ แก้ว กระดาษ พลาสติก โลหะ เพื่อนำเข้าสู่วงจรของการนำไปรีไซเคิล

นันทวัฒน์ เม่นมงกุฎ (2558) ได้ทำวิจัยเรื่องแนวทางที่เหมาะสมต่อการจัดการขยะด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักการจัดการขยะแบบไม่มีขยะหลงเหลือ (Zero Waste): กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย

1. การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ
   1.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดการขยะมูลฝอย
   1.2 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาและปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ
   1.3 การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ในการจัดการขยะมูลฝอย
   1.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล
2. การจัดการขยะมูลฝอยแบบไม่มีขยะหลงเหลือ (Zero Waste)
   2.1 ลดการใช้ (Reduce)
   2.2 การใช้ซ้ำ (Reuse)
   2.3 การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle)
   2.4 การซ่อมแซม (Repair)
   2.5 การเติมใหม่ (Refill)
   2.6 การตอบแทน (Return)
   2.7 การปฏิเสธ (Refuse)
   2.8 การหลีกเลี่ยง (Avoid)

นัฐฐา ทองช่วย (2557) ได้ทำวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร กล่าวถึงจิตสำนึกในการจัดการขยะเป็นศูนย์มีส่วนประกอบดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอย
2. ทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอย
3. ความตระหนักในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย
4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร
   4.1 การมีส่วนร่วมริเริ่ม
   4.2 การมีส่วนร่วมวางแผน
   4.3 การมีส่วนร่วมดำเนินการ
   4.4 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน
   4.5 การมีส่วนร่วมประเมินผล
5. การบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs (การลดการใช้ซ้ำและนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ Reduce Reuse and Recycle: 3Rs)

5.1 ลดการใช้ (Reduce) ปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงสิ่งของหรือบรรจุภัณฑ์ที่จะสร้างปัญหาขยะมูลฝอย (Refuse) เช่น ปฏิเสธการใช้บรรจุภัณฑ์ฟุ่มเฟือยรวมทั้งขยะที่เป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม อาทิเช่น กล่องโฟม ถุงพลาสติกหรือขยะมีพิษอื่นๆ หลีกเลี่ยงการเลือกซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้บรรจุภัณฑ์ห่อหุ้มหลายชั้น หลีกเลี่ยงการเลือกซื้อสินค้าชนิดใช้ครั้งเดียวหรือผลิตภัณฑ์ที่มีอายุการใช้งานต่ำไม่สนับสนุนร้านค้าที่กักเก็บและจำหน่ายสินค้าที่ใช้บรรจุภัณฑ์ฟุ่มเฟือย

5.2 ใช้ซ้ำ (Reuse) ใช้ซ้ำ เป็นหนึ่งในแนวทางการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างรู้คุณค่าการใช้ซ้ำเป็นการที่นำสิ่งต่างๆ ที่ใช้งานไปแล้วและยังสามารถใช้งานได้กลับมาใช้อีกเป็นการลดการใช้ทรัพยากรใหม่ รวมทั้งเป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะเกิดขึ้นอีกด้วย ตัวอย่างของการใช้ซ้ำ

5.3 รีไซเคิล (Recycle) รีไซเคิล เป็นการนำวัสดุต่างๆ อย่างเช่น กระดาษ แก้ว พลาสติก เหล็ก อะลูมิเนียม เป็นต้น มาแปรรูปโดยกรรมวิธีต่างๆ เพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งนอกจากจะเป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยแล้ว ยังเป็นการลดการใช้พลังงานและลดมลพิษที่เกิดกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเราสามารถทำได้โดยการคัดแยกขยะรีไซเคิลแต่ละประเภท ได้แก่ แก้ว กระดาษ พลาสติก โลหะ/อโลหะ เพื่อให้ง่ายต่อการนำไปรีไซเคิล และนำไปขาย/บริจาค/นำเข้าธนาคารขยะ/กิจกรรมขยะแลกไข่ เพื่อเข้าสู่วงจรของการนำกลับไปรีไซเคิล

รุ่งกิจ บูรณ์เจริญ (2554) ได้ทำวิจัยเรื่องการจัดการขยะฐานศูนย์ : กรณีศึกษาโรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ เป็นการศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะของนักเรียน โดยศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะฐานศูนย์เพื่อประยุกต์การจัดการขยะฐานศูนย์ เพื่อหาแนวทางนำไปสู่จิตสำนึกสำหรับการจัดการขยะฐานศูนย์ ได้ศึกษาเนื้อหาประกอบด้วย

1. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ
2. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะ
3. ปัจจัยสนับสนุนความร่วมมือของนักเรียนในการจัดการขยะฐานศูนย์ความเอาใจใส่ในการจัดการขยะฐานศูนย์อย่างมีประสิทธิภาพของผู้อำนวยการและอาจารย์ประจำชั้นผลประโยชน์ของโรงเรียนที่จะได้รับจากการจัดการขยะฐานศูนย์การบังคับใช้กฎระเบียบมาตรการในด้านการรักษาความสะอาดภายในโรงเรียน
4. พฤติกรรมการจัดการขยะ 3 ด้านพฤติกรรมด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย (Reduce) พฤติกรรมด้านการนำกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) พฤติกรรมด้านการคัดแยกมูลฝอย (Solid Waster Separation)

วรรณวลี เจนเจนประเสริฐ (2564) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับบอร์เกม เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกในการจัดการขยะเป็นศูนย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จิตสำนึกในการจัดการขยะ แบ่งได้ 4 ระดับ

1. การรับรู้ คือ บุคคลจะแสดงให้เห็นว่า สิ่งเร้านั้นทำให้รู้สึกพอใจหรือไม่พอใจ ชอบหรือไม่ชอบ ควรเอาใจใส่หรือไม่ต้องเอาใจใส่
2. การตอบสนอง คือ บุคคลจะให้ความสนใจและร่วมมือที่จะทำในสิ่งเร้าที่ตนเห็นว่ามีคุณค่า หรือมีประโยชน์อย่างตั้งใจและตั้งใจ

3. การรู้คุณค่า คือ บุคคลจะมีความต้องการที่แสดงบทบาทในการสิ่งเร้าที่ประเมินแล้วว่ามีคุณค่าหรือมีประโยชน์ด้วยความกระตือรือร้น

4. การจัดระบบคุณค่า คือ บุคคลจะเกิดความรู้สึกของการเลือกปฏิบัติและควรกระทำในสิ่งเร้าที่อยู่ในกลุ่มการกระทำที่ตนคิดว่ามีคุณค่า

โดยใช้เครื่องมือในการวัด คือ แบบวัดจิตสำนึกในการจัดการขยะเป็นศูนย์ ซึ่งมีลักษณะมาตรประมาณค่า(rating scale) 5 ระดับ และแบบสังเกตพฤติกรรมกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งมีลักษณะ มาตรประมาณค่า 4 ระดับ และนำหลักการการจัดการขยะเป็นศูนย์หรือหลัก 3R1A ได้แก่ การลด (Reduce) การนำกลับมาใช้ใหม่ (Reuse) การรีไซเคิล (Recycle) และการหลีกเลี่ยง (Avoid)

โดยได้นำหลักการจัดการขยะเป็นศูนย์ ได้แก่

1. การลด (Reduce)
2. การนำกลับมาใช้ใหม่ (Reuse)
3. การรีไซเคิล (Recycle)
4. การหลีกเลี่ยง (Aroid)

พระมหาอภิเชษฐ มุทุจิตฺโต (คำงา) (2565) ได้ทำวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการเรียนรู้และปฏิบัติเพื่อการ จัดขยะให้เป็นศูนย์ตามหลักการบริหารสำหรับจัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีเนื้อหาประกอบด้วย

1. ความรู้ความเข้าใจเรื่องขยะ
2. แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการขยะ

2.1 แนวปฏิบัติในการจัดการขยะมูลฝอยภายในวัด

2.2 แนวปฏิบัติการจัดการขยะที่ถูกต้องด้านประเภทของขยะด้านการคัดแยกขยะด้านการลดปริมาณขยะการกำจัดขยะ

2.3 ตามหลัก IA3R ได้แก่การหลีกเลี่ยง (Avoid) การรีไซเคิล (Recycle) การนำกลับมาใช้ใหม่ (Reuse) การลด (Reduce)

Curran, P., & Williams, R. (2012) กล่าวถึงแนว ทางในการจัดการขยะเป็นศูนย์ด้วยกฎ 1A3R ได้แก่ Avoid Reduce Reuse Recycle ซึ่งได้รับการพิจารณาว่าเป็นพื้นฐานของการตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและเป็นวิธีการส่งเสริมความสมดุลของระบบนิเวศผ่านพฤติกรรมที่ใส่ใจและเป็นทางเลือกที่ได้รับการยอมรับของผู้บริโภคจะนำไปสู่การประหยัดในวัสดุและพลังงานที่เป็นประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม

Murphy, S., & Pincetl, S. (2013) ใช้หลักการ “3R” ได้แก่ การลด การรีไซเคิล และการใช้ซ้ำเป็นหนึ่งในสามอันดับแรกในลำดับชั้นของเสียและถือได้ว่าเป็นรากฐานหลักการของระบบการจัดการขยะอย่างยั่งยืน

Cox, A., Nguyen, T., & Green, J. (2010) ใช้หลักการ “3R” ได้ขยายไปถึงห้าขั้นตอน (5R) ในลำดับชั้นของเสียใน European Union Waste Framework Directive 2008 รวมถึงการหลีกเลี่ยง (Avoid) และการกู้คืนพลังงาน และการกำจัดการป้องกันของเสียเป็นปัญหาที่สำคัญของศูนย์เสียและเรียกร้องให้ความรู้สึกในสังคมโดยรวมและความรู้เกี่ยวกับของเสียนวัตกรรมในรูปแบบการผลิตและธุรกิจ

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการขยะเป็นศูนย์ในสถานศึกษา

การจัดการขยะเป็นศูนย์ / **นักการศึกษา/ผู้ทรงคุณวุฒิ**	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**
1. Curran, P., & Williams, R. (2012)	✓	✓	✓			✓			
2. Murphy, S., & Pincetl, S. (2013)	✓	✓	✓						
3. Cox, A., Nguyen, T., & Green, J. (2010)	✓	✓	✓			✓			
4. กรมควบคุมมลพิษ (2551)	✓	✓	✓			✓			
5. กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นและการควบคุมมลพิษ (2559)	✓	✓	✓						
6. สำนักงานสิ่งแวดล้อม ภาคที่ 16 (2560)	✓	✓	✓			✓			
7. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2563)	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	
8. นันทวัฒน์ เม่งมงกุฎ (2558)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
9. นัฐฐา ทองช่วย (2557)	✓	✓	✓			✓			
10. วรรณวลี เจนเจนประเสริฐ (2564)	✓	✓	✓			✓			
11. พระมหาอภิเชษฐ์ มุทุจิตโต (2565)	✓	✓	✓			✓			
12. รุ่งกิจ บูรณาเจริญ (2554)	✓	✓	✓						✓
ความถี่	**12**	**12**	**12**	**2**	**2**	**8**	**2**	**2**	**1**

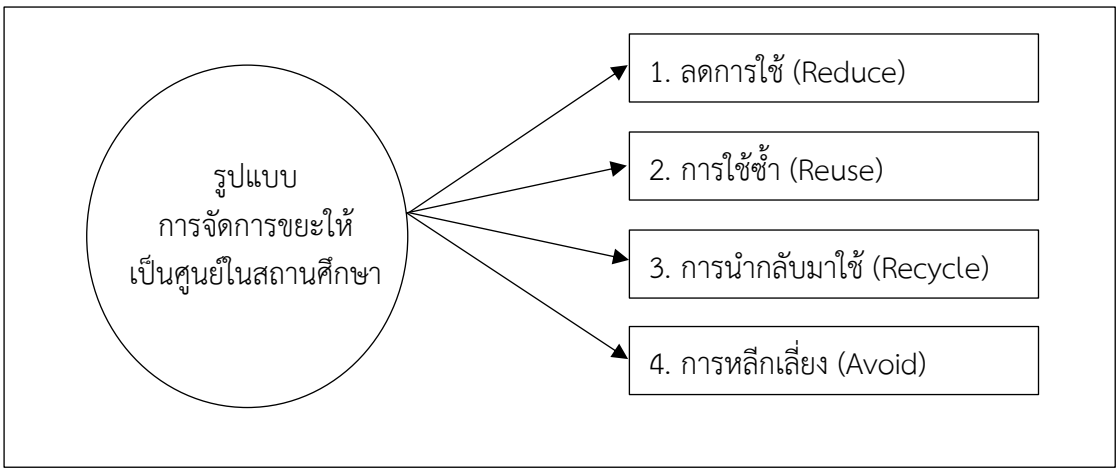
ความถี่

1. ลดการใช้ (Reduce)
2. การใช้ซ้ำ (Reuse)
3. การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle)
4. การซ่อมแซม (Repair)
5. การเติมใหม่ (Refill)
6. การหลีกเลี่ยง (Avoid)
7. การส่งคืน (Return)
8. การปฏิเสธ (Refuse)
9. การคัดแยก (Solid Waster Separation)

จากตารางที่ 1 ผู้เขียนบทความได้สังเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการจัดการขยะให้เป็นศูนย์ในสถานศึกษา โดยใช้แนวคิด Curran and William et al. (2012) เป็นหลักรวมทั้งศึกษาเอกสารต่างๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการขยะให้เป็นศูนย์ในสถานศึกษาที่เป็นกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ได้จากการสังเคราะห์ มีจำนวน 9 องค์ประกอบ ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ในการพิจารณาองค์ประกอบที่มีความสำคัญและสอดคล้องกับนโยบายและการบริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ในที่นี้คือใช้ความถี่ตั้งแต่ 5 ขึ้นไป ได้องค์ประกอบเพื่อกำหนดเห็นกรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ลดการใช้ 2) การใช้ซ้ำ 3) การนำกลับมาใช้ใหม่ 4) การหลีกเลี่ยง ดังภาพที่ 1

4. สรุป

จากการศึกษาองค์ประกอบการจัดการขยะให้เป็นศูนย์ในสถานศึกษา พบว่าองค์ประกอบการจัดการขยะให้เป็นศูนย์ในสถานศึกษา เป็นแนวทางในการลดการเกิดขยะตั้งแต่เริ่มต้น ทำให้ปริมาณขยะที่ต้องนำไปกำจัดให้ลดเหลือน้อยที่สุดจนเป็นศูนย์ โดยมีองค์ประกอบคือ 1) ลดการใช้ (Reduce) 2) ใช้ซ้ำ (Reuse) 3) รีไซเคิล (Recycle) 4) หลีกเลี่ยงของไม่จำเป็น (Avoid) โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) ลดการใช้ (Reduce) เป็นการลดปริมาณการใช้ลง ใช้เท่าที่จำเป็น พอดีเพียงพอ เลือกใช้ของที่มีอายุการใช้งานสูง รวมถึงหลีกเลี่ยงการใช้อย่างฟุ่มเฟือย เพื่อลดการสูญเปล่าและลดปริมาณขยะให้มากที่สุด 2) การใช้ซ้ำ (Reuse) เป็นการนำวัสดุหรือบรรจุภัณฑ์ ที่ยังใช้ประโยชน์ได้กลับมาใช้ให้คุ้มค่ามากที่สุด ประหยัดทรัพยากรในการผลิต 3) การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) เป็นการนำเอาของเสียที่ผ่านการใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ ที่อาจจะเหมือนเดิมหรือไม่เหมือนเดิมก็ได้ และ 4) หลีกเลี่ยง (Avoid) เป็นการไม่สร้างหรือการใช้สิ่งของที่ก่อให้เกิดขยะไม่ใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นพลาสติกที่ย่อยสลายยาก เป็นผลิตภัณฑ์ที่อันตรายต่อผู้ใช้ สัตว์ ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 1 องค์ประกอบรูปแบบการจัดการขยะเป็นศูนย์ในสถานศึกษา

5. บรรณานุกรม

กรมควบคุมมลพิษ. (2559). **โครงการสำรวจและวิเคราะห์องค์ประกอบขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลทั่วประเทศ โดยกรมควบคุมมลพิษ พ.ศ. 2551.** กรุงเทพมหานคร : กรมควบคุมมลพิษ.

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นและกรมควบคุมมลพิษ. (2559). **แผนปฏิบัติการ “ประเทศไทยไร้ขยะตามแนวทางประชารัฐ” ระยะที่ 1 ปี (2559 – 2560).** กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นและกรมควบคุมมลพิษ.

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2560). **คู่มือเส้นทางสู่ชุมชนเส้นทางปลอดขยะ (Zero Waste).** กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม.

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2563). **การจัดการขยะของประเทศไทย.** กรุงเทพมหานคร : กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

นัฐฐา ทองช่วย. (2557). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์สิ่งแวดล้อม. คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหิดล.

นันทวัฒน์ เม่นมงกุฎ. (2558). **แนวทางที่เหมาะสมต่อการจัดการขยะด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามหลักการการจัดการขยะแบบไม่มีขยะหลงเหลือ (Zero Waste) : กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี.** วิทยานิพนธ์รัฐศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด.

พระมหาอภิเชษฐ์ มุทจิตโต (คำงา). (2565). **แนวทางจัดการเรียนรู้และปฏิบัติเพื่อการจัดการขยะให้เป็นศูนย์ ตามหลักพุทธบริหารสำหรับวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รุ่งกิจ บูรณ์เจริญ. (2554). **การจัดการขยะเป็นศูนย์: กรณีศึกษา โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม. คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วรรณวลี เจนประเสริฐ. (2564). **การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกในการจัดการขยะเป็นศูนย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา. คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16. (2560). **รายงานผลการดำเนินงานโครงการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำสิ่งแวดล้อม.** สงขลา: สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16.

Cox, A., Nguyen, T., & Green, J. (2010). Exploring sustainable resource management in developing urban centers. **Environmental Management.** 46(3). 312–325.

Curran, P., & Williams, R. (2012). Environmental communication and public participation. **Journal of Environmental Policy.** 28(4). 401–418.

LaBrecque, A., Johnston, S., & Davis, R. (2015). Assessing structural integrity in dynamic ecosystems. **Geographical Review.** 105(1). 44–61.

Murphy, S., & Pincetl, S. (2013). Zero waste or zero progress? Urban metabolism and materials management in modern cities. **Journal of Environmental Management.** 129. 452–463.

Palmer, M. (2004). Ecology for a crowded planet. **Science.** 304(5675). 1251–1252.

Saima Hamid Baba, Ahmad, M., & Khan, S. (2020). Impact of modern information systems on agricultural sustainability. **Journal of Cleaner Production.** 245. Article 118890.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน
หลักเกณฑ์และวิธีการส่งต้นฉบับเพื่อพิมพ์เผยแพร่ในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์

1. การเตรียมต้นฉบับ

ต้นฉบับจะเขียนเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และต้องมีบทคัดย่อภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

ต้นฉบับต้องพิมพ์บนกระดาษขาวขนาด A4 พิมพ์หน้าเดียวใส่เลขกำกับหน้าทุกหน้าพิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม Microsoft Word ใช้แบบอักษร (Font) TH Sarabun ขนาด 16

ถ้ามีภาพประกอบควรเป็นภาพถ่ายขาว – ดำ ที่ชัดเจน

ถ้าเป็นภาพวาดลายเส้นให้วาดบนกระดาษขาวโดยใช้หมึกดำให้สะอาดและลายเส้นคมชัด ความยาวของเนื้อเรื่องภาพประกอบ ตาราง และบทคัดย่อภาษาไทย และภาษาอังกฤษรวมเอกสารอ้างอิงไม่ควรเกิน 12-15 หน้า

ส่งต้นฉบับ จำนวน 1 ชุด มายังกองบรรณาธิการวารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 45000 พร้อมทั้งส่งไฟล์ข้อมูล *.doc ไปยัง E-mail: buddhist-philosophy@hotmail.com

2. รายละเอียดขนาดตัวอักษรและรูปแบบการพิมพ์

ส่วนประกอบของบทความ	รูปแบบการพิมพ์	ขนาดตัวอักษร	ลักษณะตัวอักษร
ชื่อบทความ	กลางหน้ากระดาษ	18	ตัวหนา
ชื่อผู้แต่ง	ชิดขวา	16	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ -ภาษาไทย -ภาษาอังกฤษ	กลางหน้ากระดาษ	18	หัวข้อตัวหนา เนื้อหาตัวปกติ
หัวข้อแบ่งตอน	ชิดซ้าย	18	ตัวหนา
หัวข้อย่อย	ใช้หมายเลข	16	ตัวปกติ
เนื้อหาบทความ	-	16	ตัวปกติ
การเน้นความในบทความ	-	16	ตัวปกติ
ข้อความในตาราง	-	16	ตัวปกติ
บรรณานุกรม	ชิดซ้าย	16	ตัวหนา
ภาพประกอบ / คำอธิบายใต้ภาพ	กลางหน้ากระดาษ	16	ปกติ

ตัวอักษร TH Sarabun ขนาด 16 เว้นขอบด้านบน/ขอบด้านซ้าย 1.5 นิ้วเว้นขอบด้านล่าง / ขอบด้านขวา 1 นิ้ว

3. ชื่อผู้เขียน

ระบุชื่อ – นามสกุลจริง (ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ) โดยวางไว้ทางขวามือใต้ชื่อของบทความ ระบุ สาขาวิชา/ภาควิชา คณะ สถาบัน และ Email ตามลำดับ (ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

4. บทคัดย่อ

บทความภาษาไทยต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยใช้บทคัดย่อภาษาอังกฤษก่อนบทคัดย่อภาษาไทย และจำนวนคำ 300-500 คำ

บทความภาษาอังกฤษต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้บทคัดย่อภาษาไทยก่อนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ และจำนวนคำไม่เกิน 300-500 คำ

ท้ายบทคัดย่อให้ผู้เขียนกำหนดคำสำคัญ (Keywords) สำหรับคำดัชนีเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 3-5 คำ

5. หลักการอ้างอิง

ให้ใช้ “ระบบฝังใน” และตัวเลขให้ใช้ “ตัวเลขอารบิค” ที่เป็นสากล

6. การอ้างอิงและการเขียนบรรณานุกรม

การอ้างอิงในเนื้อเรื่องให้ใช้แบบนาม-ปี (Name-Year) ระบุชื่อ-นามสกุล ผู้แต่งปีที่พิมพ์เอกสารและหน้าไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความนั้นก็ได้ เช่น กุลธิดา ท้วมสุข (2548 : 16) กุลธิดา ท้วมสุข (2548) หรือ (กุลธิดา ท้วมสุข, 2548) (กุลธิดา ท้วมสุข, 2548 : 16))

การเขียนบรรณานุกรม โดยรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในการเขียนผลงานนั้นๆ จัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ภายใต้หัวข้อ “บรรณานุกรม” สำหรับผลงานวิชาการภาษาไทย หรือ “Reference” สำหรับผลงานวิชาการภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association) ดังปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างเบื้องต้น

1. หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อหนังสือ.** (ครั้งที่พิมพ์-ถ้ามี). สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล.** กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

2. วารสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. **ชื่อวารสาร.** ระบุเลขของปีที่(ระบุเลขของฉบับที่). ระบุเลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายของบทความเรื่องนั้นๆ.

นัฐฐยา พิพัฒน์นราธ, นิษฐ์วดี จิรโรจน์ภิญโญ. (2561). การบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร. **วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น**. 5(1). 223-240.

3. วิทยานิพนธ์/รายงานวิจัย

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์). ชื่อสถาบันการศึกษา. สถานที่พิมพ์

ตัวอย่างเช่น

รัศมี สีหะนัน. (2551). **การประเมินสมรรถนะความเป็นครูของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผล. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

4. เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่

ชื่อผู้จัดประชุม. (ปีที่พิมพ์). ชื่อรายงานการประชุม. เมืองที่พิมพ์-ถ้ามี : สำนักพิมพ์-ถ้ามี.

5. สื่ออิเล็กทรอนิกส์/เว็บไซต์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อเรื่องที่ปรากฏในเว็บ. สืบค้นเมื่อระบุวันที่เดือนปี. จากชื่อเจ้าของเว็บไซต์ : http://xxxxxx

เสาวรัจ รัตนคำฟู.(2563). **วิกฤตโควิด-19 รัฐต้องเร่งลดช่องว่างดิจิทัล เพื่อความเท่าเทียมในห้องเรียนออนไลน์.** สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2563. จาก https://tdri.or.th/2020/04/digital-divide-online-education-inequalities/

6. เขียนตามแบบที่กำหนดไว้

6.1 บทความวิชาการ

แบบการเขียน “บทความวิชาการ” เพื่อลงพิมพ์ในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

****

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย).....

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาไทย) ..... [1]

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ) ..... [1]

ต้นสังกัด/หน่วยงาน[1]

ภาษาอังกฤษ (ต้นสังกัด/หน่วยงาน) [1]

Email : .....

บทคัดย่อ

.....

.....(บอกวิธีวิจัย).....ผลการวิจัยพบว่า.....

.....

คำสำคัญ : .....; .....; .....; ..... (3 – 5 คำ)

ABSTRACT

.....
.....
.....

Keywords : .....; .....; .....; .....(3 – 5 คำ)

1. บทนำ

(พิมพ์รายละเอียด).....
.....
.....
.....

2. เนื้อหา : ในส่วนนี้ การอ้างอิงในเนื้อเรื่องให้ใช้แบบนาม-ปี (Name-Year) ระบุชื่อ-นามสกุล ผู้แต่งปีที่พิมพ์เอกสารและหน้าไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความนั้นก็ได้ เช่น กุลธิดา ท้วมสุข (2548 : 16) กุลธิดา ท้วมสุข (2548) หรือ (กุลธิดา ท้วมสุข, 2548) (กุลธิดา ท้วมสุข, 2548 : 16))

2.1. .....
2.2. .....
2.3. .....
2.4. .....
ฯลฯ .....

3. สรุป

(พิมพ์รายละเอียด).....
.....
.....

4. บรรณานุกรม

.....
.....(เฉพาะที่มีอ้างอิงในบทความวิชาการเท่านั้น)

6.2 บทความวิจัย

แบบการเขียน “บทความวิจัย” เพื่อลงพิมพ์ในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
****

เรื่อง (ภาษาไทย).....
ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาไทย) ..... [1]
ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ) ..... [1]
ต้นสังกัด/หน่วยงาน[1]
ภาษาอังกฤษ (ต้นสังกัด/หน่วยงาน) [1]
Email : .....

บทคัดย่อ

.....
.....(บอกวิธีวิจัย).....ผลการวิจัยพบว่า.....
.....

คำสำคัญ : .....; .....; .....; ..... (3 – 5 คำ)

ABSTRACT

.....
.....
.....
.....

Keywords : .....; .....; .....; ..... (3 – 5 คำ)

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

.....
.....
.....(ความยาวประมาณ 2/3หน้ากระดาษ A4)

2. โจทย์วิจัย(ถ้ามี)

2.1 .....
2.2 .....

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อ .....

3.2 เพื่อ.....

4. สมมุติฐานการวิจัย (ถ้ามี)

4.1 .....

4.2 .....

5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

5.1 .....

5.2 .....

6. วิธีดำเนินการวิจัย

.....

.....(ความยาวประมาน ½ หน้ากระดาษ A4)

7. ผลการวิจัย

.....

มีตาราง/รูปภาพ/แผนภูมิประกอบ ถ้าวิจัยเชิงคุณภาพให้ใส่รูปภาพ 1-2 รูป (ความยาวประมาณ 2-3 หน้ากระดาษ A4)

8. อภิปรายผลการวิจัย

....

.....(ความยาวประมาณ 1/3 หน้ากระดาษ A4)

9. ข้อเสนอแนะ

.....

....

10. บรรณานุกรม

.....

.....(เฉพาะที่มีอ้างอิงในบทความวิจัยเท่านั้น)

การอ้างอิงและการเขียนเอกสารอ้างอิงส่วนท้ายเล่ม

การระบุแหล่งที่มาของข้อมูล 1)ในเนื้อเรื่องให้ใช้วิธีการอ้างอิงในส่วนเนื้อเรื่องแบบนามปี (author-date in text citation) โดยระบุ ชื่อผู้แต่งและปีพิมพ์ของเอกสารไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้างอิง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้น และระบุเลขหน้าเอกสารอ้างอิงในกรณียกข้อความมาทั้งหมด 2) การอ้างอิงส่วนท้ายเล่ม โดยรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในการเขียนผลงานนั้นๆ จัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ภายใต้หัวข้อ “บรรณานุกรม” สำหรับผลงานวิชาการภาษาไทย หรือ “Reference” สำหรับผลงานวิชาการภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association) ดังปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

1. ภาษาไทย

(1) หนังสือ:

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. (ครั้งที่พิมพ์-ถ้ามี). สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

(2) วารสาร:

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร,ระบุเลขของปีที่หรือเล่มที่(ระบุเลขของฉบับที่),ระบุเลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายของบทความ.

ชื่อผู้แต่ง. (ปี, เดือนวันที่ตีพิมพ์).ชื่อบทความ/คอลัมน์/หัวข้อข่าว.ชื่อหนังสือพิมพ์,หน้าระบุเลขหน้าที่นำมาอ้างอิง.

(3) วิทยานิพนธ์/รายงานวิจัย:

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์). ชื่อสถาบันการศึกษา. สถานที่พิมพ์ ตัวอย่างเช่น

รัศมี สีหะนัน. (2551). **การประเมินสมรรถนะความเป็นครูของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผล. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

(4) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่:

ชื่อผู้จัดประชุม. (ปีที่พิมพ์). ชื่อรายงานการประชุม. เมืองที่พิมพ์-ถ้ามี : สำนักพิมพ์-ถ้ามี.

(5) สื่ออิเล็กทรอนิกส์/เว็บไซต์ :

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อเรื่องที่ปรากฏในเว็บ. สืบค้นเมื่อระบุวันที่เดือนปี. จากชื่อเจ้าของเว็บไซต์ : http://xxxxxx

จริยธรรมในการตีพิมพ์บทความในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์
(E-ISSN : 2730-2644)

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ให้ความสำคัญกับการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ดังนั้นจึงกำหนดให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัด ดังนี้

1. บทบาทและหน้าของผู้เขียนบทความของวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์

1.1 บทความที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ใดมาก่อน และไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น

1.2 ผู้เขียนบทความจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย โดยทำการอ้างอิงให้ถูกต้องทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมานำเสนอหรืออ้างอิงประกอบในเนื้อหาบทความของตนเอง และต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง

1.3 ผู้เขียนจะต้องจัดทำต้นฉบับของบทความตาม "คำแนะนำสำหรับผู้เขียน หลักเกณฑ์และวิธีการส่งต้นฉบับเพื่อพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร”

1.4 หากผลงานทางวิชาการของผู้เขียนเกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วม หรืออาสาสมัคร หรือผลการวิจัยมีประเด็นที่เปราะบางต่อผู้ให้ข้อมูล ผู้เขียนควรดำเนินการตามหลักจริยธรรม ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องได้รับความยินยอมก่อนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือแสดงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือในสัตว์ ทดลองประกอบด้วยทุกครั้ง

1.5 ผู้เขียนบทความต้องยินยอมโอนลิขสิทธิ์ให้แก่วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ก่อนการตีพิมพ์ และไม่นำผลงานไปเผยแพร่หรือตีพิมพ์กับแหล่งอื่น ๆ หลังจากที่ได้รับการตีพิมพ์กับวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์แล้ว

1.6 ชื่อผู้เขียนที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในบทความนั้นๆ จริง

2. บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการของวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์

2.1 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารทุกบทความ โดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาบทความกับเป้าหมายและขอบเขตของวารสาร รวมถึงตรวจสอบคุณภาพของบทความตามกระบวนการประเมินคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์

2.2 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องใช้หลักการในพิจารณาบทความโดยอ้างอิงเหตุผลทางวิชาการเป็นหลัก และต้องไม่มีอคติต่อผู้เขียนบทความและเนื้อหาบทความที่พิจารณาไม่ว่าจะด้วยกรณีใดๆ ทั้งสิ้น

2.3 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เขียนบทความหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความ ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือในการนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง

2.4 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่ปิดกั้น เปลี่ยนแปลง หรือแทรกแซงข้อมูลที่ใช้แลกเปลี่ยนระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความและผู้นิพนธ์บทความ

2.5 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด

2.6 หากบรรณาธิการและกองบรรณาธิการ ตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการ

3. บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความของวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์

3.1 ผู้ประเมินบทความต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เขียนบทความ การพิจารณาคุณภาพของบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพของบทความเป็นหลัก และพิจารณาบนหลักการและเหตุผลทางวิชาการโดยปราศจากอคติหรือความขัดแย้งส่วนตัว

3.2 ผู้ประเมินบทความต้องตระหนักว่าตนเองเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทความที่รับประเมินอย่างแท้จริง

3.3 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากบทความที่ตนเองได้ทำการประเมิน

3.4 หากผู้ประเมินบทความได้ตรวจสอบแล้วพบว่าบทความที่รับประเมิน เป็นบทความที่คัดลอกผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที พร้อมแสดงหลักฐานประกอบที่ชัดเจน

3.5 ผู้ประเมินบทความต้องรักษาระยะเวลาประเมินตามกรอบเวลาประเมินที่วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์กำหนด รวมถึงไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความให้ผู้ที่อื่นได้รับรู้